

33. MJESNI KOMITET KPH ZAGREB

MJESNI KOMITET K.P.H.¹

Z A G R E B

IZVJEŠTAJ²

o radu Mjesnog komiteta K.P.H. Zagreb
kroz 1947. godinu

Analizirajući rad naše organizacije kroz 1947. godinu, osvrnuti ćemo se na stanje kakovo je bilo početkom godine. Ono što je karakteriziralo opću situaciju u gradu na početku godine i ujedno predstavljalo za nas problem, bila je ofanziva neprijatelja u raznim pravcima. Već sama činjenica da je neprijatelj bio u ofanzivi, govori o izvjesnim slabostima i propustima naše organizacije. Osvrnut ćemo se posebno na te pravce neprijateljske djelatnosti (iako je njihov cilj isti), te naš rad u borbi protiv njih.

1. Politička ofanziva neprijatelja bila je naročito živa i oni su bili drski. Razbijeni križarski banditi u provinciji nalazili su skloništa u Zagrebu (samo u februaru uhvaćeno ih je 22). Razni popovi drsko su napadali sa propovjedaonica i otvoreno pozivali na borbu protiv nas. Na uličnim su sastancima prilično otvoreno istupali napadajući našu liniju, i braneći otvoreno pojedine ustaše (u cijelom gradu takovih istupa bilo je na 20 uličnih sastanaka), na dva mjesta spremali su se da istuku poslije sastanka člana RK. Na Trešnjevki je u Dom kulture bačena bomba, a u Gaonu³ je izvršena diverzija. Parole o novom ratu kružile su snažno gradom (naročito po gostionama).

2. Na kulturnom polju snažno je carevao malogradjanski duh. Na društveno zabavnom životu takodjer. Vanjsku sliku i izgled grada snažnije su manifestirali elementi malogradjanskog, nego radnog, proleterskog Zagreba, mada je grad bio prilično zahuktan na obnovi. Zabave, plesovi, šlageri po izlozima bili su puni amerikanijade i trulog zapadnjaštva. Čak i čisto radničke priredbe po preduzećima, često su odisale takovim duhom. Sve naše organizacije idući za materijalnim efektom o toj strani nisu vodile računa, kao ni sam MK. Tada je CK KPH postavio zadatak povesti energičnu borbu s tim sitno-buržujkim duhom i likvidirati ga u 1947. godini.

3. Na privrednim pitanjima, gdje se otvorena sabotaža često ispreplitala sa aljkavošću, bili su takodjer teški problemi. Razne pronevjere po preduzećima, ustanovama i u trgovini penjale su se na teške milijunske cifre (slučajevi Gunda, Vetseruma, Na-Me, Homan i kompanija, u zadruzi i niz drugih). Gotovo svugdje sa aferama u državnim preduzećima bili su ve-

¹ Arhivski fond HR HDA, 1723, Gradski komitet SKH Zagreb, sign. 04-IZV-12-1949.

² U uvodnoj studiji M. ŠTAMBUK-ŠKALIĆ, M. JUKIĆ, Hrvatska u izvještajima partijskih komiteta 1945-1948, *Fontes* 16/2010, 9-22, podaci su o izvještajima i napomene uz objavljivanje.

³ O slučaju Gaon više u: Miroslav AKMADŽA, Katolička crkva u Hrvatskoj i komunistički režim 1945.-1966., Otokar Keršovani, Rijeka 2004, 70.

zani, ili čak inicijatori privatni trgovci, advokati itd. Razne sitnije sabotaže, nemar u čuvanju materijala i strojeva, razna korumpiranja našeg aparata, slabo razvijena budnost u organizaciji prema tim pojavama - teško su pogadjali razvitak privrede. Takovo stanje u gradu imalo je svoga odraza i na partijsku organizaciju, o čemu će biti kasnije govora.

4. Nešto kasnije kada je izglasan petogodišnji plan i otpočela borba za njegovo izvršavanje u preduzećima, neprijatelj je snažno i uporno širio tvrdnju da je nemoguće njegovo ostvarenje bez pomoći zapada. Tu je neprijatelj bio naročito perfidan. On je govorio - "Rusija je velika i želi nam pomoći, ali šta možemo kad je mnogo stradala. Dočim zapad, koji bi nam mogao pomoći, s njime se svadjamo. Zato ne možemo ispuniti plan." Te tvrdnje naročito su prenosili inženjeri i ostali stručnjaci, a nju su uhvatili i svi neprijatelji naroda. Mada ona u toj političkoj formi nije zahvatila mase, osim znatnog dijela stručnjaka, ona nam je ipak predstavljala problem. Problem realnosti plana često se javljao u raznim preduzećima i kod samih radnika zbog pomanjkanja materijala. Nije bio ni rijedak slučaj da su članovi KP davali otpor pri uvodjenju normi, i kolebali kad je trebalo pokazati primjer na izvršenju plana.

To su bili osnovni politički problemi u početku 1947. godine. Politička aktivnost naših organizacija uglavnom je bila koncentrirana na njihovo rješavanje. Kakove je mjere poduzimao MK da bi sredio takovu situaciju i kakovi su bili rezultati?

Na svom sastanku 11.I.1947. godine MK je pretresao način rada neprijatelja u privredi i konstatovao gore izloženo stanje. Na daljnjim sastancima u toku januara, februara, marta i aprila, a često uz neposrednu pomoć CK, uočio je sve ostale gore navedene probleme i po svim pitanjima donio odgovarajuće zaključke.

1. Da bi se likvidiralo neprijatelja na političko-diverzantskoj ofanzivi, poduzete su sljedeće mjere:

Pokrenuti čitavu partijsku i vanpartijske organizacije na konkretno raskrinkavanje i gonjenje svih onih koji šire parole, napadaju, skrivaju križare, vrše diverzije itd. Donijeti odluku Gradske skupštine o oduzimanju stanova onima, koji nisu zaposleni u privredi, a njihovi stanovi služe kao baza neprijateljskih sastajanja. Te stanove dati najboljim radnicima. Pročistiti frontovske organizacije od svih takovih koji su se zavukli u njih. Tako kombinovana naša ofanziva dala je vrlo dobre rezultate.

Po svim tim pitanjima držani su sastanci po cijelom gradu i mase su se vrlo brzo pokrenule. Kroz par nedelja nestalo je drskosti neprijatelja i raznih javnih istupa. Sa najokorelijima bilo je noćnih fizičkih obračunavanja. Naročita aktivnost razvila se u prokazivanju neradnih elemenata za oduzimanje stanova. Tom akcijom zahvaćeno je oko 1.000 stanova od čega je preko 65% dato najboljim radnicima iz proizvodnje. Operativnost organizacija i pomoć najširih masa po tim pitanjima bila je vrlo dobra. Stoga je organizacija vrlo brzo uhvatila inicijativu u svoje ruke i kasnije kroz čitavu godinu 1947. na tim čisto političkim pitanjima stvarno i zadržala. Neprijatelj je ubacivao i dalje razne parole, ali one nisu više hvatale korijena u masama.

2. Za likvidaciju sitnoburžujskog duha poduzete su razne mjere. Stvoreni su domovi kulture po rajonima, gdje su radnička društva postala nosioci kulturnog života. Zabranjena je izdavačka djelatnost zapadnjačkih šlagera i plesova, kojih su bili puni izlozi privatnih trgovina, a štampala su ih državna poduzeća. Preko sindikata pokrenuto je stvaranje i izdavanje tih stvari u novom duhu. Organizirane su plesne škole pod našim nadzorom. Vodjena je stalna politička borba sa trulom zapadnjačkom kulturom i podizao se interes za naše novo narodno. Krupni fizički radovi takodjer su mnogo utjecali na preodgajanje u tom pravcu. Detaljnije o rezultatima i neuspjesima po tim pitanjima biti će kasnije govora.

3. Naročita teška borba bila je na pitanjima privredne sabotaže. Tu smo organizovali javne procese (Gund, Na-Ma itd.) i poslije toga široko objašnjavanje preko masovnih sastanaka, da bi čitav narod školovali na tim primjerima i pokazali im metode rada neprijatelja. Držali smo dva puta partijska savjetovanja sa čitavom organizacijom i konkretno na pitanjima pojedinih poduzeća, pojedinih ćelija i pojedinaca ukazivali na metode neprijatelja i naše propuste. Naročitoj kritici podvrgli smo nebudnost, aljkavost i slučajeve korumpiranja. Ovi procesi i partijska savjetovanja podigli su budnost masa i organizacije, i ona je prihvatila borbu sa neprijateljem na tom polju.

Dok smo na čisto političkim pitanjima relativno brzo i lako usmjerili organizaciju na borbu, sa neprijateljskom ofanzivom na ovim privrednim pitanjima išlo je dosta sporo i mnogo teže. Tu je jasno došlo do izražaja neiskustvo naše organizacije po tim pitanjima, a to vrijedi i za sam MK, jer se od oslobođenja pretežno bavila raznim političkim manifestacijama. S druge strane tu smo se jasnije sukobili sa greškama partijske organizacije, koje nisu tako jasno dolazile do izražaja na političkim pitanjima. Zato se borba sa neprijateljem razvijala paralelno sa borbom protiv grešaka i slabosti partijske organizacije. Razvijajući i zaoštravajući tu borbu, počelo je otkrivanje raznih slabosti koje se dulje vremena nisu vidjele i osim komunista mi smo imali niz primjera budnosti i vanpartijskih ljudi.

U daljnim mjesecima i do konca 1947. godine naša se organizacija znatno zaoštrila i uzdigla u borbi sa tim slabostima - naročito u proizvodnji, dok se to ne bi moglo reći za sektor trgovine.

4. Borba za izvršenje plana - sa svim onim tuđim parolama i shvatanjima, bila je takodjer živa. Iskreno prihvatanje plana od strane radnika, sve češće rukovodjenje naših ministarstava i direkcija proizvodnjom, te činjenica da je ipak gro part. organizacije ozbiljno gurao to pitanje, postepeno je razbijalo tuđe teorije o nemogućnosti izvršenja plana. Na vlastitim primjerima svojih poduzeća dobijali su sigurnost radnici i prekuhivali se stručnjaci u realnosti plana. Uvadjanje normi i pravilno nagradjivanje doprinjelo je zalaganju u proizvodnji. Mnogo se poslije savjetovanja popravio odnos komunista prema proizvodnji, i način rukovodjenja ćelija uopće. Znatno se popravio odnos prema stručnjacima kao i prema direktorima. Naročito zalaganje čitave organizacije za izvršenje plana i poboljšanje rada bilo je u četvrtom tromjesečju. Tome su vrlo mnogo doprinjele stručne radne konferencije po poduzećima i odjeljenjima. Mada njih predvidja i ministarstvo, direktori i rukovodioci su ih izbjegavali, bojeći se kritike i prijedlog odozdo. MK je zadužio RK da oni forsiraju i vrše kontrolu nad tim konferencijama. One su davale niz prijedloga za poboljšanje i unapredjenje rada. Tome zalaganju i poletu u trećem tromjesečju mnogo je doprinjela štampa i radio, koja je stalno pisala o uspjesima ovog ili onog preduzeća. Ovaj polet za izvršenje plana svoga preduzeća obuhvatio je uz radnike i činovnike, tehničare i inžinjere. Mi smo na ovim radnim konferencijama imali niz zdravih prijedloga takovih stručnjaka za koje je partijska organizacija stalno tvrdila da su neprijatelji (Prvomajska itd.). Ovo je važno podvući za situaciju sada, da je opći polet i izvršenje plana snažno djelovalo na preodgajanje stručnjaka, tj. za njihovo zalaganje.

Ovdje su izneseni glavni problemi koji su pred nama bili na početku 1947. godine i način kako smo ih rješavali. Sprovođenje ovih zadataka u život brzo je prisililo neprijatelja na defanzivu i traženje novih formi, a inicijativu je preuzela naša organizacija. Taj preokret počeo je koncem drugog, razvijao se kroz treći, četvrti i peti mjesec, a do kraja se učvrstio u šestom mjesecu. Ovo naročito vrijedi za prvo i treće pitanje, dok je pitanje utjecaja sitno-buržuskog

duha i borba za plan ostajalo uvijek važno do konca godine, ma da ne u takovoj formi kao u početku. Ova naša ofanziva imala je snažnog utjecaja na razne kolebljive elemente, koji su bili pod utjecajem neprijateljskih parola. Masovno prilaženje fronti i raznim frontovskim akcijama, preko kojih se vršilo njihovo preodgajanje i proces daljnjeg raslojavanja neprijateljskih redova, bili su rezultat te naše ofanzive. MK je uočio tu situaciju i omogućavao prilaženje svim takovim ljudima preko aktivnog sudjelovanja u raznim akcijama, što je naročito došlo do izražaja na autostradi, a nastavilo se kroz druge akcije. U VI., VII. i VIII. mjesecu taj priliv do tada neobuhvaćenih ljudi bio je naročito velik. Dolazili su i radili takovi, koji su još u IV. i V. mjesecu aktivno govorili protiv nas i naših akcija. Išao je čitav narod, moralni pritisak bio je snažan, - i samo najokoreliji su ostajali postrani i sve više izolovani.

To masovno prilaženje raznih, do tada kolebljivih elemenata, stvorilo je naročitu situaciju u frontovskim redovima. Počela se javljati izvjesna bezbojnost i nebudnost. Razni kolebljivci vrlo brzo su se isticali kako na fizičkim radovima, tako i u drugim pravcima. Prijetila je opasnost da oni počinju davati ton fronti, da otupe njenu političku oštricu, i da se probiju u razne ulične odbore. U IX. mjesecu stajali smo pred izborima za Gradsku i Rajonske skupštine,⁴ gdje se na liste stavljalo oko 2.000 kandidata, i mala nebudnost mogla je omogućiti izbijanje niza kolebljivih i neprijateljskih elemenata na naše liste. MK je tu na vrijeme zauzeo pravilan stav, koji je odgovarao datoj situaciji i sastojao se u slijedećem:

"Naša fronta [je] širokogrudna i omogućava svakom tko je i zalutao da se popravi. Ona će to i dalje omogućiti svakom gradjanu tko iskreno želi da radi. Ali kad je pitanje rukovodstva, onda je naš grad dao dovoljno čistih i provjerenih, - i samo takovi mogu biti birani u rukovodstvo".

Predizborna agitacija i postavljanje kandidature, do kraja je izoštrila političku budnost masa oko ove parole. Naša ocjena pokazala se točna i na niz izbornih jedinica u gradu bilo je oštih borbi oko kandidatura - baš na ovoj političkoj liniji. Akcija oko izbora snažno je zaoštrila političku budnost masa i bila krupan doprinos preodgajanju novopridošlih i kolebljivih masa. Sam izborni rezultat prilično ilustrira to raslojavanje u redovima neprijatelja, i zato radi kompariranja iznosimo rezultate svih izbora od oslobodjenja.

14.X.1945. god. glasalo	86,46%	u crnu kutiju	13,35%
11.XI. 1945. "	92,46%	" " "	11,80%
10.XI.1946. "	96,34%	" " "	-
21.IX.1947. "	98,62%	" " "	2,57%

Mi smo imali u toku 1947. godine niz raznih akcija, fizičke radove, kulturne akcije, izbori, masovne manifestacije, oduzimanje stanova, borba za porez preko Fronte, na kojima smo te obuhvaćene mase takodjer provjeravali i čistili organizaciju. I ova godina je u tom pravcu bila krupna škola. Mada je opći polet bio velik 1947. on se ipak nije dovoljno odrazio na organizacionom učvršćenju Fronte. U toj godini mi smo učlanili 21.192 nova člana, tako da sada ima 130.712 članova, od 189.428 birača što znači 69%. Sigurno je da smo daleko veći broj ljudi stvarno obuhvatili na raznim akcijama.

Ova naša ofanziva i prilično krupni uspjesi pomalo su zanimali i MK i našu organizaciju. Sve do konca godine mi nismo uočili kako nam neprijatelj razvija svoju djelatnost na pitanju

⁴ Izbori za narodne odbore grada Zagreba održani su 21.9.1947. Grad Zagreb kao glavni grad NRH ima nakon 2. svjetskog rata poseban status izvan Oblasti Zagreb i izvan Kotara Zagreb. Do 1951. godine obuhvaća sedam gradskih rajona: I. rajon Centar, II. rajon Vlaška ulica, III. rajon Maksimir, IV. rajon Martinovka, V. rajon Trešnjevka, VI. rajon Črnomerec i VII. rajon Kustošija (ukinut 1947), te područje Gradskog naselja Žitnjak.

trgovine i snabdjevanja. Mi takodjer nismo vidjeli kako su popovi povelili odlučnu borbu za omladinu, odvlačeći je na vjeronauk i razne druge stvari. Po tim smo pitanjima izgubili kontakt sa neprijateljem. Mi takodjer nismo na vrijeme uočili, niti poduzeli bilo kakove odlučne mjere da našu sindikalnu organizaciju ukopčamo na rješavanje opće političkih i privrednih pitanja u našem gradu. Sve su to prilično krupni propusti MK i naše organizacije u toku 1947. godine. Oni su proizašli iz činjenice da smo s jedne strane često gubili perspektivu u radu, i s druge strane bilo je i pomalo "vrtoglavice od uspjeha" zbog gore već iznijetih rezultata, a posebno uspjeha na autostradi.

Zbog važnosti ovih propusta i činjenice da nam oni kao problem ostaju za 1948. godinu, osvrnuti ćemo se na svakog posebno.

1. Na polju trgovine i snabdjevanja MK nije imao svoj stav, određenu liniju i plan. To je bilo prepušteno odjelu trgovine GNO-a koji se u tom topio, a mi bi samo ponekad zagrizli u neko goruće pitanje - kad nas natjera situacija. Zato nam se i moglo dogoditi da su veletrgovine zabranjene zakonom u VII. mjesecu 1947. godine, a da su u Zagrebu nesmetano poslovale sve do početka januara 1948. godine. Sve se uglavnom bave dobavom robe od naše industrije, našim trgovinama na malo. Da ne govorimo o raznim posrednicima, piljarima i drugoj ilegalnoj trgovini, a za koju smatramo da se njome bave oko 9.000 osoba. Sve su to nabijači cijena, često ljudi pobjegli iz proizvodnje, a koji imaju i velike zasluge za visoke cijene na tržištima i pokraj dovoljnih količina robe. Tu vrstu neprijateljske djelatnosti uočili smo na koncu godine, mada se ona već dugo razvijala, i poduzeli odgovarajuće mjere.

2. Borba klera za omladinu otpočela je naročitom upornošću početkom nove školske godine u IX. mjesecu 1947. godine. To je smišljena ideološka borba sa svim novim i naprednim, a sprovodi se vrlo oprezno i taktički. Učenje vjeronauka, koje je poraslo u zadnje vrijeme, svestrano se iskorištava u razvijanju te ideološke borbe. Tu se predaju vjerske stvari, čitaju razni ljubavni romani, ocjene su uvijek dobre i vrlo dobre, daju se diplome, koje moraju potpisati roditelji, igraju se razne fiskulturne igre. Sve se to sprovodi sa namjerom otkidanja omladine ispod našeg utjecaja. Ova aktivnost klera, pa i izvjesni njihovi uspjesi, mogli su se zato postići, što je naš MK u zadnje vrijeme prepustio odgoj omladine samom MK SKOJ-a. Sama omladinska organizacija nije na vrijeme uočila, ni reagirala na ovu aktivnost klera. Čak objašnjavanje tekućih političkih problema, koji je pretresala Fronta nije tumačila masama omladine. Taj problem mi smo uočili, i sada pred nama stoji zadatak što prije izolirati utjecaj klera i izolirati ga od omladine.

Ne bi se moglo reći da mi pomalo nismo vidjeli kako nam sindikalna organizacija nije dovoljno politički ukopčana u rješavanje raznih problema. Mi smo čak vidjeli da nam sindikat zbog toga pomalo zaostaje. Medjutim odlučnih mjera po tom nismo poduzeli, niti dovoljno proanalizirali to pitanje sve do 31.XII.1947. g. kad je sastanak MK utvrdio tu pojavu. Do te pojave - neangažiranje sindikata u političkim pitanjima dolazi zato, što je MK sve stvari prenosio ili preko Gradske Fronte, ili aktiva agitatora Zagreba. Poslije toga bi se držali sastanci po ulicama sa Frontom, dok ih sindikalne organizacije nisu držale i raspravljale o tim pitanjima. Otud jeste činjenica da je AFŽ, koja je ujedno najaktivniji dio Fronte na ulicama, politički mnogo življa i aktivnija od sindikata i omladine.

Odnos komunista i ostalih frontovaca, sada gotovo i ne dolazi u pitanje u Zagrebu. On je dolazio u obliku uskih formi u gradskoj i rajonskim Frontama, tako da su stradali tajnici. Sada, formiranjem sekcija u Fronti, to će znatno otpasti, jer će se i u rukovodjenju angažo-

vati širi krug ljudi - gradjana nekomunista. Još na početku 1947. godine imali smo odbor HRSS, koji je bio nešto aktivan, i koji smo ponekad na odredjenim pitanjima pokrenuli. Danas otkada mu je na čelu kao predsjednik Pavleković i tajnik Staroveški,⁵ vrlo se rijetko sastaju, nas ništa ne guraju, inače rade aktivno u Fronti. Mi im ponekad preporučamo da se sastanu i pretresu neki važniji problem, što oni i učine. Takova situacija sa rukovodstvom ujedno je odraz stanja u masama, koje su se znatno stopile sa Frontom.

Ugovori Jugoslavije sa susjednim državama vrlo su dobro primljeni kod širokih masa. Može se reći da im imponira činjenica što je naša zemlja inicijator tih ugovora. Neprijatelji su ispočetka bili zaprepašteni time, a sada ih nastoje na razne načine omalovažavati i obezvrijediti. Sve ono što nije do kraja neprijateljski raspoloženo, i što ne želi rat pozdravlja i ove ugovore i čitavu našu vanjsku politiku. Sigurno možemo reći da su se mnogi ljudi vezali uz nas i zbog naše vanjske politike.

Poslije grubih akcija na neprijatelja i njegovog razbijanja u toku 1945. godine, imali smo kroz 1946. godinu intenzivno sakupljanje njihovih snaga i konsolidaciju u ilegalnosti. Ta konsolidacija došla je do izražaja početkom 1947. godine u njegovim jačim i smišljenijim akcijama.

Davanje stanova vani razbijenim križarskim banditima, jaka propaganda iz diplomatskih centara, te njeno brzo prihvaćanje i proturanje po gradu sa strane mačekovaca i klera, jasno pokazuje tu konsolidaciju. Ironiziranje i napadanje vlasti, te stvaranje ratne psihoze provodilo se preko propovjedaonica, tramvaja, ulica, birtija itd. Sve je to imalo za cilj stvoriti vjeru u brzi preokret, a razne fanatičare spremili za terorističke akcije. Inspiriran od imperijalističkih predstavnika, uz podršku mačekovaca, kler je spremao svoju omladinu, naročito bivše ustaše i gestapovce na razne zločine. Nekoliko sitnijih akcija, akcija farbanja raznih škola u istoj noći, koju je izvršila omladinska organizacija TOH-a,⁶ kao i diverzija u Gaonu, takodjer govore o konsolidaciji neprijatelja i njegovoj aktivnosti.

Paralelno sa ofanzivom naših masovnih organizacija o čemu je već napred govoreno počele su akcije organa UDB-e. Hapšenje većeg broja sakrivenih križara, razbijanje ilegalnih klerikalnih organizacija VKS⁷ i marijine kongregacije, hapšenje mačekovske organizacije na Sveučilištu⁸, hapšenje izvršioca diverzije u Gaonu, likvidacija organizacije TOH, hapšenje ratnih hušaka, razbijanje bivših kotarskih organizacija HSS, likvidacija raznih grupica, koje su pomagale križare, sve je to unijelo veliku zabunu u redove neprijatelja, prisililo ga na povlačenje i traženje novih formi.

Kroz sve te akcije neprijatelja i naše mjere na njihovom razbijanju i slabljenju, mogla se dobiti prava slika o razornoj snazi neprijateljske propagande, i fanatičnom uvjerenju neprijateljskih elemenata u rat i brzi preokret.

⁵ Premda se odbori HRSS-a u 1947. uglavnom više nisu osnivali, ipak je u Zagrebu osnovan odbor gradske organizacije HRSS-a čiji je predsjednik Mirko Pavleković, zastupnik Ustavotvornog sabora. Više u: Zdenko RADELIĆ, Hrvatska seljačka stranka 1941.-1950., Hrvatski institut za povijest, Zagreb 1996, 166.

⁶ TOHM/TOHO Tajna organizacija hrvatske mladeži/omladine, više u: Željko RUKAVINA, Sudbina 'TOHO-a' (O tajnoj organizaciji hrvatske omladine), *Zatvorenik* (2) 1991, broj 10-11.

⁷ Misli se na Veliko križarsko sestrinstvo na čijem je čelu do ukidanja 1947. bila Marica Stanković.

⁸ Radi se o ilegalnoj organizaciji HROP (Hrvatski republikanski oslobodilački pokret) na zagrebačkom Sveučilištu čiji su članovi sredinom 1947. osuđeni na višegodišnje kazne. Više u: Tomislav JONJIĆ, Organised Resistance to the Yugoslav Communist Regime in Croatia 1945-1953, *Review of Croatian History*, vol. III, br. 1, Hrvatski institut za povijest, 2008, 109-145.

Poslije tih naših oštrih mjera, koje su unijele zabunu u redove neprijatelja, dulje se vrijeme osjetilo da oni nemaju jedinstvene i određene forme rada. Tu i tamo pojedinci iz redova klera vodili su još liniju otvorene neprijateljske propagande sa javnih mjesta, dok ih se većina povlači zburnjena uspjesima organa narodne vlasti. Jedan dio prilazi akcijama naših organizacija, odazivlju se javnim radovima (slučaj časnih sestara i studenata teološkog fakulteta). Niče ideja o potrebi odlaska na omladinsku prugu. Petogodišnji plan po prvom polugodišnjem izvještaju "postaje" realan itd. Vlada podvojenost u stavu prema vlastima. Jedni su za suradnju, a drugi protiv, što je izazvalo niz nejedinstvenih akcija sa njihove strane, kako prema javnim radovima, tako i po drugim pitanjima. Kasnije se sve više kristalizira njihov stav, koji se očituje na sve većem povezivanju sa masama i njihovom okupljanju oko crkve i vjere.

Prestaju otvoreni napadi na naše organizacije i vlast. Čitave propovijedi organizovano imaju vjersku formu, i takovog su sadržaja da ujedno podržavaju moral raznim klerofašistima. Osim toga kroz vjersku formu jasno se očituje ideološka borba. Ukazujući na opasnost vjere i crkve, polako ulijevaju neraspoloženje protiv "sotonskog komunizma" - odnosno vlasti, govoreći kako ništa nije vječno samo bog.

U redovima mačekovaca provedene naše akcije razvile su strah, te pojedince prisilile da budu pasivniji i oprezniji, a kod njihovih običnih članova stvorile utisak o bezizlaznoj situaciji i gubljenju nade u nešto novo. Ujedno su se povezivali sa našim organizacijama - sve pod parolom "ovi ne prezaju pred ničim", misleći da će ih vlasti sve pohapsiti. Pod tim dojmovima oni su počeli davati povoljno mišljenje o stavu narodnih vlasti i akcijama naših organizacija.

To gubljenje vjere u promjenu vlasti kod kompromitiranih narodnih neprijatelja svih boja, izvlaštenih tvorničara, trgovaca, posjednika itd. stvorilo je bezizlaznu situaciju za budućnost u ovoj državi, te su u bjehu preko granice gledali svoj spas. Taj bjež preko granice naročito je pojačan sredinom 1947. godine pa dalje, dok se nije razbio i likvidirao veći broj kanala.

Svi ti momenti, zabuna u redovima neprijatelja, slabljenje snaga i razbijanje pojedinih organizacija, bila je posljedica opadanja neprijateljske propagande o ratu i promjeni režima. Smanjilo je otvorene akcije, omogućilo priliv novih snaga u Frontu, jačalo je polet širokih narodnih masa na izvršenje zadataka u okviru petogodišnjeg plana.

Neprijatelj iako prilično zburnjen i oslabljen on i dalje radi naročito po pitanju propagande, ali koja nije toliko aktualna na stvaranje ratne psihoze, koliko na nizu naoko sitnih pitanja. Oni su se uvukli u naše organizacije, te tu i tamo pritajeno ili bojažljivo stvaraju nezadovoljstvo na pitanjima sistematizacije plaća državnih službenika, na slabom snabdjevanju grada i visokim cijenama, o teškom životu uopće govoreći: "Šta će nam fabrike i putevi kad ne bude nas. Uništiti će radnike i omladinu, to će biti rezultat plana. Petogodišnji plan će iscrpiti radničku klasu i stvoriti od njih robove." Pri tome u potpunoj mjeri iskorištavaju sitne greške, slabosti netaktičnosti i neznanja pojedinaca u preduzećima kao i u aparatu narodne vlasti, pripisujući to komunistima kao nosiocima "nedemokratskog režima".

GRADJEVNA DJELATNOST

Gradjevinski odjel nema koncem 1947. godine točne evidencije o privatnoj gradjevnoj djelatnosti u Zagrebu.

Investiciona banka izdala je privatnicima kredit u iznosu cca 12.000.000 dinara raspodjeljen na 149 korisnika. Od toga iskorišteno je 8.000.000 dinara. Izdana je 31 gradjevna dozvola, no nema evidencije u kojem se stadiju nalaze gradnje, osim što postoji evidencija za 6 gradnja.

Nepravovremeno i neplansko ugovaranje obrtničkih radova, ugovori su se obično sklapali prekasno tj. kada su se radovi trebali već izvadjati, uzrokovalo je nepravovremeno i nedovoljno brigu za dobavu materijala, uslijed čega zapinje općenito sama izgradnja.

Državna poduzeća ne vode brigu o vlastitoj izgradnji stambenih prostorija. Tokom 1947. godine gradi svega nekoliko poduzeća i to: Elektrozapad 6 jednokatnih zgrada i jedna trokatnica sa ukupno 30 stanova, tvornica "Rade Končar" 5 jednokatnica i 1 jednokatnu zgradu za samce sa ukupno 40 stanova, tvornica "Prvomajska" 6 privremenih zgrada za nastambu. S druge strane imamo takodjer pojavu, da poduzeća ne grade ni za svoje poslovne prostorije potrebne zgrade, već nastoje da se šire na užtrb stambenog prostora. Koliko je to štetno vidi se iz toga što u stvari u stambenim kućama u poslovne svrhe koriste svega cca 70% izgradjenog prostora, a osim toga uništava se unutarnji sanitarni uredjaj.

Kao posljedica nebrige za privatni stambeni fond ima slučajeva gdje pojedine kuće propadaju, a mogle bi se sa manje sredstava očuvati od propadanja.

Stambeni problem koji je uvijek najteži problem, može da se riješi samo izgradnjom novih zgrada. Tim putem pošao je do sada uglavnom GNO, no on ne može sam da sagradi toliko stambenih prostorija koliko raste stalni porast novopridošlih stanovnika (osnivanje novih ustanova i poduzeća saveznog, republikanskog i lokalnog značaja). Tu se mora učiniti prekretnica, te poduzeća i tvornice pa i sama ministarstva treba da grade zgrade za svoje radnike, namještenike, činovnike pa i urede. U posljednje vrijeme nije se smanjila potražnja za prostorijama, već se sve više traže čitave zgrade sa po 40 pa i više prostorija.

Gradski narodni odbor sagradio je i naselio u toku 10 mjeseci 69 zgrada sa 414 jednosobnih stanova u Maksimiru. U dovršenju su zgrade na Moskovskoj ulici sa 640 stanova od kojih je već 160 useljeno, a isto toliko će se uskoro useliti.

Na izgradnji ovih objekata uposlen je velik broj poduzeća kako državnih tako i privatnih. Graditeljske radove izvode Gradsko poduzeće "Visokogradnja" i Okružno gradjevno poduzeće, dok obrtničke radove uz državna obrtna poduzeća izvode velikim dijelom i privatne radnje.

Izgradnja stambenih objekata padala je na teret zajma od 300.000.000 dinara, te je u toku 1947. godine iz ovog zajma utrošeno 142.000.000 dinara.

Osim ovih novogradnja GNO izvršio je adaptaciju i dovršenje drugih stambenih objekata na osnovu zakona o obveznom popravku kuća stradalih za vrijeme okupacije. U tu svrhu takodjer bio je sklopljen zajam sa državnom investicionom bankom u visini od 10.000.000 dinara. Iz tih sredstava dovršene su stambene zgrade u Derenčinovoj ulici, Nodilovoj ulici, Popovićevoj ulici i Mlinarskoj cesti. Izvedena je takodjer stambena zgrada za poljoprivredne radnike na Kajzerici u vrijednosti od 2.200.000 dinara.

Za naselje Elektrozapada na Jordanovcu predviđeno je izvajanje gradjevinskih radova za 5 jednokatnica. Operativni plan izvršen je cca 78,5% za svotu od 5,475.324 dinara. Radovi nisu izvršeni u cijelosti radi zastoja u obrtničkim radovima, kod kojih je nastupilo pomanjkanje materijala kao i pomanjkanje radne snage za gradjevinske radove. Kod stambene zgrade Elektrozapada u Smičiklasovoj ulici operativni plan izvršen je sa 82,6% za svotu od 3.539.512 dinara. Operativni plan nije izvršen u cijelosti radi pomanjkanja radne snage, a djelomično i materijala.

Pored gore navedenih radova izvršeno je više manjih novogradnji i adaptacija koje služe u privrednom i kulturnom životu grada. Tako je izvedena garaža motornog voznog parka na Novoj cesti sa vrijednošću od 900.000 dinara i izvršena adaptacija garaže u Moskovskoj ulici. Obnovljeni i prošireni vatrogasni domovi u Fijanovoj ulici i na Kuniščaku u vrijednosti od 120.000 dinara.

Uredjeno je Savsko kupalište sa svotom od 825.000 dinara kao što je izvedena i adaptacija toplih kupališta sa svotom od 732.000 d.

Gradjevna djelatnost u Zagrebu dosegla je u godini 1947. stepen koji nije zabilježen u historiji grada. Za potrebe prosvjete kao i za zdravstvene i socijalne svrhe dovršene su osnovne škole na Kozjaku i Gornjoj Kustošiji sa ukupnim kapacitetom od 400 školskih klupa, u ukupnoj vrijednosti objekata od 3,500.000 dinara. Ujedno je započeto sa gradnjom škole na Ljubljani, koja je 80% izvršena u 1947. godini, a čiji će sveukupni radovi iznositi 8.000.000 dinara. Osim gornjih radova izvršene su velike adaptacije na nekoliko školskih objekata i to na najvećem školskom objektu na Rooseveltovom trgu u vrijednosti od 4,000.000 dinara. Isto tako obnovljena je škola u Krajiškoj ulici u vrijednosti od 715.000 dinara.

Na radovima stadiona u Maksimiru utrošeno je 14,973.000 din. Radovi su izvršeni sa 97%. Za internat Savezne srednje tehničke škole u radu su dva jednokatna i jedan dvokatni paviljon. Operativni plan škole izvršen je sa 79% za svotu od cca 8,500.000 dinara. Neizvršenje plana posljedica je pomanjkanje materijala za obrtničke radove.

Za Obrtno-industrijsku školu predviđeno je za dovršenje zgrade učionica 8,000.000 dinara. Plan je izvršen sa 64,5% za svotu od dinara 5,162.000. - Neizvršenje plana izazvali su obrtnički radovi i nestašica materijala.

Dovršen je dječji dom u ulici Gorana Kovačića sa 360 kreveta u vrijednosti cca 2,500.000 dinara. Za gradnju dječjeg obdaništa, u Rapskoj ulici utrošeno je 3.000.000 dinara, te su radovi izvršeni sa 90%.

Zbog potrebe pojačanja kapaciteta vodovoda izvršeni su radovi u okviru Petogodišnjeg plana. U prvoj godini izvršeni su u cijelosti radovi na 3 bunara u Maloj Mlaci od ukupno 10, koliko ih je predviđeno u Petogodišnjem planu. Izvan plana izveden je bunar sa strojarnicom za crpljenje vode u Zadarskoj ulici u vrijednosti od 1,448.000 dinara, a isto tako dovršen je rezervoar na Sv. Duhu sa kapacitetom od 10.000 m³ u vrijednosti objekta od 12,000.000 dinara.

Jedan od važnih sektora rada jest kanalizacija. U tom sektoru izvedeni su veliki radovi. Izvršena je izvedba kanala Črnomerec u duljini od 600 metara, koji je važan zbog pripojenja velikih objekata tvornice "Rade Končar". Zatim su izvedeni kanali kao presvodjenja potoka Remetinca u dužini od 200 metara, te kanala na Trešnjevki i ulične kanalizacije u Ribarovoju ulici u dužini od 300 metara, te je dovršena kanalizacija naselja Maksimir. Svi ovi radovi izvedeni su u sumi cca 5,000.000 dinara.

Gradnji i obnovi cesta posvećena je naročita pažnja. U sklopu tih radova prvo mjesto zauzima autostrada Bratstva i jedinstva, gdje su građani grada Zagreba zajedno sa omladinom izveli sve grube radove. Stručni dio radova na autostradi izvelo je Gradsko gradjevno poduzeće "Cestogradnja" davši pritom potrebnu stručnu radnu snagu. Radna snaga, prevoz frontovaca i materijala, nabave materijala i ostale potrebe stajale su 27,500,000 dinara, dok je otpuk zemljišta kao i nadoknada za kuće stajala 18,000.000 dinara.

Druga cesta po svojoj važnosti i opsegu jest Moskovska ulica⁹, za izgradnju koje je utrošeno 12,000.000 dinara. Nadalje su izvedene Branimirova, Kvaternikova i Ribarova ulica u vrijednosti od 3,200.000 dinara. Na popravku površinske obrade ulica utrošeno je 2,300.000 dinara.

Daljnji važan faktor u izgradnji grada Zagreba jeste izvedba novih tramvajskih pruga kao i uzdržavanje i popravak postojećih. Izvedbom nove kružne pruge, koja veže zapadni dio sa istočnim prolazeći Jukićevom i Jagićevom ulicom u mnogome je rasterećen tramvajski promet Črnomerec -Maksimir. Na izvedbi nove pruge utrošeno je 5,000.000 dinara, a dužina joj je 2.050 metara. Osim toga izvršeni su veliki popravci postojećih pruga na liniji za Dubravu, Savsku cestu i ulicu Rade Končara sa ukupnom vrijednošću od 6,173.000 dinara. Ujedno je Zagrebački tramvaj nastavio sa radovima na dovršenju svoji[h] radiona sa kapacitetom od cca 4.000 m² i vrijednošću objekata od 4,139.000 dinara.

Uredjenje Zagrebačkog velesajma za međunarodnu izložbu uzoraka iznosilo je 13,300.000 dinara. Za uredjenje zagrebačkih restauracija utrošeno je 10.500.000 dinara. Za potpunu obnovu hotela Esplanade utrošeno je 17, 872.912. dinara.

Za sve najpotrebnije i najhitnije radove na području grada Zagreba GNO je utrošio iz svojih investicionih sredstava iz budžeta svotu od 208,784.000 dinara. Iz zajma svotu od 142,000.000 dinara. Iz saveznog budžeta svotu od 7,291.000 te iz sredstava republikanskih investicija 80,963.000 dinara. Sveukupno predviđene investicije GNO-a iznosile su 490,382.385 dinara, dok je - kao što je iz gornjeg vidljivo stvarno utrošeno 439,038.000 dinara ili 89,52%

LOKALNA INDUSTRIJA I OBRT

Prema granama proizvodnje danas imamo slijedeća poduzeća: 6 metalnih poduzeća sa financijskim planom od 101,257.000 - od čega je izvršeno 72,931.000 tj. 72%.

Proizvodni planovi nisu bili izradjeni radi pomanjkanja sirovina i proizvodnih zadataka, dok su financijske planove izradili na osnovu iskustava i prema postojećim kapacitetima. Kod ove grane najveće poteškoće su se pokazale u tome, što nisu imali odgovarajućih prostorija, razbacanosti pogona radi čega se nije moglo postići sniženje režijskih troškova kao niti kvalitet proizvodnje.

Imamo 2 poduzeća drvene struke. Njihov kapacitet proizvoda iznosi u vrijednosti 17,000.000 dinara. Proizvodni zadatak u 1947. godini izvršen je sa 87%, a financijski sa 83,5%. Ova poduzeća nisu imali godišnjeg proizvodnog plana i to s razloga, jer je veće poduzeće od 2 u toku same godine nastalo fuzioniranjem manjih samostalnih obrtnih radionica. I tu se je osjećala poteškoća razbacanosti postrojenja, nabave sirovina, pomanjkanje prikladnih prostorija. Za 1948. godinu temeljem stečenih iskustava kod kojih je došla do izražaja velika režija radi napred navedenih razloga, predviđeno je da se pojedini pogoni skoncentriraju. Što se tiče kapaciteta, taj će u 1948. godini biti iskorišten 100% primljenim proizvodnim zadacima.

⁹ Radi se o prijeratnoj Varaždinskoj cesti koja je 1947. nazvana Moskovskom ulicom (od 1953. Beogradska ulica, od 1957. do početka 1990-ih Ulica proleterskih brigada, kada dobiva naziv Ulica grada Vukovara). Zamišljena je kao reprezentativna avenija novog, velikog Zagreba, više u: Vedran IVANKOVIĆ, Moskovski boulevard - Ulica grada Vukovara u Zagrebu 1945-1956. godine; Arhitektura i urbanizam na razmeđu Istoka i Zapada, *Prostor* 2(32), Zagreb 2006, 178-195.

Kemijska grana lokalne industrije obuhvaća 5 poduzeća. Financijski plan tih 5 poduzeća bio je 59,325.000 - a izvršeno je 39,219.000 - tj. 66%.

U tekstilnoj grani imamo jedno poduzeće sa financijskim planom od 29,898.000 - od toga je izvršeno 32,083.000 - ili 107%. Proizvodni plan izvršen je sa 60%. Proizvodni plan podbacio je radi pomanjkanja sirovina, usljed čega je poduzeće moralo da radi poslove koji nisu bili predviđeni u planu, tj. uglavnom usluge, što je povoljno utjecalo na izvršenje financijskog plana.

Osim napred navedenih grana lokalne industrije, industrijski odjel rukovodi specijalnom industrijom sportskih potrepština. Kapacitet proizvodnje ovog poduzeća je 20,500.000 dinara. Proizvodni zadatak 1947. godine izvršen je sa 100%, a financijski sa 208%.

Poteškoća poduzeća u prvom polugodištu bile su uglavnom u pomanjkanju sirovina, a u drugom polugodištu oko naplata faktura za robu i pomanjkanje vlastitih obrtnih sretstava. Poteškoće koje su se ukazivale kod svih poduzeća tokom 1947. godine uglavnom su bile pomanjkanje sirovina, kao i pomanjkanje kadrova, što se najjače osjetilo kod kontrole, evidencije i knjigovodstva. Pomanjkanje stručnog kadra kako u poduzećima tako i operativnih rukovodstava odrazilo se na nestabilno postavljenim planovima, kako proizvodnim, tako i financijskim. Koristeći stečena iskustva ovaj odjel je koncem godine pristupio reorganizaciji rukovodjenja lokalnom privredom pod svojim rukovodstvom. Ista je reorganizacija još uvijek u toku i rezultati se već opažaju.

Tokom 1947. godine privatno zanatstvo grada Zagreba nije uglavnom uzelo učešća u radu po planu. Ukoliko je pak učestvovalo bilo je to po proizvodnim zadacima industrijskog odjela, ali u potpuno neznatnim količinama. Jačeg učešća imali su obrtnici drvodjelske struke i to ukoliko su bili zaposleni preko direkcije Gradskih obrtnih poduzeća, a na proizvodnji baraka za vojsku i pokućstva za Prezidijum FNRJ. Ovo učešće prema državnom sektoru jest 81%, dok cjelokupno njihovo učešće u proizvodnom planu prema državnom planu iznaša 24%.

Prema najnovijem popisu obrtnih radnja u gradu Zagrebu, koji je još uvijek u sredjivanju, a prema kojem je obuhvaćeno 80% svih obrtnih radnja, broj pojedinih važnih grana obrta, sada uposlenu osoblje i osoblje koje bi se moglo uposliti kod punog kapaciteta je sljedeći:

Naziv	Broj radnja		Uposleno osoblje		
	pomoćnika	/ naučnika	sada	mogućnost	
				pomoćnika	/ naučnika
Mehaničari	46	40	30	60	40
Kovači	37	13	19	42	33
Automehaničari	55	65	77	111	92
Elektromehaničari	22	24	22	34	25
Elektroinstalateri	42	30	53	-	62
Stolari	357	449	283	857	358
Krojači	597	192	199	689	326
Krojačice	260	36	88	109	122
Postolari	446	177	127	582	222
Ukupno	1.862	1.026	898	2.484	1.280

Iz napred navedenih podataka prema sada uposlenim pomoćnicima i naučnicima, te mogućnosti njihovog uposlenja pri punom kapacitetu vidimo da naš obrt nije uposlen niti 50%, a neki kao krojači i postolari mogli bi povećati svoju produkciju i na 200%.

Godina 1947. unatoč krutosti industrijskog odjela GNO-a kod izdavanja obrtnih ovlaštenja, pokazuju jaku tendenciju povećanja obrta. Potrebno je spomenuti činjenicu da obrtna ovlaštenja ne traže samo novosvršeni majstori, već ima mnogo slučajeva da kvalificirana radna snaga napušta državni sektor privrede i obrtničko-proizvodjački zadružni sektor privrede. Glavni razlozi ove pojave su u prvom redu neredovito i manjkavo snabdjevanje ovih sektora.

Jedan od obrtnih problema jest nadriobrt. Uvjet postojanja nadriobrta dobrim dijelom jest nedovoljno plansko snabdjevanje, što ima za posljedicu: crna burza, koja je smetnja planskoj privredi, neplaćanje poreza, loša kvaliteta i visoke cijene. Nadriobrt najviše je raširen kod slijedećih struka: dječje igračke, krojači, postolari, zidari, tesari i stolari.

Brojčani podaci obrtničko-proizvodjačkog zadrugarstva su slijedeći: 44 zadruge, koje ukupno obuhvaćaju 22 zanatske struke. Ove zadruge ukupno obuhvaćaju 279 majstora, 743 pomoćnika, i 173 naučnika, te zaposluju 64 administrativca.

Odjel industrije i obrta GNO-a nije još uvijek organizaciono sredjen. Jednim dijelom gradskih obrtnih i industrijskih poduzeća rukovodi direkcija, dok drugim dijelom rukovodi izravno sam odjel.

Opća je tendencija kod poduzeća izraditi što više proizvoda, težnja za što većim financijskim efektom, no to se odrazuje na slabu kvalitetu proizvodnje. Takmičenje još uvijek nije postalo metod rada u gradskim poduzećima.

Industrijski odjel nema tačnoga pregleda preko obrta bez obzira bio to državni, zadružni ili privatni sektor. Općenita je pojava da se ne sklapaju, a niti izvršuju ugovori za obrtne radove. Sistem licitacije se u velikoj mjeri ne upotrebljava.

Dosta je slaba koordinacija industrijskog odjela i Ministarstva industrije, koje je davalo proizvodne zadatke obrtnicima, a da za to nije znao isti odjel. Izvana su se sklapali poslovi kod zagrebačkih obrtnika u slobodnoj pogodbi ne vodeći računa da već pojedini obrtnici imaju proizvodne zadatke.

[POLJOPRIVREDA]

Gradska poljoprivreda sa vlastitom proizvodnjom i proizvodnjom zagrebačkih vrtljara i okolice opskrbljivali su grad Zagreb 1947. godine povrćem svega 22,92%

Po planu je bilo predviđeno 110 jutara, no stvarno je zasijano 158 jutara. Po planu je predviđeno 445.000 kg povrća. Stvarno je proizvedeno 604.000 kg povrća ili 136,5%. Financijski efekt je 3,830.631 din.

Površina voćnjaka iznosi 19 jutara sa ukupno 16.057 stabala. Voćnjaci su obnovljeni time, što je izvršeno rigolanje zemljišta u površini od 11.500 m², te zasadjeno 3.000 komada voćaka, dok izvadjeno 4,800 komada starih stabala. Predviđeno je 66.700 kg. voća, no proizvedeno je 127.430 kg. voća ili 191%. Financijski efekat 1,207.057 dinara.

Površina gradskih vinograda iznaša 58 kat. jutara. Za nove nasade stolnog groždja izvršeno je rigolanje zemljišta u površini od 40.000 m². Zasadjeno je 17.600 novih loznih sadnica. Predviđeno je 35.000 litara vina, no proizvedeno je 60.520 litara ili 172,91%.

Gradska ekonomija imade 45 komada krava muzara. Proizvodni plan bio je 107.400 litara mlijeka godišnje, no stvarno je proizvedeno 101.452 litara ili 94,46%. Sa ovim mlijekom opskrbljuje se gradski dječji ambulatoriji i dječje jaslice. Mlijeko se prodaje po 8 dinara litra. Financijski efekat 825.423 dinara.

Teladi je uzgojeno 30 komada, a u decembru je nabavljeno daljnih 34 komada krava. U 1948. g. predviđeno je nabavka 200 komada krava, sa čime bi osigurali dojenčad [i] trudnice.

Za ishranu stoke proizvedeno je 1,623,875 kg krmnog bilja (na 210 jutara zemlje).

Svinjogojstvo. Prosječni broj svinja iznosi 90 komada od kojih je 34 komada rasplodnih krmača, 3 nerasta i 53 podmladka. U tovu imademo 1087 komada svinja. Kada u 1948. g. sagradimo tovišta povećat ćemo na 3.000 komada svinja.

Uz gradsku poljoprivredu opskrbljivali su grad sa povrćem zadruga "Jedinstvo" sa 60 vagona i privatni sektor sa 520 vagona. Gradska poljoprivreda, zadruga "Jedinstvo" i privatni sektor svi zajedno proizveli su cca 631 vagon povrća. Kako je Zagrebu potrebno godišnje cca 3.750 vagona povrća, to znači tek 17%.

Sa povećanjem naše poljoprivrede imanjem u Jaski, gdje smo dobili 700 jutara zemljišta, moći ćemo 1948. g. od tog zemljišta iskoristiti maksimalno 300 jutara za povrće, a ostalo zemljište zasijati ćemo sa krmnim biljem. Jesenskim oranjem zaorano je cca 300 jutara i zasijano špinata 25 jutara. Tako ćemo 1948. g. sa vlastitom proizvodnjom i proizvodnjom iz Zagreba i okolice povećati opskrbu na cca 43%.

Uslovi života gradjana u gradu Zagrebu bili su u 1947. g. nešto povoljniji od onih 1946. godine.

Prosječna mjesečna plaća radnika u 1946. g. bila je Din. 2.097, a drugom polugodištu 1947. g. Din. 2.683,50.-

Prosječna mjesečna plaća namještenika u 1946. g. pa sve do listopada 1947. g. iznosila je 2.630 Din., a od listopada nakon provedene sistematizacije iznosi prosjek mjesečne plaće namještenika Din. 3.232.-

Povišeni prosjek radničkih plaća objašnjava se činjenicom da je veliki broj nekvalificiranih radnika 1946. g. i tokom 1947. g. nakon svršenih tečajeva i osposobljavanja prešao u polukvalificirane i kvalificirane radnike, te uvođenje sistema rada po normama.

Unatoč većih radničkih nadnica i povišenja plaća namještenika životni standard radnika i namještenika prema svim podacima sa kojima smo se služili ostaje nepromjenjen. Dok se plaće u 1947. g. povisuju istodobno se povisuju i troškovi uzdržavanja života naročito prehrane.

S druge strane opći uslovi života u 1947. g. poboljšavaju se, i to se očituje u sljedećem: u godini 1947. porastao je broj zaposlenih. Prema potrošačkim kartama bilo je u godini 1946. cca 85.000 zaposlenih, dok u godini 1947. cca 116.000. Pod konac 1946. g. bilo je 31.309 žena, dok je u istom razdoblju 1947. g. bilo zaposleno 40.181 žena, tj. bilo je više slučajeva zaposlenosti u jednoj obitelji. Veći je broj nagrada koje su radnici i namještenici primali u 1947. g. iz Fonda rukovodstva koje nisu uračunate u prosječnu nadnicu. Osim toga u 1947. g. vrlo je velik broj podijeljenih stipendija kao i broj regulisanih penzija. U godini 1947. veći broj gradjana je obuhvaćen društvenom prehranom. Krajem 1946. g. bilo je 19 radničkih kuhinja u kojima se davao jedan dnevni obrok za vrijeme rada za 3.440 korisnika dnevno, dok je krajem 1947. g. bilo 45 kuhinja sa 11.540 korisnika dnevno. Krajem 1946. bilo je 21 radničko-namješteničkih restorana sa prosječno 4.750 abonenata, dok se krajem 1947. g. broj abonenata povećao na prosječno 8.000 dnevno.

Pored navedenih znakova poboljšanja općih uslova života i bolje opskrbljenosti primjećuje se veća nezasićenost u mnogim artiklima što proizlazi iz povećanih zahtjeva potrošača.

U godini 1946. mnogo su olakšavale prehranu Unrine konzerve i slobodna prodaja svežeg mesa.

Opskrba osnovnim garantiranim prehrambenim artiklima bila je 1947. bolja u masnoćama i šećeru, a slabija u brašnu i mesu. Tako je podjeljeno na karte jednoj osobi godišnje.

	R-1		2		G	
	1946.	1947.	1946.	1947.	1946.	1947.
Masnoća kg	11.15	12	8.05	10.35	4.95	5.20
šećera	6.25	9	4.45	6.95	2.20	2.60
kruha (dnevno)	-.60	-.60	-.40	-.45	-.30	-.25
brašno kg	47.58	14.30	41.03	12.45	19.87	8.30

Slobodne cijene nisu uvjetovale znatno poboljšanje života radnika i namještenika jer naš državni sektor (osim u šećeru) nije intervenirao na tržištu, da obori cijene. Nije intervenirao zbog toga, jer je velik dio dopremljenih proizvoda davao ustanovama, menzama, bolnicama, dječjim domovima, internatima, pojedinim tvornicama saveznog i republikanskog značaja koji su tu robu kupovali mjesto na javnom tržištu na samom izvoru što je omogućilo privatnicima da drže stalno visoke cijene.

Dobava prehrambenih artikala odvijala se često bez plana kampanjski, što je dovodilo do neravnomjerne dopreme robe. Na tržištu su se iz dana u dan osjećale velike promjene. Iza nekoliko dana potpune opskrbljenosti dolazili su dani potpune oskudice, što je stvaralo kod potrošača nesigurnost, a često i paniku. Mjesni komitet nije sve poduzeo da bi se ovo stanje u potpunosti uklonilo, već je rješavao samo ono što mu je situacija nametnula. Zimnica u povrću za kiseljenje je zadovoljila, dok u krumpiru samo djelomično (oko 60 do 80%). Cijena krumpiru na slobodnom tržištu u Zagrebu je 20 Din. po kg.

Jedan od najtežih i najosjetljivijih problema u gradu Zagrebu jeste stambeno pitanje. Prema svim našim objektivnim i realnim predviđanjima izgleda da će se stanje u 1948. godini još pogoršati. Kako se u Zagrebu izradjuju industrije kao "Rade Končar", "Hidraulički strojevi", "Tvornica parnih kotlova" te doseljenje Vojne oblasti u Zagreb u ovoj godini stambeno pitanje će se još više pogoršati jer će s tim u vezi priliv radnika, namještenika i oficira biti mnogo veći. (Za oficire se postavlja hitno 300 stanova.)

Bilo je slabo provjeravanje istinitosti navedenih podataka kod dodjeljivanja i oduzimanja stanova. Usljed miješanja i utjecaja naših rukovodilaca kao i Kontrolne Komisije, UDB-e itd. kod dodjeljivanja stanova dovodilo se je povjerenike do nesamostalnosti u odlučivanju i donošenju pravilnog rješenja. Sve je to još više dovodilo do veće zbrke kod dodjeljivanja stanova, što je izazvalo nezadovoljstvo kod građana. Osnovni razlog slabe distribucije i neimanja pregleda bilo je neimanje nikakvog plana u tom pogledu. Mjesni komitet po tom pitanju je vrlo malo učinio i ako je bilo postavljeno, da se kod toga angažira partijska organizacija, kod davanja točnih podataka za pravilnu dodjelu i oduzimanje stanova te i angažiranje partijske organizacije za što pravilnije korištenje stambenih i poslovnih prostorija.

U vezi stambenog problema u Zagrebu postavlja se pitanje izdržavanja i popravaka postojećih zgrada, kako državnih tako i privatnih. U 1947. g. po tom pitanju je vrlo malo ili ništa učinjeno. Razlog je što se nije posvetilo dovoljno pažnje tom pitanju, a s druge strane

nije bilo materijala. Materijal koji se dobio nije upotrebljen tamo gdje je bio najnužniji, jer se nije imalo pregleda kuća. U tu svrhu osnovan je novi odjel, koji će voditi brigu da bi se sve postojeće kuće kako državne tako i privatne što prije obuhvatile, te da se pridje hitno njihovom popravku. Dosadašnje nevodjenje računa po tom pitanju nanijelo je veliku štetu stambenom prostoru. Kućevlasnici, naročito oni, koji imaju veće kuće ne posvećuju nikakove pažnje njihovom popravku.

PLIN. Do sada je zadovoljeno samo 50% potreba plina, dok će se u budućnosti sa gradnjom novih tvornica stanje još pogorša[ti] ukoliko se ne nabave potrebni uređaji iz inozemstva. Sa nabavom tih uređaja udovoljilo bi se gradjanstvu, koje do sada nema uveden plin.

TRAMVAJ. Dozvoljena iskorištenost tramvajskih kola po jednom kolnom kilometru jeste 100% prekoračena, što se može spriječiti radom novih kola i motora. Predviđeno je, da bi tvornica "Rade Končar" sama mogla da izrađuje motore za tramvajska kola čime bi se otklonila preopterećenost gnječa i eventualne nesreće.

VODOVOD. Kod vodovoda u 1947. g. bilo je kritično stanje radi niskog vodostaja i suše. Zahvaljujući predostrožnosti spriječene su sve teške posljedice za opskrbu grada vodom. Izgradnja dvaju novih bunara koji su nadoknadili pomanjkanje vode otklonila je katastrofu, koja bi se u slučaju negradnje istih dogodila. Sada se dovršava još jedan bunar od 8.000 kubika vode, a do 1951. g. biti će gotovi i bunari u Maloj Mlaci od 150.000 kubika vode. Sa izgradnjom istih grad Zagreb biti će na dulje vremena opskrbljen vodom.

ELEKTRIČNA CENTRALA. Gradski Narodni odbor preuzeo je 1.I.1948. g. električnu centralu Zagreba, čime će biti Mjesni komitet u mogućnosti da bolje zahvati pitanje problema, kako rada same centrale, tako i zadovoljenje građana po pitanju rasvjete.

Osim obrtno-proizvodjačkih zadruga, o kojima je već ranije bilo govora u gradu postoji "Radničko namještenička potrošačka zadruga" i povrtljarska zadruga "Jedinstvo".

Radničko namještenička zadruga nastala je fuzijom 56 zadruga i sada ima 126 prodavaonica, a snabdjeva 170.000 potrošača racioniranim artiklima. Ona posluje sa špecerajom, obućom, tekstilom, voćem i povrćem, galanterijom i kućnim potrepštinama. Osim toga ima 4 popravljivaone obuće i vinarski podrum. U toku 1947. g. zadruga je imala 800 miliona dinara. Kao i sva poduzeća koja se bave snabdjevanjem grada povrćem i zadruga je u toku 1947. g. podbacila. Neiskusan, a i neprovjeren nakupni aparat, došao je tu do izražaja. Uz sve te slabosti i zadruga je sa svojim aparatom krupna podrška Gradskom Narodnom odboru u snabdjevanju grada, što se vidi kako iz sume poslovanja, tako i broja potrošača koje snabdjeva. Mjesni komitet ima osigurano rukovodstvo te zadruge, a za njeno poslovanje zadužen je pred komitetom drug Kranželić član M. K.

Imajući u vidu važnost snabdjevanja grada u 1948. g., naročito s obzirom na propuste po tom pitanju u 1947. g., mi smo orijentirali zadrugu na nova proširenja njenog djelokruga. To proširenje biti će u ostvarenju novih prodavaonica u gradu, a naročito u vezi otkupa i kontrahiranja povrća na selu. Tako se je već sada zadruga povezala sa oko 10 seljačkih radnih zadruga oko Zagreba, koje ona pomaže sa sjemenom i materijalom, a one će za nju obradivati određene površine sa povrćem.

Zadruga "Jedinstvo" nastala je poslije konfiksacije triju vrtljara Bugara i bila je krupna pomoć Gradskom Narodnom odboru, kako u dobavi robe na tržište, tako i u politici cijena. Ona je stvorena od poljoprivrednih radnika, koji su ranije radili kod Bugara i bilo je mnogo poteškoća oko njenog stvaranja kao i daljnjoj pomoći. Ona je danas potpuno sredjena i vrlo dobro posluje.

[PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA NARODA]

Pregled o poduzimanju kulturnog nivoa naroda kroz 1947. godinu obuhvaća slijedeća pitanja:

1. Rad državnih organizacija. Suzbijanje nepismenosti, niže opće obrazovni i srednji kursevi, sedmoljetke, pune gimnazije i stručne škole, kina, kazališta i štampa.

2. Rad frontovskih organizacija. Narodno prosvjeđivanje, domovi kulture, klubovi i crveni kutići. Kulturno-umjetnička društva i grupe. Kulturno-politička predavanja i biblioteke.

U toku školske godine 1946/1947. bilo je obuhvaćeno 1.996 nepismenih u raznim tečajevima, od čega je 1.536 sa uspjehom položilo ispit.

Na početku školske godine 1946/1947. evidentirano je u cijelom gradu 3.059 nepismenih, od toga do 45 godina 1.047. Od tih je do 31.XII.1947. g. obuhvaćeno u tečajeve 1.190.

Nastavnički kadar u tim tečajevima su osim žena i omladine učitelji, aktivni i umirovljeni profesori, studenti i drugi stručnjaci. Mi smo pred našu organizaciju postavili da do konca maja opismenimo 1.265 nepismenih. Kad završimo taj posao mi ćemo gotovo likvidirati nepismenost. Medjutim zbog stalnog priliva nepismenih u grad taj će problem i dalje stajati pred nama.

Osim ovih tečajeva mi smo imali i niže opće obrazovne tečajeve, koji odgovaraju osnovnoj školi. U godini 1946/1947. u tim tečajevima bilo je obuhvaćeno 412 polaznika, a ispit je položilo 278. U godini 1947/1948. do 31.XII. obuhvaćeno je 724 polaznika. Velik dio ovih polaznika solidno savladava gradivo i sa uspjehom će položiti ispite.

Početak školske godine 1947/1948. razvilo se u širokim masama snažna tendenca za sticanjem daljnje naobrazbe. Niz radnika iz proizvodnje, teži za daljnjom/naobrazbom i upisuje se na srednje obrazovne tečajeve, sindikalnu gimnaziju i gimnaziju za udarnike. Srednje obrazovne tečajeve organizuju GNO. Oni imaju rang sedmoljetki, sada ih ima 25 sa 647 polaznika. Sindikalna gimnazija je postavljena kao puna gimnazija, a sada ima 689 polaznika. Škola za udarnike ima rang gimnazije i sada je polazi 119 udarnika i novatora, koji tu stiču opće znanje. Mada je oko svih tih tečajeva koordinacija znatno bolja, nego koncem 1946. i početkom 1947. g., oni još uvijek nisu dovoljno čvrsto obuhvaćeni i vodjeni sa strane našeg komiteta. U njih se još uvijek upisuje pomalo stihijski, tako se angažuju i nastavnici, koji osim ovog imaju i oficirske gimnazije, te usljed toga dolazi često do preopterećenosti nastavnika. Na ovom pitanju je težnja za znanjem kod masa prevazišla rukovodjenje našeg komiteta.

U toku 1947. godine mi smo prišli organizaciji sedmogodišnjih škola, koju smo u cjelosti sproveli. Sada imamo u gradu 20 sedmoljetki sa 13.039 djaka i 308 nastavnika. Mada se je kvalitet nastave u odnosu na 1946. g. u 1947. g. znatno popravio, on još uvijek nije zadovoljavajući. Postotak negativnih ocjena u prvom tromjesečju 1947/48. penje se na sedmoljetkama do 55%, dok se u nekim odjeljenjima penje do 78%. Već same brojke govore koliko je mnogo raznih slabosti na sedmoljetkama. Ideološka borba klera, o kojoj je već ranije bilo govora naročito je intenzivna tu kod sedmoljetki, gdje se prosjek odlaska na vjeronauk penje preko 60%, dok je on kod viših gimnazija znatno manji. Način predavanja historije na tim školama slabiji je od drugih predmeta. Program historije za te škole često se mjenjao pa su ga razni nastavnici predavali kao i prije rata.

Organizacijom sedmoljetki ostalo je u Zagrebu još 11 punih gimnazija i jedna učiteljska škola sa ukupno 10.443 djaka i 333 nastavnika. O samom kvalitetu nastave i učenja prilično

govore i ove brojke. Na svršetku školske godine 1946/1947. od 8.579 učenika punih gimnazija sa uspjehom je završilo 6.307, na popravak je upućeno 1.726, na razredni ispit 125, a na godinu dana 421 učenik. Brojčani uspjeh bi donekle i mogao zadovoljiti, međutim kvalitet znanja bio je dosta slab. Nije bio rijedak slučaj na gimnazijama, da pojedini djaci nisu znali pokazati na karti gdje se nalazi koja zemlja. Iz drugih predmeta ima također površnosti u znanju. Sve je to ujedno i odraz kvalitete samih nastavnika.

U prvom tromjesečju 1947/48. stanje se nešto popravilo. U pojedine predmete ulazi se dublje i temeljitije, i rijetki su slučajevi da djaci ne bi znali gdje je koja zemlja. Međutim sa političke strane vlada još uvijek bezbojnost i teorija apolitičnosti na školama kod djaka. To se vidi iz činjenice da nikakvog sukoba nije bilo na školama nigdje sa učenjem vjeronauka, mada su popovi često grubo nastupali pri tome. Jedan slučaj također ilustrira tu bezbojnost. Kad je nastavnik govoreći o našoj slobodi i nezavisnosti, govorio o tom kako treba mrziti neprijatelja, jedan djak je istupio: "Plemeniti ljudi ne mrze", a da pri tom čitav razred čuti i ne reagira. Ovi i slični primjeri samo potvrđuju napred konstatiranu činjenicu o našem propustu o preodgoju omladine. Oni jasno govore da se ideološko-politička borba ne osjeća na našim školama niti kroz predavanja, niti kroz omladinsku organizaciju.

Od ukupno 5.805 naučnika u privredi, stručne škole polazi 4.217 naučnika. O tim školama najmanje se vodilo brige, i nekog detaljnijeg pregleda nema o njima nitko. Dok su sve ostale škole stalno pod brigom i rukovodstvom prosvjetnog odjela GNO-a, škole naučnika u privredi su stalno prelazile i mjenjale rukovodioca. Prvo nemaju dovoljno prostorija i pretežno rade u drugim školskim zgradama. Neke je osnovalo Ministarstvo industrije, a kad im je nestalo budžeta dali su ih industrijskom odjelu GNO-a, da bi kasnije opet otkrili da postoji budžet i uzeli ih opet k sebi. Sve je to utjecalo i na brigu oko nastavnog kadra, koji je pretežno honoraran, ne osjeća čvrste kontrole, pa vrlo često i ne dolaze na satove. Tek u zadnje vrijeme donekle se razgraničilo pitanje kompetencije i odgovornosti za te škole i stanje se počelo popravljati, ali još uvijek nije u redu. Tu će trebati još mnogo učiniti da se stanje sredi.

Takovo stanje na našim školama, samo je odraz stanja kod nastavnika i našeg prosvjetnog odjela. Ono je ujedno i odraz koliko je sam MK rukovodio tim pitanjem. Svega dva puta je MK u 1947. godini pretresao stanje na školama, i to onda kad nas je neko goruće pitanje natjeralo na to. U XI. mjesecu 1947. g. mi smo održali sastanak profesora članova K.P. i sa njima pretresali stanje na našim školama. Možemo reći da osim intervencija po pojedinim problemima, nismo imali kroz 1947. godinu određeni stav i liniju što treba popraviti na našim školama.

Odgoj učitelja i profesora u stručno-pedagoškom pogledu vršio se preko prosvjetnog odjela s jedne strane i Mjesnog odbora saveza prosvjetnih radnika s druge strane. Pri tom stručnom odgoju bilo je raznih lutanja o metodama i formama. Osim toga znatan broj nastavnika odnosi se nezainteresirano prema svom usavršavanju i prilagodjavanju novoj školi i metodama odgoja. Sama kontrola sa strane odjela nije dovoljno čvrsta i to još više omogućava takav stav. Mi imamo u Zagrebu pretežan broj starih ljudi koji se i teže prilagodjavaju. Na sedmoljetkama ima do 37 godina 68 nastavnika, od 37 do 52 godine 214, a od 52 godine dalje 26 nastavnika. Slično je stanje sa svim našim školama. Zbog svega toga u predavanjima mnogih nastavnika duboko se uvriježio formalizam, koji se sastoji u površnosti i pričanju raznih fraza.

Preopterećenost nastavnika, na koju se često žale, također utječe na kvalitet nastave. Ona se nadoknađivala time da se uzimalo kao nastavnike pojedine penzionirane nastavnike ili studente, koji su pri završetku studija. Do preopterećenosti dolazi usljed velikog broja raznih kurseva, gdje se upotrebljavaju nastavnici. Osim toga ima veliki broj izostanaka radi bolesti našto utječe starost nastavnika i veliki broj žena. Od 308 nastavnika na sedmoljetkama, 264 su žene, a 44 muškarca.

Što se tiče ideološko-političkog preodgoja nastavnika i stanja po tom pitanju, naš MK također nije imao stvar u svojim rukama. Tim se bavio Mjesni odbor saveza prosvjetnih radnika, ali to je prema potrebama i mogućnostima bilo nedostavno. Mnoge važne političke događaje nismo prenašali na nastavnike i oni su ostajali neobuhvaćeni. Primjer profesorice Vidović sa učiteljske škole vrlo je karakterističan. Kad su govorili da neke stvari može naći u "Borbi", ona je zapitala "a gdje izlazi "Borba" i gdje se može dobiti". Ovaj primjer iznesen na sastanku profesora članova K.P., ma da usamljen, jasno nam govori koliko šire i upornije treba prihvatiti odgoj nastavnika. I pored svih ovih slabosti u toku 1947. godine učinjen je krupan korak u preodgoju nastavnika. Tome su naročito doprinjele i razne akcije, koje je sprovodila omladina, kao omladinska pruga i niz drugih u kojima su i profesori učestvovali direktno - ili preko omladine indirektno.

Utjecaj kina na odgoj građana vrlo je velik, a neke brojke koje ćemo navesti također su karakteristične. U toku 1947. godine davano je u Zagrebu 575 filmova sa ukupnom posjetom od 4.110.300 građana. Karakterističan je pregled posjete sovjetskih filmova u odnosu na zapadnjačke. U kinu Tuškanac davano je 9 sovjetskih filmova sa ukupnom posjetom 115.316 posjetilaca. U istom kinu davano je 9 francuskih filmova sa posjetom od 197.028. Vidimo, da je posjet sovjetskih filmova bio slabiji nego francuskih. To je bilo naročito karakteristično za početak 1947. godine, dok se taj odnos tokom 1947. godine stalno mjenjao. Dok je početkom 1947. godine bilo praznih dvorana kod prikazivanja sovjetskih filmova, a zapadnjački su bili redovito puni, koncem 1947. godine stoje repovi za karte pred sovjetskim komadima. Međutim zapadnjački filmovi su također dobro posjećeni, mada više ne u onoj mjeri kao ranije. To nam govori da još uvijek ima dovoljno takove publike koja puni te filmove, a na kojoj još nismo proširili svoj utjecaj.

Po tom pitanju kao i po pitanju kazališta naš komitet nije imao stvari u svojim rukama. Tu možemo reći da smo prepustili spontani razvoj. Primjer prikazivanja američkog filma, koji govori o fantomu baš u vrijeme kada su u gradu kružile vijesti o nekom "fantomu" koji kolje", jasno govori o toj spontanosti. Mada mi ne možemo utjecati na izbor filmova koji će se davati u gradu, mi smo mogli predavanjima i propagandom utjecati na to koji će se filmovi gledati. Osim toga mogu se organizovati kolektivne posjete - što smo mi ponekad i učinili, ali to nije postalo naš sistem borbe na tom polju. Tek u zadnje vrijeme omladinske organizacije drže predavanja o štetnosti raznih filmova i tu ima uspjeha. Kazalište, koje na početku 1947. godine nije imalo posjećene sovjetske komade na koncu 1947. godine za te iste komade (Svadbja u Malinovki) stoje repovi za karte. U tom pravcu učinjen je u 1947. godini krupan napredak i kulturne potrebe širokih masa znatno su porasle. Dok su na primjer na početku samo administrativni savezi posjećivali kazalište, danas već prilično masovno posjećuju i radnici.

U Zagrebu se dnevno prodaje "Borbe" 24.000, "Vjesnika" 24.676, "Narodnog lista" 34.150. Nedjeljni listovi: "Napred" 7.510, "Glas rada" 45.654 i "Rad" 1.500 - ovi posljednji preko sindikata. Pored toga, izlaze tri tvornička lista i to tvornica "Rade Končar" - "Svjetlost" u 3.000 primjeraka (do sada izašlo 4 broja), Radionice državnih željeznica "Željezničar" u

3.500 primjeraka (do sada izašlo 4 broja), i od tvornice "Ivančica" i "Pamučne industrije" "Tekstilac" 2.000 primjeraka (do sada izašao 1 broj). Pored toga Gradski odbor omladine izdaje svoj bilten 2 puta mjesečno u 2.000 primjeraka. Svi ovi listovi su počeli izlaziti pred kolovoz 1947. godine.

Narodni list kao gradski list po našem mišljenju nije do sada odgovorio svojoj svrsi. Karakter tog lista nije se ni po čemu razlikovao od drugih listova. Njegova zagrebačka rubrika nije se razlikovala od zagrebačke rubrike "Vjesnika", pa čak je ponekad bila i lošija. Naš komitet nije utjecao, niti davao politiku lista. Početkom ove godine u suglasnosti sa agit-propom CK KPH "Narodni list" je neposredno potpao pod rukovodstvo MK i za skoro vrijeme list će izlaziti sa proširenom zagrebačkom rubrikom na dvije strane sa opširnijim i ozbiljnijim tretiranjem zagrebačkih problema. Ostale rubrike lista ostati će iste kao i do sada, samo ćemo morati voditi borbu za poboljšanje njihovog kvaliteta.

Rad čitalačkih grupa kod žena u toku 1947. godine bio je planski organizovan. Program tih grupa razdijeljen je u 4 grupe. I. grupa obuhvaća materijal koji treba da razvije ljubav prema domovini i narodu. Taj materijal obuhvaća članke i govore naših rukovodioca iz NOB-a, književna djela koja obraduju NOB, sovjetsku beletristiku itd. II. grupa obuhvaća materijal koji govori o ljubavi prema radu. U toj grupi je uglavnom obuhvaćen materijal iz sovjetske literature. III. grupa govori o SSSR-u i socijalizmu. Tu je također materijal uglavnom sovjetskih pisaca, Kalinjina, Ostrovskog, Gladkova itd. IV. grupa upoznaje se s našim Petogodišnjim planom. U toku 1947. godine bilo je 165 čitalačkih grupa AFŽ-a sa ukupno 3.290 polaznika od kojeg broja 3.175 žena i 115 muškaraca. Inicijativa AFŽ-a pokrenula je veći broj žena i svakodnevno se povećava broj učesnika. Njihova inicijativa pobudila je želju i kod ostalih frontovaca za čitalačkim grupama, te su pojedini frontovci polazili u grupe žena. Pred nas se postavlja zadatak stvaranja čitalačkih grupa na široj bazi.

Kod sindikalne organizacije imamo 1.086 čitalačkih grupa, koje obuhvaćaju oko 25.000 polaznika. Na njima se proučava materijal o Petogodišnjem planu, pojedini članci iz "Borbe", članci i referati o Narodnom Frontu, materijal sa savjetovanja nekih Komunističkih partija, razne sindikalne brošure itd. Rad ovih čitalačkih grupa nije tako čvrsto organizovan kao kod AFŽ-a, i oni nemaju jednog odredenog programa pa prema tome i njihov kvalitet je mnogo slabiji. Sindikati su naročito radili na stvaranju čitalačkih grupa u onim poduzećima gdje nemamo partijske organizacije i kod obrtnih radnika.

U omladinskoj organizaciji imamo 449 čitalačkih grupa, sa 7.007 učesnika. Literarne družine imaju 2.401 učesnika. Ovaj rad se uglavnom odvija kod srednjoškolske omladine, on također nije dovoljno organizovan, niti odreden program njihovog rada, što je dovelo do toga, da nismo imali dovoljnu kontrolu nad onim što se proučavalo.

Biblioteke su uglavnom stvorene u sindikalnim organizacijama, domovima kulture i postoji Gradska biblioteka. Biblioteka M.S.V. sa bibliotekama u podružnicama broji 88.709 knjiga, a prosječan broj čitača iznosi mjesečno 16.435. Rad sindikalnih biblioteka, a naročito dolje u podružnicama bio je u početku dosta neorganizovan. Nije se imala jedna tačna evidencija knjiga niti su se one čitale. Sada se stvar izmjenila i sa njima neporedno rukovodi biblioteka M.S.V. Gradska knjižnica u toku 1946. godine posudila je na čitanje 55.201 knjigu, koje su čitali 35.367 ljudi. U 1947. godini posudila je na čitanje 73.123 knjige koje su čitali 42.903 osobe. Biblioteka danas broji 70.000 knjiga. Sindikalne organizacije su u više mahova vodile kampanju za čitanje knjiga i to je u mnogome doprinjelo na popularizaciji knjige.

U toku 1947. godine održano je u sindikalnim podružnicama 3.951 predavanje sa oko 300.000 prisutnih. Organizacija predavanja nije bila centralizirana tj. pod neposrednim rukovodstvom sindikalnog vjeća, već prema potrebi na terenu. Sadržaj tih predavanja sastojao se o Petogodišnjem planu, o značajnijim datumima (30. g. Oktobra, Dan Republike, pripreme za izbore itd.). Pored toga su održana predavanja o zaštiti rada, o socijalnom osiguranju itd.

U domovima kulture održano je 32 predavanja sa 4.475 prisutnih. Ovako mali broj objavljuje se uglavnom radi lošeg rada u domovima kulture i slabe organizacija predavanja. O radu domova kulture biti će kasnije govora. Centralno Narodno Sveučilište dalo je 116 predavanja sa 36.388 prisutnih.

Kulturno-umjetnički rad se odvijao preko 11 društava i 109 kulturnih grupa sa ukupno 6.605 aktivnih članova i 23.140 podupirajućih članova. Rad KUD u početku 1947. godine, proživljavao je izvjesnu krizu usljed reorganizacije i fuzije raznih društava. Za aktivizaciju članova i šireg kult. umj. djelovanja u Zagrebu organizovala se majska smotra u prošloj godini koja je zapravo pokazala što mi posjedujemo na tom polju. Pored uspjeha na majskoj smotri koji su se ispoljavali u kvantitativnom pogledu, slabosti su se uglavnom ispoljile u tome, da su programi obuhvaćali dosta bezidejnih i besmislenih točaka naročito u muzičkim komadima. Majska smotra trajala je tri dana i u njoj je učestvovalo 2.000 ljudi. Od tog vremena nije se mnogo poboljšao repertoar i idejna strana KUD i radi toga, što naš komiteti i naša kulturna odjeljenja nisu povukli iskustva sa smotre, a i radi toga, što su društva i kulturne grupe prečesto nastupale sa istim programom koji se nije poboljšavao. No usprkos toga neka kulturno-umjetnička društva pokazala su vidljivi napredak (Pavao Markovac, Ognjen Prica i društvo Mjesne industrije). U toku 1947. godine naša društva dala su 695 nastupa od toga van Zagreba 106. Naša KUD nisu još dovoljno organizaciono čvrsta, što ćemo morati riješiti kroz ovogodišnje njihove skupštine, i daljnjim ječanjem kadra u samim društvima. Pred nas se naročito postavlja zadatak da im pomognemo na ideološkom polju. Također ćemo morati posvetiti veću pažnju izdizanju njihovog repertoara. Pomoć naših društava koja oni trebaju davati kulturnim grupama u poduzećima dosada je bila slaba, a s druge strane naša partijske organizacije i sindikat nisu mnogo pomagali tim grupama. Statistika pokazuje da naročito mali broj članova partije radi u tim kulturnim organizacijama.

Rad Domova kulture u protekloj godini nije bio zadovoljavajući. Mnogo se diskutovalo o tome kakve će forme i sadržaj rada biti u Domovima kulture, a zapravo kulturni rad naših organizacija treba se odvijati kroz Domove kulture. U posljednje vrijeme ne čekajući na gotove organizacione forme prišli smo širem radu. Na svaki Dom kulture oslanjaju se dva strukovna saveza i jedno kulturno društvo i sve druge kulturno-umjetničke grupe koje se nalaze na dotičnom rajonu. Pored toga u domovima kulture postoje čitaonice, biblioteke, tečajevi stranih jezika, glazbeni tečajevi te narodno sveučilište. U početku 1947. godine kada smo povelu borbu protiv sitno-buržuskog duha koji je vladao tako rekuć u čitavom kulturnom životu Zagreba, prišlo se je i stvaranju jednog zdravog rada u našim domovima kulture. Zabave, priredbe, plesovi, koji su prije bili puni purgerštine, danas su uglavnom izmjenili taj karakter. Pored domova kulture, kulturni sindikalni rad odvija se preko radničkih klubova kojih ima 25. U klubovima pojedinih saveza sprovedena je slična organizacija rada kao i u Domovima kulture. U podružnicama gdje nema klubova osnovani su Crveni kutići, kojih ima 173, a početkom 1947. g. bilo ih je 90. U njima se održavaju sastanci, kružoci, tečajevi, predavanja, probe kulturno-umjetničkih grupa itd.

Sada, ako na koncu dademo u cjelini ocjenu kulturno-prosvjetnog rada naših organizacija kroz 1947. g. vidjet ćemo, da se onaj malogradjanski sitno-buržuski duh koji je vladao u

1947. godini danas mnogo izmjenio. Taj malogradjanski i sitno-buržuski duh u početku 1947. godine održavao se na čitavom našem kulturnom radu. Na zabavama u Domovima kulture, na igrankama u programima naših KUD, a naročito u programima kulturno-umjetničkih grupa u poduzećima i srednjim školama, na njihovim zabavama i priredbama, svugdje smo imali u većoj ili manjoj mjeri duh starog gradjanskog društva. Dalje, ako znademo da smo se morali u početku godine boriti za posjetu kina i kazališta, a naročito voditi borbu za posjet sovjetskih komada, onda će nam stanje biti jasno. U upravama Domova kulture postavljani su zdravi ljudi. Određeni su profesionalni direktori Domova kulture, kojih do tada nije bilo, otvorene su plesne škole po Domovima, gdje se veliki broj omladine okuplja, učeći ples. Davana je pomoć i vodjena veća kontrola nad programima kulturnih grupa u poduzeću i u školama. Vodjena je uporna kampanja za posjetu kina i kazališta, a naročito sovjetskih komada. Radovi, koji su vršeni u Zagrebu na autostradi i ostalim objektima, odlazak omladine na omladinsku prugu, sve je to utjecalo na razvitak i stvaranje novog i zdravog duha u kulturnom životu gradjana. Pored svega toga, danas mi trebamo još voditi borbu, da naši ljudi više osjete potrebu kulturnog izdizanja, da vodimo upornu borbu na daljnjem preodgoju gradjana. Taj zadatak pred nama i čitavom našom organizacijom i dalje stoji.

[STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACIJI]

Početakom 1947. godine naša organizacija brojila je 4.223 člana K.P., 797 kandidata i 4.189 SKOJ-evaca. Velik dio ovih drugova došao je u organizaciju izvana, nesredjenih dokumenata i mi ih nismo dobro poznavali. Dobar dio primljen je u našoj organizaciji tokom 1945. g. i 1946. g., dok još kriterij tko može biti član KP nije potpuno izoštrjen u organizaciji te se popimalo i ono što nije imalo mjesta. Osim toga naša organizacija je kroz 1945. i 1946. godinu bila angažovana pretežno na raznim političkim pitanjima - i samo primanje u partiju vršilo se kroz zalaganje na tim pitanjima. Sve je to omogućilo da u raznim ćelijama iskoče i zadominiraju pojedini brbljivci, koji su gušili razvitak dobrih i poštenih ljudi, a prigušivali svaku zdravu kritiku.

Razne pronevjere, kradje, sabotaže, nehaj u čuvanju materijala, korumpiranja itd. o čemu je već govoreno u ovom izvještaju, snažno su utjecali na partijsku organizaciju. U raznim aferama koje su se otkrivale bili su upleteni i pojedini članovi partije. U Na-Mi direktor član partije bio je sudjen. U Otpadu nekoliko direktora članova partije svršilo je u zatvoru, i osim njih još nekoliko članova ćelije Otpada. U raznim sitnijim kradjama i pronevjerama uhvaćeno je oko 20 članova partije. To je sa sobom povlačilo razvratan i nemoralan lični život. Direktor poduzeća "Rapid" član Partije živi sa nekoliko svojih činovnica istovremeno, noću ih voza tvorničkim autom, odlazi u noćne lokale. Takovih izrazitih slučajeva bilo je više. U organizaciji nije uopće bilo budnosti prema tim pojavama, i svakodnevno su srljali novi ljudi u propast. Primjer sekretara ćelije Crvenog križa i nekoliko članova te ćelije, koji su imali vrlo dobru prošlost. Kad ih je racija milicije legitimirala u noćnom lokalnu, nisu htjeli pokazati legitimacije i došlo je do tučnjave sa milicijom, samo da se ne legitimišu. Kasnije su na partijskim istragama takodjer nastojali lagati. Inače su bili vrlo dobri radnici u ustanovi.

MK vidjevši takovo stanje u privredi i nesposobnost partijske organizacije - zbog vlastitih grešaka - da se bori sa tim slabostima, poduzeo je odlučne mjere na njenom ozdravljenju. Bilo je postavljeno:

1. Povesti odlučnu borbu sa svim tim slabostima i nezdravostima u partijskoj organizaciji - te orijentirati čitavu organizaciju na proizvodnju kao osnovni zadatak.

2. Paralelno s time ubrzati sredjenje partijskih dokumenata i odlučno čistiti sve tuđe elemente iz naše partije.

Takova linija i zadaci postavljeni su pred rajonske komitete i pretresani na sastancima ćelija, i odmah poslije toga pretresani sa čitavim partijskim članstvom na rajonskim savjetovanjima. Na tim savjetovanjima iznešene su slabosti i propusti naše organizacije, javno iznašani i žigosani izraziti primjeri i lica, koja su ih vršila. Naročitoj kritici podvrgnut je oportunistički organizacije prema tim greškama.

Rezultati tih savjetovanja vrlo brzo su se pokazali. Počelo je otkrivanje do tada nepoznatih grešaka i počeli su otvoreno istupati oni drugovi koji su do tada bili prigušeni. Budnost organizacije sve se više zaoštravala i počelo je čišćenje tuđih elemenata. Ljudi su se počeli cijeliti po zalaganju u proizvodnji. Idući tim putem zaoštavanje budnosti i čišćenja prešlo [se] u drugu krajnost. Organizacija se počela baviti sitnicama tražeći razne greške, a čišćenje iz partije nije dobilo odgojni karakter. U početku se čak nije nikoga ispitalo pred komisijom ili prethodno ispitalo ćeliju. Odluku o isključenju donio bi rajonski komitet, pa bi tu odluku netko od RK ili saopćio dotičnom na ćeliji, ili bi ga pozvali u komitet i saopćili mu kaznu, a potom tek obavjestili ćeliju. Takova praksa brzo je prekinuta.

Donijeta je odluka da kazne nisu pravomoćne, dok ih ne potvrdi MK, a uz svaki prijedlog kazne da se piše detaljno obrazloženje. Na taj se način spriječilo nepravilno i neodgojno postupanje sa kaznama. Osim toga članovi MK odlazili su u pojedine ćelije, sa članovima RK i u praksi pokazivali kakav postupak treba biti, kad se ima nekoga kazniti. Takovi su primjeri bili u ćelijama: "Naprijeda", UDB-i za Zagreb, Poljoprivrednom odjelu GNO-a, Konzumnoj zadrugi i nizu drugih. Učeci tako organizaciju na praksi ta su se iskustva prenosila na cijelu organizaciju. Kazne su sve više stvarno postajale odgojno sredstvo, i svakim mjesecom sve ih je bilo manje.

Ukupno je kroz 1947. godinu isključeno 228 članova KP, od toga: radi prošlosti 45, - oportunistički 31, - nemoralna 20, - pijanstva 16, - neodgovornosti prema narodnoj imovini 13, - zloupotrebe autoriteta i položaja 8, - padanja pod utjecaj neprijatelja 23, - nediscipline, samovolje i nerada 23.

Idući tim putem zaoštavanje budnosti, sredjenja dokumenata i čišćenje tuđih elemenata, organizacija je otišla u drugu krajnost. Potpuno se zanemario odgoj i prip[r]emanje novih ljudi za partiju. Ta greška i opasnost bila je utoliko veća, što se u masama i u samoj partijskoj organizaciji stanje znatno izmjenilo. Našom ofanzivom i razbijanjem neprijatelja - u masama je nastao snažan radni polet, kako u proizvodnji tako i na svim ostalim pitanjima. Partijska organizacija ovim čišćenjem i usmjeravanjem na proizvodnju mnogo je ojačala, i bila potpuno u stanju apsorbirati veliki broj novih ljudi. Što više ukazivala se nužna potreba primanja novih i zdravih ljudi iz proizvodnje - kako radi normalnog razvoja same organizacije, tako i radi obuhvatanja svih radnih mjesta. Već koncem marta MK je počeo ukazivati na ovo sektašenje, ali nije poduzimao nikakvih odlučnih mjera na njegovom uklanjanju. Zato smo došli u situaciju da smo koncem VI. mjeseca imali u cijeloj organizaciji jednog člana manje nego 1. januara.

Tek tada je koncem VI. mjeseca MK odlučno zahvatio to pitanje i stalno sjedio na njemu u organizaciji. Medjutim još tada ni MK nije jasno vidio koliko se duboko taj sektaški odnos po primanju u partiju uvriježio u našim kadrovima. To je nama bilo jasno tek pri svršetku

godine. Upravo zato ni rezultati proširenja naše organizacije nisu bili ravni onima naporima koje smo činili u tom pravcu. U prvih šest mjeseci primili smo 302 člana u Partiju, u kandidate 112, a u drugih šest mjeseci od kada je MK ozbilnije gurao to pitanje 940 u partiju, a u kandidate 702. Medjutim ako analiziramo te brojke, onda se jasno vidi da su primani već gotovi drugovi iz SKOJ-a i kandidata. Ukupno je u 1947. godini primljeno u partiju 1.232 člana, i u kandidate 814.

Činjenica da je tako malen broj obuhvaćen u kandidate i pored zaista velikih mogućnosti, otkriva nam ozbiljnu slabost naše organizacije. Ona nam otkriva još uvijek slabu vezu sa širokim masama u proizvodnji, kao i slabi rad na njihovom preodgoju. Ova činjenica našem komitetu postala je jasna u XII. mjesecu 1947. godine, kad smo iz našeg aparata poslali drugove u neka poduzeća, da pregledaju lične kartone svih radnika, da u proizvodnji preko majstora prouče zalaganje u radu, a preko ćelije opće držanje. Mi smo ovo učinili zato, jer su ćelije i RK ne samo tvrdili nama, već i sami živili u uvjerenju da nema više čistih ljudi za partiju - i prema tome nemamo više koga primati. Proučavajući ljude tako u preduzeću, mada i to nije bilo dovoljno svestrano, mi smo otkrili ljude koji su po svemu odmah dorasli za kandidate u Me-Bi 30, - Ivančici 50, - ZET-u 70. Takovo je stanje manje-više u svim preduzećima. Sada je pred nama zadatak da ovu pod konac godine uočenu činjenicu, ispravimo u daljnjem radu. Prilažemo socijalni i nacionalni sastav, te pregled staža po godinama. Detaljno obrazloženje i pregled o brojčanom kretanju organizacije, poslali smo u specijalnom izvještaju i tamo se prema potrebi može vidjeti.¹⁰

U III. mjesecu MK je uočio da rad partijske organizacije ne ide usporedo sa razvitkom proizvodnje i da se ćelije ne udubljavaju u probleme proizvodnje. Na sjednici MK kojoj su prisustvovali drugovi Marko Belinić i Rade Žigić analizirano je stanje proizvodnje i rad partijske organizacije. Uočeno je da se proizvodnja sve više razvija, tvornice osnivaju nova odjeljenja, uvode nove smjene, a ćelije su organizirane po starom. Zato je donjet zaključak o reorganizaciji ćelije, koje su mahom bile formirane smo u prvoj smjeni - da se one koje su veće podijele na odjeljenja, prema odjeljenjima preduzeća i po radnim smjenama. Danas imamo 340 ćelija, 39 biroa i 138 odjeljenja. Pošto je težište rada partijske organizacije bilo u velikim tj. saveznm i republikanskim preduzećima, nije se vodilo računa o manjim lokalnim preduzećima i u većini takvih ne postoji naša organizacija. Zato smo pristupili ostvarenju uporišta u takvim preduzećima formiranjem aktiva agitatora - ljudi bliskih partiji. Ti aktivni formirani su u 54 poduzeća.

Kad se je reorganizacija ćelije provela u život, uočilo se da zbrka postoji kod zaduženja i raspodjele rada u ćelijama, i da struktura ćelije i zaduženje komunista ne odgovaraju njihovom glavnom zadatku rada u sindikatu. Zato je donjeta odluka, da se zaduženja u ćeliji postavte prema zaduženjima u sindikalnim podružnicama i komisijama. To se u praksi pokazalo kao pravilno. Članovi se bolje snalaze u zadacima, ali su poteškoće u radu - česte izmjene drugova zbog premještaja i odilaženja na razne kurseve i škole. Partijska savjetovanja i organizaciono sredjenje ćelija pridonjeli su učvršćenju discipline u organizaciji.

Sastanci ćelija drže se redovito, jedino su iznimke neke velike ćelije, koje su podjeljene na odjeljenja, i tamo samo odjeljenja drže sastanke. To je bio slučaj naročito pod kraj godine, kad se radilo neprekidno pa i nedeljom da se ispuni plan.

¹⁰ Navedeni izvještaj ne nalazi se u arhivskom fondu.

U rukovodjenju organizacijom i naročito u provodjenju kontrole nad izvršavanjem zadataka, kako u RK, tako i u ćelijama - mnogo su MK pomogla odjeljenja kadrovska i org.-instruktorska. Drugovi iz tih odjeljenja takodjer su odlazili u organizaciju po konkretnim zadacima koje je MK postavio.

RK po svojem brojčanom sastavu i kvaliteti nisu bili u stanju sa takvim snagama rukovoditi tim problemima na rajonu - naročito privrednim pitanjima, i bila je nužna popuna komiteta i stvaranje izvjesnog aparata pri RK.

Da bi se RK mogli bolje upoznavat sa problemima proizvodnje uzeli smo u Rajonske komitete pojedine direktore, koji su odgovarali toj dužnosti i bili su zaduženi za proizvodnju. To nije bilo rješenje, jer su oni bili pretrpani svojim radom, kao rukovodioci poduzeća - i nisu poznavali rad ostalih poduzeća.

Uz njih uzeli su Rajonski komiteti plaćenog instruktora za proizvodnju, koji su za kratko vrijeme upoznali situaciju u proizvodnji po preduzećima i to bolje nego članovi RK - direktori, zato smo koncem godine razriješili dužnosti u RK ove direktore.

Zbog sistematizacije plaćenih mjesta u aparatu RK ukinuti su instruktori za proizvodnju. Po pitanju proizvodnje zaduženi su sada članovi RK po sindikatu, koji su ujedno plaćeni instruktori Mjesnog sindikalnog vijeća.

Da bi se poboljšao rad i po kadrovskim pitanjima uzeli su svi RK po dva profesionalca u kadrovska odjeljenja, a I. i II. RK kao najveći rajoni po 3 člana.

Taj aparat pokazao se još uvijek premalen da pomogne RK u obilaženju i pružanju pomoći ćelijama, te smo uz svaki RK uzdigli nekoliko najboljih članova KP kao instruktore koji u slobodnom vremenu odilaze u ćelije po konkretnim zadacima. Neki od njih pripremaju se tako za buduće članove RK.

Česte izmjene u RK (u 1947. g. izmjenilo se je 47 članova RK) kao i biroa i sekretara ćelija, nisu vršene dosljedno po principu izbornosti.. Sekretara ćelije se često postavljalo bez znanja cijele ćelije, a u RK nema danas skoro ni jednog člana koji je biran na rajonskoj partijskoj konferenciji.

MK se posljednjih 6 mjeseci, postavljajući zadatke pred organizaciju takodjer mnogo i neposredno bavio organizacionim formama, kako će te zadatke RK i ćelije provesti u život. Po svim važnijim i krupnijim zadacima sazivao je sastanke svih RK ili sekretara, gdje su se zadaci detaljno razradjivali i postavljali rokovi izvršenja, a te zadatke i rokove je MK kontrolirao, uglavnom preko org.-instruktorskog odjeljenja i odilaženjem članova MK na sastanke RK.

Na osnovu takovog uvida u provodjenje zadataka MK je produbljavao i nadopunjavao postavljene zadatke, analizirajući stečeno iskustvo i rezultate rada sa svim članovima RK ili sekretarima.

Takav način rukovodjenja pomogao je RK po odredjenim, uglavno odozgo od MK postavljenim zadacima, ali je sputavao njihovu inicijativu u uočavanju i rješavanju ostalih zadataka, koji su iskrsavali odozdo iz života i problema na rajonu, tj. orijentirao je rad RK samo na zadatke postavljene od MK. Taj sistem rukovodjenja prenosio se preko RK i na ćelije, kočio je rad organizacije i trebalo ga je mijenjati.

Plaćanje članarine teklo je do IV. mj. bez točne kontrole MK. Zato je MK odlučio da se zaduže posebni drugovi u ćeliji za blagajnika i uvedene su knjige blagajne. Medjutim sve do X. mj. nije bilo i evidencije o plaćanju zaostataka članarine kojih je bilo svaki mjesec, a sada

je to uglavnom postignuto i u XII. mjesecu nisu platili članarinu samo čl. KP koji su na dopustu ili bolovanju, te djaci koji uopće ne plaćaju članarinu.

Naročito slaba kontrola bila je nad ubrajanjem i obračunavanjem priloga za partiju i bilo je slučajeva da se ubiralo, a nije predavalo u RK - kao u Kustošiji.

Ideološki novo partijskog članstva i rukovodioca nije na dovoljnoj visini što se vidi iz prije iznešenoga i osjeća se utjecaj raznih građanskih elemenata koji su primljeni u partiju poslije oslobođenja. Ideološki najjači komunisti rade u ustanovama i nadležstvima i oni nemaju veze sa masom novoprimitljenih članova KP, ne koristi se ono što bi mogli oni njima dati. S druge strane, većina starih komunista naročito radnika nemaju dovoljno teoretskog znanja da objašnjavaju mladim članovima razna nepravilna shvaćanja, te prelaze preko njih i grubo i netaktički reaguju. Članovi KP mnogo su se zalagali na raznim konkretnim praktičkim zadacima, ali su posvećivali malo pažnje uzdizanju ličnog, teoretskog i kulturnog nivoa. Iz slučajeva da se pojedini članovi KP zahvaljuju na članstvu, vidi se da je njihova idejnost na niskom stupnju (ima 6 takovih slučajeva). To se vidi i iz primjera da i neki članovi KP ne dolaze na posao kroz crkvene praznike, a naročito ako oni budu u subotu ili ponedjeljak.

MK je uočio nedostatak u individualnom učenju članova KP i prišlo se organizovanju kurseva prošle zime iz Historije SKP(b), Osnova lenjinizma i političke ekonomije. Kurs SKP(b) je obuhvaćao 8.608 polaznika, od toga članova KP 2.803, - kandidata 494, - SKOJ-evaca 1273, vanpartijaca 4.038. Kurs "Osnova lenjinizma" obuhvaćao je 610 polaznika, od toga članova KP 167, - kandidata 13, - SKOJ-evaca 35, - vanpartijaca 395. Kurs političke ekonomije obuhvaćao je 340 polaznika, - članova KP 132, - kandidata 11, - SKOJ-evaca 3, - vanpartijaca 194.

Sa tim kursevima prekinulo se ljeti, jer kursevi nisu bili čvrsto postavljeni, raspadali su se, a materijal nije odgovarao nivou znanja većine polaznika, njihovim potrebama i svakidašnjem radu.

Preko ljeta MK je pripremio program za nove kurseve tokom zime i to kurs za početnike i naprednije. Sada radi 90 kurseva za početnike sa ukupno 8.768 polaznika. Od toga članova KP 2.393, - kandidata 529, - SKOJ-evaca 1.827, - vanpartijaca 4.019.

Kurseva političke ekonomije ima 19 sa ukupno 1.683 polaznika od toga 657 članova KP, 62 kandidata, 43 SKOJ-evaca, 921 vanpartijaca.

Način organizacije kurseva je slijedeći: u kurs je predviđeno do 100 drugova a podijeljen je na kružoke po 10 drugova. Svaki kurs ima svog stalnog predavača i rukovodioca kursa.

Kursevi su dali pozitivne rezultate, zainteresirali su široki krug komunista i vanpartijaca i pokrenuli ih na sistematsko učenje. Materijal je dobro primljen - u početničkom kursu najbolje su prihvaćene prve teme o razvitku društva i njegovim osnovama, a kurs političke ekonomije u cjelini.

Nedostatak u radu kurseva je neredovito pohađanje i otpadanje izvjesnog broja polaznika. Tome je razlog što je nakon prvih dana općeg rada cijele organizacije na tome zadatku, to pomalo prepušteno rukovodiocima teoretsko-predavačkog sektora i kurseva - odnosno agit-propima, dok su komiteti i ćelije to zapustili. Česta slika je ta da su vanpartijci mnogo discipliniraniji polaznici kurseva, nego komunisti, bolje uče i diskutiraju, dok dosta komunista izbjegava diskusije. Tome su razlog zaduženja kojih imaju komunisti više od vanpartijaca, ali i aljkavost, te nenaviklost na knjigu i učenje, kod nekih komunista - posebno onih sa

sela. Naročito su slabo dolazili komunisti na kurseve zadnjih mjesec dana zbog zalaganja na ispunjavanju plana.

MK je na osnovu tih problema postavio da se u svim ćelijama gdje je to potrebno - a to je u većini - drže sastanci po pitanju odnosa ćelije i pojedinca prema teoretskom radu tj. kursevima, i ti sastanci dali su koristi. Nedostatak je u tome radu i taj, što se do sada vodila više briga i kontrola nad brojem polaznika kurseva, težilo se što većem broju, a premalo se bavilo kvalitetom predavanja. Materijal na kursovima postavljen je po uputstvima CK KPH.¹¹

Rukovođenja vanpartijskim organizacijama uglavnom je prepušteno članovima komiteta zaduženim za te organizacije, a komitet kao cjelina pretresao je samo pojedina važnija pitanja njihovog rada. Partijska organizacija najviše se je bavila Narodnom frontom, jer su sekretari komiteta ujedno tajnici N.F. i angažirali su organizaciju na tom poslu. Zato je Narodna Fronta čvrsta organizacija, živa i samoinicijativna i bila je u tom stanju mobilizirati mase građana na fizičke radove za čitavu ljetnu sezonu. RK su za te zadatke angažirali čitavu partijsku organizaciju tj. ako je masovnost popuštala na kojem rajonu, oni bi sazvali sekretare ćelija i u tom pravcu dali konkretne zadatke koji su se redovito brzo izvršavali.

Rukovođenje SKOJ-evskom organizacijom i Narodnom omladinom bilo je uglavnom prepušteno MK SKOJ-a kojim je rukovodio član MK KPH. Tako i od RK i ćelija rad SKOJ-em bio je prepušten sam sebi. Naš MK stalno je podvlačio potrebu da partijska organizacija uzme u svoje ruke rukovođenje i odgoj SKOJ-evske organizacije. To se donekle postiglo i time, što kadrovi ćelija imaju kod sebe lične kartone članova SKOJ-a. MK i RK SKOJ-a tr[a]žili bi pomoć onda kad bi negdje previše zapelo.

Rad sindikalne organizacije bio je također uglavnom prepušten članu MK zaduženom za sindikat. Zato je sindikalna organizacija politički slabije aktivna od Narodne fronte, jer se pretežno bavila proizvodnjom i snabdjevanjem. Sindikat nije pokretač aktivnosti u N. F. MK je koristeći iskustvo rukovođenjem Narodne fronte odlučio da u buduću saziva posebne sastanke aktiva rukovodioca omladine i sindikata, po svim važnim političkim pitanjima, a RK da osiguraju da se ta pitanja dalje u org.[anizaciji] prenesu.

Ove godine je naša fronta mobilizirala 902.647 ljudi na dobrovoljnim fizičkim radovima, koji su dali 2,708.440 radnih sati. Nedostatak je bio jednostrana aktivnost odbora fronte i uski sadržaj rada tj. uglavnom krupne fizičke akcije. To je ispravljeno formiranjem raznih sekcija pri Gradskom, rajonskim i uličnim odborima Narodne Fronte.

Pravilan je bio sistem rada da su se po svim krupnijim političkim pitanjima i konkretnim zadacima sazivali široki sastanci aktivista N. F. u okviru grada i rajona, i tako su zadaci brzo prenošeni u mase i odrazili se u živoj aktivnosti odbora N. F. i bogatoj inicijativi koja se naročito pokazala na savladavanju teškoća pri izgradnji autostrade.

Rad organizacije AFŽ-a potpuno je uskladjen sa radom odbora Narodne fronte i žene sačinjavaju glavnu snagu u frontu, bilo na sastancima ili na raznim konkretnim zadacima.

Skojevska organizacija bila je u prvoj polovini 1947. g. potpuno zanemarena od strane MK i RK SKOJ-a i partijske organizacije. Zato je naš MK u svom organizacionom-kadrovskom planu obuhvatio i SKOJ - postavivši plansko obilaženje svih Skojevskih grupa, gdje se pretresajući rad članova grupa kao cjeline, provodila evidencija na sistemu ličnih kartona. To je mnogo poboljšalo rad SKOJ-a i čvršće povezalo partijsku organizaciju sa SKOJ-em. Prije

¹¹ Više u HR HDA 1220, Centralni komitet Saveza komunista Hrvatske, Komisija za agitaciju i propagandu 1945-1952.

rad u nekim organizacijama sa SKOJ-evcima formalno nije ni postojao, jer mjesecima nije bilo sastanaka grupe niti ih je obilazio RK. Isto tako SKOJ se je vrlo slabo proširivao, a većina primljenih bili su djeca.

Kroz provođenje plana obilaženja SKOJ-evskih grupa i evidencija članstva u toku pet mjeseci koristeći se iskustvom partijske organizacije na organizacionom sredjenju, poboljšan je rad SKOJ-a. Veće grupe podjeljene su na odjeljenja prema smjenama i uslovima rada i formirani su birovi. Kroz to vrijeme primljeno je u SKOJ 902 člana, uglavnom radnika i namještenika, a iz SKOJ-a u KP primljeno je 440 SKOJ-evaca.

Danas SKOJ ima 163 grupe u tvornicama, - 154 u ustanovama i ulicama, a 147 u školama tj. ukupno 464 grupa sa 24 biroa u školama i 34 u poduzećima i ustanovama sa 5.849 članova SKOJ-a (bez rukovodioca članova KP) prema 4.189 članova SKOJ-a u XII. mj. 1946. godine.

Nacionalni i socijalni sastav SKOJ-a:

Hrvata	4.406	Industrijskih radnika	1.503
Srba	985	Zanatskih radnika	555
Slovenaca	122	Poljoprivrednih i ostalih radnika	325
Crnogoraca	124	od toga žena	971
Makedonaca	118		
Muslimana	47	Intelektualaca, državnih i	
Šiptara	5	privatnih namještenika	1.485
Ostalih	42	studenata	18
		djaka	1.963
		od toga žena	1.257

Veliki broj članova SKOJ-a djaka jeste iz Srednje tehničke škole i to 665 od kojih su mnogi bili partizani.

Zbog slabog organizacionog i teoretsko-političkog rada, ideološki nivo SKOJ-a je slab i bilo je niz primjera ideoloških skretanja i padanja pod neprijateljski utjecaj. Nije raščišćeno pitanje religije i ima SKOJ-evaca koji vjeruju u boga, a ima i jedan slučaj da su SKOJ-evci jednog poduzeća organizirali hodočašće na Mariju Bisticu. To je stanje u mnogome krivo za slab odgojni rad među omladinom.

Omladinska organizacija je prošle godine i brojčano i kvalitativno više napredovala nego SKOJ. Prema 20.000 članova početkom godine danas imamo 26.237 članova, a u zadnjih sedam mjeseci formirano je 105 novih aktiva. U Zagrebu ima evidentirano 2.500 neobuhvaćene omladine, ali se računa da ima oko 5.000 - 85% članova narodne omladine plaća članarinu.

Omladina je u 1947. godini (bez studenata) dala 25 radnih brigada na prugu Šamac-Sarajevo i šumske akcije, sa 6.700 brigadira. U gradu je dala na autostradi i Pionirskoj željeznici 528.000 radnih sati. Radničko namještenička omladina dala je u poduzećima i ustanovama 785.425 prekovremenih sati, 280 udarnika, 8 novatora, 1.666 pohvaljenih.

Usprkos slabosti u političkom i društvenom radu, u svom radu sindikat se je mnogo zalagao na pitanju proizvodnje i dokaz rezultata je taj da su skoro sva veća poduzeća ispunila svoj godišnji plan, a dosta ih je prebacilo. Od 80 poduzeća o kojima MK vodi evidenciju 63 je izvršilo plan, 10 je podbacilo, a za 7 se još ne zna točno. Nedostatak sindikalnih organizacija je premala briga za radnike, naročito što se tiče osiguranja u procesu rada, tako da je

zbog aljkavosti preduzeća niz radnika lakše ili teže povrijedjeno. Na pr[imjer] samo u 11 preduzeća osakaćeno je ili povrijedjeno 50 radnika i radnica.

Sindikalna organizacija sastavljena je od 17 strukovnih saveza sa 542 podružnice. Od ukupnog broja zaposlenih 107.500, u sindikatu je organizirano 100.721, od toga plaća članarinu 91.960 članova.

Na teritoriju grada Zagreba postoji i niz građanskih društava npr. lovačkih, humanitarnih, društvo Zagrepčana, Primoraca, Zagoraca itd. Nad radom tih društava MK nema kontrole, a dosta takovih društava je od oslobođenja do danas raspušteno bilo zbog neprijateljskog djelovanja ili stambene krize. Neka kulturna građanska društva su vezana uz domove kulture kao npr. "Lisinski".

Rad kadrovske odjeljenja MK sastojao se je od početka 1947. g. uglavnom u sredjivanju dokumenata i u traženju ljudi za razne ustanove, ministarstva, direkcije, za rukovodioce poduzeća i za one koje je tražio CK. Bilo tko je trebao stručni ili politički kadar prema gore i prema dolje obraćao se na kadrovske odjeljenje MK. Ostali drugovi nisu se bavili pitanjem kadrova, niti su ga pripremali za onaj sektor, ustanovu ili poduzeće u kojem su radili. MK je u III. mjesecu 1947. godine donio zaključak da se takovim radom prekine i da se svaki na svom sektoru ili u ustanovi brine da si razvije kadar, te da pred kadrovske odjeljenje MK dodje sa gotovim prijedlogom. To je olakšalo rad odjeljenja, omogućilo mu da se bavi više sredjivanjem evidencije, a s druge strane prisililo ostale drugove da vode više brige o uzdizanju kadrova unutar svojih poduzeća i ustanova.

Najveća zapreka provadjanju pravilne politike kadrova bila je ta što nismo imali tačnu evidenciju partijskog kadra niti partijskog članstva uopće. Kadrovske odjeljenje MK imalo je pregled samo preko anketnih listova, kojih još tada nije imalo sredjeno 30% članstva. RK vodili su evidenciju odlaska i dolaska članstva, ali isto nije bilo jednoobrazno vodjenje, tako da je bilo nepouzđano.

Kartoteku (imenične preglede) vodili su samo RK, dok MK istu nije vodio, niti je imao potpunu kontrolu nad tačnošću vodjenja iste u RK. Tek na sastanku MK 1.III.1947. g. donešen je zaključak da se uvede tačna i jednoobrazna evidencija o dolasku i odlasku članova KP u RK i MK, da se uvede partijska kartoteka, pregled isključenih članova, pregled kazni, a isto tako, da se uvede stručna kartoteka u RK i u MK, te da se svakoj ćeliji iznad 10 članova postavi kadrovika. RK imaju evidenciju i na taj način što imadu uvedene mape sa karakteristikama, koje su razvrstane po ćelijama i odjeljenjima.

Pošto svi ti zadaci nisu bili temeljito sprovedeni u djelo MK je 26.V.1947. g. donio zaključak da svi njegovi članovi odu na RK-e i da zajedno s njima naprave karakteristike za sve članove komiteta, a isto tako i stručne kartice, te da se isto to učini u ćelijama. Taj je zadatak izvršen i time se dobila jasnija slika o članovima RK, a RK su pak dobili pregled preko ćelija. Na taj način su se članovi komiteta i ćelija bolje upoznali medjusobno po političkoj i stručnoj liniji. Sa istom svrhom prišlo se je u IX. mjesecu 1947. godine i sredjivanju evidencije SKOJ-a s tom razlikom da su se za SKOJ-evce pisali samo lični kartoni koje drži kadrovik ćelije i RK SKOJ-a

Ispunjavanjem stručnih kartica dobila se je mogućnost stalne kontrole razvitka partijskog članstva, ali se tom mogućnošću još uvijek u dovoljnoj mjeri ne koristimo. Još uvijek se u stručne kartice ne unose redovito promjene, koje su nastale kod pojedinog druga, o njegovom napredovanju u ideološkoj ili stručnoj izgradnji, promjene u vršenju funkcija istog druga u poduzeću ili ustanovi.

Bilo je niz grubih grešaka u razmještanju ljudi, tako da je neki bravar bio na dužnosti vratara ili podvornika, da je inženjer, učitelj ili profesor vršio dužnosti činovnika i sl. Takove grube greške u korištenju ljudi, nakon sredjivanja stručnih kartica djelomično su uklonjene, a dalje se radi na njihovom uklanjanju.

Kadrovska odjeljenja u RK-ima učvršćena su tek u VIII. i IX. mjesecu 1947. g. pretežno od onih drugova, koje smo otkrili kroz obilaženje ćelija, te pisanje karakteristika i stručnih kartica. Kadrovska odjeljenja sastoji se od kadrovika - člana RK, dva profesionalca i jednog činovnika. To odjeljenje radi na sredjivanju partijskih dokumenata, kako novoprimitih članova, tako i onih starih, koje se nije prije uspjelo srediti radi pomanjkanja podataka o prošlosti, o logoru, domobranstvu i sl.

Kadrovska politikom u RK-ima bavi se kadrovik u onoj mjeri koliko mu same potrebe nameću. Potrebe stalnog premještanja članstva po ustanovama i poduzećima kao i dizanje za članove RK, su tolike da RK-i nemaju unapred predviđene drugove koji bi se po tom pravcu sistematski razvijali, nego ih pronalaze tada, kad je već nastala potreba za postavljanje istog za neku dužnost. Sredjenje stručnih kartica iz kojih se donekle vidi perspektiva razvitka dotičnog druga olakšalo je pronalaženje kadra. Mjesni komitet također još uvijek ne vodi sistematsku politiku uzdizanja unapred predviđenih kadrova po strukama i po političkoj liniji. Tek u XI. mjesecu 1947. godine kadrovska odjeljenja sredilo je stručnu kartoteku članova po strukama, tako da ima lakši pregled preko partijskog članstva, a promjene nastale u stručnoj ili ideološkoj kvaliteti drugova nisu još u potpunosti unešene u kartoteku s razloga, koji smo napred istakli, tj. što kadrovici ćelija pa prema tome i kadrovici RK, te promjene u svakom slučaju na vrijeme ne unose u kartice. Kadrovska odjeljenja kako u MK tako i RK pretežno su se bavila drugovima, koji su premješteni iz rajonskih organizacija u rajonske ili van gradske organizacije, što se vidi iz toga da je u 1947. godini otišlo iz Zagrebačke organizacije 1.248 članova KP na razne rukovodeće dužnosti, u proizvodnju ili u aparat državne uprave, a u Zagrebačku organizaciju došlo je prema nepotpunim podacima isto toliki broj članova, a iz rajona u rajon prešlo je svega 2.827 članova KP.

U 1947. g. prešlo je 14 članova Rajonskih komiteta iz jednog rajona u drugi što smo učinili iz potrebe jačanja slabijih komiteta. Iz svih rajonskih komiteta otišlo je u 1947. godini svega 47 drugova. Od toga je otišlo 14 zbog toga što nisu zadovoljili na dužnosti, 10 ih je po kazni odstranjeno iz komiteta, 2 zbog bolesti, 14 ih je otišlo prema potrebi na razne rukovodeće dužnosti u poduzeća, u aparat državne uprave ili masovne organizacije (od čega 6 van zagrebačke organizacije), 7 ih je otišlo u partijsku školu i stručne kurseve van Zagreba.

Drugovi koji nisu u komitetima zadovoljili ili su po kazni iz komiteta isključeni, također se nalaze na raznim rukovodećim dužnostima. U 1947. godini primljeno je u Rajonske komitete svega 67 drugova od kojih su tri došli izvan Zagrebačke organizacije, a 64 izdignuto je iz zagrebačke organizacije.

Odgaj i uzdizanje partijskog kadra.

U svrhu uzdizanja partijskog kadra bio je u početku 1947. g. formiran općeobrazovni kurs, koji je trajao 4 mjeseca, posjećivali su ga članovi MK, sekretari i org.-sekretari RK, te nekoliko drugova iz aparata MK. Također je vodjen seminar za članove MK, sekretare RK i neke drugove iz aparata MK i GNO-a koji je trajao do juna mjeseca 1947. godine. Na tom seminaru savladano je prvih sedam glava historije SKP(b).

U XI. mj. 1947. g. počeo je novi seminar za članove MK i još neke drugove iz aparata i RK na kojem se proradjuje program političke ekonomije.

Pri MK održana su tri kursa za partijsko članstvo, koje je svršio 91 drug. Pri II. i VI. RK održana su također dva partijska kursa kroz koja je prošlo 35 drugova tj. svega 126 članova KP. Drugovi koji su prošli partijske kurseve pri MK i RK nalaze se na dužnosti sekretara ćelija, kadrovika, instruktora RK, koje RK-i koriste u slobodnom vremenu za pomoć ćelijama od kojih su neki istovremeno kandidati za buduće članove RK, a 12 njih su članovi RK. Pri odabiranju za kurs orijentirali smo se na mlađe drugove i na radnike iz proizvodnje.

Odgaj partijsko-organizacionih kadrova vršen je osim škola i kurseva na taj način, što im se pomagalo praktičnim radom. Članovi MK odlazili su na sastanke RK i tamo zajedno sa drugovima pretresali probleme i ukazivali na greške i na taj način odgojno djelovali. Instruktori RK odlazili su na sastanke i između sastanaka na RK i u toku sprovođenja zadatka pomagali i ispravljali. Istovremeno su odlazili po pojedinim problemima u ćelije.

Po pojedinim političkim, privrednim i organizacionim problemima održani su sastanci prema potrebi sa svim RK, a češće sa sekretarima, kadrovicima ili ostalim drugovima iz RK po njihovom sektoru.

Kao jednu od odgojnih mjera za partijske članove koristili smo i partijske kazne. Kazne koje su bile izrečene većim su dijelom odgojno djelovale, kako na kažnjene tako i na ostale članove njihove ćelije. Jedan od primjera odgojnog djelovanja kazni na cijelu ćeliju navodimo ćeliju "Poljoprivrednog odjela GNO-a" koja je bila primjer nediscipline i nebudnosti prema neprijatelju, sve do isključenja krivaca takovog stanja. Iz te ćelije isključeni su: 1. Tarcaj Koloman bivši domobranski satnik koji je napadao i klevetao rukovodioce GNO-a, među njima i člana MK, žučno branio neprijateljske elemente istog odjela i destruktivno djelovao u ćeliji. 2. Jakovlić Ivan bivši domobranski poručnik koji je zajedno sa Tarcajem neprijateljski djelovao, oportunistički se odnosio prema greškama i klevetao partijske rukovodioce i rukovodioce Narodne vlasti. 3. Svećenski Vera koja je zajedno sa gornjom dvojicom destruktivno djelovala na partijskoj ćeliji iako je član od 1943. godine, i nakon hapšenja negativnih elemenata u GNO-u za njih se zauzimala. Nakon objašnjena prilikom samog isključivanja kao i poslije toga u radu se je jasno vidjelo da su ostali članovi ćelije kaznu pravilno shvatili, te je ćelija uklonila greške i kriva gledanja, koja su u istu unjeli isključeni.

Isto je tako jasan primjer odgojnog djelovanja kazne drugarice Dimić Jelka, koja je u aprilu 1947. g. kažnjena isključenjem iz IV. RK KPH i partijskom opomenom, što nije bila budnija prema greškama članova komiteta, koje su dovele do raspusta istog. Na nju je kazna pozitivno djelovala, zalagala se je više u radu, trudila se je da ispravi, te je ponovno primljena u komitet.

Rukovođenje kadrovskom politikom u ustanovama državnog aparata vršeno je na taj način, da smo preko kadrovskog odjeljenja GNO-a premještali kadrove iz jednog odjela u drugi prema tome, gdje je bilo najhitnije i najpotrebnije što je značilo "začepiti veću rupu da ostane manja". U GNO-u kao i u rajonskim NO-ima još uvijek se nije uspjelo uvesti u praksu da rukovodioci pojedinih odjela i direkcija uzdižu i pronalaze kadar za razna rukovođeća mjesta već je cjela stvar prepuštena kadrovskom odjelu GNO-a, koji do sada također ne vodi sistematsku politiku uzdizanja naprijed predviđenih ljudi za neke dužnosti po odredjenom planu. Mnogo ljudi davao je GNO za ministarstva i ostale više ustanove.

Kadrovskom politikom u Javnom tužioštvu, Kontrolnoj komisiji, Upravnom odjelu i UDB-i mi ne rukovodimo. Kad bi se osjetila ozbiljna potreba kod njih kadar mi im pomažemo u ljudima.

Od 1.746 žena člana KP, u državnom aparatu učestvuje 313 žena članova KP, a u proizvodnji 469 žena članova KP, dok 964 žena članova KP otpada na administrativni aparat u poduzećima i na domaćice. 118 žena kandidata učestvuje u državnom aparatu, a u proizvodnji 183. Skojevaca ukupno učestvuje u proizvodnji 2.058, od toga 600 žena. Ovi podaci o SKOJ-u su približni, jer nije bila vodjena tačna evidencija.

U svrhu uzdizanja stručnih kadrova MK je preko partijske organizacije i sindikata dao zadatak za formiranje stručnih kurseva po poduzećima i ustanovama. Rajonski komiteti su o tome pretresali u okviru svog rajona, forsirali preko ćelija da se isti kursevi u njihovim poduzećima formiraju što se je postiglo. Rukovodjenje kurseva prepušteno je ćelijama i upravama poduzeća.

Po strukama bilo je održano kurseva kako slijedi:

1. Metalne struke	kurseva	56	sa	ukupnim	brojem	polaznika	1.136
2. Tekstilne struke	"	15	"	"	"	"	349
3. Gradjevinske	"	11	"	"	"	"	343
4. trgovačke struke	"	5	"	"	"	"	143
5. administrativne str.	"	74	"	"	"	"	1.798
6. kožarske struke	"	1	"	"	"	"	22
7. za saobraćajce	"	35	"	"	"	"	629
8. p.t.t.	"	4	"	"	"	"	153
9. prehrambene struke	"	16	"	"	"	"	216
10. grafičke	"	2	"	"	"	"	23
11. kemijske	"	15	"	"	"	"	282
12. za inspektore rada	"	2	"	"	"	"	43
13. zdravstvene	"	8	"	"	"	"	73
14. vatrogasne	"	1	"	"	"	"	26
15. pravosudne	"	2	"	"	"	"	90
16. filmske	"	2	"	"	"	"	188
17. za traktoriste	"	2	"	"	"	"	33
18. radio tehničke struke	"	3	"	"	"	"	67
19. raznih grana nauke	"	6	"	"	"	"	155
UKUPNO:	kurseva	266	sa	ukupno	brojem	polaznika	5.769

Prema tome u 1947. g. u poduzećima i gradskim ustanovama održano je svega 266 stručnih kurseva sa 5.769 polaznika, od toga 3.865 muških i 1.904 ženskih. Posjetioci kursa članovi KP 514, - kandidati 115, članovi SKOJ-a 500 i vanpartijski 4.640.

Dok smo sa jednim djelom ovih kurseva rukovodili planski, drugi dio nam se odvijao spontano. Po pitanju stručnog uzdizanja omladine takodjer se nije vodila pravilna politika, iako je 500 skojevaca prošlo stručne kurseve.

U svrhu postizanja što boljih rezultata u proizvodnji prilikom takmičenja išla je kako organizacija SKOJ-a, tako i sindikat i partijska organizacija za tim da omladina kao omladina predstavlja obaveze koliko je proizvesti u nekom poduzeću, i da ona bude podstrekač u takmičenju. Tu se je zanemarilo pitanje svestranog stručnog uzdizanja učenika u privredi, jer su stručni rukovodioci težili za tim da učenici rade uvijek na istom artiklu ili stroju, kako bi uvježbani proizvodili što veće količine dotičnog artikla. Za tim su težili i sami učenici, tim

više što se je prišlo (kao npr. Rade Končar) podjeljivanje nagrada učenicima koji su veće količine nekog artikla proizveli.

Time se je pridoneslo tome da se je proizvodnja momentalno povećala i rezultati takmičenja su bili bolji, ali svestrano stručno osposobljavanje učenika nije napredovalo. Tu grešku je MK uočio i postavio zadatak da se kroz sindikat, SKOJ i part. organizaciju u poduzećima sprovode u život takova praksa, da učenici u privredi prodju sve radove koji zasjecaju njihovu struku.

Kao što smo napred objasnili kadrovska politika MK sastojala se u tome da se je neprestano 1. tražilo drugove za popunjenje RK, sredjivanje pojedinih ćelija, traženje za razne škole i kurseve, i za više ustanova. 2. Tehničko sredjivanje partijskih dokumenata, koji su prema planu kadrovskeg odjeljenja CK KPH, trebali biti do maja mjeseca 1947. godine sredjeni, a u stvari nisu još ni danas. Do 10. IV.1947. g. povezivani su članovi KP koji dolaze u našu organizaciju na temelju potvrde, i od tih članova KP ima još 478 za koje nismo dobili dokumente, iako su nekoliko puta zatraženi od organizacija na terenu i preko CK KPH.

Jedan od razloga sporom sredjivanju dokumenata je i taj što su prvobitna uputstva po nekoliko puta nadopunjavana, te su se dokumenti koji su bili dovršeni i poslani u CK ponovno vraćali radi nadopunjavanja što je iziskivalo velik posao, jer su neki članovi već bili otišli u razne organizacije po čitavoj zemlji. Do sada smo izdali 1.249 knjižica.

Prema direktivi CK KPH od 10.IV.1947. g. nismo više povezivali članove KP u organizaciju bez dokumenata, te takovih nepovezanih člano[va] imamo danas u Zagrebu još 644, od toga 165 nepovezanih kroz 7 do 8 mjeseci, 218 članova KP od 3-6 mjeseci, a 261 član od 1 do 3 mjeseca.

Od X. mjeseca 1947. godine od kada saobraćamo direktno sa organizacijama na terenu dokumenti stižu brže, ali još uvijek sa zakašnjenjem od oko 2 mjeseca. Najslabije dolaze dokumenti onih drugova koji su došli u Zagreb još prije 6 mjeseci do 8 i ako za iste češće urgiramo tako da je pitanje povezivanja u organizaciju tih drugova jedan ozbiljan problem.

Za komitet:¹²

¹² Izvještaj nije potpisan.

Prilog

SOCIJALNI SASTAV

<u>RADNIKA</u>	<u>u 1946. g.</u>	<u>u 1947. g.</u>
1. Industrijskih	1.094	1.457
2. Zanatskih	659	773
3. Poljoprivrednih	39	30
4. ostalih	<u>374</u>	<u>486</u>
UKUPNO:	2.166	2.746

<u>SELJAKA:</u>	<u>u 1946. g.</u>	<u>u 1947. g.</u>
1. Siromašnih	329	404
2. Srednjih	93	125
3. Imućnih	<u>3</u>	<u>16</u>
Ukupno:	425	545

<u>INTELEKTUALNIH</u>	<u>u 1946. g.</u>	<u>u 1947. g.</u>
<u>RADNIKA:</u>		
1. Namještenika	1.104	1.255
2. Studenata	40	45
3. Slobodnih profesija	<u>155</u>	<u>173</u>
Ukupno:	1.299	1.473

Djaka	289	323
Obrtnika	<u>47</u>	<u>29</u>
Ukupno svih članova KP	<u>4.223</u>	5.116
Ukupno nepovezanih članova KP	<u>553</u>	<u>5.669</u>

NACIONALNI SASTAV

	<u>u 1946. g.</u>	<u>u 1947. g.</u>
Hrvata	3.205	3.776
Srba	741	1.050
Slovenaca	156	171
Ostalih	<u>121</u>	<u>119</u>
Ukupno:	4.223	5.116

STAŽ U PARTIJI U 1947. godini

Do 1941. god.	91
u 1941. god.	65
u 1942.	145
u 1943. "	446
u 1944. "	808
u 1945. "	1.573
u 1946. "	831
u 1947. "	<u>1.157</u>
UKUPNO:	5.116 članova KP

34. KOTARSKI KOMITET KPH SAMOBOR

16.I.1948.

CENTRALNOM KOMITETU K. P. H-a
Org. instruktorsko odjeljenje
ZAGREB

Šaljemo Vam godišnji izvještaj za 1947. godinu, a u vezi Vašeg dopisa broj 218 od 5. siječnja 1948. god.

U početku 1947. godine pa skroz do danas politička situacija nije se bitno promjenila. Od početka 1947. godine širila se stara neprijateljska parola da će doći do rata, a u isto vrijeme postojali su ostaci bandita koji su se sakrivali sve do konačnog uništenja 2. i 3. mjeseca. Ovakove momente iskorištavali su razni mačkovski elementi i širili su među narodom glasine zajedno sa popovima, tako da je narod bio nezadovoljan.

Oni su uglavnom govorili da Narodne vlasti sprovadjaju komunističko uredjenje, te da se ide zatim da se uništi crkva i vjera, sa tim njihovim izmišljotinama i širenjem raznih glasina stvarali su metode da na neki način odvrte narod od naših organizacija kao i zadataka. U to vrijeme većina naroda bila je uz naš poredak i narod je bio donekle zadovoljan sa našim poretkom a naročito siromašniji slojevi, dok bogatiji su već tada bili nezadovoljni i nastojali su gdje bi god mogli omesti svaki naš zadatak, uvlačili su se u Mjesne N.O. odakle su sa njihovim nepravilnim radom pravili među narodom nezadovoljstvo.

U početku 1947. godine u to vrijeme možemo reći da smo imali oko 90% ljudi za naš poredak, a dok danas uslijed neprijateljske djelatnosti, a i naročito prilikom razreza poreza, neprijatelj je koristio taj momenat i prikazivao našu Narodnu vlast kako je ne narodna, te zbog toga u posljednje vrijeme možemo računati da imademo za naš poredak, i to u najslabijem djelu našeg kotara oko 50-60% ljudi.

U cijeloj godini od početka pa do konca 1947. godine reakcionarni elementi iskorištavali su nestašicu tekstilne robe, a i bilo je često parola da naše vlasti šalju robu u Rusiju, te da se zato narodu neda u dovoljnoj mjeri robe. I ako su naši drugovi komunisti raskrinkavali takove parole na svakome mjestu, nije se postizavao neki naročiti uspjeh. Takodjer su se dešavale nepravilnosti u podjeli robe po mjesnim N.O. a tu nepravilnost su koristili ti razni elementi, dok s druge strane takove nepravilnosti su proisticale baš od tih reakcionarnih elemenata koji su se uvukli u Narodne odbore i kao takovi uzimali su robu za sebe a narodu su prikazivali da je nema.

Uglavnom politička situacija na našem kotaru kroz čitavu godinu se na ovaj način ponavljala i sve je zavisilo prema našoj djelatnosti kao i obaveza pučanstva prema državi. Tako npr. kada se vršio prvi otkup žitarica narod je bio nezadovoljan ali kroz kraće vrijeme se smirivao te smo mišljenja da će se smiriti i ovoga puta nakon jednog izvjesnog vremena.

Što se tiče borbe radnika na ispunjenju petogodišnjeg plana po poduzećima i tvornicama isti je ispunjen prije roka unatoč velikih poteškoća koje su se dešavale tokom godine. Te poteškoće uglavnom su bile pomanjkanje električne energije, izostanak radnika sa posla u ljetnoj sezoni kada su pojedinci izostajali i radili kod svojih kuća. Sudjelovanje seljaka u petogodišnjem planu tj. obavezni otkup žitarica, otkupilo se bijelih 100% a žutih 220%, jesen-

ska sjetva završena je sa 110%, naplata poreza starog dugovanja za 1946. godinu i akontacija za 1947. godinu plaćena je 90%. Sve te mjere govore da je seljaštvo prema državi udovoljilo u priličnoj mjeri, ali i ponegdje sa dosta oštrim mjerama Narodne vlasti. Nekih većih sudskih progona nije bilo, osim kažnjavanja bogatijih gospodara jer su vršili špekulaciju. Isto tako vršila se prilikom naplaćivanja poreza plenidba kod onih imućnih gospodara koji nisu htjeli da plate porez.

Većih akcija na dobrovoljnim radovima nismo imali što bi organizirala Narodna Fronta, jedino što se radilo na lokalnim potrebama pojedinih sela kao i mjesnih N.O.-a. Ti radovi uglavnom bili su organizirani po liniji vlasti kao i pojedini članovi K.P. jer odbori Narodne Fronte nisu postojali do pred konac 1947. godine. Što se tiče rada Narodne fronte kao i njezinog uspjeha do sada nema nekih naročitih uspjeha jedino što se sada oformljuje odbori N.F. a i učvršćuju oni odbori koji su nedavno oformljeni. Jedinstvo u N.F. jeste na visini jer na našem kotaru i nema nekih poteškoća u tome što nema mnogo nacionalnosti.

Na pitanja što narod postavlja, što odobrava, a na što se najviše žali?

Ako se tačno konstatira u toku 1947. godine narod nije postavljao neka pitanja o političkim problemima, jedino iz ekonomskih pitanja, samo po pitanju razne robe, kao što je tekstil obuća i ostalo. U zadnjim mjesecima 1947. godine narod se najviše žalio na obuću, te da su bos i isto tako i na razrez poreza da je ogroman, te da ga neće moći platiti, te da nije ni jedna vlast davala porez na seljake kao što današnja. Ove sve momente iskorištavaju razni neprijateljski elementi svih vrsta, te prikazuju Narodnu vlast da ide za tim da uništi seljaštvo.

Što se tiče komunista povodom ugovora sa susjednim zemljama po tome bi se moglo dati toliko da se to uopće skoro ne komentariše među narodom, a naročito ne po gornjim selima iznad Samobora. U samom mjestu Samoboru kao i po nekim donjim selima kao što je Gradna, i drugim, ti komentari dolaze do izražaja ali samo pojedinačno. Ima nekoliko ljudi u Samoboru kao i po donjim selima gdje se komentariše da se stvara blok protiv zapadnih zemalja i učvršćuje, i da će svakako jednog dana doći do rata između zapadnih i evropskih zemalja, jer da neće Engleska i Amerika dozvoliti da se stvaraju komunistička uređenja u evropskim zemljama. Što se tiče sklapanja ugovora našeg, sa slavenskim zemljama po tome se komentariše da se stvaraju ugovori zato da ćemo mi još više izvoziti naših artikala u te države, te da zato i nema pojedinih artikala kod nas. No ove pojave izlaze samo od pojedinaca i to naročito onda kada bude mali zastoj nekog artikla.

Privredni problemi:

U industriskim poduzećima plan je ispunjen prije roka unatoč dodjeljivanja nekih sirovina na prvi plan. Zalaganje partijske organizacije na ispunjenju plana bilo je prilično dobro, u onim poduzećima gdje postoje organizacije. Radna disciplina u poduzećima iz dana u dan se popravlja i postaje sve bolja. U početku godine kao i za vrijeme ljetne sezone disciplina i labavost radnika bila je u nedolaženju redovito na posao, ali sada se te greške ne dešavaju u tolikoj mjeri kao prije. Na našem kotaru svega jedno poduzeće nije ispunilo svoj proizvodni plan, a čemu je uzrok slabost voznog parka te slaba radna disciplina u poduzeću "Trudbenik". Isto poduzeće se sastoji kao kombinat i ono je ispunilo svoj plan u rudnicima, ali nije ispunilo odelenje drvne industrije.

Izgradnja popaljenih sela na našem kotaru bila je dosta slaba. Mi smo trebali izgraditi 9 stambenih kuća, osam staja prema ugovoru kotarskog gradj. poduzeća. Do sada je isti plan izvršen sa 100%. Škole predviđene za gradnju i popravak u toku 1947. godine, prosvjetni

odjel sklopio je ugovor sa kotarskim gradj. poduzećem za izgradnju 5 novih škola i nekoliko popravaka. Od toga je izgrađeno 4 škole sa 85% dovršenja, a 1 škola koja se nalazi u Stojdragi sa 35% dovršenja. Također je izgrađena ove godine 1947. tvornica "Trudbenik" drvene proizvodnje u Bregani. Što se tiče izgradnje popaljenih sela u prošloj godini nije bilo dovoljno aktivnosti i zalaganja kod kotarskog gradj. poduzeća. Isto poduzeće nije izvršilo ugovore koje je sklapalo sa raznim ustanovama, to rukovodstvo nalazi se sada na odgovornosti.

Stanje u zadrugama:

Na našem kotaru do sada nema oformljeno ni jedna radna seljačka zadruga. Što se tiče oformljivanja seljačkih radnih zadruga, prišlo se k agitaciji za oformljivanje istih, te se priprema ljude koji bi ušli u zadruge. Kod toga imamo prilično poteškoća. U onim mjestima gdje mi mislimo da bi zadruga imala mogućnost i dobar razvoj u tim mjestima nije nam sazrela situacija, dok u brdskim krajevima takve zadruge ne bi bile primjerene i ne bi se mogle razvijati. U tim brdskim krajevima mi smo prišli ka forsiranju stočarske radne zadruge jer smatramo da im je samo to mogućnost. Poteškoće za oformljenje zadruga jesu te što ljudi na terenu u radne seljačke zadruge gledaju isto tako kao i na trgovačke koje su nam prilično slabe i stalno su u deficitu. Neprijatelj i oni kojima su zadruge trn u oku šire parole i nastoje da odvrte poštene ljude od ulaska u zadruge. Oni govore da ne treba ići u zadruge jer da će tamo raditi za drugoga nekog lenčinu, te da će se hraniti na kazanu te kojekakove parole šire. Sve te njihove razne izmišljotine naši agitatori razbijaju ali do sada nismo postigli neki naročiti uspjeh, stoga smo mišljenja da ćemo ovih dana otpremiti nekoliko ljudi u jednu postojeću seljačku radnu zadrugu tako da se lično uvjere o stanju i životu u tim seljačkim radnim zadrugama. Nabavlačko-potrošačke zadruge imademo na našem kotaru 9. U početku formiranja imali smo ih više ali prilikom fuzioniranja istih radi što bolje kontrole i pravilnijeg snabdjevanja stvorili smo 9 prodajnih zadruga sa svojim pojedinim prodavaonicama. Unatoč toga fuzioniranja iste zadruge su i dalje u stalnom deficitu a čemu je najveći uzrok što se te zadruge bave samo prodajom industrijskog artikla dok seljački proizvod kroz te zadruge ne cirkuliše već se prodaje na privatnom tržištu. U tim zadrugama u većini se nalaze pojedini neprijateljski elementi koji nastoje da prave nezadovoljstvo među narodom, počam od trgovačkih pomoćnika pa i od same uprave tih zadruga.

Prilikom podjele robe u većini slučajeva ti funkcioneri najprije uzmu sebi robu pa onda dijele drugima. Oni to čine zato da bi prikazali kako narod nema koristi od zadruge te kako zadruge nisu prirodne narodnoj trgovini. Za uzdizanje zadružnih kadrova kao i trgovačkog do sada se nije k nekom uzdizanju prišlo, dok sada postoji trgovački kurs u našem kotaru od 45 polaznika, a isti kurs će trajati tri mjeseca. Masovnost tih trgovačkih zadruga, one su prilično masovne te imadu priličan broj svojih članova, ali narod ne simpatiše te zadruge jer se ne vrši pravilna podjela živežnih namirnica kao i tekstila. Takovo je stanje zadruge bilo od početka pa do kraja u 1947. godini. U vezi toga da bi se stanje nešto popravilo održati će se u najskorije vrijeme godišnja skupština na kojoj ćemo nastojati izmijeniti rukovodstvo počem od kotarskog saveza zadrugarstva pa na dolje do mjesnih zadružnih rukovodstava.

Prehrana stanovništva:

Prehrana radnika i namještenika kao i njihovih obitelji u 1947. godini bila je osrednja. Radnici su dobivali redovno svoje sledovanje u njihovoj radničkoj namješteničkoj zadruzi po određenoj tablici. Samo snabdjevanje bilo je na visini, ali vodila se nepravilna administracija po pitanju kartica za snabdjevanje tako da je bilo mnogo radnika koji su imali karte R1 a nije

ih pripadala prema njihovom radu. Prehrana seljaka u siromašnijim krajevima bila je do prve žetve dosta oskudna, ali od kako je prošla žetva pa do danas prehrana je mnogo bolja kako za siromašne tako i bolje seljaštvo jer je urod u 1947. godini bio mnogo bolji od 1946. godine a ujedno i kontigent što smo uspjeli otkupiti u 1947. godini dodjeljen nam je za upotrebu našeg pučanstva. Jedino su nam poteškoće za prehranu što se tiče masnoća kao krumpira i ostalih sitnijih prehrambenih artikala.

Pitanje stanova u samom mjestu Samoboru u početku 1947. godine nije bio tako veliki problem kao što je danas, razvitkom industrije, te samog rada pridolazi novi kadar i stambeno pitanje postaje sve teže. Radnici koji rade u tvornicama pa i namještenici stanuju u većem djelu kod svojih kuća van grada, te dolaze na posao umorni i nema efekta rada kako bi to bilo da stanuju bliže radilištu.

Mi smo imali u planu graditi zgradu kotarskog N.O. da bi na taj način oslobodili nekoliko stanova jer Kotarska ustanova sa svojim kancelarijama zauzela je priličan broj stanova, ali ne odobrenjem budžeta za gore pomenutu zgradu isti nam plan propada. Privredna kotarska poduzeća su u oformljivanju. Do sada imademo jedno veće lokalno poduzeće (Kombinat drvenih djelova) koji proizvodi sanjke, skije pokušstvo itd. Koncem 1947. godine oformili smo ugostiteljsko poduzeće sa svojih 5 lokala koji do tada nisu postojali. Trgovačko kotarsko poduzeće je postojalo od ranije ali samo sa jednom prodavaonicom. U posljednje vrijeme isto poduzeće proširilo se na 6 raznih prodavaonica. Takodjer su sada u oformljivanju sitna obrtna poduzeća na čitavom kotaru.

U 1947. godini na našem kotaru izgradila se u mjestu Samoboru jedna motorna pumpa za vodu, električna telefonska centrala a u Manjoj Vasi vodovodna mreža koja je u potpunosti dovršena dok u Molbicama isto vodovodna mreža je u toku, tako da su glavne cijevi povučene do sela ali priključci po kućama još do sada nisu, a čemu je razlog pomanjkanje materijala.

Podizanje kulturnog nivoa naroda:

Kulturno uzdizanje naroda u prošloj 1947. godini bilo je nešto pokrenuto ali da bi bilo zadovoljavajuće to nije. U početku godine nije se imalo prostorija kao npr. škola i domova kulture, a sama društva koja su postojala nisu davala maksimum snage na kulturnom uzdizanju naroda. Kulturno-umjetničko društvo "Ivan Goran Kovačić" sa svojim sekcijama nije dulje vremena htjelo da prihvati program kulture u sadašnjem duhu. Polovicom 1947. godine isto društvo postaje nešto aktivnije ali još uvijek ne onoliko koliko bi to trebalo i moglo. Sekcije društva "Ivan Goran Kovačić" su prilično aktivne kao na primjer dramska sekcija. Takodjer je vrlo aktivan pjevački hor sedmoljetke koje je dalo niz priredaba. Seljačka Sloga Kerestinec zajedno sa sindikalnom podružnicom Kalinovica ima takodjer svoje kulturno-umjetničko društvo koje daju svoje nastupe po raznim selima i gradovima. Naročito im je aktivan tamburaški i pjevački zbor.

Rad državnih organa kao npr. učitelji koji se stalno nalaze na terenu medju narodom nisu dali onoliko znanja koliko bi oni to trebali. Pojedini učitelji se druze sa klerom i postaju pasivni, te kruto se drže školskih predmeta sa djecom a dok ostali frontovski kao i kulturni rad ti pojedinci zanemaruju. Nepismenost u 1946-1947. godini bilo ih je 3.039 a naučilo je čitati i pisati prošle zime 330 ljudi. Dakle 11%. Na početku suzbijanja nepismenosti u 1947-1948. godini obuhvaćen je od prošlog preostalog broja svega 270 polaznika koji su obuhvaćeni u 27 analfabetskih tečajeva. Rad na suzbijanju nepismenosti nije u najvećem zamahu, unatoč našeg priličnog zalaganja nismo uspjeli da pokrenemo do sada veći broj nepismenih u teča-

jeve. Najveći uzrok toga neuspjeha je taj što neprijateljska djelatnost i izgovor pojedinaca nepismenih je na obuču i odjeću, a i govore da im nije to potrebno te da bi mi htjeli kroz nauku njih dovući u komunizam.

U početku 1947. godine radio je jedan srednje obrazovani tečaj sa 10 polaznika. Svih 10 polaznika položilo je s uspjehom 1. razr. gimnazije te sada isti pohađaju 2. razr. ali dvojica su otputovali u Zagreb tako da ih je ostalo 8. U 1947-1948. godinu obuhvaćeni je bilo u 1 razr. 34 polaznika dok u posljednje vrijeme radi prezaduženosti i radi nekih većih zadataka ima izostanaka tako da sada polazi svega 25 drugova i drugarica.

Ovi drugovi koji polaze 1. razred, su donekle redoviti, a uspjeh vidjeti će se koncem siječnja ov. god. kada će se polagati ispiti. Na našem kotaru imamo samo jednu sedmoljetku. Kvalitet nauke u sedmoljetki je prilično dobar, nastavni kadar je primjeren i mnogo se zalaže za djecu.

Razglasna stanica u samom mjestu Samobor radi nedeljno tri puta. Preko iste se čitaju važniji događaji u našoj zemlji kao i lokalne vijesti sa našega kotara, te pojedine naredbe (oglasi) iz raznih ureda, ujedno se daju kraća predavanja kao i kulturni program.

Stanje u partijskoj organizaciji:

Socijalni sastav naših partijskih organizacija u početku 1947. godine bila je natpolovična većina radnika sve do polovice 1947. godine. Kasnije se prišlo k omasovljivanju Partije i primilo se veći dio siromašnog seljaštva tako da je sada premašilo više siromašnog seljačkog staleža u organizaciji. Polovicom 1947. godine naša partijska organizacija je brojila 150 članova K.P. od kojih je bilo 80 radnika 40 siromašnih seljaka 20 srednjih seljaka i 10 intelektualaca. Od toga bilo je 25 žena. Polovicom 1947. godine prišlo se proširivanju partijskih organizacija te se već pod konac proširila na 196 članova K.P. od kojih ima radnika 86, siromašnih seljaka 62, srednjeg seljaštva 32, i 16 intelektualaca, od kojih ima 43 žene.

Imali smo nedostataka od strane komiteta, što se nije više polagalo pažnje tvorničkim jedinicama kao i onima koji rade po raznim ustanovama, kako bi se povećao broj uđarnika i novatora članova K.P. Nacionalni sastav partijskih organizacija pretežni dio su Hrvati, od ukupnog broja članstva ima 7 Srba i 6 Slovenaca. Isti su došli iz drugih Federalnih jedinica. Rad partijskih organizacija na pripremanju kandidata za primitak u Partiju, provjeravaju se isti na radu. Svaki kandidat treba napisati biografiju da se vidi njegova prošlost koja se provjerava.

Staž kandidatski jeste od dva do šest mjeseci a ima i pojedinaca koji su već i godinu dana kandidati, a takovima nije u dovoljnoj mjeri provjerena prošlost. Kod toga se dosta sektašilo u početku 1947. godine i nije se zbog toga brojčano jačala partijska organizacija, što se vidi iz napred navedenih podataka. Ideološki nivo članstva partijskih organizacija je dosta niski a naročito na selu. Prišlo se održavanju predavanja po kružocima iz historije SKPb, nacionalno i seljačko pitanje, a kod slabijeg članstva održava se predavanje Partijska izgradnja. Tvorničke i mjesne ćelije u samom mjestu Samoboru znatnije su odskočile u ideološkom političkom uzdizanju od seoskih ćelija. Komitet proučava Političku ekonomiju i to tako, što se je prije održavalo predavanje a kasnije diskusija, dok u posljednje vrijeme proučava se pretkapitalistička formacija s tim da se jedan drug spremi koji će na diskusiji postavljati pitanja a isto tako ujedno treba da se spremaju svi članovi kako bi u diskusiji mogli sudjelovati.

Za izvršenje partijskih zadataka u većini članstvo izvršava svoje zadatke osim ćelije Jazbina i Kotarske zadruge. Iste ćelije reorganizirali smo radi njihove labavosti a nekoliko od tih drugova kaznili smo sa isključenjem iz K.P. U godini 1947. redovito se plaćala članarina je-

dino kod siromašnijeg članstva na selu ide teže ali uglavnom i oni plaćaju. U početku 1947. godine partijski sastanci nisu se redovito održavali, a naročito kod slabijih ćelija gdje nema dobrog sekretara. Ovaj nedostatak je u posljednje vrijeme ispravljen time što je izvršena reorganizacija pojedinih ćelija kao i postavljanje boljih drugova za sekretare, koji su sposobni da održe sastanak i ponekad samoinicijativno. Komitet održava redovito svoje radne sastanke, a dok¹³ nekad ima i propusta. Imali smo tri člana koji su potpali pod otkup na našem kotaru a koji se nisu pokorili obavezama prema državi prilikom otkupa bjelih žitarica. Ostalo članstvo na selu je izvršilo svoje obaveze prema državi. Kod otkupa kukuruza nije bilo otpora te se uspjelo otkupiti 220%. Kod razreza poreza za 1947. godinu bilo je pojedinih članova K.P. koji su davali u prvim momentima otpor sve dotle dok ih se nije pozvalo na odgovornost.

Politika kadrova: Kod nas se nije mnogo posvećivalo pažnje ka uzdizanju partijskog kadra. Sam komitet bio je ranije u početku 1947. godine malobrojan i nije imao mogućnost za izdizanje svog partijskog kadra. Nakon rasformiranja okružnih ustanova, sam komitet dobio je dva nova člana biro-a, te se kasnije prišlo ka uzdizanju samog komiteta i ostalog partijskog članstva. Takodjer se nastoji da se šalje naše članove na razne kurseve i škole. Isto se prišlo zaposlivanju našeg partijskog članstva u razne ustanove, tvornice itd. Od našeg partijskog članstva imamo uposleno po raznim državnim, privrednim ustanovama i tvornicama 15 drugarica koje se osposobljavaju za razne dužnosti.

Naročito smo u posljednje vrijeme prišli ka osposobljivanju omladine tj. SKOJ-evaca, kako na administrativnom tako i na stručnom poslu, tako da smo u posljednje vrijeme namjestili u Kotarske ustanove 7 omladinaca. Za uzdizanje našeg partijskog članstva do sada nismo prišli organizovanju nekih većih stručnih kurseva jedino što šaljemo naše članove na kurseve koje organizira ministarstvo. U posljednje vrijeme imademo jedan dio članstva koji pohađa trgovački kurs a koji je oformljen kod našeg kotara sa 45 polaznika.

U našim tvornicama i poduzećima prišlo se je ka novom uzdizanju mladih radnika tako da u tvornici čarapa imademo 40 novih radnica koje uče raditi na raznim strojevima. U 1947. godini održana su dva domaćinska tečaja po dva mjeseca a kroz iste je prošlo 110 žena sa našega kotara.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!¹⁴

¹³ Nečitko.

¹⁴ Izvještaj je potpisao Juraj Lončarić, organizacioni sekretar.

35. KOTARSKI KOMITET KPH SV. IVAN ZELINA

GODIŠNJI PARTIJSKI IZVJEŠTAJ KOTARA SV. IVAN ZELINA

Za 1947. godinu.

Politička situacija na našem kotaru tokom čitave prošle godine uglavnom se je bazirala na ekonomskim pitanjima. U početku 1947. godine likvidirana je na našem sektoru oružana grupica bandita i kažnjeno nekoliko njihovih ortaka, nakon čega se nisu više u našem kotaru pojavljivale oružane grupe bandita, a i politička situacija se je poboljšala i nestalo je mnoštvo raznih parola koje su oni širili.

Na izbore za mjesne i kotarske NO-e izašlo je 96% glasača. Bilo je pasifizacije za izbore od nekih starih mačekovaca, no oni nisu mogli spriječiti da narod ne bi izašao na izbore.

Na kotaru imademo od industrijskih postrojenja jednu privatnu ciglanu i nacionalizirani mlin i pilanu u kojima ukupno radi oko 120 radnika i namještenika. U tim postrojenjima ne osjeća se naročita svjesna borba radnika za poboljšanje rada, već se više rad odvija spontano tj. radnici rade jer ih tjera sam posao. Kod radnika se više ispoljava egoistički materijalizam nego ljubav za kolektivan rad za bolju organizaciju rada, a time i poboljšanje njihovih uslova rada. No i kraj ovako niske radne svijesti oba poduzeća ispunila su svoje godišnje planove.

Obaveze prema državi koje imaju izvršiti seljaci nisu ove godine davale toliko poteškoća kao što prošlih godina tj. seljaci nisu davali toliko otpora i otkup smo završili ove godine bez kažnjavanja.

Porez su seljaci u visini 1946. godine plaćali bez naročitih poteškoća, no nakon razreza poreza za 1947. godinu nastalo je komešanje i diskusija da je porez previsok i predviđa se da će biti poteškoća kod naplate istoga.

Na sektoru ovoga kotara jedinstvo u Narodnoj Fronti je dobro. Stanovništvo je katoličke-vjeroispovjesti osim jednog sela u kojem imade Srba i Hrvata. U tom selu osjeća se i danas šovinistička mržnja, a sve izaziva što je do trećeg mjeseca 1947. godine u selu Radoišću postojala grupica četnički[h] elemenata koji su raspirivali tu mržnju i govorili Srbima da su Hrvati krivi što su za vrijeme okupacije bili protjerivani [i] zlostavljani, a neki čak i ubijani. Likvidacijom spomenute četničke grupe kojoj je bio na čelu demobilisani oficir J. A. Besedić Gajo¹⁵ to stanje se popravilo, ali još uvijek osjeća se kako na jednoj tako i na drugoj strani šovinizma, a naročito kod starijih ljudi. Inače drugih nacionalnih problema kod nas nema.

Narod je većim dijelom postavljao pitanja po ekonomskim problemima. Kod jednog dijela seljaka postavljena su pitanja puštanje u slobodnu prodaju nekih artikala i govori se da sada imade po visokim cijenama dosta cipela, tekstila, šećera i druge robe, dok po normiranim cijenama toga nije bilo.

U vezi govora Maršala Tita na drugom kongresu NF-e i kongresu učesnika boraca NOR-a narod je postavljao pitanja o ratu i govoreći da će doći do rata kada i Tito govori o njemu. Drugom stranom klerofašisti i reakcionarni elementi to nerazumjevanje kod naroda

¹⁵ Više u: Z. RADELIĆ, Križari, 456.

brzo su iskoristili i govorili tj. širili parole da će doći do rata i da se sve više zaoštava situacija između Jugoslavije i SSSR-a s jedne i Engleske i Amerike s druge strane.

Mi smo nakon drugog kongresa NF-e i kongresa Saveza učesnika NOR-a održali sastanke po svim selima našega kotara pravilno upoznali narod sa referatima koji su iznešeni na kongresima i dokazali da do rata neće doći i rat žele samo oni koji i šire parole o njemu, jer se oni nadaju da bi nakon trećeg svjetskog rata povratili izgubljene pozicije.

Nakon razreza poreza za 1947. godinu čule su se parole da se povećanjem poreza želi prisiliti seljake u radne zadruge. Ovo uglavnom govore bogatiji seljaci kojima ne idu u račun seljačke radne zadruge, jer bi time izgubili radnu snagu koju koriste. Oni ove parole šire i zbog toga jer se težište poreza prebacilo baš na njih.

Kroz čitavi period 1947. godine nisu se mogli čuti komentari među narodom koji bi se negativno odnosili protiv naše vanjske politike osim kod jednog malog dijela kulaka i reakcionarni[h] elemenata koji govore da današnja jugoslovenska vlada neće sklopiti sporazum o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći sa zapadnim zemljama (Engleskom i Amerikom), već sklupa sporazum sa zemljama od kojih ne može dobiti materijalna sredstva koja bi bila potrebna našem narodu. Kod većeg djela našega stanovništva vlada zadovoljstvo povodom sklapanja ugovora sa Slavenskim zemljama, a isto su tako dobro prihvaćeni ugovori sa Madjarskom i Rumunjskom.

Metode neprijateljskog rada u 1947. godini bile su raznovrsne. Glavni cilj reakcionarno-mačkovskih elemenata bio je na pasiviziranje ljudi koji su ranije bili u javnom radu istaknutiji. Taj rad sprovodili su konspirativno i vršili utjecaj na takova lica sa raznim tumačenjima kao npr. da Maček tobož nije suradjivao sa ustašama, a ni sa partizanima, već da je uvijek sledio nauku braće Radića koju politiku su tumačili kao najpravičniju za narode Jugoslavije, odnosno Hrvate.

Kroz cijelo vrijeme prošle godine povlači se parola kako nije moguće izvršiti Petogodišnji plan i kako su to prenapla opterećenja za naše narode, te kako se zaoštava situacija između zapadnih i istočnih zemalja pa da će doći do rata, a time i do preokreta u našoj zemlji. Kod sprovođenja zadataka NF-e bilo to na političkom, kulturnom ili ekonomskom polju pokušavaju pasivizirati narod na izvršenju tih zadataka. Govore da mi otkupljujemo žito i mast i šaljemo u Rusiju, a ovdje da nema dovoljno tih artikala. U mjesecu listopadu iznjeli su parolu da je Turska zaplijenila naša tri teretna broda krcata žitom za SSSR.

Iz ovoga se vidi da je glavna metoda njihovog protunarodnog rada pasiviziranje istaknutiji[h] ljudi i vršenje utjecaja na pojedine ljude nad pojedine prijašnje HSS-ovce koji danas suradjuju u Narodnoj Fronti, misleći ih time držati uzase i čekati stranu intervenciju.

Drugi slučaj njihovog metoda u radu jeste sa klerofašistima kod kojih se osjeća više aktivnosti za osvetom. To se vidi po oružanim križarskim grupicama, a od kojih se je jedna grupa nalazila na našem sektoru i bila materijalno i politički potpomagana od klerofašista. No stvaranja raznih ispada i ubistva naših simpatizera i funkcionera koje je vršila ustaška oružana grupa reakcionarno-mačkovski elementi govorili su kako narod dana[s] nije zadovoljan, a kako imade poštene ljudi koji se bore za svoj narod misleći ovdje na ostatke ustaških bandita. Sa istim parolama služili su se i klerofašisti samo što su oni više popularizirali organiziranje vojske u inostranstvu koja treba da dodje u našu zemlju sastavljena od izbjeglica iz naše zemlje. Klerofašisti osobito mnogo šire parole o Komunizmu i govore kako će Komunisti dovesti narod da će morati jesti iz jednog kazana i kako će im se oduzeti njihovo vlasništvo, te da neće biti gospodari svoga. Baš su klerofašisti glavni oslonac mačkovštine i

pronose parole istih koji je koristio misleći da oni imaju za sobom ljude, jer je dosta dobar dio naroda osobito starijeg klerikalan.

II. Privredni problemi:

Obnova ratom postradalih domova završena je tokom prošle godine. U našem kotaru bilo je porušeno 68 stambenih i 163 gospodarskih zgrada. Imućniji oštećenici podigli su sami svoje zgrade, dok se siromašnijima dala pomoć, pa smo na taj način kako smo naprijed spomenuli uspjeli podignuti sva porušena objekta.

Plan otkupa pšenice izvršen je sa 141%, a kukuruza sa 124%. Kod otkupa žitarica komisije koje su vršile procjenu činile su greške tj. išle su linijom manje procjene tako da smo morali slati ponovne komisije koje su ispravljale greške. Tamo gdje je popisano točno zemljište i gdje je izvršena pravilno procjena uroda nije se nailazilo na poteškoće ili na negodovanje proizvođača. Poteškoće i nepravilnosti zaduženja učinile su se tamo gdje je bilo utaje zasijanih površina ili slaba procjena. Učinjene greške kako prevelikog i premalog zaduženja ispravljane su na kotarskom NO-u nakon detaljnih provjera. Tokom otkupnih kampanja nije bilo kažnjavanja proizvođača.

Otkup krumpira izvršen je samo sa 75%. Razlog za ovako slab otkup jest i u tome da je uredba o otkupu krumpira donešena prekasno i što je zaduženje bilo nešto previsoko obzirom da se u našem kotaru ne sadi krumpir za prodaju, već ga seljaci sade samo za svoje potrebe. Bilo je i slučajeva da se mjesni NO-i nisu dovoljno i založili i da su htjeli otkup vršiti više na bazi prikupljanja nego stvarnog zaduženja onih koji su krumpir više sadili. Napokon i sam urod krumpira prošle godine bio je slab.

Plan jesenjske sjetve izvršen je sa 100% čak je u pšenici nešto i premašen. Obzirom da imademo sitna individualna gospodarstva bilo je najteže kod plana sjetve prikupiti točne podatke. Inače u obradbi zemlje, te sjemena nije bilo poteškoća.

Razrez poreza za 1947. godinu je izvršen, te je ukupno razrezano 31.500.000 dinara. Pripreme kao i sam razrez poreza radjene su vrlo kratko vrijeme te [su] se zbog toga desile neke greške. Nisu se uzimali u obzir oni krajevi koje je oštetila tuča, a isto tako se nije vodilo računa da li jedno siromašnije kućanstvo obzirom na svoj prihod može platiti razrezan porez. Ove greške morat ćemo ispraviti.

Mobilizaciju radne snage za tvornice, kao i za sječū šuma nismo uspjeli sprovesti i to: s jedne strane zbog toga što se naš narod vrlo teško odlučuje da ide na rad van kotara i s druge što su imali materijalnih sredstava za život. Za slabu mobilizaciju radne snage krivo je i neuspjelo slanje radnika na rad u Slavoniju 1946. godine kojega se narod sjeća.

III. Stanje u zadrugama:

Do konca 1947. godine nismo uspjeli formirati ni jednu seljačku radnu zadrugu. Tokom prošle godine vodili smo kampanje za osnivanje radne zadruge, ali nije bilo dovoljno uvjeta. Tamo gdje je postojala volja ljudi nismo imali zemljišnog fonda koji bi im se dodijelio, jer njihovo zemljište nije dovoljno za prosperitet same zadruge. Ozbiljne pripreme za osnivanje radne zadruge vode se u Visokom i u Bisagu. U tim mjestima imade zemljišnog fonda i postoje svi uvjeti da će se ove godine u tim selima osnovati.

Do kraja 1947. godine imali smo na našem kotaru 32 nabavno-prodajne zadruge, jedna radničko-namještentička, jedna vodovodna, jedna kamenarska, dvije za osiguranje stoke i četiri zadruge za elektrifikaciju sela.

Nabavno-prodajne zadruge obuhvatile su 86% sveukupnog stanovništva kotara. Zadrugari se preko svojih zadruga opskrbljuju sa industrijskim proizvodima. Što se tiče distribucije robe zadruge može se reći [da] su izvršile svoj zadatak. Premalo su se založile za nabavu artikala slobodne prodaje a isto tako trgovina u pogledu kulturnog trgovanja je na niskom nivou. Na otkupu seljačkih proizvoda osim par iznimaka zadruge nisu izvršile zadatak koji bi trebale prema svojim zadrugarima. Dok su privatni trgovci kupovali razne seljačke proizvode zadruge su ih skrštenih ruku gledale i dozvolile da zbog malog prometa padnu u deficit kao npr. zadruga u Hrastju i Bedenici. Bilo je slučajeva kao npr. u zadrugi Lužan i Bedenici da su poslovdjji koristili zadružni novac za svoj privatni posao. Isti su za svoj protunarodni rad i kažnjeni. Što se tiče trgovačkog kadra može se reći da je dosta slab, osim par trgovaca zadruge nemaju stručnog kadra to mnogo otežava rad zadruga. Bivši trgovci, osim par slučajeva ne ulažu dosta truda za prosperitet zadruga, već su im u interesu veći dobitci.

Zadruge imaju poteškoće i sa knjigovodstvenim kadrom, obično imaju slabe i neiskusne knjigovodje pa zadruge nemaju, tj. uprave zadruga u svako vrijeme [nemaju] pravoga pregleda u kakvom se stanju zadruga nalazi. U toku prošle godine iz 32 nabavno-prodajne zadruge formirano je 11 zadruga. To je učinjeno zato da bi se smanjili režijski troškovi zadruga. Zadruge nisu imale ni dovoljno kredita za svoja poslovanja.

Kamenarska zadruga bavi se vadjenjem i tučenjem kamena za potrebe puteva, kako kotarskih tako i mjesnih. U ovoj zadrugi obzirom da nema pravilnog zadružnog rukovodstva, a i kod članova zadruge ne osjeća se zadružna svijest. Zadruga je dosta loše vodjena. Ista je zadruga formirana više radi profilerskih interesa nego iz zadružnih.

Zadruge za elektrifikaciju sprovadjaju elektrifikaciju svojih sela nakon čega preuzimlju održavanje mjesnih mreža i ubiranje rasvjete.

Zadruge za osiguranje stoke registrirane su još za vrijeme NDH-e, a koje poslije rata nisu obnovile svoj rad.

One zadruge koje su pravilno izvršile distribuciju industrijske robe i založile se za otkup seljačkih proizvoda imaju povjerenja svojih zadrugara. Politički utjecaj tih zadruga jest dobar, dok obrnuto, slabe zadruge izgubile su moralnu podršku svojih članova. Zadružna svijest zadrugara nije baš na visini i jedan dosta veliki dio zadrugara ušli su u zadruge iz materijalnih interesa.

Kotarska zadruga upadala je skoro u iste greške, kao i mjesne zadruge tj. bavila se čisto trgovinom racioniranim artiklima, dok je slobodnu trgovinu i otkup seljačkih proizvoda smatrala kao sekundarno. Administrativni i trgovački kadar i u samoj kotarskoj zadrugi nije zadovoljio. Da bi se ovo stanje poboljšalo kotarski će poslovni Savez trebati uložiti mnogo truda za uzdizanje kvaliteta zadružne trgovine, a isto tako i odgoja trgovačkog i administrativnog, a naročito knjigovodstvenog kadra.

IV. Prehrana stanovništva:

Prehrana radnika i namještenika u kotaru tokom prošle godine bila je redovita uglavnom sa krušaricama i sa šećerom i to prema tablici sledovanja. Po izjavama radnika i namještenika primjećeno je da su tablice sledovanja nešto premalene i da im nedostaje dovoljno krušarica, te da su morali istu kupovati na slobodnoj prodaji. Ovo je naročito kod onih familija koje imaju više djece ili nesposobnih za rad pa za njih dobivaju sledovanja po G tablici, a nemaju svojih vrtova i nisu opskrbljeni krumpirom i ostalim povrćem. Masnoće su se neredovito djelile pa bi se moglo reći da je jedan dio radnika slabo opskrbljen masnoćom. Mesa je to-

kom godine bilo malo, jer se djelilo svega par puta i to najviše iz prinudnog klanja. Opskrba mlijekom, voćem, te povrćem je slaba, a naročito skupa nekoji puta skupljića od grada. Nakon dopune tablice šećera, šećera ima za najnužnije potrebe dovoljno.

Ako bi ovo sve sumirali izgledalo bi da je prehrana onih radnika i namještenika dosta slaba koji očekuju samo sledovanje preko narodne vlasti. Da prehrana nije bolja krivi su i sami radnici, jer dobivenu zemlju od agrarne reforme za vrtove nisu obradili, već ju je kotarski NO morao podijeliti, iz čega se vidi da radnici, namještenici nisu ništa uložili truda za poboljšanje svoga standarda života.

Opskrba obućom je osrednja zapaža se pomanjkanje radničkih cipela. Opskrba tekstilom je dosta dobra i radnici su iskoristili svi svoje jedinice.

Prehrana siromašnih predjela našega kotara jest nešto teža i slabija, jer ti seljaci imaju malo zemlje, a obično veću porodicu. No i ovi su čekali samo na sledovanja i nisu se mnogo trsili da se hranom sami opskrbe ili pak da idu na rad u tvornice, kolonizaciju ili radnu zadruhu. Prehrana ostalog stanovništva je dobra, jer su to srednji i bogatiji seljaci, te obrtnici koji osnovne artikle prehrane proizvode sami, a za industrijske imaju novaca.

Pitanje stanova u samome mjestu je dosta teško i to iz ovih razloga: Za vrijeme rata porušeno je nekoliko kuća, a priljev ljudi na razne dužnosti se dosta povećao, tako da smo mi skućili sve stanovništvo na minimum stambenog prostora i preka je potreba graditi 10 do 20 stanova u samom mjestu. U ostalom djelu kotara tj. po selima stambeno pitanje nije tako loše, a postoji volje za gradnju samo ako će se moći dobiti gradjevnog materijala. Samo mjesto imade električnu rasvjetu i vodovod, a elektrificirana su ukupno 36 sela u našem kotaru. Nekoja sela vrše sada pripreme za elektrifikaciju tako da su već u mnogima izvodjene instalacije. Za elektrifikaciju sela postoji mnogo volje, seljaci se radi odazivlju na rad i daju samu pomoć. Vodovod je imalo prije rata 6 sela, a poslije oslobođenja vodovod je dobilo 6 sela. Pitanje vode je dosta teško u nekim bregovitim selima za vrijeme sušnih godina. Na popravku puteva prošle godine istakla su se sela Bunjak, Blaškovec, Nespeš, Blaževdol i Psarjevo, dok su ostala zanemarila popravak puteva.

Kako mi nismo na željezničkoj pruzi, saobraćajna veza sa Zagrebom i ostalim susjednim kotarevima jest dosta slaba. Autobusni saobraćaj u ovoj mjeri koliko je on to danas je daleko premalen da bi mogao prevesti sve putnike koji žele putovati, stoga je potrebno da se autobusni saobraćaj popravi. Pošto je Zelina nedaleko Zagreba, a na glavnoj cesti Zagreb -Varaždin potrebno bi bilo da samo mjesto nešto oživi, izgraditi nekoliko turističkih objekata, kao što je bazen i tome slično kako bi samo mjesto moglo služiti kao turističko.

V. Podizanje kulturnog nivoa naroda:

Na tom području organi državni rade uglavnom preko prosvjetnog odsjeka kotarskog NO-a. Što se tiče rada samog odsjeka, njihov rad se sastoji od redovnog administrativnog poslovanja u uredu i na područnim školama, te u raznim prosvjetnim organizacijama.

Suzbijanju nepismenosti pristupilo se dosta kasno zbog toga, jer je odsjek bio bez referenta, a povjerenik nije mogao sam da obuhvati organizaciono čitavi kotar. Akcija je bila postavljena tako da učitelji sprovode organizaciju zajedno sa aktivistima, a sa podučavateljima da održe kratke tečajeve i da iste upute u sam rad, nakon čega bi trebali da preuzmu sami rukovodjenje analfabetskim tečajevima, a učitelji da im dadu samo daljne savjete u radu. Osim narodne Omladine organizacije su se slabo založile za sam rad, a isto tako i učitelji su pris-

tupili tom radu dosta površno. Ipak jer se sa strane prosvjetnog odsjeka stalno forsirala kampanja, jer se oni nepismenjaci koji su obavezni, a neće polaziti, pozivaju u škole na sastanke da im se skupno objašnjava potreba učenja. Nekoji učitelji zabilježili su lijepih rezultata što je jasno da bi se isto takav uspjeh postigao i u drugim selima kada bi se učitelji jednako zalagali. Do sada je obuhvaćeno 711 nepismenih u 73 tečaja, a 29 nepismenjaka je naučilo čitati i pisati. Obzirom da naš kotar ima oko 2.700 nepismenih ovo je vrlo slaba slika postignutog rada.

U kotaru ima 21 osnovna škola i jedna sedmoljetka, sa ukupnim brojem nastavnika. Rad osnovnih škola je dosta redovan i nema nekih većih nepravilnih postupaka iako se učitelji dosta teško privikavaju da bi se prema radu odnosili u duhu današnjice. U samoj nastavi dane su upute kako treba da se provodi današnji nastavni program. No zapaženo je da još uvijek postoji jedan izvjestan broj učitelja koji se prema školi odnose kao nekad i koji rad u školi smatraju formalnim. Poteškoća je i u tome što škole još uvijek nisu opskrbljene sa školskim knjigama, gdje je naročita poteškoća kod predavanja povijest[i], jer većina učitelja još i danas tvrdi, da ne znaju gdje bi mogli naći materijal iz NOB-e, iako njega ima dovoljno. Većina učitelja nije po svojoj političkoj nesigurnosti tek u svem svojem radu nastoji da se ne kompromitira pred narodom, zbog toga je njihov stav oportunistički, te to povjerenje bez provođenja treba čitavom narodu objasniti.

Škole kao ustanove sa takovim ljudima ipak su do sada u mnogome uspjele podići same, ugled školske obaveze, tako da je polazak prema stanju od 8 siječnja 1948. godine 94%, a kako su među polaznike ubrojani i oni koji su ostali iz opravdanih razloga (bolest, obuća, odjeća) onda polazak iznosi 98%.

Tome je svakako doprinjelo i to što ljudi vide da se danas traži sve više znanja i da one koji su nepismeni ne pušta se ih po strani nego ih se obuhvaća u razne tečaje i tako dolaze do uvjerenja da je ipak najbolje redovito slati djecu u školu.

Škole kao takove stvarno u najvećem opsegu rade na prosvjetnom uzdizanju našega stanovništva, jer se vidi pored visokog polaska da je i kvalitet daleko bolji nego što je to bio prije rata, a da su učitelji bolji bio bi rad daleko bolji i korisniji.

Iako imamo samo jednu sedmoljetku, već ove školske godine u Bisagu radi 5 razreda sedmogodišnje škole svakodnevno i djeca kao i roditelji pokazali su veliki interes za školovanje. U planu je da u budućoj školskoj godini bude u Bisagu otvorena sedmoljetka, te se postavlja pred nas problem da u toku ove godine dogradimo toj školi još dva odjeljenja kako bi ministarstvo dozvolilo da ostvarimo taj plan. Što se tiče nastavnika za tu sedmoljetku ne bi bila naročita poteškoća, obzirom da nekoji nastavnici su na tečaju, a 4 polažu višu pedagošku školu.

Na području kotara nema ni jednog niže obrazovnog tečaja, a razlog je tome što se tom radu pristupilo kasno, a nadalje što se u sprovođenju toga sve prebacilo na učiteljstvo koje nije dovoljno uložilo truda da bi se zadatak što bolje izvršio. Sa strane kotara nije se takodjer dovoljno energično i planski pristupilo tome.

U kotaru su formirana 2 opće-obrazovana srednja tečaja i to najprije u samom mjestu sa 28 polaznika, koji je počeo u listopadu 1947. godine, tako da može normalno svršiti prvi i drugi razred do konca lipnja, drugi srednje obrazovni tečaj osnovan je nešto kasnije u Bisagu sa 11 polaznika. Prvi tečaj u Sv. Ivanu Zelini je nešto popustio, prvog zbog toga što su mnogi polaznici tečaj shvatili dosta neozbiljno, te su pojedini već i otpali, jer su vidjeli da

treba učiti i znati, a s druge strane svaki čas se vrše razne promjene medju nastavnicima, te je to jedan od znatnih smetnja za pravilan rad tečaja.

U sedmoljetki radi 10 nastavnika i to 3 učiteljice u niža 4 razreda, te 3 nastavnika i 3 nastavnice i jedan profesor. Po kvaliteti učiteljice su na visini i dobro rade naročito Ožbolt i Peršun, dok je jedna nešto nesredjenija, ali voli da radi. Od nastavnika po svojoj kvaliteti odskače Matanovič, Čoti, Cviček i Hefler, dok Katalič pokazuje izvjesne nastranosti u svojem ponašanju kao nastavnik, dok u radu ne iskorištuje vrijeme kako bi trebalo, najslabiji je još po kvalitetu Šklarevski. U prošloj godini na području kotara imali smo domaćinsku školu koja je trajala jednu godinu. Rad te škole je dosta dobar te su ustanovili na ispitu da su učenicice postigle mnogo korisnog i praktičnog znanja. Zapazilo se da su učiteljice prema nastavnim predmetima kao i učitelji iz nekih osnovnih škola.¹⁶

Postoji još u kotaru naučničko-produžna škola koju polaze naučnici raznih privrednih grana. Pokazalo se da u toj školi imade vrlo malo discipline i da se rad nastavnika sastoji više u formalnom nego u stvarnom uspjehu, te je na nedavnoj sjednici nastavničkog zbora sedmoljetke izvršena reorganizacija.

Zbog slabog organiziranog rada naših frontovskih organizacija do sada nismo uspjeli da bi mogli vani na terenu organizirati dobre uspješne čitalačke grupe koje bi bile žarište prosvjetno-političkog uzdizanja našega naroda. Ipak da se u našem kotaru dosta čita pokazuje nam to što se dnevno proda u mjesnim knjižarama samo dnevne štampe po 300 do 400 komada, a da ne govorimo o pretplatnicima na iste i na razne tjednike i mjesečnike. Nadalje dokaz je zato da smo u našoj frontovskoj knjižari rasprodali preko 500 raznih beletrističkih knjiga kao i veći broj političkih brošura. Po školama postoje knjižnice, no one su zastarjele i dosta su slabo organizirane, no pošto se sada provodi reorganizacija kotarske knjižnice koja će proraditi 1 veljače to će poslije tog, istom odboru staviti u zadatak da organizira mrežu knjižnica i čitaonica na našem kotaru.

U studenu mjesecu organizirani su na terenu kulturno-prosvjetni odbori koji se sastoje iz predsjednika NO-a, učitelja i predstavnika frontovske organizacije, kojima je zadatak razvijanje prosvjete na selu.

VI. Stanje u partijskoj organizaciji:

U toku 1947. godine primljeno je u Partiju svega 30 drugova, od toga 12 iz redova SKOJ-a i 18 iz redova kandidata. Broj članova KP u 1947. godini povišen je za svega 18 članova KP i to zbog toga, jer je tokom godine isključeno 8 članova, anulirano članstvo dvojici, jedan umro i jedan više došao nego otišao. Sa područja drugih kotareva, iz J.A. došlo je 15 drugova, a otišlo u druge kotareve i u J.A. 14 drugova.

Broj kandidata je povećan za svega jednog, a broj članova SKOJ-a za 56. Brojčano se partijska organizacija vrlo slabo razvila, te je po tom pitanju bilo sazvano savjetovanje u toku 1947. godine. Samo savjetovanje nije dalo očekivane rezultate, te je još uvijek pitanje proširenja partijske organizacije na području našeg terena problem, kada se uzme u obzir da imade svega 109 članova KP, 201 član SKOJ-a i 41 kandidat, a na 35.000 stanovnika. Imade na području kotara po više mjesnih NO-a, gdje uopće ne postoji partijska organizacija, a ni člana Partije kao npr. dio pripojenog terena sa kotara Novi Marof, gdje smo dobili na 8.000 stanovnika svega 3 člana KP, a pored toga imade mjesnih NO-a gdje nema člana Partije. Či-

¹⁶ Nedostaje završetak rečenice.

tava partijska organizacija kao cjelina nije se dovoljno založila da bi se taj problem pozitivno riješio.

Po nacionalnom sastavu članovi su uglavnom Hrvati, jer osim u jednom selu i to u Rađoišću, gdje živi nekoliko srpskih obitelji, nemamo drugi[h] nacionalnosti.

Po socijalnom sastavu pretežni dio članstva su seljaci i to ukupno 80, dok radnika imade svega 10 i namještenika 19 članova KP. Razlog je tome što na području kotara nema uopće industrijskih postrojenja ni većeg broja radništva.

Partijska organizacija priprema kandidate za prijem na sledeći način: U svakoj ćeliji ima izvjestan broj kandidata koji polaze redovito sastanke kako radne tako i teoretske, osim sastanaka na kojima se raspravljaju pitanja pojedinog člana ili sekretara, kao i kod primanja u KP. Kandidati su vezani kao i članovi Partije u kružocima na kojima se proučava određeni partijski materijal. Na djelu pripojenom od kotara Novi Marof imamo jednu grupu kandidata od 9 drugova sa kojom je zadužen jedan drug [iz] K.K. koji sa njima održava redovite tjedne sastanke, na kojima im se davaju određeni zadaci, kao i drugim kandidatima, preko kojih zadataka se provjeravaju.

Ideološki nivo našega članstva obzirom na mali broj organizacije je dosta dobar, a što se vidi po izvršavanju svih postavljenih zadataka. Usprkos malog broja članstva svaki zadatak koji se je postavio pred partijsku organizaciju bio [je] izvršen. Partijsko članstvo je prema teritoriju podjeljenog na 8 kružoka koji se redovito svakih 14 dana sastaju. Radom tih kružoka rukovodi agit-prop K.K. Na sastanak kružoka odlaze određeni predavači koji se prije toga individualno spremaju za predavanje, na kružoku održava se sastanak predavača gdje se raščiste svi eventualno nastali nejasni pojmovi, tako da se na predavanje ide potpuno pripremljen. U te kružoke obuhvaćeno je osim članstva i kandidata i članova SKOJ-a. Pored kružoka održavamo i prosvjetne sastanke na kojima se proučava materijal po određenoj temi predavanja. Poslije održanog predavanja, učenja na prosvjetnom sastanku i individualnog proučavanja materijala od članstva, održavamo diskusije i ispitivanje, kako bi se svakog člana, kandidata i SKOJ-evca moglo provjeriti koliko uči. U tom radu bilo je uspjeha, no taj uspjeh bio bi svakako veći da smo tom metodom radili preko cijele godine, a što se nije radilo već samo preko zimskih mjeseci. Kroz ljeto radilo se isključivo individualno što svakako nije imalo nekih bitnih rezultata, jer se nije moglo ni kontrolirati koliko koji član uči.

U toku 1947. godine proučena je sledeća literatura: O Partiji, tu je proučen statut i program, tj. da se članstvo upoznao sa osnovnim stvarima o Partiji, druga tema je proradjena, izgradnja narodne vlasti i treća tema petogodišnji plan.

Disciplina u partijskoj organizaciji kao cjelini je zadovoljavajuća. Bilo je slučajeva kršenja discipline od strane pojedinaca, kao opijanje, samovolja i korištenje državno-zadružne imovine u lične interese. Takove drugove smo pozivali na odgovornost, kažnjavali i isključivali iz organizacije. Kazne su odgojno djelovale na kažnjene i ostalo članstvo.

Zadaci koji se postavljaju pred partijsku organizaciju uglavnom se izvršavaju i to kampanjski zadatci, dok u izvršavanju svakodnevnih zadataka imade poteškoća. Sastanci ćelija kako radni tako i obrazovni i kružoci održavaju se redovito prema planu koji razradjuje K.K. Na te sastanke odlaze redovito članovi biroa i neki članovi plenuma i tako direktno pružaju pomoć ćelijama na terenu. Članarina se uplaćuje redovito i u tome nema nekih poteškoća. Članstvo rado daje dobrovoljni prilog za Partiju. Lične obaveze prema državi članstvo savjesno ispunjava i nismo imali slučajeva eventualnog otpora od članstva.

Način rukovodjenja sa vanpartijskim organizacijama:

Fronta, u organizaciji NF-e osigurano je partijsko rukovodstvo kako u kotarskom tako i u svim mjesnim odborima NF-e gdje postoje partijske organizacije ili pojedini član KP. Kako je u 1947. godini izvršena reorganizacija Narodne Vlasti, tj. fuzionirani su mjesni NO-i u sadašnje mjesne NO-e, organizacija NF-e nije mogla izvršavati u potpunosti svoje zadatke, jer nije postojala veza između Narodne Vlasti i NF-e i iz tog razloga postali su neaktivni, te se je pokazala potreba izvršiti reorganizaciju NF-e prema postojećim NO-ima. Toj reorganizaciji pristupili smo pod konac 1947. godine i to na taj način, da se u svakom selu bira odbor Fronte od 4 do 6 ljudi, koji ujedno ulaze u odbor NF-e pri mjesnom NO-u. Unutar toga predsjedništva izvršili smo zaduženja po sektorima rada. Da bi NF-a mogla rukovoditi i dati političku liniju svim ostalim organizacijama koje postoje na području jednog mjesnog NO-a kao ogranci seljačke sloge, zadruge, vatrogasna društva, NOH, AFŽ i ostale organizacije birali smo u odbor, odnosno u predsjedništvo predstavnike svih organizacija koje postoje na odnosnom području.

Masovnost organizacije NF-e prema broju stanovništva je dosta malena, jer imademo 4.300 članova NF-e na 35.000 stanovnika. No jedan je uzrok na sjevernom dijelu kotara, pripojenog od kotara Novi Marof, gdje se postavljali uvjeti ljudima za dobivanje članske knjižice, kao obaziranje na prošlost ili pak današnja aktivnost, s druge strane razlog malom broju članstva NF-e je neaktivnost seoski odbora NF-e i samog kotarskog odbora. Reorganizacijom koju smo izvršili stanje će se svakako popraviti. Zadatci koji se postavljaju pred organizaciju NF-e kao popravak puteva, razni otkupi, sjetva i drugi javni radovi su izvršavani, no isto kao i kod partijske organizacije ti zadatci izvršavani su više kampanjski. Izbore koje smo provodili u 1947. godini uspjeli su sa 99,6%, te je taj zadatak organizacija NF-e izvršila u potpunosti. Organizacija NF-e sposobna je da izvrši svaki zadatak koji se pred nju postavi.

SKOJ. Partijska organizacija rukovodi sa SKOJ-evskom preko jednog člana K.K. koji je polit. sekretar K.K. SKOJ-a, a u ćelijama je zadužen po jedan član KP za svaku grupu SKOJ-a, te sa njima održava sastanke. Ukupno na terenu imade 27 SKOJ-evski grupa sa 201 članova. Stanje u organizaciji SKOJ-a je prilično sredjeno iako je masovnost slaba obzirom na broj omladine na kotaru i broj omladine koja je prošla kroz gradnju pruge. Na izgradnju pruge Šamac-Sarajevo učestvovalo je svega ukupno 590 omladinaca i omladinki. Kroz prugu prošlo je 95 članova SKOJ-a. Organizacija SKOJ-a rukovodi sa Narodnom omladinom na taj način što su sekretari grupa ujedno i predsjednici aktiva narodne omladine. Ukupno imamo 39 aktiva narodne omladine sa 1.200 članova NOH-e. Zadatci koji [su] se postavljali pred organizaciju SKOJ-a i NOH-e su izvršavani u potpunosti, kao mobilizacija omladine na prugu, izvršenje raznih zadataka na terenu iz čega se vidi da je organizacija SKOJ-a i NOH sposobna za izvršenje postavljenih zadataka.

Sindikati. Na našem terenu imademo jedno mjesno sindikalno vijeće, sa kojim rukovodi jedan član K.K. kao predsjednik. Samo mjesno sindikalno vijeće rukovodi na terenu sa 9 sindikalnih podružnica i jednim platištem sa ukupno 450 članova. Obzirom što mi nemamo industrije osim ciglane, pilane i mlina članovi sindikata su u većini namještenici. Sindikati su sve zadatke koji su se postavljali pred njih izvršavali u potpunosti, kao učestvovanje na posumljivanju, podizanju kulturnog doma i na ostalim javnim radovima, te na kulturno-prosvjetnom polju. Van sindikata nemamo kako radnika tako i namještenika koji ne bi bili članovi.

Pored toga na našem terenu je u priličnoj mjeri razvijeno vatrogastvo, te imademo ukupno 36 dobrovoljni[h] vatrogasni[h] društava sa 1.026 članova. U samom vatrogasnom društvu sa strane partijske organizacije nemamo osigurano rukovodstvo, jer [su] se ta društva

formirala u vremenu rata od ljudi koji su na taj način izbjegavali služenje u vojsci neprijatelja, a s druge strane ti ljudi nisu bili ni na strani NOP-a pa još i danas vatrogasna društva su dosta pasivna, no svoje zadatke izvršavaju.

Ogranci seljačke sloge na našem kotaru su prilično razvijeni i do konca 1947. godine oformljeno je 20 ogranaka sa oko 1.000 članova. U većini ogranaka je osigurano rukovodstvo sa strane partijske organizacije i ti ogranci su vrlo napredni, dok neki ogranci gdje nema partijske organizacije su neaktivni u svojim zadacima i radu. Naročito se ističu ogranci Psarjevo, Šulinec, i Blaževdol koji su učestvovali na većim smotrama, kao u Zagrebu, Puli i drugim mjestima. Kako u 1946. godini tako i u 1947. održali smo kotarske smotre seljačke sloge, a prije toga održavali smo rejonske smotre na kojima su se birali ogranci koji će učestvovati na kotarskoj smotri. Kroz te smotre prošli su svi ogranci.

Fiskultura. Na našem kotaru imademo jedno fiskulturno društvo koje je prilično aktivno i u istome je također osigurano partijsko rukovodstvo. Pored toga imademo 3 fiskulturna aktiva. Tim aktivima je 1947. godine pružena vrlo mala pomoć sa strane kotarskog fiskulturnog odbora. Sam kotarski fiskulturni odbor nije pokazao neke naročite aktivnosti u pružanju pomoći baš aktivima na selu. Iz tog razloga smo izvršili reorganizaciju kotarskog odbora da bi se to stanje popravilo.

VII. Politika kadrova

Uzdignuto je u toku 1947. godine 2 člana biroa Komiteta i 5 druga člana plenuma Komiteta, pored toga su uzdignuta 4 člana za sekretare ćelija.

Rukovodila se tokom 1947. godine kadrovska politika obzirom da je u NO-u bilo drugova koji nisu zadovoljili na svojim dužnostima, da se na izborima biraju drugovi članovi KP koji imaju volje i sposobnosti za rad i takve drugove se biralo u izvršni odbor za povjerenike odjela, te smo na taj način uzdigli 6 druga člana KP koji na svojim dužnostima zadovoljavaju. U javnom tužioštvu, UDB-i, kotarskom trgovačkom poduzeću i kotarskoj zadrugi rukovode članovi Komiteta, jedino u odsjeku unutrašnjih poslova rukovodioc nije član Komiteta, obzirom što je partijski kažnjavan i inače je aljkav u radu, te je zbog toga nekoliko puta opominjan. Nadalje je poteškoća u tome što nemamo osigurano čvrsto rukovodstvo u miliciji, zbog toga što šefa uprave milicije nemamo, a pomoćnik šefa nije član KP, prema tome se u miliciji organizacija ne razvija, a sama milicija je zbog toga slaba.

Ukupno žena članova KP imademo 17 od kojih 5 učestvuje u državnom aparatu, u kotarskim ustanovama, dok su ostale žene sa sela.

Na uzdizanju stručnih kadrova naša partijska organizacija obzirom što nemamo industrije ili privrednih poduzeća nije organizirala kurseve za uzdizanje kadrova. Održan je svega jedan kraći kurs za jednoobrazno knjigovodstvo kojeg je polazilo 6 drugova, drugih stručnih kurseva nije bilo, osim tečajeva koji su se održavali po selima kao tečajevi krojenja i šivanja, kojih je bilo 3, osam tečajeva za opkuhavanje voća i povrća, jedan tečaj kuhanja i pod konac 1947. godine održan je jedan kurs za zdravstvene higijeničare u trajanju od 2 mjeseca kojeg je polazilo 35 polaznika. Drugih kurseva i tečajeva nije bilo.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!¹⁷

¹⁷ Izvještaj nije potpisan.

36. KOTARSKI KOMITET KPH VELIKA GORICA

KOTARSKI KOMITET
KOMUNISTIČKE PARTIJE HRVATSKE
VELIKA GORICA

Broj: 6/48

Dana, 20. januara 1948. godine

PREDMET:

Godišnji partijski izvještaj
za 1947. go. dostavlja se.-

CENTRALNOM KOMITETU K. P. H-e
- Org. instruktorsko odel. -

Z A G R E B

Politička situacija za 1947. godinu u ovome kotaru može se podijeliti na dva djela:

I. Dio do žetve bjelih žitarica, tj. do srpnja mjeseca 1947. god. i II. Dio od srpnja do konca 1947. godine. Usljed slabe godine 1946, s obzirom na sušu, koja je smanjila prihod seljačkih proizvoda, kao što je kukuruza, krumpir i grah, glavni artikli prehrane na selu, a koji su podbacili do 50% osjećao se dosta veliki manjak tih prehrambenih artikala na selu i dovelo je do toga da je oko 30% domaćinstava oskudjevalo u prehrani, a naročito krušaricama i krumpirom. Ovo stanje pogoršano je time što se početkom 1947. godine vršio obavezni otkup kukuruza, a zaduženje otkupa na kotaru bilo je previsoko. Kotar je bio zadužen za vagona,¹⁸ a to je značilo da se otkupu potpuno pravedno prišlo bilo je nemoguće otkupiti ovako visoke količine kukuruza obzirom na nerodicu, a kamoli što je bilo niz nedostataka u vezi sa zaduženjem po domaćinstvima, jer su mnoga domaćinstva bila zadužena sa otkupom, a koja već u to vrijeme nisu posjedovala one količine kukuruze za koju su bila zadužena, kao obavezni višak. Bilo je takovih domaćinstava koja su zadužena, a već u to vrijeme nisu u opšte posjedovala kukuruze. Razumije se da pritiskom koji je bio od strane O.N.O. Zagreb i Ministarstva Trgovine i opskrbe, da se norma mora postići, od strane kotara prišlo se je i prisilnim mjerama otkupa, kao i kažnjavanju pojedinaca, koje se je smatralo da su jači posjednici i špekulanti, a što je nanjelo bojazan kod naroda, tako da su pojedinci vozili i posljednje količine žita ili su ih išli kupovati po visokim cjenama u drugi kotar. Ovakovo stanje bilo je posljedica neaktivnosti radnih masa na selu u izvršavanju raznih zadataka, lokalnog značaja, a koji su se uglavnom postavljali na dobrovoljnom radu. Sa druge strane bio je u tom polugodištu dosta težak život uglavnom najsiromašnijim slojevima, jer nisu imali nikih viškova kukuruze i ostalih artikala za koje bi mogli nabaviti najpotrebnije stvari za život, već se dešavalo da je bio dobar dio gospodarstava koja nisu imala kruha po par dana, a nisu ga imala ni zašto kupiti. U takovim ekonomskim problemima sprovedjeni su izbori za Narodnu Vlast i bilo je dosta poteš[k]oća u vezi biranja novih ljudi u Narodne Odbore i dosta se je govorilo: "Da ne znači vršiti izbore, za nove odbornike, već da je treba više

¹⁸ U tekstu nedostaje podatak o količini.

voditi računa u srednjem životu na selu, tj. da treba više kruha i odjevnih predmeta za samo pučanstvo". Takodjer i novo predloženi drugovi u M.N.O. odupirali su se primanju kandidature, opravdavajući se time da nije moći biti odbornik, jer da su potrebe naroda velike, koje se sa strane vlasti ne mogu podmiriti, a da se sa strane vlasti mnogo traži, što narod ne može da podnese. Zalaganjem partijske organizacije, kao i ostalih vanpartijskih organizacija uspelo se razbiti ovakova pogovaranja i zainteresirati narod da su u pogledu izbora vodili široku diskusiju o tome kako da se u Narodne Odbore postave što bolji ljudi, koji ne bi imali ovoliko grešaka u radu, kao što su to imali ranije članovi Narodne vlasti na selu. Izbori su uglavnom sprovedeni dobro i nije bilo upotrebljavano nekih prisilnih mjera, osim sela Lomnice Donje, gdje je bila sprovedena organizacija od pojedinih špekulantsko-švercerskih elemenata, koji su djelovali na tome da se ne treba ići na izbore i primati kandidature. Ti elementi pozivani su na sastanak, a i pojedinačno im se zaprijetilo ukoliko narod neće ići na izbore da će se njih smatrati odgovornim. Ovako slične mjere poduzimale su se u selima: Mraclin i Kravarsko, gdje su "mačekovci" djelovali da se ne ide na izbore. Tako smo u izborima za M.N.O. imali 92% birača, a za K.N.O. 99,60% birača. Osim kandidatske liste Narodne Fronte druge se nisu pojavljivale na izborima. Napominjemo, da u ovim selima gdje su se primjenjivale ove mjere kao u Mraclinu i Kravarskom pokušavano je prije toga par puta da se narodu objasni važnost sprovođenja tih izbora. Selo Mraclin za vrijeme Narodno-Oslobodilačkog rata imalo je veći dio ustaša i švercera, a Kravarskom je bio razlog što su ustaško-mačekovski elementi organizirali narod protiv izbora, jer je prije samih izbora uhapšen pop, koji je održavao, kao i pomagao veze sa "križarima".

U drugom polugodištu standard života na selu se iz dana u dan sve više poboljšavao iako urod bjelih žitarica je mnogo podbacio, već je bio dobar izgled urod kukuruza i ostalih usjeva, tako da kod otkupa kukuruze obaveznih viškova, kao i kontrahaže¹⁹ pokazalo se zainteresovanost kod naroda da se odazove otkupu i u samoj kontrahaži uspelo se preko 100%, kao i u obaveznom zaduženju.

U izvršenju sjetvenog plana nije bilo nekih poteškoća, narod je uglavnom prišao zasijavanju sa dosta volje i dobar dio ranije zapuštenog zemljišta zasijavao se raznim žitaricama, a bilo je pojedinih bogatijih seljaka, kao i srednjih koji su livade pretvarali u oranice.

Kod plaćanja poreza prema razrezu 1946. godine nije se vidjelo nekog efekta. Većina obveznika odgadjala je plaćanje poreza iako su posjedovali dovoljno novaca. Razlog što nije porez plaćan odmah nakon razreza je taj što se od strane kotara u dovoljnoj mjeri nije djelovalo da se porez plati, a narod je više novac bacao na uređenje svojih gospodarstava ili nabavljanjem raznih stvari, koje mu momentalno nisu bile potrebne u njegovom kućanstvu. Kampanji za naplatu poreza 1947. godine prišlo se ozbiljno, tek u oktobru mjesecu 1947. godine sa dugovinom od 12,000.000 Din. a koja dugovina je uglavnom likvidirana do polovice decembra 1947. godine, a ostala je neka mala dugovina oko 600.000 Din. i to uglavnom kod najsiromašnijih gospodarstava. U toj naplati bile su na par jačih poreznika izvršene prisilne mjere ali do zapljene nije nigde došlo.

Što se tiče angažovanja naroda na dobrovoljne radove, kod nas nije bilo nekih većih akcija i ono što se poduzimalo unutar kotara ili pojedinim selima nije se jedinstveno prilazilo rješavanju zadataka s razloga toga, jer iako se je narod odazivao na takove radove uvijek je

¹⁹ U socijalističkoj privredi, ugovaranje unaprijed o kupnji odnosno prodaji.

bila nekolicina ljudi koji nisu htjeli da sudjeluju u dobrovoljnim radovima, a to je pravilo nezadovoljstvo i kod onih koji su bili aktivni u takovim radovima.

Rad u poduzećima uglavnom odvija se dobro. Radnici pravilno gledaju i pravilno su gledali na obaveze, a sa strane sindikalne organizacije dovoljno se ulazilo u pojedine probleme, koji su se pojavljivali kod izvršenja plana. Radnici su s[h]vatili da budućnost boljeg života leži na radničkoj klasi. Isto tako i namještenici pojedinih ustanova takodjer pravilnije gledaju na rad i sve više ulaze u suštinu pojedinih zadataka, dok onaj birokratski način poslovanja znatno je otpao.

2. Jedinstvo u N.F-ti, odnos Srba i Hrvata ne možemo reći ništa s obzirom da su u našem kotaru 100% Hrvati, osim nekolicine Srba, koji rade u pojedinim ustanovama. Bilo je pojedinih ustaško-mačekovskih elemenata, koji su počeli širiti nacionalnu mržnju prema Srbima, s time da se opet, kao što je to i bilo za vrijeme bivše Jugoslavije više ide ususret Srbima nego Hrvatima tj. da se u Srbiju više gleda i da se sa strane vlasti više pomaže srpskome narodu, nego Hrvatima. Ovakovo djelovanje tih elemenata nije se odrazilo povoljno za njih, jer sam narod je s[h]vatio da se poduzeća grade bliže sirovina, a da se tamo trebaju dizati i nastambe, kao i komunikacione veze.

Odnos komunista u N.F-i prema frontovcima općenito ne zadovoljava. Ima jedan dio komunista koji po tom pitanju mnogo sektaše, a naročito u odnosu prema bivšoj H.S.S-ci. Bilo je slučajeva u pojedinim selima gdje su pojedini, ranije istaknuti HSS-ci davali razne predloge na sastancima povoljne, ali za pojedine naše komuniste takovi predlozi nisu odgovarali i oni ih nisu primali, već se je lupalo po tim ljudima kao da su neprijatelji, što je dovelo do toga da se na ostalim sastancima ti HSS-ci nisu usudili davati nikakove predloge, a još manje kritički se osvrćati na pojedine nedostatke, koji su bili i vidljivi kod naših komunista. Razumljivo je da ovakav nepravilan stav naših komunista dovelo je do toga, ne samo da pasivizira te HSS-ce već i sam narod osuđivao je takove drugove i ako ne direktno na Frontovskim sastancima, već se je o tome pogovaralo kod naroda, pa čak i dolazile su pritužbe u Kotarski Komitet ili Kotarski Narodni Odbor. Na ove nepravilnosti samih komunista ukazalo im se je na kotarskom partijskom "savjetovanju", a takodjer i na sastancima partijskih ćelija, gdje se je članove upućivalo kako i na koji način treba prići tim ljudima da bi ih se moglo pokrenuti preko organizacije Narodne Fronte i ukopčati na izvršenje zadataka u ekonomskom-političkom i kulturno-prosvetnom radu. Danas po tom pitanju stvar je mnogo sredjenija, ali još uvijek ima pojedinih komunista, koji smatraju da je ono najbolje i najpravičnije što oni rade.

3. Linija kojom ide Narodna Vlast u obnovi naše zemlje i planske izgradnje narod može se reći gleda sa zadovoljstvom. Naročito narod mnogo govori o uspjesima u izgradnji i sa te strane vidi se divljenje kod ljudi u vezi tako brzog napretka i obnove. Sa druge strane imaju mnogo prigovora kao što je u vezi traženja od naroda, npr. otkup, pa ovogodišnji razrez poreza i slično. Npr., jedan dio siromašnih ljudi kritički se osvrće na vlast da je premalo industrijskih artikala u prodaji, kojima su određene cijene i da se sa garantiranim snabdevanjem ne može podmiriti sve potrebe u domaćinstvu, a da na svojim malim posjedima ne mogu proizvoditi za tržište seljačkih proizvoda i da im sa te strane nije moguće kupovati po slobodnim cjenama ili po švercu. Bogatiji seljaci, oni se žale na otkup, jer da se od njih previše traži obaveznih viškova i da se sa te strane ubija volja za dobro obradivanje zemlje, jer da se po niskim cjenama plaćaju njihovi proizvodi, a da oni moraju skupo plaćati industrijske proizvode. Isto tako ti bogati kao i srednji seljaci žale se u vezi razreza poreza za 1947. godinu, da ih se previše porezuje i govore da im se neda ići naprijed, ka uzdizanju gospodarstava, već da je to

zaobilazno prisiljavanje u "Seljačke radne zadruge", te se u vezi toga govori, da neka vlast donese zakon, da se mora ići u zadruge, a ne da se na ovakav način pravi pritisak. Također ima prigovora sa strane radnika i namještenika kao i onih siromašnih seljaka, koji nemaju dovoljno krušarica i masnoća za prehranu da su tablice sledovanja preniske i da se sa ovakvim sledovanjem ne može prilaziti na ovako teške zadatke. Jedan dio iz ranijih vremena privučenih ljudi na raznu trgovinu i preprodaju također postavljaju pitanje zašto im se ne dozvoljava trgovina, jer da oni ne mogu živjeti od svoje zemlje a da se oni ne mogu odreći svojeg posjeda i odlaziti na rad u poduzeća. Također u vezi dobrovoljnih radova, bilo lokalnog značaja na izgradnji cesta, puteva, dovoz šljunka itd. ili radova van našeg kotara, veći dio naroda postavlja da bi bilo potrebno prići kažnjavanju onih elemenata koji uopšte neće da se odazivaju na dobrovoljne radove i ako narod jedinstveno zaključi da treba ići na rješavanje ovog ili onog zadatka.

4. Narod kao cjelina dobro prati odvijanje spoljne politike, naročito u odnosu zapadnih država prema demokratskim zemljama i uglavnom osudjuje se politika imperijalista, kao njihove tendencije za prevlašću nad Svijetom. Naročito dosta je narod bio zainteresiran o konferencijama Ujedinjenih naroda i moglo se je po svim selima zapaziti odobravanje prema stavu predstavnika demokratskih država, a naročito se gledalo kakav stav zauzimaju predstavnici Jugoslavije i SSSR-a čije govore preko štampe narod sa velikom živošću i interesovanjem prati. Naročito su povoljni komentari kod naroda povodom zaključivanja ugovora o prijateljstvu i uzajamnoj pomoći kako sa susjednim državama, tako i sa ostalim Slavenskim zemljama.

5. Rad neprijatelja mogao se zapažati kako na djelovanju i kočenju u izgradnji, tako i unašanjem raznih parola, koje su pasivizirale narod da aktivno učestvuje u izgradnji. Tako na primjer u prvom polugodištu 1947. godine govorilo se je od strane mačekovaca, da se seljaka svakog dana sve više pritiskiva sa raznim obavezama i da se o seljacima ne piše u novinama da oni nešto doprinášaju za obnovu, tj. da se sav rad seljaka ne prizna, već da se radnike protežira i da se o njima uvijek piše, kako rade u obnovi, kao da su oni jedini nosioci izgradnje. Sa time htjelo se pasivizirati seljaštvo da ne ulaze na dobrovoljne radove, a sa druge strane, da se ne predaje obavezni otkupi, koji su uglavnom služili za radništvo. Sa strane ustaša i mačekovaca također ubacivane su parole, kako ne valja biti aktivan u radu, naročito sudjelovati u bilo kojoj organizaciji, jer da je rat i tako neminovan da će doći Englezi u intervenciju, a sa njima da će se vratiti i izbjegli ustaše, te da će sve one koji su aktivni danas u radu poklati. Ovakove parole iskršavale su po svim sektorima našega kotara, a pojavljivale su se u VII. i VIII. mjesecu 1947. godine. Ove parole bile su jedno izvesno vrijeme kočnica rada, jer se je kod naroda stvarno osjećalo bojazan pred ratom, a sa time pasivizirali su se i mnogi odbornici u radu, pa čak osjećala se nesigurnost kod jednog djela komunista, jer su i oni sumnjali da bi prošlo bez rata. Za vrijeme kampanje za sprovođenje izbora također su mačekovci i ustaše djelovali i govorili da ne treba ići na izbore, jer da nije potrebno mjenjati vlasti, da su ovi ljudi dobri i da i tako nemaju računa raditi a da će trebati i odgovarati za taj rad. S obzirom na preokret o kojem su oni govorili. U vezi toga širile su se i parole: "O jačanju križarskih jedinica", koje već vode borbe sa našom vojskom i slično. U kotaru je također organizirana jedna grupa, takozvanih "Križara", koji su izvršili pljačku u Nabavljačko-potrošačkoj zadrugi u Obreži, kotar Vel. Gorica i sa te se strane osjećala neaktivnost kod naših organizacija, jer su se naši drugovi bojali da će ta banda vršiti i osвете nad aktivnim drugovima. U to vrijeme tj. u novembru mjesecu bio je ranjen član K.P. Srnc Josip, kod svoje kuće na krevetu sa 3 metka, a u selu Dragonošću sa strane te organizirane bande vršilo se

sakupljanje oružja i tako su naišli i do druga Horvat Stjepana isto član K.P. od kojega su tražili pištolj, no on je otvorio vatru na njih, tom prilikom jednoga ranio. Tog momenta oni su bacili u njegovu kuću 2 bombe i ubili djetę od Horvata i ranili mu sestru. Ta grupa nakon par dana je razbijena, nekolicina pohapšena po UDB-i i sada se ne osjeća više te bojaznosti kod naših drugova, a zadnje vrijeme ne osjeća se ni straha kod naroda za novi rat.

Sa strane popova takodjer se osjećalo neprijateljsko djelovanje a naročito u vezi izbora u bivšoj općini Kravarsko, gdje je neki pop Genc²⁰ okupljao narod, obilazio kuće po selima sa harmonikama i govorio, kako se sa strane vlasti brani vjera i hoće uništiti crkve, pa čak je govorio da mu prijete opasnost za hapšenje tako da su ljudi u noći čuvali stražu oko njegovog dvora, da ne bi uistinu došlo do ubijstva toga popa. Dotični pop je prije izbora za Narodne Odbore uhapšen po UDB-i, jer je suradjivao sa grupom križara, koja je u decembru 1946. godine likvidirana na tom terenu. Sada se ne osjeća aktivnost tih popova, kao niti ostalih neprijateljskih elemenata, ali se ne može sa tim reći da oni i dalje ne održavaju veze i pripremaju se za daljnji protunarodni rad. To zatišje osjeća se od kada je ubijen u selu Ribnici poznati ustaša i špijun, koji se je krio od oslobođenja do decembra mjeseca 1947. godine, kada je po organima UDB-e uspjelo da ga pronadju i ubiju. Po tom zbogom navedeni ustaša Mravec Josip ubio je gospodara kod kojeg se je krio Gurašić Miju, kada je po naredjenju organa UDB-e išao po njega da ga dovede iz štale dolje.

II. PRIVREDNI PROBLEMI:

1. Na području kotara Velika Gorica nalaze se 4 industrijska poduzeća i to: industrijsko poduzeće, drvene industrije pilana Turopolje, koja broji 450. radnika i namještenika, industrijsko poduzeće, četaka, metla štipalica sa 28. radnika, industrijsko poduzeće Invalidskog Udruženja sa 6. radnika i državna tvornica kože, koja je sada ponovno započela sa radom 17 radnika.

Industrijsko poduzeće drvene industrije je Saveznog značaja. U tom poduzeću radni elan prema izvršenju plana bio je dosta dobar i rad se odvijao po svim sektorima dobro. Postavljen plan u tom poduzeću nije ostvaren sa razloga toga, što poduzeće nije radilo sa punim kapacitetom, jer nije bilo dovoljno sirovina, a i radi pomanjkanja sirovine pilana je imala na par navrata i kraći prekid rada. Organizacija posla iako nije bila 100% na visini u samoj pilani, ali kada bi bilo na vrijeme dostavljane potrebne količine sirovina plan bi bio sigurno za 100% izvršen.

Partijska organizacija u poduzeću broji 7 članova i ona se je zalagala u dovoljnoj mjeri za izvršenje postavljenog plana, a i sam direktor poduzeća je član ovoga Komiteta, koji je preko partijske organizacije djelovalo na dizanju radnog elana, kao i radne discipline medju radništvom i vidjelo se da su radnici izvršavali zadatke pa čak i premašivali dnevnu normu kada je bilo dovoljno sirovina. Ljubav radnika prema radu bila je na dovoljnoj visini iako ne kod svih radnika, jer u tom poduzeću radi jedan dio radnika koji su po socijalnoj strani čisti proleter, a drugi dio radnika su seljaci sa okolnih sela, koji posjeduju od 1-6 jutara zemlje. Usljed periodičnog pomanjkanja sirovina pilana je neko vrijeme dobivala veće količine sirovina i u tim slučajevima prelazilo se i na desetsatni radni dan, kako bi se dostiglo ono što je izgubljeno u vremenu kada nije bilo dosta sirovina.

²⁰ Franjo Genc, župnik u Kravarskom.

Na pilanu je dostavljen jedan dio klada od šumskih manipulacija koje nisu dolazile po dimenzijama, te usljed toga dolazilo je više puta do nepotrebnog utroška radnog vremena, tako da se iz jednog trupca moralo izdvajati više vrsta robe i često mjenjao španjuk, a što je iziskivalo mnogo više radnog vremena. Plan istog poduzeća za 1947. godinu za izraditi 25.486 m³ od toga plana izvršeno je 17.977 m³. Dakle plan je podbačen za 7.509 m³. Uzrok neizvršenja plana je uglavnom u tome, kako je već gore navedeno, a obzirom na pomanjkanje sirovina.

Industrijsko poduzeće Gradići, lokalnog je značaja, a proizvaja četke, metle i štipalice. Isto poduzeće trebalo je po planu da proizvede 116.000 metla, 150.000 raznih četaka i 3.500.000 štipalica. Od toga plana izvršeno je tek 18.39%, a sa nepredviđenim radovima 20.24%. Plan nije izvršen iz sljedećih razloga: Poduzeće je ranije bilo pod operativnim rukovodiocom O.N.O. i sa strane O.N.O. nije se u 1946. godini, kao i u vremenu dok je poduzeće bilo pod upravom O.N.O. nabavilo potrebnih sirovina i poduzeće nije radilo sa punim kapacitetom. Sirkova slama u 1947. godini nije se mogla više nabaviti jer je već ranije bila rasprodana, tako da drug upravitelj poduzeća prešao je sva ona mjesta gdje se proizvodja sirkova slama, ali nije mogao ništa nabaviti. Trava za četke nabavljala se iz Dalmacije, koja se takodjer nije mogla nabaviti, jer je bio zabranjen izvoz pod tamošnjim Mjesnih i Kotarskih vlasti radi prehrane stoke. Isto tako nije se moglo dobiti životinjske dlake iako su narudžbe forsirane preko Ministarstava. Na štipalicama takodjer se nije moglo postići plan, jer uz najveće nastojanje poduzeća nije se moglo nabaviti tvrde pocinčane žice, bez koje se iste ne mogu izradjivati. Takodjer razlog neispunjenja plana u tom poduzeću bio je taj što nije poduzeće raspolagalo sa potrebnim obrtnim sredstvima u 1946. godini, kada bi se još moglo nabaviti potrebnih sirovina za 1947. godinu. Isto poduzeće raspolagalo je svega sa 150.000 obrtnih sredstava, a kad je pridjeljeno pod rukovodstvo K.N.O. obrtna sredstva poduzeću su povećana na 1.000.000 Din. Tako da se to poduzeće snabdjelo već za 1948. godinu sa potrebnim količinama sirkove slame i na izradbi metli plan će se moći ostvariti za 100%, dok šta se tiče izradbe četaka i štipalica ne možemo ništa određeno reći, s obzirom da to poduzeće ne posjeduje potrebne žice za štancanje, kao ni žice za izradbu štipalica. O tome je podnjeto trebovanje Ministarstvu, ali do sada još nije stiglo ništa.

U istom poduzeću u prvom polugodištu 1947. godine radilo je 15. radnika, dok u drugom polugodištu 1947. godine radilo je 26. radnika, dok sada rade 32. radnika i 6. namještelnika.

U poduzeću u 1947. godini radili su 2. člana K.P. a sada u istom poduzeću imaju 3. člana i 1. SKOJ-evac. Radni elan kod radništva nije bio na potrebnoj visini, a niti se je moglo pred njih oštrije postaviti, pošto nije bilo stalno posla u poduzeću, radi toga što nije bilo stalno zaposlenja usljed pomanjkanja sirovina stručni radnici su davali otkaz na poslu. Ranije u tom poduzeću, nisu bile uvedene norme, a niti su bili opravljeni svi strojevi, dok sada je to uređeno i radnici se mnogo više interesiraju za rad.

Državna tvornica kože radila je u 1947. godini do konca mjeseca lipnja i tada je prestala raditi usljed toga što nije mogla da dobije sirovinu i odlukom Ministarstva prestala je sa radom. Ponovno je počela sa radom 30.XI.1947. godine. Do lipnja mjeseca radila je sa 15. ljudi, a sada imaju 17. radnika. Isto poduzeće nije imalo plana za 1947. godinu, a za 1948. planirano je, ali već sada u zaostatku za 2. vagona radi pomanjkanja sirovine. U tom poduzeću nalazi se 1. član K.P. i to upravitelj. Radnici rade sa voljom i plan bi se izvršio kada bi bilo dovoljno sirovina.

Pilana Ratnih vojnih invalida radila je do 15.IX.1947. godine sa 5. radnika i bila je vlasništvo privatnika, a od 15.IX.1947. radi kao vlasništvo vojnih Ratnih invalida. Ista pilana nije imala plana, a niti ga danas ima, već i dalje radi privatnicima. Danas imade 7. radnika i 1. namještenika.

Što se tiče iskustva partijske organizacije, u poduzećima gdje ona postoji, ona nije došla do naročitog izražaja, jedino u tom pravcu, gdje je partijska organizacija uočila da samo putem evidencije i kontrole o radu prema postavljenim normama može se pravilno odvijati posao i na vrijeme uočiti nedostatke koji bi u tom pogledu sprečavali da se norme postignu. Drugo partijska organizacija takodjer je uočila da putem takmičenja u poduzeću može se postići veći uspjesi u radu, pa i na premašenju dnevnih norma.

Po pitanju mobilizacije radne snage sa sela na privredne zadatke dosta su mali rezultati. U kotaru najviše se djelovalo na dizanje radne snage za popravak i navažanje cesta i puteva. Sa druge strane na dizanje radne snage iz sela za izradbu tehničkog i gorivog drva te na području kotara. Po tom pitanju, šta se tiče izradbe drva u šumi išlo je dosta teško i narod se nije htio odazivati i ako su ti radovi plaćani, s obzirom na to da se u šumi pocjepa odjeća i obuća, a da je premala zarada. Da bi se ipak udovoljilo tom zadatku jer organizacije na selima nisu mogle na dobrovoljnoj bazi angažovati potreban broj ljudi za te radove, sa strane kotara bilo je postavljeno koliko koje selo treba dati ljudi na te radove, ali i opet pojedinci špekulanti nisu se htjeli odazivati, već su govorili da je kuluk prošao, te da se više ne treba badava raditi. Dabome ovakovi elementi pravili su neraspoloženje i kod onih koji su shvatili zadatak i koji su se i u ostalim ovakovim radovima odazivali. Na taj zadatak bilo je ipak dignuto par stotina ljudi, a danas radi svega oko 150 dok je obaveza 199. Tom zadatku se je prišlo ozbiljnije i sada se radi na tome da se još mobilise potrebna radna snaga.

Što se tiče dobrovoljnog rada na popravku cesta kao navažanje šljunka tu se je narod dosta dobro odazivao i kroz 1947. godinu razveženo je oko 5.000 m³ šljunka. Može se reći da po pitanju angažovanja radne snage na radove kako u kotaru tako i van kotara vrlo smo malo učinili, jer se narod nije u dovoljnoj mjeri zainteresovao za takve radove i premalo se sa strane naših organizacija u tom pravcu djelovalo. Iako u kotaru ima mnogo sirotinje sa malo zemlje oni se ipak ne interesiraju da prelaze na javne radove.

U obnovi popaljenih domova bilo je predviđeno po planu da će se izgraditi 88. stambenih i gospodarskih zgrada. Od popaljenih domova izgradjeno je 96 stambenih i gospodarskih zgrada i pripremljen materijal i dostavljen na lice mjesta za 11. stambenih i gospodarskih zgrada.

Po pitanju otkupa, poljoprivrednih artikala bio je zadužen ovaj kotar sa 128.361 kg. bjelih žitarica, obavezno 676.000 kg. kukuruza, kontrahaže 339.900 kg. kukuruza, vršaćeg ušura 151.700 kg, mlinskog ušura 320.000 kg, krumpira 200.000 kg. i graha 30.000 kilograma.

Po ovom zaduženju otkup je izvršen kako sljedi: bjele žitarice 108.997 kg. ili 84%. Da nije plan otkupa bjelih žitarica izvršen sa 100% razlog je tome što je usljed vremenskih prilika, žetva podbacila. Kukuruz obavezni 744.729 kg. ili 110%. Kontrahiranog kukuruza otkupljeno je 355.356 kg. ili 104.5%. Vršaći ušur 100.125 kg. ili 60%. Mlinski ušur 88.566 kg. ili 27.7%. Krumpir 172.924 ili 86%. Grah 32.818 kg. ili 109%. Prigodom otkupa bjelih žitarica nailazilo se je na poteškoće usljed podbačenja same žetve i bilo je oko 7. slučajeva, koji su gospodari predani javnom tužiocu na odgovornost, od kojih su bila 3. kažnjena sa prinudnim radom od 3-7 mj. Isti su srednjeg i bogatijeg stanja. Nakon izrečene kazne ovoj trojici seljaci su počeli u velikoj većini dovoziti bjele žitarice, tako da su pojedini, što se kasnije

utvrdilo dovozili i posljednje zrno žita, a bilo je slučajeva da su pojedini kupovali, posudjivali i dovozili obavezne viškove žitarica. Kod otkupa kako obaveznog tako i kontrahiranog nije se nailazilo na neke veće poteškoće, što se vidi iz samih rezultata otkupa i nije bilo potrebno poduzimati nikakvih strožijih mjera. Vršeci ušur bjelih žitarica nije se također mogao izvršiti po planu zaduženja, usljed toga kako je već gore rečeno. Mlinski ušur na bjelim žitaricama i kukuruзу je izvršen u malom postotku s razloga toga što se je prema Uredbi Ministarstva Trgovine i Opskrbe otkupljivalo po spisku najave, koji spisak su radili sami vlasnici mlinova. Iz toga se vidi da su vlasnici mlinova pisali u knjigu za meljavu, tek jedan dio od omljevenih žitarica. Na takav način otkupa ušura pokazalo se da je otkupljeno mnogo manja količina, nego kako je to bilo ranije paušalno.

Ponovno se pristupilo ranijem metodu otkupa ušura, tj. paušalno, jer je to odlučeno na nedavnoj konferenciji Ministarstva Trgovine i Opskrbe i vlasnici mlinova svi su već dobili zaduženja na razliku koja se pokazala na zaduženju ušura po spiskovima. Otkup krumpira nije također izvršen u cjelosti prema zaduženju, niti uz najveća nastojanja Komiteta i K.N.O., jer je uistinu krumpir prošle godine mnogo podbacio, prema uputstvu Ministarstva Trgovine i Opskrbe da se krumpir otkupljuje na dobrovoljnoj bazi i plaća kg. po 4. Din. U tome nisu postignuti željeni uspjesi, jer se krumpira otkupilo svega oko 6. vagona, a što su dali politički svesniji ljudi. Kako se na takav način otkupa nisu mogle podmiriti potrebe po Ministarstvu donešena je Uredba "O obaveznom otkupu krumpira" i naš kotar zadužen je bio sa 20. vagona. Tom Uredbom omogućeno je da se nakon predaje krumpira dodjele "bonovi" svima onima koji su zaduženi za predaju, i krumpiru određena je bila cijena po 6. Dinara. Ovom Uredbom stvorilo se dosta veliko neraspoloženje kod onih seljaka, koji su krumpir predali na dobrovoljnoj bazi, po cjeni od 4. Din. po kg. a za krumpir nisu dobivali nikakvih stimulacionih bonova. To nezadovoljstvo proizašlo je uglavnom kod naših najboljih ljudi, koji su se uvijek odazivali svim obavezama, dok su sa druge strane špekulanti, koji nisu htjeli dati krumpira na dobrovoljnoj bazi predavali krumpir za stimulacione bonove i dobivali na njih veće količine tekstila, kao i druge industrijske proizvode. Ovakav rad onemogućava sve akcije, koje se poduzimaju na dobrovoljnoj bazi, pa već i ovaj puta govorili su i ti naši najbolji ljudi da više neće nikome dati ništa, jedino onda ako je to propisano Uredbom ili zakonom.

Kod otkupa graha nije bilo nikakvih poteškoća. Ljudi su govorili da toga imade i da će toga dati, jer da je urod graha bio dobar, kao i kukuruza.

4. Plan jesenske sjetve bio je za ovaj kotar i to: pšenica 2818 ha. raži 361 ha. i ječam 925 ha. Od napred navedenog plana zasijano je: pšenice 2844 ha. ili 73%, raži 215 ha. ječam 520 ha. ili 55%. Ovakovi podaci prikupljeni su po sjetvenim komisijama po terenu, ali ne može se tvrditi da jesenja sjetva nije izvršena u većem postotku, a moglo bi se reći da je zaduženje i 100% ostvareno. Ovdje se može osjetiti direktno špekulacija, jednog dijela seljaka, koji su izjavili sjetvenim komisijama manje količine, nego što su to stvarno zasijali, a ta utaja bila je sračunata stim da se u ovoj godini neće moći izvršiti pravilno zaduženje u otkupu bjelih žitarica. Po tom pitanju bila se sprovedla i ponovno kontrola, ali rezultati kontrole su bili vrlo maleni, jer se ni pregledom na polju nije moglo ustanoviti koje su površine zasijane. Moramo napomenuti da je i zaduženje po Ministarstvu poljoprivrede bilo prilično veliko, jer kod zaduživanja ovaj kotar sa jesenskom sjetvom nisu odbijene površine koje se nalaze pod aerodromom u Plesu, kao i površine pomoćnog aerodroma Kurilovec, a isto tako i površina koja je potpala pod gradski vodovod, a sve ove površine ranije su vodjene kao oranice. Da bi se

izbjeglo tim poteškoćama za proljetnu sjetvu i da bi se mogao razraditi pravilan plan, Kotarski N.O. pristupio je reviziji "Listova gazdinstva", jer prema današnjem popisu, kojega imamo preko "Listova gazdinstva" u kotaru nam manjka oko 13.000 ha. oranica.

Plan dubokog zimskog oranja nije takodjer izvršen, već svega 53%. Razlog neizvršenja postavljenog plana je u tome, što je bilo dosta dugo u jesen bez kiše i nije se moglo orati, a nakon završetka sjetve nastala su kišovita vremena. Gledi dubokog zimskog oranja, K.N.O. kao i Kotarski Komitet poduzimali su dosta truda da bi se oranje na vrijeme izvršilo i traktorske brigade su takodjer u tom pogledu dosta djelovale. Istina je da jedan dio seljaka nije htio ni pristupiti takovom oranju, nemajući povjerenja s te strane, da bi to odgovaralo na našem terenu.

Plan pošumljavanja takodjer nije 100% završen, s razloga toga jer ove godine nije bilo žirovog sjemena u potrebnim količinama na području kotara, a prekasno se prišlo vadjenju biljki koje bi se takodjer mogle u dovoljnoj mjeri iščupati po našim šumama. Sa druge pak strane, sa strane akcionog odbora za pošumljavanje nije se ozbiljno shvatio taj zadatak, tj. nije se preko naših organizacija u dovoljnoj mjeri forsiralo na angažovanju naroda za taj rad, a može se reći da je od strane Komiteta nije ozbiljno važnost toga zadatka uočena.

5. Naplata poreza u jesenskoj kampanji 1947. godine izvršena je 97%. Većih poteškoća kod naplate nije bilo. Devetorica od najjačih gospodara kažnjeno je radi neplaćanja poreza i kočenja same naplate kod ostalih poreskih obaveznika. Kazna za pojedince kretala se od 1.000-2.000 Din. a do transferacija i do prodaje pokretnina nije uopšte došlo. Naplata poreza za 1946. godinu nije vršena organizirano, a nije se ni sa strane samoga naroda osjetila volja za plaćanje istog. Tek u septembru mjesecu 1947. godine prišlo se je organiziranoj naplati sa dugovinom od oko 11,000.000 Din. koja je do konca godine naplaćena, osim ostatka par stotina tisuća dinara, koji se još nalazi po čitavom kotaru u manjim svotama. Sa strane bogatih seljaka vidjela se direktno špekulacija neplaćanja, jer dolaskom naplatnih organa takovim špekulantima nudjali su podrugljive cifre ili su se pogadjali sa naplatnim organima, a kad se ozbiljno postavilo pred njih i kad su vidjeli da se od naplate cjelokupnog poreza ne odstupa, onda su vadili i veće količine novca i podrugivali se da mogu dati i više ako to treba.

Razrez poreza po II. obliku za 1947. godinu davao je dosta poteškoća s obzirom na visinu, koja je bila predviđena po Ministarstvu od 40-45,000.000 Din. Ova je kvota izračunata prema jednom statističkom izvještaju iz prošle godine. Medjutim razrez poreza, koji je sada dovršen ne daje označenu kvotu, već podbacuje od 8-10,000.000 Dinara. Ovo se može opravdati jer su u gore spomenutom izvještaju ušle površine nekih zemljišnih zajednica, a na koje otpada porez oko 4,500.000 Dinara. Ove površine budući su ostale državna imovina, ne podležu porezu. Zatim u veliko se podbacilo sa porezom kod naših pasivnih M.N.O. tako da bi porez iznosio 33-35,000.000. Din. za 1947. godinu. Naročito bile su poteškoće za razrez u tim gornjim pasivnim krajevima, a na koje bi prema njihovim stvarnim površinama zemlje trebalo otpasti najviše poreza, ali s obzirom da u tim selima nije se moglo gledati na površine zemlje, jer tamo imade najviše onih koji posjeduju preko 10. jutara zemlje, a u stvari živiju dosta bjedno, s obzirom da je ta zemlja pusta, na njoj raste razno grmlje, od kojeg nema tako rekuć nikakovog prihoda. Nema sumnje da su i ti ljudi znatno više zaduživani sa razrezom poreza od ranijih godina, računajući s time da ih se na taj način pritera da iskrče to grmlje, tj. da zemlju prevedu u bolju kulturu, bilo oranice, bilo voćnjake ili vinograde, koji tamo naročito uspjevaju.

U vezi razreza poreza osjeća se dosta galame i to uglavnom od tih većih posjednika, jer im se porez povećao do 5 puta u razmjeru prema prošlim godinama, dok kod siromašnijih seljaka, tako rekuć nema razlike u razrezu prema ranijim godinama. Kod nekih M.N.O. izvršit će se još pojedini ispravci s obzirom da su i komisije kod razreza poreza negdje i griješile. Nakon razreza poreza pristupilo se sredjivanju dugovnih iskaza i otpočelo se naplatom. Naplata poreza će se prebaciti uglavnom na same M.N.O. a izaslanici financiskog odsjeka vršit će kontrolu naplate i davati pomoć i uputstva.

III. STANJE U ZADRUGAMA.

1. Na području kotara Velika Gorica oformljene su 2. seljačke radne zadruge, jedna u proljeće 1946, tj. seljačka radna zadruga "Mladen Ivan" u Petrovini i u jesen 1947. godine osnovana je seljačka radna zadruga "Marijan Cvetković" u Lukavcu. U ove 2. zadruge ušlo je svega 15. domaćinstava sa oko 50. članova obitelji. Što se tiče seljačke radne zadruge u Petrovini iako je već osnovana skoro 2. godine nisu se zapazili neki naročiti uspjesi u toj zadrugi iako se može reći da su prilično sredili rad u samom gospodarstvu. Glavni nedostatak u toj zadrugi jest taj šta su ti članovi zadruge, koji su osnovali samu zadrugu bili uglavnom malo vješti u obradi zemlje, jer je od 7. članova obitelji, odnosno 7. domaćinstava 1. je radnik 1. kovač, a 1. je bio kolar, dok druga 3. muškarca uglavnom su mladići, neiskusni u poljoprivrednim radovima. Razumljivo je da ovakovi ljudi nisu se znali ni snalaziti u kulturnom obradjivanju zemlje, kao ni u pravilnom rukovodjenju na rješavanju opće zadružnih problema. Takodjer se mora naglasiti da u samoj zadrugi nije bilo jedinstvenog rada i dolazilo je do nesuglasica između članova zadruge, a naročito između žena. Iz te zadruge istupila su 2. domaćinstva i to uglavnom obojica domaćina članovi su K.P. i tu 1. kolar a 1. zemljoradnik. Ovih dana je izbačen isto 1. član K.P. iz te zadruge, radi toga što njegova žena nije uopšte htjela da udje u zadrugu, a živjela je i stanovala u zgradama same zadruge. Taj član K.P. zanimanjem je kovač. U istu zadrugu su prišla nova 3. domaćinstva, tako da broj članova zadruge je nešto veći, nego što je bio u osnutku.

Seljačka radna zadruga u Lukavcu, ona iako je u kratko vrijeme osnovana, već je sredjenija i ekonomski jača nego zadruga u Petrovini. Članovi zadruge uglavno [m] su ozorni gospodarari i sa te strane odmah su i prišli uredjenju potrebnih prostorija za stoku i svinje, a već su i do sada nabavili oko 20. komada rogata stoke, uglavnom plemenite pasmine i 4. konja. Uslovi za razvitak te zadruge su sasvim povoljni.

U ovim zadrugama postoje partijske organizacije, koje zapravo odgovaraju sa partijske strane za red u zadrugama, a koje uglavnom i djeluju među članovima zadruge da ne dolazi do nesuglasica, kao što je to bilo ranije u zadrugi Petrovina.

Problemi koji će i dalje iskrsavati u tim zadrugama biti će uglavnom u pomanjkanju radne snage, sve dotle dok se članovi u zadrugama ne povećaju. Djelovanje samih zadrugara na ostale seljake za osnivanje zadruge još nije došlo do izražaja, s razloga toga što u zadrugi Petrovina nije se posao odvijao se najbolje i s te strane ni sam narod nije imao ušto da se ogleda i nije ga imalo što povući u zadrugu. Vjerujemo da će ta strana biti više zastupana s obzirom na novo osnovanu zadrugu u Lukavcu, kao i na sredjenje samih prilika u zadrugi Petrovina i po tom pitanju čuje se već više razgovora o osnivanju seljačkih radnih zadruge i vjerujemo da će na godinu biti osnovano više takovih zadruge.

2. Osim Nabavljačko-potrošačkih zadruge zadrugarstvo ostalih vrsti slabo je razvijeno u našem kotaru. U samom mjestu Velika Gorica postoji 1. opanjčarska i 1. postolarska zad-

ruža, koje se prilično razvijaju i 1. krojačka koja zapravo ne djeluje kao zadruga. Osim ovih imamo razne svinjogojske, mljekarske, pčelarske, livadarske i kreditne zadruge, ali ove ne rade niti postoji naročita želja kod zadrugara za razvijanje takovih vrsta zadruga, kakove su bile ranije. Nabavno-potrošačke zadruge obuhvatile su trgovinu 80% u industrijskoj proizvodnji, a oko 15% u otkupu seljačkih slobodnih proizvoda.

Stručni kadar seljačkih nabavno-prodajnih zadruga je na niskom stupnju, a i same prodavaone dosta su u neurednom stanju, slabe su im prostorije i nedovoljno sortirana roba. Dok raspodjela same robe oko 90% vrši se pravilno.

3. U nabavno-potrošačke zadruge obuhvaćeno je oko 92% od ukupnog broja pučanstva. Politički utjecaj zadrugara prema zadrugama je povoljan. Poslije fuzije zadruga primjetilo se preslabo dolaženje zadrugara na zadružne skupštine, a obzirom da su članovi zadruge malo udaljeni prema centru same zadruge, pošto je u rajonima jedne zadruge obuhvaćeno više sela a u nekim mjestima i M.N.O. koji po svojoj gospodarskoj, a negdje i političkoj svijesti, usljed raznih specifičnih prilika dolazi do raznih trvenja i nesuglasica.

4. U svim zadrugama, kako u seljačkim radnim zadrugama, tako i u nabavno potrošačkim osjeća se manjak sposobnog stručnog kadra, a naročito u nabavno-prodajnim seljačkim zadrugama, osjeća se manjak rukovodećeg kadra kao i stručnog kadra. Može se reći da od ukupnog broja ljudi, koji rade u tim zadrugama ima oko 30% dobrih, 50% dovoljnih, a 20% skroz slabih. Pomoć od partijskih organizacija nabavnim-potrošačkim zadrugama bila je dosta mala ili uopšte slaba. Prema planu za 1947. godinu po kojem se trebalo obuhvatiti što više u zadrugarstvo novih članova i to omladine i žena preko kojih bi se demokratizirao život u zadrugama, ojačao otkup seljačkih proizvoda, usposobilo kadrova za rad u trgovinama, kako u knjigovodstvu uglavnom od svih tih planova prednji zadaci su izvršeni, osim što je djelomično izvršen otkup seljačkih proizvoda, kao i ma[l]o usposobljeno novih ljudi za rukovođenje istih. Glavna kočnica u sprovođenju ovih zadataka je što se u tome poslu nisu dovoljno angažovali članovi Upravnih odbora i rukovodioci zadruga.

IV. PREHRANA STANOVNIŠTVA.

1. U godini 1947. bilo je u najjačem mjesecu na prehrani krušaricama potrošača i to:

1. R-1	770,
R-2	270,
R-3 ²¹	280,
Socijalne ustanove	187,
Članova obitelji radnika i namještenika	2.500,
2. Seljaka u pasivnim krajevima	9.000,
3. Ostalog građanstva	3.000,
Svega u k u p n o	16.007

²¹ Opskrba stanovništva u Hrvatskoj bila je od svibnja 1945. do 1950. u nadležnosti Ministarstva trgovine i opskrbe, temeljem Uredbe o planskoj raspodjeli i potrošnji robe i Rješenja o određivanju predmeta koji spadaju pod plansku raspodjelu (Službeni list DFJ 32/1945) i Pravilnika o legitimacijama za snabdjevanje i potrošačkim knjižicama (Službeni list DFJ 54/1945). Uvedene su dvije osnovne vrste potrošačkih knjižica: opća građanska (G-1) i dopunska građanska (R-1 dopunska za radnike na teškim fizičkim poslovima, R-2 dopunska za radnike na lakšim fizičkim poslovima, D-1 dopunska za djecu do 2 godine starosti, D-2 dopunska za djecu od 2 do 7 godina starosti, T dopunska za trudnice, B dopunska za bolesnike i K dopunska za kućanstvo). Više u: Marijan MATICKA, Opskrba stanovništva u Hrvatskoj od 1945.-1953. godine, u Zbornik Mirjane Gross u povodu 75. rođendana, Filozofski fakultet, Zavod za hrvatsku povijest u Zagrebu, Zagreb 1999, 387-401.

U I. polugodištu 1947. nije bio dostatan kontigent masnoća, kao ni krušarica. Suša u 1946. godini znatno je smanjila urod krušarica, naročito kukuruza, koja je podbacila preko 50%. K tome vršeni su i otkupi kukuruze u visini od 50. vagona, što znači da se sa te strane još više smanjila količina krušarica za potrebe pučanstva u kotaru, a pogotovo ako se uzme da je taj otkup izvršen i nepravilno, tako da su mnogi bili bez kruha po više mjeseci, a morali su prodati viškove. S obzirom na tu slabu godinu kao i ove nepravilnosti u otkupu, teret prehrane ostao je na Narodnim Vlastima, tako da je oko 50% stanovništva u zadnjim mjesecima prije nove žetve trebalo snabdevati preko Narodnih Vlasti. Nema sumnje da su sa strane M.N.O. dolazili i netačni podaci o neopskrbljenima i da se prama njihovim podacima tražilo još znatno veće količine nego šta su napred iskazani, ali je tačno i to da i one količine krušarica koje su djelene preko Narodnih Vlasti, djelene su u mnogim slučajevima i onima, koji su još posjedovali neke količine krušarica ili su ih uopšte posjedovali u dovoljnoj količini. Tako npr. u bivšoj općini Kravarsko i Dubranec M.N.O. tražili su sledovanje za sve stanovništvo svojega područja, a kad im se to nije moglo odobriti, s obzirom na to da svi nisu ni trebali sledovanja, onda su one količine, koji su im dodjeljivane od strane K.N.O. na pojedini M.N.O. djelili opet svima podjednako prema broju članova, bez obzira na to da li je netko imao krušarica ili nije. Tako je npr. oni koji u stvari nisu imali uopšte krušarica dobivali su po članu po 2. kg. mjesečno iako je kontigent i tako bio malen prema članu, a pojedinci su dobivali istu količinu po članovima, koji su čak mogli i prodavati svoje krušarice, kao npr. Domitrović Juraj iz Kravarskog i Hačić Tomo mlinar iz Jerebića. Nakon svestrane kontrole po pitanju snabdevanja sa strane kotara ustanovilo se da je bilo više takovih koji su dobivali sledovanje, a imali su svoje krušarice. Ovo stanje sredilo se, a naročito u II. polugodištu 1947. godine nije bilo uopšte poteškoća u vezi prehrane, kako krušarica tako i masnoći bilo ih je u dovoljnoj količini.

4. Jedno od najvažnijih pitanja u kotaru, a koje je dosta osjetljivo kod ljudi, to je pitanje naših komunikacionih veza unutar kotara, a to se uglavnom odnosi na krajeve bivše općine Kravarsko i Dubranec, kao i onih M.N.O. pripojenih nakon rasformiranja K.N.O. Pisarovina. Ta sela u tom pravcu udaljena su od svakog kulturnog i trgovačkog centra, tako da do najbližeg sela imade do 10. km, a krajne granice prostiru se 30 pa i do 45 km. Ti putevi su naročito u jesenskim i proljetnim danima neprolazni, niti se može odvijati pravilno kolni saobraćaj, a o biciklima, motorima, autima ne može se ni pomisliti u kiševitim danima. Tako npr. ona sela pripojena po bivšem kotaru Pisarovina trebaju ako hoće doći u kotar pješaćiti svojih 20-25 km. do autobusne ili željezničke veze do Zagreba, a onda tek vlakom u K.N.O. u Veliku Goricu. Tako u stvari ako neko dolazi u kotaru treba da se spremi na put 2-3 dana, jer se prije ne može vratiti svojoj kući. Taj problem nužno je riješiti i to još u ovoj godini, a moći će se riješiti na taj način ako se uredi cesta od Velike Gorice prema Pokupskom u koje treba uložiti veće investicije i odmah uvesti autobusni promet, jer je on nužan s obzirom na ove okolnosti koje su napred navedene. Ova cesta je republikanskog značaja i tu bi Ministarstvo trebalo odmah poduzeti potrebne korake, dabome uz punu podršku dotičnog naroda koji je voljan pružiti svu potrebnu pomoć da se pitanje tog saobraćaja riješi. Također je potrebno urediti cestu Velika Gorica - Dubranec - Lukinić Brdo, koja se također proteže svojih 35. km. duljine. Ta cesta je kotarskog značaja, ali skroz u derutnom stanju, a pogotovo od Dubravca do Lukinić Brda, gdje nikada nije doveženo kilu kamena ili šljunka na tu cestu, već se proteže ona neprolazna "ilovačina" zemlje. Ostale puteve u kotaru, što se tiče njihovih popravaka, to se može sprovesti sa dobrom voljom samog naroda, jer se može nabaviti šljunka iz daljine od 10-15 km. i narod i sam popravlja ceste. Takođe narod po svim

selima po kotaru postavlja pitanje elektrifikacije, i nudjaju sa svoje strane punu pomoć u sprovođenju elektrifikacije, bilo to u radnoj snazi ili sakupljanju novca i slično. Šta se tiče pitanja vodovoda to se još toliko ne postavlja, a obzirom na to da u svim selima Posavine i Turopolja imade na svakom dvorištu bilo bunar ili pumpa, dok u tim gornjim selima ima poteškoća narod u sušnim godinama, jer treba tražiti vodu i po 2. km. od svoje kuće. Jedno takodjer važno pitanje, kako za sam narod tako i za narodnu Vlast jest pitanje provadjanja komasacije, a naročito opet u ovim gornjim selima, jer tamo imade gospodara, koji posjeduju po 5. jutara zemlje, a zemlja im se nalazi na svojih 20. pa čak i više mjesta i radi toga nema točne evidencije o zemljinim površinama, jer većina gospodara u tim selima i sami ne znadu koliko posjeduju zemlje, a sa druge strane niti se može pri pravilnoj obradi same zemlje.

V. PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA NARODA.

1. Kulturni nivo naroda u ovom kotaru iako se nalazi u neposrednoj blizini Zagreba je dosta na niskom stupnju. To nam govori cifra nepismenih, kojih ima u kotaru prema prikupljenih podataka putem M.N.O. učitelja te N.F-e 3.326 nepismenih. Od tog broja

	od 15-25 godina	od 26-45 god.	preko 45 god.	Ukup.
muških	91	383	606	1.080
ženskih	<u>159</u>	<u>782</u>	<u>1.305</u>	<u>2.326</u>
S v e g a	250	1.165	1.911	3.326

Napred navedeni po narodnosti svi su Hrvati, a po zanimanju 37. radnika a ostalo su zemljoradnici.

Od gore navedenog broja obuhvaćeno je u 103 tečaja muških 514, ženskih 978. Ukupno polaznika imade 1492.

Pojedinačno uče muških 6. ženskih 2. tako da svega nepismenih obuhvaćeno, odnosno ići 1500. polaznika.

Oko organiziranja tečajeva glavni teret rada pao je na prosvjetni odsjek i to specijalno na referenta za narodno prosvještavanje, druga Šur Branka, člana Plenuma ovoga Komiteta, koji je poduzeo sve kako bi tečajevi bili što bolje organizirani i obuhvatili što veći broj nepismenih. Glavnu podršku prosvjetnom odsjeku pružili su učitelji "osnovnih" škola. Većina učitelja se založila u radu oko obrazovanja i rukovođenja tečajeva, a poučavatelj u tečajevima jesu: 23. stručna učitelja, a 60. nestručnih, od kojih je 36. dala Narodna Fronta, a 24. Narodna Omladina Hrvatske.

Uspjesi koji su postignuti uglavnom su zasluge, kako prosvjetnih radnika, tako i masovnih organizacija Narodne Fronte i Narodne Omladine dok je sa strane K.N.F-e, kao i Kotarskog Odbora Narodne Omladine u tom pravcu pružena manja pomoć. U Velikoj Gorici obrazovan je Kotarski Odbor za suzbijanje nepismenosti, ali ni taj nije pružio dovoljno podrške, niti se je založio dovoljno za obrazovanje tih tečajeva. Dobru pomoć oko suzbijanja nepismenosti pružile su sindikalne organizacije i to sindikalna podružnica sindikalnih radnika, koja je raspisala i takmičenje po školskim centrima. Svih 103 tečaja na terenu rade, a mnogi su već i pri kraju sa svojim radom. Obrazovanje tečajeva mnogo je bilo lakše i polazak je bolji u brdskim krajevima kotara, dok krajevi oko Save, osobito predjeli bliže Zagreba, su davali veći otpor pa je u tim mjestima trebalo stalno kontrolirati rad, kao npr. Mičevac i Ja-

kuševac, a naročito Mala Buna, koja se već nalazi u predjelima brdskih krajeva, pružala je najveći otpor, kod organiziranja tečaja i tek ovih dana uspjelo je organizirati isti tečaj.

Naročito lijepo rade tečajevi u Odri, Maloj Mlaki, Hrašću, Orlima i na pilani Turopolje, pa su isti tečajevi već pri kraju. U izgledu je da se nepismeni do 45 godina starosti 100% opismene. Tečajevi će završiti svoj rad do početka proljetne sjetve.

Na području kotara imade 30. osnovnih škola i 1. sedmoljetka u Velikoj Gorici. Od spomenutih škola 26. su smještene u državnim zgradama, a 4. u privatnim zgradama. Osjeća se veliko pomanjkanje školskih prostorija, učionica, kao i novih škola, namještaja i nastambi. Mreža školskih zgrada je prerijetka pa su učenici pojedinih sela prisiljeni da dolaze u školu i po 4-6 km. a negdje i više. Što uz slabe saobraćajne veze, kao i pomanjkanje obuče za djecu gotovo onemogućava polazak djece u školu. Ratom su bile oštećene i potpuno uništeno 8. škola i to: Pokupsko, Hornja, Lukin Brdo, Kravarsko, Dragonožec, Lukavec, Obrež i Vukovina. Od tih su obnovljene do sada 4. a jedna privremeno osposobljena za rad, prema tome bi trebalo obnoviti ratom oštećene školske zgrade još u 4. centra.

Osim toga trebalo je podići nove zgrade u postojećim školskim centrima: Lijevi Štefanki, Lipnici i Hruševcu Donjem, gdje su škole smještene u privatnim zgradama. Pored ovih potreba mora se bezuslovno voditi računa o otvaranju novih centara u Mičevcu i Gucima, kao i Črnkovcu, gdje treba podići nove školske zgrade. Većina postojećih školskih zgrada ima po jednu učionicu u kojoj rade i po 3. odeljenja, pa gotovo većina školskih zgrada iziskuje proširenje. Na području kotara ima 4.914 obaveznika, a 4.622 polaznika. Dakle 252. obaveznika ne polaze školu i to većina V. i VI. razreda ili osnovnih tečaja rođenih 1933. godine i 1934. god. koji su ratom bili ometeni pa nisu redovno završili osnovnu školu. Najslabiji polazak jeste u centru Pokupsko sa 60%, a Kravarsko sa 70% polaznika. To znači da je polazak u školu najslabiji u tim brdskim predjelima. Nastavnog kadra za osnovne škole je premalo, tako npr. još do danas nemamo učitelja u školi Hruševac Donji, gdje je oko 200. komada djece neobuhvaćeno u školu. Iako već na više navrata bilo je urgirano za učiteljom, tek nam je ovih dana rečeno iz Ministarstva da ćemo ga dobiti. Također ima slučajeva da je 1. nastavnik otpada po 150. učenika.

Općenito rad u školama je dobar i nastavnici se prilično zalažu za rad i unose novi duh u školu. Po svim školama provedene su pionirske organizacije.

2. Na području K.N.O. postoje 2. niže opšte obrazovana tečaja sa 67 polaznika, 1. srednji opće obrazovani tečaj u Velikoj Gorici sa 46 polaznika i tromjesečni tečaj za trgovačke pomoćnike sa 54. polaznika. Ovi tečajevi prilično dobro rade, osim srednjeg opće obrazovnog tečaja, gdje je s obzirom na zadatke većim djelom nepotpun broj polaznika i dešava se da pojedinci ne dolaze po 2-3 puta na predavanje.

Na području kotara postoji 1. sedmoljetka u Velikoj Gorici. U nižim razredima (osnovnih škola) rade učitelji, a u višim razredima kvalificirani nastavnici i profesori. Nastavnog kadra za više razrede imade dovoljno, a stručno znanje im je na visini. Ukupni broj nastavnika u višim razredima ima ih 10. i to 5. profesora srednjih škola, 4 nastavnika 1. student filozofije.

3. Na području kotara postoji 1. stručna škola i to učenika u privredi (šegrtska škola). Polazak škole je dobar. Nastavnici su uglavnom učitelji osnovnih škola i profesori sedmoljetke. Škola ima sva tri tečaja (razreda). Rad u školi odvija se pravilno. Škola radi 3. puta nedeljno po 4-5 sati na dan.

4. Značaj radija na području kotara nije došao do vidnog izražaja. Veći dio kotara je bez električne mreže, pa je veoma teško uvesti radio na baterije. U mjestima gdje je elektrika sprovedena tu ima i radio aparata, a tu su uglavnom i kulturni centri, dok u gornjim selima, gdje je kulturna visina kod naroda skroz niska i gdje narod u pojedinim mjestima još skoro da i ne vjeruje u radio aparat, da se to govori po ljudima, već da su to neke gramafonske ploče i slično.

Dnevna štampa dolazi baš u te najzaostaliye krajeve i u najmanjem broju. Iako je po tim selima preko organizacija forsirano na pretplatu ali to još uvijek nije zauzelo maha i tamo je narod dosta slabo obavještavan o svim stvarima, kako političkog tako i ekonomskog značaja. Da se u ta sela unese što više štampe naručeno je preko Kotarskog Poslovnog saveza "Slobodnog doma" kao i drugih gospodarskih listova, koji će se preko područnih mjesnih zadruga raspačavati među narod.

U kotaru ima organiziranih svega 9. organiziranih knjižnica, a po drugim selima održavaju se čitalačke grupe koje isto tako dosta malo djeluju preko omladinskih organizacija, u naprednijim selima osnovane su diletanske sekcije, koje tek povremeno djeluju i to uglavnom u svojem mjestu, dok u samom mjestu Velika Gorica postoji kazališna družina koja ponekad odlazi i u sela. U mjestu Velika Gorica redovno se održava po 2. puta mjesečno narodno sveučilište, koje održavaju uglavnom profesori o privrednoj nauci, kao i drugi nastavnici po raznim temama.

Općenito može se reći da se nije u 1947. godini naročito djelovalo na izdizanju naroda u kulturnom, kao i političkom pogledu i sa te strane ove godine dužnost će biti ovoga Komiteta da se preko ostalih organizacija više proširi taj sektor rada, kako putem unašanja što više štampe među narod, tako i putem raznih predavanja, raznih priredaba i drugim sredstvima kao npr. osnivanje knjižnica, čitalačkih grupa i slično.

VI. STANJE U PARTIJSKOJ ORGANIZACJI.

1. Socijalni sastav u partijskoj organizaciji 1947. bio je dosta dobar, s obzirom da je oko 90% članova K.P. siromašnog staleža, uglavnom zemljoradnici, dok ostalo što srednji, što bogatiji seljaci, a vrlo malo radnika i namještenika. Nacionalni sastav su uglavnom 100% Hrvati.

2. U godini 1947. primljeno je u partijsku organizaciju svega 11. članova i to 8. iz kandidata i 3. iz SKOJ-a dok na novo primito je u kandidate svega 13. drugova.

Rad partijske organizacije u tom pravcu na izdizanju novih članova u Partiju bio je dosta slab, a takodjer ništa bolji rezultati nisu postignuti kroz to vrijeme ni na jačanju SKOJ-evske organizacije. Sa strane Komiteta djelovalo se preko partijskih ćelija da se vodi računa o tim ljudima, s kojima bi mogli računati da postanu bilo kandidati, SKOJ-evci ili članovi Partije, no ipak kod toga nisu postignuti željeni rezultati iako je bilo moguće u tom pravcu više učiniti.

3. Ideološka izgradnja članova Partije na terenu je dosta niska. Članovi Partije vrlo malo su vodili računa o svojoj vlastitoj izgradnji, a niti je do sada postignuta ni volja, kod naših članova za vlastito izdizanje. U decembru mjesecu 1946. godine prišlo se je organiziranom radu na izdizanju članova Partije i to tako bilo je osnovano 12 kružoka u koje je bilo obuhvaćeno 219. članova K.P. tako da su uglavnom od tog vremena pa do konca aprila mjeseca 1947. bili su u tim kružocima obuhvaćeni svi članovi Partije u tim mjestima gdje su kružoci bili oformljeni, dok ostalih 109 članova Partije bilo je obuhvaćeno u 4. kružoka i ti kružoci

nisu kroz to čitavo vrijeme djelovali ili uopšte nisu radili kao kružoci. Učenje je bilo organizirano tako da se svake nedjelje jedanput u kružoku održavalo predavanje, a jedanput diskusija je vodjena po istom predavanju. U tim kružocima proradjivalo se je materijal iz "Partijske izgradnje N.O.B-a, izgradnja države", "Nacionalno pitanje" i Historija SKP/b/. Kroz to predavanje moglo se je vidjeti da je oko 50% članova Partije prilično sa voljom dolazilo na predavanja, a i dosta živo se je kod njih odvijala diskusija, dok kod ostalih bilo je sustežanja na diskusijama, tj. teže su savladavali materijal i radi toga nisu se usudjivali ni ulaziti u diskusiju, a takodjer jedan dio članova nije se redovito ni odazivao na ta predavanja.

Od maja mjeseca 1947. godine pa do danas nisu održavana nikakova organizirana predavanja po selima, osim u samom mjestu Velika Gorica, gdje je radio 1. kružok od 20. članova. Od tog vremena uglavnom se uči na zajedničkim sastancima ćelije i to učenje održava se dosta rijetko, a u većini ćelija može se reći da se uopšte i ne proradjiva materijal na zajedničkim sastancima, osim što se tu i tamo pojedinačno proučava. Da se nije više učilo i radilo na uzdizanju članova Partije na terenu krivnja se može baciti direktno na sam Kotarski Komitet, jer se sa strane Komiteta nije vodilo računa o izdizanju partijskog kadra, a što se bezuslovno treba odmah prići ka tome zadatku.

4. Disciplina partijskog članstva na terenu je dosta slaba. To se može potkrepiti time što partijske organizacije ne održavaju redovito partijskih sastanaka, a takodjer i jedan dio partijskih ćelija nemarno se odnose prema plaćanju partijske članarine. Istina je da imamo i čisto dobrih partijskih ćelija u tom pogledu, kao što je npr. ćelija Veleševac, Velika Mlaka, ćelija u poduzeću Turopolje, ćelija pri K.N.O. Mjesna ćelija Velika Gorica, kao i još neke druge, koje redovito održavaju sastanke i redovito plaćaju partijsku članarinu, a i svaka od ovih redovito dostavljaju zapisnike iz sastanaka. Naročito nedisciplina u partijskim organizacijama osjeća se u ćeliji Kravarsko, Dragonožec, Guci i ćelija Suša, koje ne održavaju redovito partijskih sastanaka, a ukoliko se i održavaju to uvijek jedan dio članova izostaje iz tih sastanaka. U plaćanju članarine takodjer su slabi i nikada svi članovi u odredjenom vremenu ne dostavljaju članarinu. One ćelije, koje su redovite u održavanju sastanaka, one su takodjer dobre i u izvršavanju zadataka i osjeća se sa njihove strane rukovodeća uloga u njihovim selima, dok kod ovih koje smo nabrojili kao slabe ne vidi se ni njihov partijski rad, pa čak u mnogim slučajevima nekomunisti u frontovskim organizacijama agilniji su i odgovorniji u izvršavanju zadataka, koji se postavljaju pred njih. Što se tiče davanja obaveza sa strane članova K.P. prema državi može se reći da siromašniji članovi dobro se odazivaju tim obavezama i sa te strane djeluju i na ostali narod, dok pojedinci članovi bogatog staleža ne samo da nisu bili prvi u davanju takovih obaveza, jer ih se je kao bogatije prema ekonomskom stanju njihovog gospodarstva i zaduživalo, već su s obzirom na njihovo jače zaduženje i vodili borbu protiv onih koji su pravili zaduženje a i pravili sami nezadovoljstvo kod ljudi, što je svakako i kočilo pravilan otkup obaveznih viškova ili naplata poreza i druge stvari. Ovakovi pojedinci bili su i kažnjavani. Takodjer mora se naglasiti da je jedan dio članova odavao se piću, što je svakako štetilo i kod pravilnog rada takovih članova, jer su ispadali s jedne strane kao diktatori nad narodom, a sa druge strane kao ruglo pred narodom, kojih narod nije htio sljediti pa makar nekada i u treznom stanju tražili su nešto od naroda. Ovakovi pijanice pozivani su i na odgovornost i bili su na par navrata i kažnjavani, dok konačno neki su i isključeni iz K.P. Šta se tiče ove nediscipline u partijskoj organizaciji Komitet je uzeo u zadatak da tu stvar uredi i to sa redovitim obilaskom po partijskim sastancima.

5. Djelovanje i rukovođenje partijskih organizacija sa vanpartijskim odvija se u tom pravcu što su članovi Partije, gdje postoje partijske organizacije uglavnom birani i u vanpartijskim organizacijama. Zaključci partijske ćelije prenašaju se preko takovih članova Partije u vanpartijske organizacije s time i na takav način da članovi Partije te zaključke koji su doneseni na sastanku partijske ćelije prenašaju unutar pojedine frontovske organizacije, s tim da oni davaju svoje predloge koji su uglavnom povoljni za rješenje svakog problema, a koje dabome na njihovu pravilnost uglavnom i prihvaćaju članovi vanpartijskih organizacija. Bilo bi previše cifrasto rečeno kad bi tvrdili da je to tako bilo kod svih članova Partije, već moram priznati, a to je bilo i vidljivo da jedan dio članova Partije ili bolje reći veći dio članova Partije nije na takav način prenašao direktive u vanpartijske organizacije, već je bilo grubih ili diktatorskih postavljanja od strane članova Partije prema frontovskim organizacijama, tako da se u tim organizacijama i nije mogla voditi diskusija o zadacima, već je direktno postavljano bez diskusije ili bez ikakvog ubjedjivanja, što je dolazilo do razbijanja jedinstva unutar frontovskih organizacija. Sa druge pak strane u mnogim slučajevima članovi Partije uopšte i nisu prenašali direktive i izvršavali zadatka preko frontovskih organizacija, koje su im mogle dati punu podršku u njihovom radu i koje su jedino mogle biti garancija za pravilno izvršenje tih zadataka. Ovakav rad članova Partije dovodio je do toga da su komunisti ispadali diktatori nad narodom, naročito u davanju obaveza prema državi i narodu, a što je kod naroda izazivalo i nezadovoljstvo. Ovakova samovolja ili diktatorski rad bio je naročito u ćeliji Bukovje, Kosnica i Novo Čiče. Ovdje moramo naglasiti i to da je naročito malo vodjeno računa sa strane partijske organizacije o SKOJ-evskim organizacijama, kao i o organizacijama AFŽ-a, bilo to o jačanju tih organizacija, bilo o pomoći koja je bezuslovno bila potrebna tim organizacijama, pa čak i sami članovi Partije nisu dovoljno djelovali na njihove žene da rade u organizacijama ili pak neki pojedinci nisu ni dozvoljavali svojim ženama da rade u organizaciji AFŽ-a.

Što se tiče rada partijske organizacije kod kotarskih ustanova ili u poduzećima on se odvijao čisto pravilno i odgojno je djelovao unutar rada sindikata, što je dokaz da su tu članovi Partije pravilno svatili kakova treba da bude rukovodeća uloga sa strane partijske organizacije u masama. Rad vanpartijskih organizacija odvijao se uglavnom tako, kakovo je bilo i rukovodstvo i partijske organizacije u pojedinim mjestima. Može se reći da se nije postiglo baš mnogo na učvršćenju tih vanpartijskih organizacija, kao i na njihovoj potrebnoj aktivnosti i djelovanju kod izvršavanja zadataka. Naročito može se naglasiti da se putem tih frontovskih organizacija nije uspjelo ukopčati široke narodne slojeve na raznim akcijama, koje su se sprovodjale u raznim dobrovoljnim radovima i u tom pogledu nije došlo do izražaja onaj radni elan narodnih masa na izgradnji naše zemlje.

VII. POLITIKA KADROVA.

1. Političko-ideološka izgradnja partijskog kadra u Komitetu nije toliko loša. Do sada su 4. člana Komiteta prešli Nižu partijsku školu pri CK KPH-e, 4. člana Komiteta prošla su niži i srednji partijski kurs, 5. članova Komiteta nemaju partijskog obrazovanja, dok 2. od tih imaju poljoprivredni kurs od 3. mjeseca i 1. 2-vo mjesečni kurs kod javnog tužništva za Hrvatsku, a polit. sekretar se sada nalazi također u partijskoj školi. Istina je da oni drugovi koji nisu prošli nikakvog partijskog kursa da su dosta slabo i savladali najosnovnije stvari iz Marksističke literature.

Komiteta kao cjelina također malo je organizovano djelovao na izdizanju samih svojih članova, a članovi Komiteta također nisu samostalno u dovoljnoj mjeri djelovali na svoje

vlastito izdizanje, iako se direktno postavilo da treba prići učenju. Ovo se je uvijek opravdavallo sa time da se ne može radi prevelikog posla.

Što se tiče snalaženja u izvršavanju zadataka samih članova Komiteta, ono je takodjer teže, baš radi toga što se oni drugovi, koji nisu prošli nikakvog kursa i ne znaju pravilno orjentisati ili prilaziti k rješavanju onih problema, koji se pred njih postavljaju. Ista je stvar i sa partijskim rukovodiocima u poduzećima, jer i oni nemaju nikih partijskih kurseva, ali imaju prilično sposobnost kao rukovodioci, jer imaju neke stručne prakse.

2. Kotarski Komitet rukovodio je kadrovskom politikom o ustanovama u državnom aparatu, na taj način da se prijem novih ljudi u te ustanove vršio direktno u sporazumu Kotarskog Komiteta, a kasnije po članovima Komiteta predlagalo Izvršnom Odboru K.N.O. ili već bilo koju drugu ustanovu. Kotarski Komitet uglavnom je pratio razvoj na uzdizanju kadrova u ustanovama preko članova Komiteta koji tamo rade ili preko personalnog referenta, koji radi u tim ustanovama. Sa strane Komiteta vodilo se naročito računa o tome da se prati rad i razvoj uzdizanja kadrova, kako se na taj način moglo i mjenjati pojedinog druga ukoliko nije zadovoljavao na toj dužnosti i postavljati ga na drugu dužnost koja bi mu više odgovarala. Što se tiče uzdizanja kadra po tim ustanovama to se je vršilo na taj način da se preko redovitih sastanaka, koji su održavani sa strane sindikalnih organizacija proučavalo naprednu literaturu pa i Marksističku literaturu. Ujedno je po sindikatu bilo organizirano i podučavanje u vodjenju administrativnih poslova, tj. svake nedjelje jedanput održavani su tečajevi za one drugove koji su manje administrativno sposobni u svojem radu.

3. Od žena članova K.P. koje rade u državnom aparatu imade svega 4. drugarice i to u K.N.O. i 1. u Radničko-Namješteničkoj zadrugi.

4. Po pitanju uzdizanja stručnog kadra u poduzećima ili uopšte za našu privredu od strane ovoga komiteta nije ništa poduzimano, osim prema direktivi Ministarstva trgovine osnovan je kurs trgovačkih pomoćnika od 56. polaznika, a kurs je otpočeo 7 ovog mjeseca.

U pilani Turopolje održan je po naredjenju Ministarstva kurs za cirkulariste. Kurs je trajao 42 dana i jedan tečaj od 3 mjeseca ali ne redovito svake večeri na kojeg je polazio 20 slušaoca za rukovodioce poduzeća. Isti tečaj završilo je samo 6 drugova.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:²²

²² Izvještaj su potpisali Blaž Horvačić i Mirko Katulić.

37. KOTARSKI KOMITET KPH VARAŽDIN

Kotarski Komitet K. P. H-e

V a r a ž d i n

18. siječnja 1948. god.

CENTRALNOM KOMITETU KPH
Org-instruktorskom odjeljenju

Z A G R E B

Političko stanje na kotaru kroz cjelu godinu u mnogome se je izmjenilo. Početkom godine 1947. imali smo na kotaru dosta loše stanje i to sve dotle dok nismo pristupili čišćenju neprijateljskih, križarskih elemenata u pojedinim selima kao npr. Vidovec, Greda, Jurketinec, Margečan i još neka druga. U tim selima neprijatelji su već bili stvorili takovo stanje da su čak otvoreno pozivali ljude, da je vrijeme da idu u Mačekovu organizaciju. Za isto vrijeme po tim selima su ljudi stvarno i računali sa preokretom o kojem su oni govorili. Još u jesen 1946. god. utjecaj neprijatelja bio je jak, a isto tako i utjecaj oružane bande na našem terenu koja se je najviše povezivala sa bandom iz Slovenije i Austrije. Na zimu 1946. g. - 1947. god. likvidirano je u kampanji protiv banditizma 20 naoružanih bandita.²³ Sa jednom od tih grupa imao je vezu pop iz Margečana Slamnik, koji je nakon likvidacije te bande, pobjegao i za njega se dulje vrijeme nije znalo. Kasnije je isti pop pronadjen i uhapšen, ali nije mu se mogla dokazati krivica, jer [je] sva banda sa kojom je on suradjivao već bila potučena. Sa drugom grupom bio je povezan pop Golubić Stjepan iz Sv. Ilije, koji je apšen i nalazi se u logoru. Daljnja likvidacija bande koja je tada nastavljena, u mjesecima siječnju, veljači, ožujku i travnju uglavnom je završena sa dobrim uspjehom. U toku čitave 1947. god. nastavilo se je sa čišćenjem pojedinaca koji su preostali ili su se u međuvremenu prebacivali sa kojeg drugog sektora. Takodjer smo pohapsili oko 160 jataka, koji su pomagali naoružanu bandu, od kojih smo 14 javno strijeljali. Veći broj je sudjen na logor a manji dio pušten. Među jatcima je bio priličan broj Mačekovskih elemenata, a oni koji su ostali su zašutjeli i nisu se više usudili javno govoriti protiv narodne vlasti. Njihov rad se je svodio na spriječavanje provadjanja ekonomskih zadataka, koji su stajali pred nar.[odnom] vlasti. Hapšenje jataka u tolikom broju ljudi su odobrvali i to u većini, a da je to tačno, pokazuje nam broj ljudi koji su počeli masovno ulaziti u N.F-u, taj broj se je odmah povećao prvi mjesec za 2.000 čl. a drugi mjesec za 1.000 itd. To znači da su se ljudi stvarno oslobodili straha, kojega su im nametnuli neprijatelji.

Rad naših organizacija od straha pred neprijateljskim elementima mnogo je oslabio. Parole koje su tada ubacivali bile su: Doći će Engleska vojska sa Mačekom i Andersovim trupama²⁴, Komunisti uzimaju žito i otpremaju ga u Rusiju, Seljake se zapostavlja i tome sl. Ove parole uglavnom su imale dva izvora i to: od klerofašista i pojedinih bivših rukovodioca mačekove organizacije, koji još i danas potajno i vješto rade, ali u mnogo manjoj mjeri.

²³ Vjerojatno se misli na skupinu Josipa Lihtera, čiji su članovi ubijeni krajem 1945. i početkom 1947, više u: Z. RADELIC, Križari, 343.

²⁴ Odnosi se na trupe poljskih emigranata pod komandom generala Wladyslawa Andersa.

Daljnji razvoj političke situacije, počinje na ekonomskom polju. Tumačenjem petogodišnjeg plana i sam plan, narodne mase primile su sa punim oduševljenjem. Da je prihvaćen plan od strane naroda, rezultat je što su radne mase našega kotara dale 40.000 dobrovoljnih radnih dana na radovima planom predviđenima kao i na mnogim drugim zadacima nepredviđenim planom. Kao npr. sprovedena je elektrifikacija u 23 sela i veći broj radova na popravcima seoskih puteva itd.

Plan nisu prihvatili, a nisu se ni zalagali za njegovo izvršenje jači gospodari. Oni su govorili da je plan dobar, ali se od seljaka vuku živežne namirnice i da je veliki porez a ono što je seljacima potrebno ne dobiju. Radnici po našim poduzećima, ciglanama i rudnicima su se mnogo zalagali za izvršenje plana a to se vidi da je u nekim poduzećima plan prebačen preko norme za 20-30% kao ciglana Dubravka i Podrute.

Na izvršenju ekonomskih zadataka, otkup-porez-kontrahiranje itd. prilično su se zaoštrili odnosi između sirotinje i bogatijih seljaka, ali ima i sela, gdje su bogatiji uspjeli oko sebe prikupiti sirotinju, koja je štitila njihove lične interese. To je bio slučaj u Vidovcu, Trnovcu i Vratnu, prilikom naplate poreza ili otkupa žitarica. Sirotinja je govorila da je to za njih preveliko opterećenje, da to oni nisu u stanju podmiriti i sl.

Najslabija sela na ekonomskim zadacima, su baš sela u neposrednoj blizini grada. Iz tih sela imade veći broj radnika koji rade u tvornicama a imadu i zemlju, te ono što na zemlji privrede nose u grad i prodaju po visokim cijenama. Već samim tim nastaje dosta velika razlika između radnika koji ne posjeduju ništa i onih koji posjeduju. S druge strane u takovim selima bogatiji nastoje prikriti svoje prihode koje dobiju na zemlji, samo da bi im više ostalo za prodaju u gradu i to po visokim cijenama, te iz tih razloga svi se tuže da im zemlja nije rodila i da ne mogu udovoljiti obavezama prema državi.

Prilikom prve velike akcije koja se je pokrenula od omladinske organizacije za gradnju omladinske pruge Šamac-Sarajevo, bilo je u početku dosta teško pokrenuti omladinu na gradnju, ali kasnije kada je već jedna brigada otišla druge dvije brigade su se lahko organizirale pa čak se je javio mnogo veći broj omladine, nego što je za iste brigade bilo potrebno. To je bio veliki uspjeh preko kojeg smo pokrenuli omladinsku organizaciju koja je sada mnogo aktivnija na svim radovima, nego što je to bilo ranije. Tu akciju pokrenuo je i sam narod i dao je materijalnu pomoć brigadama koje su odlazile na omladinsku prugu. Po povratku omladine sa pruge omladinska organizacija se je ojačala i stvorila se je mogućnost formiranja omladinske organizacije u svakom selu. Na gradnju omladinske pruge i tvornice teških mašina alatljika u Željezniku i tvornice u Žitnjaku išlo je sa našega kotara oko 1.000 omladinaca i omladinki od koji sada mnogi rade po rudnicima, tvornicama i raznim poduzećima.

Kod sprovođenja izbora za kotarske i mjesne narodne odbore, glasalo je 99% od toga može se reći da je 85% išlo na izbore svijesno dok je sve ostalo bilo izforsirano, jer su aktivisti koji su poslani tom prilikom iz grada po selima išli od kuće do kuće, pa se je čak kod pojedinaca nastupilo i oštrijim mjerama. Neprijateljska parola je bila: "ne glasati za komuniste ili glasati u crnu kutiju" što je u pojedinim selima i imalo odjeka, kao npr. Vidovec, Vratno, Trnovec i još neka druga. Uglavnom kandidati i kandidatske liste uspjele su proći, kako je bilo predviđeno od naše strane. Na dva mjesta su mačekovski elementi htjeli sastaviti listu izvan N.F-e i to u Jurketincu i Gredi. U tim mjestima su bili sazvani masovni sastanci i narodu je dokazana namjera tih elemenata i tako se ih je raskrinkalo.

Rad sa popovima od naše strane bio je dosta slab a kada se je pojedincima pristupilo, aktivizirali su se donekle na pojedinim zadacima kao npr. kod izbora. Popovi iz Vidovca, Vi-

nice, Bartolovca, Madjareva i Knjeginca su javno u crkvi rekli ljudima, da je potrebno da svi idu na izbore i da si izaberu dobre ljude u narodnu vlast. S druge strane pop iz Vinice je održao ljudima predavanja o ustavu F.N.R.J. Od 12 popova koje imamo na kotaru, dvojica su učlanjeni u narodnu Frontu i redovito dolaze na sastanke N.F-e. Naše greške su u tome što se k njima ne dolazi češće, s druge strane što nam kadkada part. organizacija napravi razne pogreške na svoju inicijativu kao što je bio slučaj ćelije Petrijanec i Marčan, koje su prilikom firme porušile slavoluke i izvjesile naše parole kraj njihovih. Utjecaj popova na mase je oslabio u dosta velikoj mjeri. Narod se osjeća slobodniji jer popovi više ne mogu ubirati razne milodare po svojoj volji a narod im i neda toliko. Ima slučajeva da popovi govore da nemaju od čega živjeti i da ako neće biti nikakove promjene da će morati ići u druge službe, to je bio slučaj kod popa u Vinici. Pop iz Vidovca i iz Bartolovca jednom prilikom u nedjelju zaustavljali su radnike koji su išli iz tvornica i govorili su im da će ih prokleti ako će i dalje raditi u nedjelju.

Otkup bijelih žitarica na našem kotaru izvršen je sa 88%. Možemo reći, da je dobro uspio, jer je bilo dosta slučajeva, da su se ljudi odricali svega, da njima samima nije ništa ostalo. Bilo je primjera, da je u pojedinim mjestima urod pšenice podbacio čak za 80%. Mnogo je bilo poteškoća dok se je otkup dotjerao na 88%. Bilo je slučajeva, da se je pojedinim ljudima oduzelo sve, samo da bi se što više otkupilo. No takovima smo poslije vraćali. Neprijatelj se je počeo time koristiti parolom "da se seljaka zapostavlja i neda mu se živjeti, jer sve štogod privredi, oduzme mu se" i t. sl. No nakon izvršenog otkupa ljudi su se s time pomirili i postali zadovoljniji.

Sa kontrahažom smo takodjer dosta dobro uspjeli, uspjeli smo skoro toliko kontrahirati, koliko je bilo obaveznog viška. Greška je bila u tome, da se je gledalo samo najviše postići što veću cifru, te nam se dogodilo, da su pojedinci kontrahirali, koji nisu uopće imali zemlje ili se kontrahiralo na mrtve ili na pojedina imena, koja uopće ne postoje. Isti ljudi su se koristili nebudnošću naših komisija, samo da dobiju novce i bonove, a bilo je i slučajeva, da pojedinih članovi Mjesnih NO-a nisu skretali pažnju komisijama o ekonomskoj snazi pojedinih ljudi, koji su na takav način kontrahirali. No takovih pojava nije bilo mnogo. Prilikom kontrahaže, pojedine komisije su govorile ljudima, da će dobiti sve vrste robe, a što u stvari nisu mogli dobiti, i zbog toga su ljudi govorili, da ih se vara, te je na taj način došlo do nepovjerenja prema nar.[odnoj] vlasti, kod dobrog djela stanovništva.

Jedinstvo u NF-i, što smo već napred spominjali, da se NF-a brojčano mnogo ojačala, uspjeli smo u toku godine proširiti njezin djelokrug rada tako, da je sjedinila rad svih političkih i društvenih organizacija. Time se NF-a kao cjelina mnogo više zalagala u svim zadacima, nego što je to bilo ranije, kada se nije koordinirao rad sa ostalim spomenutim organizacijama. Imade slučajeva kod pojedinih organizacija u selima, gdje u pravom smislu još ne postoji političko jedinstvo, a što najviše koče bivši rukovodioci HSS-a, koji češće nastupaju kako u Kot.[arskoj] nar.[odnoj] vlasti, tako i Kot. NF-i sa izjavama, da je seljaštvu nemoguće trpjeti tolike akcije, koje se traže od njih. To nam dokazuje rad Novosel Rudolfa, bivšeg funkcionera HSS-a, koji je bio član skupštine Kot. NO-a kao i Petrović Ljudevita iz Jarki, koji otvoreno govore, da to nije demokracija i da se oni bore za interese naroda i pravu demokraciju. Snaga NF-e se cijeni po tome, što se u njoj nalazi pretežni dio siromašnog seljaštva, dobar dio žena i omladine. Na našem kotaru postoji mogućnost za stvaranje Ogranaka Seljačke sloge i narodu je takav način objedinjavanja pristupačan, ali se naše rukovodstvo premalo založilo, da bi se ti ogranci proširili. Do sada je stvoreno 13. ogranaka Selj.[ačke] sloge, koji dosta dobro rade po liniji NF-e, a postoji i dalnja mogućnost za stva-

ranje većeg broja ograna. Plan je po tome razradjen i Kotarsko rukovodstvo NF-e je počelo na tome raditi.

Nakon zasjedanja II. Kongresa NF-e Jugoslavije naš narod se je mnogo više zainteresirao za samu organizaciju, jer je uvidio moć i čvrstinu NF-e. Naš zadatak je bio nakon II. Kongresa, sa ljudima održavati predavanja, koja su i održana i na kojima smo im tumačili zaključke II. kongresa.

Nakon II. Kongresa NF-e i kongresa učesnika NO rata, kao i ranijeg zasjedanja OUN-a²⁵ proširila se parola "Bit će rata" i dobar dio ljudi je to očekivao, a do čega su došli iz Titovog govora. Nakon što smo ljudima pristupili i objasnili Titov govor dolazili su ljudi pomalo do pravilnog razumjevanja Titovog govora i tako je ta zastrašenost nestala.

Na našem kotaru je narod sa velikim oduševljenjem pratio potpisivanje ugovora između Jugoslavije i Bugarske, Rumunjske i Madjarske. O tome ljudi mnogo govore i kažu, da se to ranije nije nikada događalo i nikada nisu ti narodi živjeli u tako prijateljskim odnosima, kao danas i to kod naroda ubija svaku parolu o ratu. Narod se ponosi, što Jugoslavija prednjači među demokratskim zemljama.

PRIVREDNI PROBLEMI:

Plan naših investicija za kotar predvidjen je za 1947. god. u iznosu 5,492.000 Din, te je isti sa 100%-tnim rezultatima postignut. Sa dobrovoljnom radnom snagom pridonešeno je 2,169.000 Din. Izgradjeno je ceste oko 15. km, podignuta su tri rudnika kotarskog značaja, napravljena je 1. nova škola, kao i veći broj popravljenih, izgradjena su 4 mosta i obavljen veći broj manjih radova. Van plana su elektrificirana 23. sela, napravilo se i popravilo veći broj seoskih puteva.

Najveće investicije su uložene u ciglanu Dubravku i Turčin i to od svote preko 1,500.000 Din, a dobrovoljnim radom je doprinešeno preko 200.000 Din. Plan proizvodnje ispunjen je preko norme sa 20%.

U rudnicima kotarskog značaja, koji su se uglavnom otvorili u 1947. god. nije bilo postavljenih normi, te nisu imali svoj proizvodni plan. Nakon završnih radova, koji će biti uskoro gotovi, dnevna produkcija iz ta tri rudnika iznašat će oko 25. vagona i to mrkog ugljena i lignita. U te rudnike investirano je oko 1,200.000 Din. Početak njihove produkcije iznašao je dnevno oko 5. vagona. Dobrovoljnim radovima za otvorenje samih rudnika i popravkom cesta doprinešeno je od strane samih radnika kao i ostalog stanovništva 300.000 Din.

U poduzeću Zagorske ciglane glinenih proizvoda u Podrutama, koja je lokalnog značaja, godišnji plan je premašen preko norme za 30%. Isto poduzeće nalazi se pred problemom pomanjkanja materijala i tokom ove godine prebaciti ćemo postrojenja za izradu crijepa u ciglanu Dubravku, dok postrojenja za izradu opeke, nakon završene 1948. god. kada će nes-tati u Podrutama potrebnog materijala, prebaciti ćemo u Novi Marof, gdje postoji dovoljna količina materijala.

Tvornica žeste u Petrijancu, koja je prije kratkog vremena iz republikanskog značaja prešla u kotarski značaj, nije ispunila plan u 1947. god. iz opravdanih razloga, jer nije imala osigurane količine potrebnih sirovina.

Rudnik mrkog uglja Ivanovo Polje u Ljubeščici, republikanskog značaja, otvoren je u 1947. god. Isti rudnik je uglavnom otvoren na inicijativu radnika, koji su radili na tome rud-

²⁵ Organizacija ujedinjenih naroda.

niku za vrijeme stare Jugoslavije, kada je isti radio, a za vrijeme NOB-a uništen je od naše strane. Tokom 1947. god. nije imao svoj proizvodni plan jedino u XI. i XII. mjesecu, i za ta dva mjeseca je ispunio plan. U najskorije vrijeme će se dovršiti radovi na otvorenju novih slojeva i produkcija će biti oko 10-12. vagona uglja dnevno.

Najvećih problema bilo je u rudnicima u pogledu drva i karbita, kao i potrebno [g] ek-sploziva, jer nam se od strane ministarstva nije dostavljao na vrijeme određeni kontigent, pa se često događa, da rudnici moraju stati, što je na uštrb same produkcije.

Partijska organizacija se je dosta dobro zalagala u onim poduzećima gdje postoji kao u ciglani Dubravki i Podrutama. U tim poduzećima ćelije su uglavnom rukovodile kako organizaciono tako i politički su pripremale radništvo na izvršenje plana, koji je bio postavljen pred poduzeće. Članovi KP su služili primjerom među radnicima u radu, što se vidi po tome, da su ta poduzeća premašila plan sa dosta velikim postotkom.

U ostalim poduzećima za sada još ne postoji part. [ijska] organizacija, ali na glavnim rukovodećim mjestima su članovi KP, koji uglavnom rukovode sa svim radovima. U svim našim poduzećima radna disciplina kod radnika nije bila na naročitoj visini, jer nastoje da svetkuju proglašene crkvene blagdane. To se naročito odrazilo kada su rudnici već bili otvoreni i počeli producirati, dok ranije, prilikom samog otvaranja rudnika mnogo su se zalagali i nisu poklanjali važnost na svetkovine, samo da rudnik što prije počne sa produkcijom i to besplatno su na tome radili. Najveće iskustvo je stekla part. organizacija na radilištima među radnicima kod postizavanja normi, koje su bile postavljene, kojom su se prilikom radnici nadjecali tko će više producirati i čiji će kvalitet učinka biti bolji.

Za mobilizaciju radne snage unutar kotara uspjeli smo za sva naša poduzeća osigurati dovoljan broj radne snage. Van našeg kotara radnu snagu za rudnike i šumsku industriju, nije nam uspjela mobilizacija, osim manjeg broja radnika. Tome neuspjehu bila je krivnja ta, kada su ljudi dobrovoljno otišli na sječu drva, tamo su ih metnuli nadju ljude, koji su bili na prisilnom radu i prema njima je loše postupano, te su se vraćali natrag kućama. Kako su bili iz raznih sela našeg kotara, ubrzo se je to proširilo i odbili su i one ljude, koji su se u međuvremenu organizirali za taj rad.

Plan obavezatnog otkupa svih poljoprivrednih artikala izvršen je po slijedećim postotcima: bijele žitarice otkupljene su sa 88%. Razlog zašto se nisu mogle otkupiti sa 100%, spomenut je već ranije. Otkup kukuruza izvršen je sa 98%. Radi pojedinih grešaka, koje su učinjene prilikom zaduženja, otkup se nije mogao izvršiti sa 100%-tnim uspjehom, kao npr.: u Sračincu i Novoj Vesi, gdje se je išlo sa zaduženjem do maksimuma, a kvalitet zemlje je vrlo slab.

Kod otkupa krumpira naš kotar je najviše podbacio. Svega je otkupljeno 62%. Kada je došlo do obavezatnog otkupa, špekulanti, koji su uglavnom imali krumpira izgovarali su se, da su ga prodali po slobodnoj cijeni. U stvari su ga mnogi posakrivali, kao što je bio slučaj sa dvojicom iz Nedeljanca, kod kojih su se pronašle veće količine krumpira. Isti su kažnjeni jedan sa godinu dana prisilnog rada, a drugi sa 6. mjeseci. S druge strane izgovarali su se, da su sa jedamput većom količinom odnosno površinom površinom zaduženi po planu da siju za 1948. god. i da im je krumpir mnogo podbacio. Od naše strane je provjereno, da je stvarno bilo slučajeva po pojedinim selima, da je krumpir podbacio. Na našem kotaru kažnjeno je radi nepredaje obavezatne količine krumpira 41. seljak i to u visini od 1-5.000 Din većinom srednji seljaci, za koje se je znalo da imaju krumpira, a nisu htjeli predati. Za otkup bijelih žitarica kažnjeno je 8 bogatijih seljaka sa istom kaznom kao i kod otkupa krumpira zbog toga, jer nisu htjeli podmiriti zaduženje, a mogli su. U 1947. god. kada se vršio otkup kukuruza po

zaduženju, koje je dato u 1946. god. bilo je mnogo poteškoća, jer se gazdinstva nisu zaduživala unapred, nego onda, kada su već seljaci otudjili, i tada su se izgovarali, da su kukuruz prodali i da ne mogu dati ništa državi. Kažnjeno je 20 bogatijih seljaka, dok po zaduženju otkupa kukuruza za 1947. god. nije kažnjen nitko, jer su imali unapred zaduženja za koja su znali, da moraju predati. Kod otkupa masti, kojega smo vršili u 1947. god. po zaduženju iz 1946. god. od 27.000 kg. otkupljeno je 18.509 kg. ili 75%. Zaduzenje od 1947. god na 1948. god. od 19.000 kg. otkupljeno je do sada 4.719 kg. Ovo zaduzenje kod svih otkupa kao i kod ostalih akcija je u tom, što naši Mjesni NO-i kao i organizacije slabo su uporni i ne zalažu se u dovoljnoj mjeri, već glavni teret rata mora na sebe uzeti part. organizacija. Posljedice toga su, da se na vrijeme ne mogu izvršavati ostali zadaci, koji stoje pred part. organizacijom.

Plan sjetve na našem kotaru izvršen je sa 90%. Da se nisu mogli postići rezultati sa 100% leži najviše krivnja na evidenciji, koju još do sada nismo mogli potpuno srediti. Prema katastru nama bi odgovarala površina i rezultati bi se donekle postigli, ali kako je ministarstvo poljoprivrede bacilo plus toga još 10% na oranice, nisu postignuti. Kako smo već dva puta radili na popisu seljačkih gazdinstva, svaki popis nam je iskazao dosta veliku površinu zatajene zemlje. Prilikom pravljenja plana za sjetvu, mi smo imali u vidu zatajene površine i kada se je zaduživalo pojedina gazdinstva, pronašao se je veliki dio zatajene zemlje. Seljaci su dosta teško primali plan sjetve govoreći, da oni svu zemlju obrade i da oni najbolje znaju kake kulture uspijevaju na njihovom zemljištu.

Razrez i naplata poreza. U toku 1947. godine ukupno je naplaćeno 20,818.000 Din poreza iz II. i V. oblika, kao i zaostaci i tekući porez. Razrez poreza po II. i V. obliku za 1947. god. biti će oko 42 miliona din. Kod samog razrezivanja događale su se tu i tamo pogreške od komisija, jer se kod pojedinih gazdinstva nije imao u vidu njihov godišnji prihod, već samo površina zemljišta. Zato će biti potrebno pristupiti pravilnom rješavanju pojedinih žalba onih ljudi, koji će se žaliti na dobiveni porez. Kod naplate poreza bila je dosta velika poteškoća i to najviše kod jačih gospodara, pa smo bili prisiljeni, da se kod njih izvrši pljenidba pojedinih stvari, na koje su oni osjetljivi. Po novom razrezu koji je nedavno završen, počela se vršiti naplata, ali se već nailazi na otpor kod jačih gospodara, koji su dobili poreza 50-100.000 din. Sirotinja dolazi masovno na Kotarski NO uplaćivati porez, kao što je bio primjer seljaka sela Moždjanac, kojih je oko 50 došlo da zajednički uplate porez.

ZADRUGARSTVO.

Na našem kotaru postoji svega jedna radna zadruga i to NAPREDAK u Vinici, koja je formirana 1946. god. U zadrugi se nalazi 11. obitelji sa 72. člana. Posjeduju oko 80. jut. posjeda. Rad zadruga u 1947. god. bio je dobar. Uspjeli su srediti knjigovodstvo i uvesti brigadni sistem rada. Zadrugari su se pokazali marljivi kod obradivanja zemlje. U prošlogodišnjem prihodu imali su dosta slabe rezultate, jedino im je vinograd dobro urodio, a s obzirom na cijene vina, dobili su dobar prihod. Osjeća se pomanjkanje radne snage o čemu do sada nije vodjeno dovoljno računa, da bi se mogla zadruga proširiti. Sama zadruga uživa dobar autoritet među seljacima i seljaci se svakodnevno dolaze informirati za rad zadruga. U zadrugi postoji part. organizacija od 5. članova od kojih su trojica izvan zadruga, ali je rad te ćelije dosta slab, jer dolazi više puta do nesporazumjevanja između predsjednika i tajnika zadruga, koji su obojica članovi KP. Istim drugovima se nekoliko puta skrenula pažnja i part. odgovornost za zadrugu kojom rukovode.

Početak 1947. god. na našem kotaru je bilo 35. nabavno-potrošačkih zadruga. Kako se sa tim zadrugama dosta teško rukovalo, čisto u pogledu snabdjevanja, pristupilo se fuzioniranju više zadruga u jednu i time je stvoreno 16. centralnih zadruga sa 87. prodavaona. Veći broj tih zadruga kroz čitavu godinu oskudjevalo je na stručnim ljudima u vođenju knjigovodstva. Kroz knjigovodstveni kurs iz tih zadruga prošlo je 9. ljudi, koji su dosta dobro savladali te kurseve. Od toga je bilo 2. člana KP i 3. člana SKOJ-a i oni su dodijeljeni u one zadruge, gdje je poslovanje bilo slabije, tako, da nam se sada pokrenuo rad u većem broju zadruga. U pojedinim zadrugama imade još bivših trgovaca, koji se ni najmanje ne interesiraju za što bolji rad u zadrugama, već se misle lično okoristiti. Takovo stanje nam je u zadrugama Vidovec, Biškupec, Bartolovec i Ljubešćica. Pod rukovodstvom takovih ljudi zadruge se ne bave nakupom onih proizvoda, koji su potrebni zadrugarima, a može ih se nabaviti. U čitavoj godini postepeno se je povećavao broj zadrugara tako, da je na koncu godine učlanjeno ukupno 95% stanovništva u zadrugama. Kod učlanjivanja žena i omladine u zadruge do sada se nije uspjelo, jer se ljudima još nije dovoljno prikazala važnost i potreba zadruga. Tokom prošle godine formirana je vinarska zadruga u Vinici u kojoj imade oko 50. članova sa količinom od 300. hl. vina. Mnogi vinogradari se već interesiraju za rad te zadruge, te postoje svi uslovi, da će se ona brzo proširiti. Također postoji mogućnost da se u toku 1948. god. oforme još tri takove zadruge. Naša part. organizacija po pitanju zadrugarstva i odgoja ljudi po tom pitanju vrlo se malo založila i baš zbog toga je tako slabo poslovanje naših zadruga.

Prehrana stanovništva: Prema popisu, koji je napravljen u početku 1947. god. za neopskrbljene krušaricama i masnoćom, a koji se broj svaki mjesec sve više povećavao, davali smo ishranu putem spiskova, koje je sastavio Mjesni NO na kojima se je vršila kontrola. Radnici, koji su radili po pojedinim poduzećima, a nisu bili snabdjeveni vlastitim namirnicama, dobivali su karte radničke kategorije i po njima primali sledovanje kod zadruga, bilo u svojim poduzećima ili u Mjesnim zadrugama. Ako su im obitelji bile neopskrbljene, onda su dobivale preko popisa, koji su napravljeni u Mjesnim NO-ima. Bilo je mnogo takovih slučajeva, da su pojedini radnici dobivali sledovanje, a kod kuće su bili opskrbljeni, pa su živežne namirnice, koje su dobivali, preprodavali. Primjer predsjednika sindikalne podružnice na rudniku Ivanovo Polje, koji je rekao, da je njemu potrebno da prima namirnice, pa makar s njima i svinje hranio, jer njega pripada sledovanje. Ostalo stanovništvo dobiva artikle, koji su racionirani po tablici, kao npr. šećer, itd. koje dobivaju redovito. Najteže snabdjevanje stanovništva je obućom, jer nema dovoljno obuće za najnužnije potrebe samih radnika, koji rade u rudnicima, ili drugim poduzećima.

STANJE I RAD PARTIJSKE ORGANIZACIJE:

Naša part. organizacija u početku 1947. god. brojila je 124 člana. Od toga 6. članova biroa i 3. člana Plenuma Komiteta. Na završetku godine ukupan broj iznosi 195. članova, od toga 12. članova biroa i 3. člana Plenuma Komiteta. U našu organizaciju u toku cijele godine primljeno je 46. novih članova, dok je 11. članova pridošlo iz drugih organizacija, a također su primljeni u 1947. god., što ukupno iznosi 57. članova primljenih u 1947. god. Po nacionalnosti su svi Hrvati, osim jedne Srkinje. Od tih 57. članova primljeno je radnika 18, intelektualaca 3, namještenika 6 i seljaka 30. Nakon rasformiranja O.K.KPH²⁶ pripao nam je veći

²⁶ Okružni komitet KPH Varaždin oformljen je u jesen 1941. pod nadležnošću Povjerenstva CK KPH za sjevernu Hrvatsku, odnosno Oblasnog komiteta KPH za Zagrebačku oblast. Nakon ukidanja oblasnog komiteta djeluje kao samostalni okružni komitet do početka 1947. kada je ukinut, slijedom odluke o ukidanju okružnih komiteta kao nepotrebnih posrednika između republičkog rukovodstva i kotarskih komiteta. Kadrovima bivših okružnih aparata pojačana su rukovodstva kotarskih komiteta i centralni partijski aparat.

dio teritorija bivšeg kotara Novi Marof, sa 67 članova KP. Iz drugih organizacija pridošlo je ukupno 20. članova, a iz naše organizacije otišlo je van kotara 49. članova, umrlih i isključenih 13 i sada ukupno imademo 195 članova.

Naša part. organizacija se dosta slabo zalagala u toku čitave godine na primanju kandidata i SKOJ-evaca u KP. Najveći razlog toga jeste slaba uzdignutost naših članova po ćelijama, pa nemaju dovoljno upornosti za političko ubjedjivanje tih ljudi i teško se snalaze u rukovodjenju. Dešavalo se od strane ćelija, da su pozvali neke ljude kao simpatizere na sastanak i oni su se odazvali, ali se tim ljudima nije rastumačila i u dovoljnoj mjeri prikazala važnost takovih sastanaka, te se događalo, da se drugi puta ti ljudi nisu odazvali na sastanak. Baš usljed takovog rukovodjenja događalo se, da su se čak pojedini ljudi pozivali na sastanke ćelije i saopćeno im je, da su primljeni u kandidate, ali im se od strane ćelije nije dovoljno obrazložilo, pa i oni po drugi puta nisu došli na sastanak. Takove pojedince su samo opteretili sa zadacima i odgovornošću, te im se oduzimala i ona volja, koju su ranije imali kao simpatizeri. To nam se dogodilo u ćelijama Petrijanec i Zbelava. Ti nedostaci mogu se pribilježiti dobrim djelom i samom Komitetu, što nije redovito obilazio sastanke ćelija, pa se događalo, da u pojedinim ćelijama nije bilo na sastanku člana Komiteta po mjesec, pa čak i dva mjeseca. No više puta su bili opravdani razlozi, zbog kojih se nije moglo odlaziti na sastanke ćelija, jer je bilo takovih ekonomskih zadataka, koji su direktno članovi Komiteta morali sami izvršavati. S druge strane naš kotar je dosta velik, a part. organizacija dosta slaba i moralo se najviše tamo ići, gdje se nisu nikako zadaci izvršavali. Nije se vodilo dovoljno računa o omladinskoj organizaciji, jer je u toku godine išlo oko 120 članova SKOJ-a na prugu Šamac-Sarajevo, Željeznik i druge radove, od kojih su mnogi postali udarnici, a takodjer je išlo oko 900 omladinaca na te radove, a iz njihovih redova primljeno je svega oko 20. članova u KP. Pošto postoji mogućnost i svi uslovi, da se part. organizacija proširi, Komitet je razradio plan i svakom članu Komiteta stavio u zadatak, da redovito odlazi na sastanke ćelija, sa kojima je zadužen i da u onim mjestima, gdje ne postoji part. organizacija lično oformi simpatizersku grupu i s njom rukovodi, jer ima ljudi i u onim mjestima, gdje nema part. organizacije dobrih frontovaca, žena i omladinaca, koji su se istakli na mnogim radovima.

Disciplina i odgovornost prema part. i državnim zadacima nije kod part. organizacije bila na visini. To znači da je više puta sama disciplina bila na visini, a više puta je padala. U većem broju part. ćelija takodje se disciplina iz vremena na vrijeme svodila na minimum. Nastalo je istrčavanje pojedinih drugova bilo prema ostalim drugovima ili direktivama, koje su dobivali od Komiteta. Tih slučajeva je bilo u ćelijama Petrijanec, Marčan i Margečan. S druge strane imade ćelija kao Zbelava i Kučan u kojima dolazi do nesporazumjevanja zbog familijarnih veza. Imade ćelija koje drže na visini part. disciplinu kao Varaždinske Toplice, Kneginjec i dr.

Održavanje part. sastanaka i izvršavanje part. zadataka. Sam Komitet je redovito održavao svoje sastanke svakih 8. dana. Održavali su se redovito mjesečni sastanci svih sekretara ćelija i većina ćelija je održavalo svoje redovite sastanke, osim dve do tri ćelije, koje nisu održavale sastanke po mjesec pa i više dana. Sve veće i teže zadatke pretežnim djelom je izvršavala part. organizacija, jer imade odbornika po Mjesnim NO-ima, koji ne vode računa o izvršavanju zadataka, već više gledaju na svoje lične interese. Tako pada veći teret na part. organizaciju, koja se zbog toga gubi u sitnicama. Možemo dati ocjenu našoj part. organizaciji kao cjelini, da je njezina moć i snaga prema njezinoj malobrojnosti, dosta jaka, jer svaki zadatak, koji se provadja, pada najviše na njezin teret.

Plaćanje part. članarine. Naše članstvo plaća redovito članarinu 80%, dok ostalih 20% plaća u zaostatku. Početkom 1947. god. članarina se dosta slabo plaćala, jer uglavnom naše je članstvo siromašno i nije u ono vrijeme imalo zarade, te su dosta teško plaćali. Sada smo pristupili k ubiranju članarine od seljaka po skali, koju smo primili od C.K.

Bilo je slučajeva kod pojedinih članova KP što se tiče njihovih lični[h] obaveza u otkupu ili porezu, da se nisu odnosili najbolje. To je bio slučaj kod druga Božak Stjepana, člana KP iz ćelije Bartolovec, koji nije htio predati bijele žitarice po zaduženju od 80. kg. premda je navršio 570. kg. te je govorio i ostalim ljudima, da je nemoguće podmiriti zaduženja. Istoga smo isključili iz KP. Slučaj člana KP Kobal Mate iz ćelije Zbelava, koji je na masovnom sastanku govorio, da je porez prevelik. Inače part. organizacija kao cjelina pravilno se odnosila prema svojim ličnim obavezama državi i primjerom je služila ljudima u izvršenju obaveza, koje su trebali podmiriti.

Način rukovodjenja sa vanpartijskim organizacijama. Početkom 1947. god. bilo je vrlo slabo rukovodjenje part. organizacija sa vanpartijskim organizacijama s razloga, što su neprijatelji (mačekovci) zajedno sa klerom i članovima križarskih grupa zastrašili čak i naše članove KP koji su bili slabiji i tako su pokolebali u svome radu. Nakon izvršene akcije, što smo već i spominjali, uspjeli smo najprije srediti stanje u part. organizaciji, u koje su ušli za rukovodioce članovi KP i time je počelo masovno učlanjivanje u NF-u i sam kvalitet NF-e počeo je rasti.

U part. ćelijama postoje zaduženja po sektorima NF-e, SKOJ, Nar. vlast, omladina, zadugarstvo, kulturno-prosvjetni rad, sindikat (u poduzećima). U ćeliji je svaki pojedini član zadužen sa jednim od tih sektora, a tamo gdje nema dovoljan broj članova pojedinci imaju i dva sektora. U zadnje vrijeme aktivnost NF-e se mnogo pojačala, mnogo je lakše izvršavati svaki zadatak, nego što je to bilo moguće ranije. Narod je počeo sve ozbiljnije shvaćati organizaciju NF-e, jer uvidja pravilno rukovodjenje i tako se svaki dan jača i učvršćava njezino rukovodstvo. Još u toku 1947. god. pristupilo se organiziranju predsjedništva, gdje postoji više organizacija NF-e na teritoriju jednog Mjesnog NO-a. U praktičnom radu se ta organizacija dobro pokazala i lakše će biti rukovoditi. Na našem kotaru sada imade ukupno 11.000 članova NF-e. Znači da se je u toku 1947. god. pojačala za 7.000 novih članova.

Rad sa ženama bio je dosta slab. Žene su se osjećale zapostavljene, a to zapostavljanje se najviše održavalo od pojedinaca iz Nar.[odne] vlasti ili masovnim organizacijama. No u zadnje vrijeme uspjeli smo to otkloniti, te sada rad sa ženama se dobro pokreće. U svakom odboru NF-e zastupane su sve organizacije i društva.

Rad sa sindikatom od naše strane i naše part. organizacije bio je takodjer vrlo slab. Taj rad je uglavnom bio prepušten Mjesnom sindikalnom vijeću za grad i kotar Varaždin. Od našeg rukovodstva nije bio nitko u tom vijeću sve do prije 3. mjeseca. U tom vremenu su naše sindikalne podružnice bile slabe u rukovodjenju, jer su od strane vijeća rijetko dolazili na njihove sastanke, pa se češće događalo, da je dolazilo do nepravilnih odnosa između uprave i sindikalne podružnice, kao što je bio slučaj sa upravom i sindikalnom podružnicom kod drž. poljoprivrednog dobra u Križovljanu, gdje je podružnica shvatila, da treba braniti interese radnika za veće plaće, a da bi trebalo postići plan rada, o tome nisu govorili. Na našem kotaru dok se nije do srpnja 1947. god. pripojio jedan dio bivšeg kotara Novi Marof, bilo je 11. podružnica, sa oko 1.000 radnika. Nakon pripojenja dobili smo 13. podružnica sa preko 1000 radnika i sada imademo 24. podružnice. Te podružnice sada rade mnogo bolje, jer se za rad sindikalnih podružnica založila part. organizacija.

RAD NA UZDIZANJU KULTURNOG NIVOA NARODA:

Rad na ideološkom uzdizanju partijskog kadra u 1947. god. bio je sljedeći: u prvim mjesecima 1947. god. bila su organizirana predavanja za partijsko članstvo po kružocima. Predavale su se teme iz partijske izgradnje. Cijelokupno partijsko članstvo bilo je raspoređeno u 14. kružoka. Dolazak na predavanje bio je manjkav, kako od strane članova K.P. tako i od strane predavača. Sa ovim proučavanjem potpuno se je prekinulo u proljetnim mjesecima radi poljoprivrednih poslova. Sa proučavanjem partijskog materijala, ponovno se je počelo u mjesecu listopadu 1947. god. Takodjer je u listopadu organizirano i proučavanje političke ekonomije za partijske rukovodioce i članove K.P. koji rukovode u narodnoj vlasti i privredi. Političku ekonomiju proučava 33 člana. Polazak na predavanja je dobar i članovi se zalažu u učenju. Ovaj način proučavanja partijskog materijala pokazao se je praktičnim i kod njega ima dobrih rezultata.

Rad naših državnih organa na podizanju kulturne svijesti kod širokih narodnih masa bio je kroz 1947. dosta slab i nepovezan. Naročito su se naši mjesni N.O.-i premalo zalagali za podizanje kulturnog nivoa našeg naroda, a što se vidi da su nekoji mjesni N.O.-i pružali pre slabu pomoć naročito odborima za likvidaciju nepismenosti misleći da je to jedini zadatak učitelja, čak je bilo i takovih slučajeva da nepismeni odbornici nisu htjeli polaziti analfabetski tečaj. Od strane kotarskog narodnog odbora pružana je dosta velika pomoć na kulturnom uzdizanju naroda u čemu ima i vidljivih uspjeha, naročito u likvidaciji nepismenosti, a najviše se na tome zalaže učiteljski kadar i nestručni podučavatelji koji su većinom iz redova omladine. U zimskoj kampanji 1947 g. opismenjeno je 446 polaznika analfabetskih tečajeva ili 27% od postojećeg broja nepismenih. U mjesecu listopadu ponovo se prišlo organiziranju tečajeva za likvidaciju nepismenosti te je tako osnovano do sada 111 analfabetskih tečajeva u kojima uči 1244 nepismenih. Ovim brojem obuhvaćeno je preko 80% mladih ljudi a od ukupnog broja koji nam je kao norma postavljen obuhvaćeno je preko 65% nepismenih. Analfabetski tečajevi dobro rade, i nema bojazni da bi se gdje raspadali. Na organiziranju novih tečajeva još se uvijek radi i nastoji se da se obuhvati u tečajeve sve one koji su još nepismeni a sposobni su da uče. Rad osnovnih škola dobar je i prilično zadovoljava. Na području našeg kotara imade 36 osnovnih škola, sa 10.500 polaznika, tako da je 95% školskih obveznika obuhvaćeno u polazak škole. Oko 5% djece ne polazi školu no medju tima ima veliki broj onih koji su duševno i tjelesno nesposobni za polazak škole, a vrlo malen broj sposobne djece ima a da ne bi polazila školu. Izostanaka iz škole nema mnogo i isti se dešavaju samo radi ekonomskih prilika tj. ima tako siromašnih koji nemaju odijela i cipela. Školskih prostora ima premalo, tako da u nekim mjestima trebaju ići djeca do škole i preko 4-5 kilometara. Za redoviti polazak u školu velikim dijelom su se založile naše frontovske organizacije. Nastavni kadar u našim osnovnim školama ako se uzme u cjelini potpuno zadovoljava na svojim dužnostima, ali je poteškoća ta što tog kadra ima premalo tako da nam prosječno dolazi na jednog učitelja preko 100 djece i učiteljski kadar redovito je zaposlen prekovremeno.

Za ideološko uzdizanje nastavnog kadra radi se preko radnih zajednica i plenarnih sastanaka sindikalne podružnice. Na području našeg kotara ima 10 radnih zajednica i iste se redovito sastaju svakoga mjeseca. Na radnim zajednicama obrađuju se ideološko-političke i stručne teme a isto tako i na plenarnim sastancima. Rezultati ovakvog rada pokazali su se vrlo dobri i podesni i kod učiteljskog kadra vidi se veliki napredak u svakodnevnom radu.

Sedmoljetki na našem kotaru nema više nego jedna i to u Varaždinskim Toplicama, u istu polazi 380 polaznika, na školi ima 7 nastavnika. Kvalitet ove škole još nije najbolji i to s razloga što nastavnici nemaju još dovoljno iskustva za učenje na ovakvim školama. No kod na-

stavnika se vidi zalaganje i predmete koje predavaju nastoje temeljito razradjivati, polaznici se zalažu u učenju, polazak je također redovit, školska disciplina je na visini. Za osnivanje sedmoljetki postoje uslovi još u dva mjesta i to u Vinici i Maruševcu.

Niže obrazovnih tečajeva imade na našem kotaru za sada samo 4 i u iste polazi 72 polaznika, kvalitet ovih tečajeva je dobar. U mjesecu rujnu 1947. g. organiziran je jedan srednje obrazovni tečaj u Varaždinu u kojeg se je upisalo 40 polaznika, od istih 29 je članova K.P. a ostali su namještenici kotarskog N.O-a. Tečaj se održava dva puta tjedno po 5 sati. Polazak na tečaj nije najbolji i to s razloga toga, što su polaznici istog često puta spriječeni poslom na terenu po raznim dužnostima i tako ne mogu redovito stići u tečaj. Nastavnici na tečaju su redoviti profesori iz gimnazija.

U prosincu 1947. god. završila je domaćinska godišnja škola u Vinici. Škola je završila sa 42 polaznice omladinke, uspjeh te škole je bio dobar. U toku jesenske sezone održano je u više sela nekoliko kratkih domaćinskih tečajeva na kojima su se žene i omladinke učile kuhanju. Ovaj tečaj organizovala je organizacija A.F.Ž.-a. Na području kotara imade 12 registrovanih čitaonica, no rad istih još je dosta slab i to s razloga toga što se je istima pružala preslabla pomoć. Sada se radi na sredjenju ovih čitaonica kao i na osnivanju novih. Na kotaru postoji 36 knjižnica i to kod školskih centara. Iste knjižnice popunjene su sa 1.500 raznih knjiga koje je nabavio kotarski N.O. za iste. Također je nabavila kotarska zadruga oko 2.000 raznih knjiga koje su podijeljene mjesnim zadrugama. Čitalačkih grupa imade na kotaru 88, od istih nekoje su dosta dobre i u njima ima dosta veliki broj čitalaca, dok su nekoje grupe još uvijek vrlo slabe. Istima se pruža pomoć od strane kulturno prosvjetnog odbora kod kotarske N.F-e, tako da bi se one ojačale. Osnivaju se nove čitalačke grupe.

Rad ogranaka seljačke sloge dosta je dobar i oni rade većinom po kulturno prosvjetnom radu po selima. Kulturno prosvjetni odbor također radi na osnivanju novih ogranaka seljačke sloge.

Dolazak štampe u naša sela još je vrlo malen svega imade oko 1.500 pretplatnika ali se mnogo više štampe kupuje po prodavaonama u Varaždinu i Varaždinskim Toplicama. Iako se ova štampa redovito čita, to je ipak prilično malo jer prosječno 1 novine dolaze na 30 ljudi. Ljude u selima ipak najviše zanimaju ekonomski članci koji se najradje čitaju ali i više puta pogrešno tumače. Radio na našem kotaru posjeduju u većini bogati ljudi od kojih ima dosta veliki broj onih koji su pogodjeni sa našim ekonomskim akcijama i isti slušaju stanice iz kapitalističkih zemalja. Ukoliko oni te vijesti ne šire u narodu ili ih tumače na svoj način njihov radio ne koristi narodu. Tek u nekoliko mjesta imade radio u čitaonici kojega redovito dolazi slušati mnogo ljudi. Za društvene organizacije pokazuje se potreba radio aparata. Kod pripremanja raznih proslava i godišnjica te državnih praznika naša agitacija je uspjela u priličnoj mjeri.

POLITIKA KADROVA

Odgov i političko uzdizanje članova kotarskog komiteta u godini 1947. sastojao se je u izvršavanju ekonomskih zadataka, za koje su članovi komiteta partije bili vezani i za koje su se trebali spremati kako bi ih lakše i pravilnije shvatili i prenijeli na organizaciju. U tu svrhu smo pod konac 1947 god. počeli skupno proučavanje političke ekonomije. Samo učenje pojedinih članova nije redovito zbog toga što su vezani čisto praktičkim zadacima.

Opće obrazovanje nedostaje svim članovima komiteta a što se osjeća u njihovom djelokruguru rada, također raspoložu sa prilično slabim poznavanjem naučne literature. Što se tiče

poznavanja i primjenjivanja u život Marksizma-Lenjinizma, ima članova komiteta koji ga mogu primijeniti u praktičkom životu i radu, dok su pojedinci u tome vrlo slabi.

Kadrovska politika u prošloj godini u svojem vođenju nije imala dovoljno sistema. Prilično se je slabo vodila u poduzećima i ostalim ustanovama, a to se najviše odrazilo u našim rudnicima gdje je bio odgoj kadra prepušten samo direktorima ili personalnim referentima, koji nisu vodili ili su vrlo malo vodili računa o političkom i stručnom uzdizanju kadra i uz svoj dnevni posao oni nisu ni mogli voditi pravilnu kadrovsku politiku. Posljedica toga bila je da su nam po dva stručna radnika radila na jednom radilištu a gdje je jedan mogao biti zamijenjen sa polustručnim ili čak sa nestručnim radnikom a učinak bi nam bio isti. Dok se je s druge strane oskudjevalo na takovim stručnim radnicima.

U našim kotarskim ustanovama uspjeli smo sa našom kadrovskom politikom toliko da smo pravilno razmjestili postojeći kadar, ali nam još uvijek nisu bili dovoljno iskorišteni pojedini stručnjaci. I premda istih ima vrlo malo, to su oni više puta radili više administrativne nego stručne poslove koji su kud i kamo važniji. Jedan manji dio općeg kadra dobro se razvio, tako da nam sada pojedini polustručnjaci pa čak i nestručnjaci vode referade, koje zahtijevaju stručnu radnu snagu. Učiteljskom kadru u prošloj godini dana je dosta malena pomoć u političkom kao i u stručnom uzdizanju, premda imamo jedan dio učitelja bez svršene učiteljske škole. Razmještaj učiteljskog kadra je pravilan tako da polustručnjaci rade uz stručnjake.

Broj žena članova K.P. koje rade u državnim ustanovama je malen svega 7 članova. Rad partijske organizacije na uzdizanju stručnih kadrova za privredu bio je u prošloj godini dosta slab i nisu postignuti skoro nikakvih rezultati. U našim poduzećima nismo održavali nikakvih kurseva za osposobljavanje stručnog kadra, jedino smo slali pojedine drugove u druga poduzeća van našeg kotara na razne kurseve. To su bili sljedeći kursevi: Na knjigovodski kurs poslato je 3 člana K.P. iz naših poduzeća, zadružni kurs je prošlo 3 člana K.P. i 3 člana SKOJ-a, te veći broj neorganizovanih ljudi prešlo je matičarski kurs, od kojih je bilo svega 2 člana SKOJ-a.

U toku prošle godine održan je jedan omladinski seminar sa predsjednicima aktiva NOH-e kroz kojeg je prošlo 25 predsjednika. Održana su dva seminara za žene koji je održao kotarski odbor A.F.Ž. Kroz te seminare su prošle 22 žene. Zadružnih i trgovačkih kurseva nismo održavali u našem kotaru.

Jedan dio partijskog kadra dobro se je razvio po raznim sektorima kako u privredi tako i u radu u državnim i društvenim ustanovama. U prošloj godini nije se vodila pravilna kadrovska politika već se je skroz taj rad svodio na partijska dokumenta u kancelariji, i to je posljedica da još i danas ima stručnog kadra po našim selima koji nije ukopčan ili je nepravilno ukopčan u privredu, tj. za matičara u mjesnom N.O.-u ili slično.

Ako pogledamo kadar u našim ustanovama i poduzećima kakav je bio na početku 1947, onda možemo konstatirati da se je kadar kako rukovodeći tako i ostali, uz sve naše nedostatke kroz prošlu godinu dosta uzdigao.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:²⁷

²⁷ Izvještaj je potpisao Franjo Đuras.

38. KOTARSKI KOMITET KPH ČAKOVEC

IZVJEŠTAJ ZA 1947. GODINU

1. Politička situacija u kotaru.

Politička situacija na našem kotaru u 1947. godini ocrтана je u raznim zadacima ekonomskog, političkog i kulturnog značaja.

Radnici u poduzećima odmah u početku nisu uložili sav svoj trud za izvršenje plana, tako da je napr. Rudnik²⁸ u Murskom Središću, pokazivao u rezultatima proizvodnje ozbiljnu zabrinutost. Dnevni izostanci bili su 15%. Odnos prema radu bio je općenito aljkav i neodgovoran. Radnici su izostajali iz proizvodnje s razloga bolesti, a u stvari su radili kod kuće svoje poljske poslove. Rad sindikalne podružnice nije bio usmjeren na proizvodnju. Isto tako partijska organizacija nije ocjenila važnost proizvodnje prepustivši taj rudnik, kao poduzeće republikanskog značaja, u potpunosti Glavnoj direkciji za ugljen i Ministarstvu industrije.

Tako je to trajalo sve do polovice godine. I tek kad su nam drugovi iz C.K. dali zadatak učiniti kraj takovom stanju proizvodnje, onda se je naša partijska organizacija ozbiljno založila da se plan izvrši.

Zalaganjem naše partijske organizacije direktno K.K., te drugova iz R.K.K. proizvodnja se je počela naglo dizati, tako da je pod konac godine dosegla vrlo dobre rezultate. Plan je izvršen u 1947. godini za 101%, dok je financijski plan podbacio za 23%.

Slično zalaganje rudara bilo je i u rudniku Ciganjšćak gdje se plan uopće nije ispunio, ali ne toliko krivnjom nezalaganja i nediscipline radnika, koliko radi očajno slabog tehničkog postrojenja. I ovdje je naša partijska organizacija poradila na podizanju proizvodnje, ali bez nekih vidnih rezultata, sve tako dugo dok nismo izmjenili tehničko postrojenje u poduzeću. No ipak smo postignuli bolji odnos prema radu, snizio se broj izostalih i bolesnih, norme su postavljene pravilno, što ispočetka nije bilo.

Na ciglanama je stanje u početku bilo mnogo bolje i plan je premašen. Odnos radnika prema izvršenju plana ocrтava se uglavnom u poduzećima koje smo do sada nabrojili.

Odnos seljaka prema obavezama u 1947. godini bio je uglavnom pravilan, što dokazuju rezultati otkupa i ostalih akcija u vezi podizanja naše poljoprivrede koji su postignuti, a bez primjenjivanja nekih drastičnih mjera, osim u izuzetnim slučajevima.

Sa proljetnom sjetvom nismo uopće ovladali, tako da je ona izvršena uglavnom stihijski, bez našeg utjecaja i to s razloga, što smo zakasnilo sa razradbom plana, tako da se je plan razradio, tek na Mjesne narodne odbore, a na pojedina gazdinstva nije uopće bio razradjivan.

U otkupu kako bjelih žitarica, tako i kukuruza uspjeli smo našim političkim djelovanjem steći masovnu podršku siromašnog i srednjeg seljaka tako, da možemo reći da je većina naroda otkup svjesno primila, kao nužan uslov za stvaranje boljeg života. Manji dio bogatijih seljaka nezadovoljno se odnosi prema otkupu iako je svoju obavezu udovoljio, no ne posve dobrovoljno, već pod izvjesnim političkim pritiskom, a nekolicinu njih se je i kaznilo.-

²⁸ Rudnik Peklenica.

Najteža otkupna akcija bila je otkup krumpira. Uredba o otkupu krumpira bila je masovno odbijena i teško primljena. Najviše otpora dali su baš siromašni i srednji seljaci i to zato što su ovi svi redom uglavnom krumpir prodali prije i to naše nagovaranje uz nižu cijenu i bez stimulacije. Bogatiji koji su sa krumpirom mogli čekati i špekulirati dočekali su Uredbu koja je bila apsolutno povoljna za njih. Kraj toga naši su aktivisti govorili na sastancima, da je krumpir slobodni artikl i da obaveznog otkupa neće biti, tako je iz našeg kotara izveženo prije Uredbe o obaveznom otkupu, oko 100 vagona koje smo mi registrirali, a mnogo je izveženo po raznim kanalima, bez da se je igdje prijavilo. Tako da je stupanjem pomenute Uredbe na snagu uglavnom siromašni i srednji seljak bio bez krumpira. Predviđeni plan otkupa krumpira ostvarili smo sa 88% no sa mnogo administrativnog kažnjavanja i sa više političkog pritiska.

U naplati poreza koji je izvršen za 1946. god. i u istoj visini akontacije za 1947. god. sa 100%. N.F. je uspjela osigurati masovno podršku na terenu našim izvršnim financijskim organima.

Izbori za narodnu vlast, koji su bili sprovedeni polovicom 1947. godine, pokazali su veliko interesovanje masa, tako da je sudjelovalo na izborima preko 99% naroda i to bez primjene nekih mjera zastrašivanja, već samo političkim uvjerenjem. Predizborna agitacija, pokazala je živost i veliko interesovanje masa za kandidate, s tim da im nije svejedno ko će u narodnu vlast, tako da je bilo slučajeva čišćenja kandidata tj. izmjene jer se je za nekoje dokazalo, da nisu dostojni da budu rukovodioci narodne vlasti. I pored toga što su kod sastava kandidatskih lista sudjelovale mase ipak se je uspjelo pojedincima uvući u narodnu vlast, koji su svojim štetnim radom pokazali svoje uske sebične a i neprijateljske namjere. Takvi pojedinci nužno otpadaju poslije svake masovne akcije. Tako su npr. u otkupu krumpira u selu Selnici baš odbornici narodne vlasti organizirali otpor da se krumpir ne bi otkupio. Protiv njih je proveden postupak, pa je predsjednik i tajnik kažnjen svaki na 9 mjeseci zatvora, a član Kotarskog narodnog odbora sa 3 mjeseca. Isto je kažnjen sa mjesec dana prisilnog rada tajnik Mjesnog narodnog odbora Peklenica radi nedopuštene trgovine s krumpirom i tajnik Mjesnog NO-a Sv. Juraj na Brijegu sa 8 mjeseci zatvora radi pronevjere svote od 30.000 dinara.

Narodna fronta u svom razvoju kroz 1947. godinu omasovila se za oko 4.500 organiziranih članova. Priliv članstva u narodnu frontu osjećao se poslije svake masovne akcije. Rukovodstvo u narodnoj fronti osiguravaju si članovi K.P. sve više svojim autoritetom, tako da je prošle godine bilo manje stršenja članova K.P. Ali ipak bilo je još uvijek slučajeva gdje su pojedini drugovi komunisti nametali masama izvjesne prijedloge i sugestije bez dovoljno obrazloženja i sa premalo taktičnosti. Tako je napr. Mjesni odbor N.F. tajnik bio nametnut, a to se je odmah osjetilo u akcijama, jer su mase ostajale po strani. Isto tako je ćelija Gornji Hrašćan u nekim akcijama kao napr. u otkupu masti razradila plan bez sudjelovanja ostalih frontovskih organizacija i time kruto nametnula svoj prijedlog.

Odnos prema istaknutim HRS-ovcima je pravilan, tako da oni osjećaju da su i oni odlučujući faktori to se vidi po tome, što tako reći u svim kotarskim frontovskim organizacijama zauzimaju položaj predsjednika. Sastav Kotarskog narodnog odbora, odbora narodne fronte, te odbora kotarskog zadružnog saveza pravilan je po svom političkom sastavu.

Ima slučajeva gdje su pojedini HRS-ovci išli linijom naturivanja kandidatskih lista sastavljenih od ljudi mačekovskog duha. Primjer zato je sastavljanje kandidatske liste za izbor

Mjesnog odbora u Belici i Gardinovcu, koju je sastavio Herman Stjepan iz Belice. No ovi ljudi su danas gotovo izolovani od masa, jer je njihov štetan rad brzo bio uočen.

Narod postavlja najviše ona pitanja, koja zasjecaju u njegove svakodnevne životne potrebe, a to je uglavnom pomanjkanje nekih industrijskih artikala, kao što je obuća, tekstil, željezo itd. Na sva ta pitanja naši aktivisti djelom uspijevaju odgovarati i zadovoljiti mase sa odgovorima, ali ima izvjesnih prigovora od strane masa, koji su opravdani i na kojima se mase s našim obrazloženjem nisu složile. Već smo prije napomenuli, da narod u velikoj većini odobrava razne otkupne akcije, ali traži i izvršenje obaveza prema njemu.

Iz našeg kotara bilo je na sezonskim poljoprivrednim radovima preko 300 radnika, koji su radili prema sklopljenom ugovoru, a na koncu sezone bili su upućeni kućama s tim da će biti plaćeni u naravi prema Uredbi. Medjutim njima su određene krušarice u omjeru 1/10 bjelih žitarica i 9/10 kukuruza. Oni se time ne zadovoljavaju i vrlo ih je teško uvjeriti da to diktiraju potrebe. Daljnji prigovor je taj, što su se svi šumski radnici vratili svojim kućama, jer uslovi pod kojima su se oni odazvali u stvari tamo nisu bili provedeni. Ljudi iz graničnog sektora sa Madjarskom stalno postavljaju pitanje pravovremenog sredjenja dvovlasničkih propusnica.

Koncem 1946. godine i u početku 1947. god. djelovale su na našem kotaru dvije oružane neprijateljske grupe, koje su bile poslone iz Salzburga (Austrija). Te su grupe počele stvarati na našem kotaru organizaciju tako zvanu Antikomunističku frontu. Djelovale su na taj način što su organizirali odbore antikomunističke fronte po selima od 4 do 5 članova. Na našem kotaru organizirali su takove odbore i u selu Štrigovi, Železnoj Gori, Grabrovniku, Čestijancu, Hlapičini i Peklenici. Svaki odbor je imao predsjednika, zamjenika predsjednika, tajnika i nekoliko članova odbora. Odbor je imao zadatak da pruža podršku oružanim grupama i da priprema narod za dolazak Engleza i Amerikanaca u Jugoslaviju i da vrši propagandu protiv našeg postojećeg društvenog poretka. Te dvije oružane grupice zadržavale su se po okolnim selima Štrigove i imale su organizovane svoje baze za smještaje. Grupice su imale zadatak zastrašivanja vlasti, aktivista i cjeli narod svojim terorom tj. vršenjem akcija na naše zadruge i razoružavanje stanica narodne milicije. Taj njihov rad odvijao se sve do februara mjeseca 1947. godine kad su poduzete uspješne akcije protiv njih i tom prilikom su grupe pretežnim dijelom uništene, a jataci uhapšeni i na taj način je onemogućeno daljnje njihovo djelovanje.-

Rad ostalih neprijatelja na kotaru ispoljio se tokom 1947. godine u tome što su razni teroristi na svom prebacivanju za Austriju i Madjarsku dobili podršku od raznih manjih protunarodnih elemenata. To su većinom bili ljudi skloni bivšem madjarskom fašističkom režimu. Uglavnom su svi pohapšeni.

Rad mačekovaca nema nekog organiziranog neprijateljskog djelovanja, osim kako smo već prije napomenuli u predizbornoj kampanji, a takodjer se osjetila njihova propaganda u korist Engleske i Amerike i to najviše onda, kad se je vodila borba za pripojenje Istre i Slovenačkog primorja Jugoslaviji.

Isto tako su ti mačekovski elementi došli do izražaja prilikom raznih otkupnih akcija, nastojeći je prikazati pljačkom seljaka. To se je vidjelo na jednom sastanku u Belici, kad je Horvat Ivan istaknuti član bivše HSS odgovorio da se danas seljaka pljačka, da mu se sve otima, da su seljački proizvodi bagateljno plaćeni itd.

Rad i djelovanje klera na našem kotaru osjećao se je kroz čitavu godinu, čas jače, čas slabije, već prema tome koliko smo mi uspjeti da ih pred masama onemogućimo. Zapaženo je

da se nastoji masama naturiti što intenzivniji vjerski život. Preko propovjedi uvijek su aludirali na naš društveni poredak nastojeći ga uvijeno prikazati kao neprijatelja vjere, crkve itd. Naročito borbu vodili su za omladinu. Tamo gdje je naša omladinska organizacija slaba uspjeli su oni okupiti omladinu i vršiti štetan utjecaj na nju.

Najjače se osjeća neprijateljski rad popova u Nedelišču, Murskom Središču i Vratišincu.

2. Privredni problemi.

Već smo u političkom izvještaju uglavnom iznijeli zalaganje Part. organizacije u našim rudnicima i to rudniku Mur. Središće i Ciganjščak.

Part. organizacija učinila je mnogo u drugoj polovici 1947. god. na povećanju proizvodnje. Pojedini članovi čelije obilazili su radilišta poslije svog radnog vremena i prenosili stečena iskustva na ostale radnike.- Bilo je primjera da pojedinci nisu žalili ni vremena ni truda obilazeći radilišta i po čitave noći. Disciplina radnika, kako je već i prije napomenuto u drugoj polovici godine znatno se je popravila i to baš zahvaljujući tome što je provedena nova organizacija rada tj. uvedene su individualne norme na svakom radnom mjestu, primljen je brigadni sistem koji se sastoji iz više udarnih grupa. Svako radilište čini jednu udarnu grupu. Rukovodioc udarne grupe vodio je i te kako računa o izvršenju, postavljanju dnevne norme za njegovu grupu. Prema tome vodilo se računa prvenstveno o tome da svi na posao dodju, a kontrola dolaska mogla se je voditi samo zato, što su svi radnici na jednom reviru (jama) bili, ako ne iz istog sela, a ono iz dva, tri obližnja sela. Rukovodioci udarnih grupa bili su iz onih sela iz kojih su bili radnici koji su sačinjavali brigadu.

Poboljšanju discipline i opće odnosa prema radu doprinjelo je osim toga još i takmičenje, kulturno-prosvjetni rad preko rudarskih aktiva, agitatora koji su sastavljeni od najboljih radnika.

Partijska organizacija založila se je mnogo za mobilizaciju radne snage i to naročito za rudnik Mur. Središće. Teško se je mobiliziralo s razloga, što u rudniku nije bio pravilan odnos prema radniku i nije mu se dala mogućnost, da za viši radni učinak dobije veću plaću, tako npr. jedan udarnik premašio je dnevnu normu od 8 na 10 kolica, a sutra je Uprava povišala normu na 10 kolica, te se je na taj način ubijala volja kod radnika za rad i veću produktivnost u radu. K tome u rudnicima Slovenije postojala je mogućnost mnogo veće zarade, pa su mnogi rudari napuštali posao u našim rudnicima i odlazili u Sloveniju. Naravski da je na ovu nezainteresiranost za rad utjecao i veliki priliv novca u redovima našeg seljaka, a gotovo svi rudari su seljaci.

U toku 1947. godine mobilizirano je u rudnik Mur. Središće oko 500 ljudi. Za sječu drva, kao što je navedeno u političkom izvještaju, mobilizirano je oko 250 ljudi, s tim da su se gotovo svi vratili radi toga, što nisu postojali uslovi, pod kojima su oni mobilizirani. Iz našeg kotara inače sudjeluje u raznim privrednim poduzećima Slovenije, Zagreba oko 6.000 radnika.

Plan obnove popaljenih sela u našem kotaru u 1947. godini izvršen je i premašen. Planom je bilo predviđeno 3 nove stambene zgrade i 6 za popraviti, 8 novih gospodarskih zgrada i 8 popraviti. Izgrađeno je 4 nove stambene zgrade i 15 popravljenih, 10 novih gospodarskih zgrada i 9 popravljenih. Radna snaga kao i dio podvoza bila je uglavnom besplatna.

Plan obaveznog otkupa bijelih žitarica u 1947. godini izvršen je sa 96%, slobodnog 100%, kukuruza sa 92%, slobodnog 95%, krumpira 88%, graha 40%, stoke 83%, mršavih svinja 98%, mlinskog ušura 80%, vršaćeg ušura 68%.

O tome kako je narod otkup primio iznešeno je u političkom izvještaju. U otkupnim kampanjama nisu postignuti 100% rezultati s razloga što su zaduženja kod mnogih bila nep-ravedna. Osim toga vršaci ušur je mnogo podbacio s obzirom nato, što je bio nerealan pos-tavljen. Kotarski narodni odbor je olako povisio ušur za 10 vagona. Kraj toga kod vršalica nije bila sprovadjana dovoljna kontrola, tako da su pojedini vlasnici vršaćih mašina vršili malverzacije sa vršaćkim ušurum. Protiv četvorice vlasnika vršalica bio je poveljen krivični postupak, te su kažnjeni na vremenske kazne lišenja slobode i to: Žibek Josip na 3 mjeseca, Barat Andrija na 3 mjeseca, Vrančić Jakob na 3 mjeseca i Rob Lovro na 2 mjeseca, te konfiskaciju triju vršaćih garnitura.

U kampanji otkupa bjelih žitarica, kao i kod ostalih otkupa, služili smo se uglavnom ob-jašnjavanjem i uvjeravanjem. Bilo je slučajeva da se je izvršio politički pritisak na pojedince, a tako isto i kažnjavanje i to administrativnim kaznama. U kampanji otkupa bjelih žitarica kažnjeno je po K.I.O. svega dva proizvajdača sa novčanom kaznom po 1.000 dinara. Kod ot-kupa kukuruza kažnjeno je 56 proizvajdača novčanom kaznom od 500-5.000 dinara. Kod otkupa krumpira kažnjeno je 14 proizvajdača sa novčanom kaznom od 500-5.000 dinara.

Kažnjeni su uglavnom bogatiji, osim par srednjaka, dok od siromašnih nije nitko kaž-njen. Da smo kod otkupa graha tako podbacili krivnja je uglavnom ta, što je grah uvršten u obavezni otkup kasno, kad je već većina seljaka prodala grah, a k tome smo i mi sami više forsirali otkup krumpira.

Proljetna sjetva nije planski izvršena, jer kako smo već naveli u političkom izvještaju, sa proljetnom sjetvom nismo ovladali. Jesenska sjetva izvršena je planski i to: pšenica 97%, raž sa 120%.

Razrez poreza za 1947. godinu na zemljoradnju izvršen je na iznos od 37 milijona dinara, a planom je bilo predvidjeno 35 miliona dinara. Naplaćeno je u 1947 godini 100% u visini akontacije za 1946. godinu. U razrezu poreza 1947. godine povišen je porez uglavnom imu-ćnijim tj. poreznim obveznicima koji posjeduju više od 5 jutara zemlje u odnosu na 1946 go-dinu. Mase su zadovoljno primile takav razrez jer je činjenica da do sada naš zemljoradnik prema svom prihodu nije bio pravilno oporezovan. Naše komisije imale su kod razreza od strane N.F.-e osiguranu podršku masa.

3. Stanje zadruga.

Seljačkih radnih zadruga na našem kotaru nema. Po tom pitanju učinjeno je vrlo malo, organiziran je posjet zainteresiranih seljaka na inicijativu Kot. zadružnog saveza radnoj zad-ruzi u Sesvetskom Kraljevcu. Osim toga tumačilo se o važnosti i značaju radnih zadruga. No do konca godine nije se osjetila neka ozbiljna želja seljaka za zajedničko obradivanje zemlje. Objektivne poteškoće jesu sitnoposjedništvo koje imade svoju zemlju u malim komadićima u većini slučajeva od 1/2 do 2 kat. jut. tako da bi ozbiljan korak zajedničkoj obradi zemlje bilo sprovedjenje komasacije.

Rad ostalih zadruga u našem kotaru u zadnjim mjesecima mnogo se sredio, ako uočimo stanje koje je bilo u početku godine. Masovnost zadruga mnogo je porasla, tako da se preko zadruga snabdjeva 96% stanovništva. Učlanjeno u zadruge početkom 1947. god. bilo je 8.653 domaćinstva, dok je u decembru bilo učlanjeno 13.468 domaćinstva. Osim toga učla-njeno je 2.032 člana omladine i žena, a od kojih je već domaćin bio član zadruge.

Početak godine u svakom selu bila je zadruga, tako da obzirom na mali broj domaćin-stva, skoro redovito bila u deficitu, jer su troškovi na kadar bili veći od prihoda. Zadruge

nisu bile osigurane, ljudi u prodavaonama nisu bili plaćeni po Uredbi niti socijalno osigurani, a niti same prodavaone, koje su bile smještene u razne komorice gdje je dolazilo do nečistoće, kao i sama raspodjela vršila se po volji prodavača. Sve to odbijalo je mase od zadruga. No fuzioniranjem zadruga svi su ti nedostaci otklonjeni. Tako sada imade 11 zadruga, sa 54 prodavaone, koje i ako ne u potpunosti vrše svu distribuciju robe, kao i otkup. Kroz godinu dana zadruge su otkupile oko 600 vagona krumpira, graha, voća i drugih zemaljskih plodina.

Kotarski zadružni savez daje pomoć na organizacionom polju Mjesnim zadrugama, no ta pomoć nije davana na vrijeme niti u dovoljnoj mjeri.

Politički utjecaj zadruga diže se uporedo sa sredjivanjem zadruga. Zadruge sve više pozitivno utječu na mase, jer narod u njima vidi svoju organizaciju u kojoj je on odlučujući faktor i gdje se ne vrše nikakove špekulacije na štetu naroda, kao što je to bilo u zadrugama stare Jugoslavije.

Kadar u zadrugama znatno se uzdigao u 1947. godini, no on još uvijek ne zadovoljava potrebama zadružne trgovine. To se naročito vidi iz zakašnjanja i nedostavljanja izvještaja kao i samog planiranja, što ozbiljno koči pravilan razvoj zadružne distributivne i otkupne mreže. U kotarskom zadružnom savezu još nema glavnog upravitelja, tako da tajnik još uvijek može biti malo angažiran na svom osnovnom zadatku. Ostali aparat u kotarskom zadružnom savezu zadovoljava iako ne u potpunosti radi pomanjkanja kadra.

Sposobnost ljudi u zadrugama i prodavaonicama mnogo je bolja ali još uvijek imade niz nedostataka, a koji proističu u većini iz neznanja ljudi, a u manjem broju namjernim štetočima. Tu se osjeća premalo pomoći od revizijskog saveza, dok je kot. zadružnog saveza revizor radio tek dva mjeseca. Instruktor je samo jedan, a koji nije u stanju sa svima problemima ovladati.

Nekih većih nedostataka, pronevjera nije bilo, osim u Štrigovi, a koji je predmet u toku i konačni rezultat pokazati će se kada Centralni zadružni savez pošalje revizora.

4. Prehrana stanovništva.

Prehrana radnika i namještenika, te njihovih familija u 1947. godini, bila je uglavnom zadovoljavajuća, osim masnoća, koje nisu na vrijeme stizale, tako da je opskrba kroz cijelu godinu bila neredovita. Primalo se uglavnom samo ulje.

Osnovni nedostatak na neredovito opskrbljivanje masnoćama bila je činjenica, što je ugovor za mast bio raskinut, a ugovor za ulje je bio nepotpuno sastavljen po dekadama. Nedostatak je bio u tome, što nismo imali tačno evidenciju o neopskrbljenim seljacima, pa se je dogodilo, da su primali i oni koji su najnužnije opskrbljeni, a izostavljeni su bili ponekad oni koji su zaista bili neopskrbljeni.

Najbolje nam to potvrđuje činjenica, da je kukuruzno brašno ležalo u nekim zadružnim prodavaonicama dulje vrijeme, jer ga seljaci nisu htjeli podizati, razumljivo zato jer im nije trebalo. Kad bi to bilo bijelo brašno onda bi ga sigurno dignuli.

Nekojih racioniranih artikala kao npr. šećera primljeno je u 1947. godini dovoljno i redovito tako, da je kroz godinu primljeno više šećera, nego što se je trošilo u kojoj god godini za vrijeme stare Jugoslavije. To nam dokazuje da se je životni standard našeg seljaka znatno povicio.

Najveće poteškoće bile su sa opskrbom obuće, odjeće te raznih drugih industrijskih artikala, koje smo već u političkom izvještaju napomenuli. Najteže je ipak pitanje obuće. Mi

smo u cilju poboljšanja opskrbe sa obućom dozvolili, da se svinjske kože preradiju u naše dvije lokalne kožare za vlastite potrebe našega seljaka. Kod nas nije običaj da se svinje svlače i bilo kakovim uvjeravanjem ne može se postići to da seljaci svlače svinje i predaju kožu državi, a ovako oni sami traže dozvolu i postignuti ćemo to, da će se u godini 1947. obuti djelomično školska djeca.

Velika oskudica osjećala se je stalno u ogrijevnom materijalu. U 1947. godini elektrificirana su tri sela. Velika poteškoća bila je u opskrbi sa pitkom vodom, u bregovitijem djelu našega kotara, tako, da su iz pojedinih sela vozili vodu iz Mure ili Drave od 6 do 10 kilometara daljine.

Puštanjem u slobodnu prodaju tekstila, cementa i stakla potrebe su donekle zadovoljene, ali još uvijek se osjeća velika potražnja.

5. Podizanje kulturnog nivoa naroda

Na polju kulturno-prosvjetnog uzdizanja našega naroda postignuti su tokom 1947. godine vidni rezultati. Naročito su kroz zimski period zabilježeni lijepi uspjesi. Narodna vlast je paralelno uz razne ekonomske akcije djelovala stalno na podizanje kulturnog nivoa našega naroda. U KNO-u prosvjetni odsjek, na čelu sa povjerenikom organizirao je, uz pomoć ostalih društvenih organizacija, različite oblike kulturno-prosvjetnog djelovanja. U svakom mjesnom NO-u je po jedan član zadužen po sektoru prosvjete, a ujedno je rukovodilac prosvjetnog aktiva. Za podizanje kulturnog nivoa naroda, narodna vlast je osigurala i nužna materijalna sredstva.

U početku 1947. godine bilo je ukupno 46 osnovnih škola, a na kraju 47 sa ukupno 8.251 obveznikom. Od toga u I.-IV. razredu 6.543, a u V. i VI. razredu 1.708.

Polazak škole na kraju 1947. godine bio je u nižim razredima 96,78% a u višim razredima 83,81%. Kod svih ovih škola provedeno je sedmogodišnje školovanje na taj način da su po svim školama otvoreni V. i VI. razredi osnovnih škola sa bilo minimalnom nastavom (jedanput tjedno) ili zimskom nastavom (preko zimskih mjeseci svakodnevno). Radi pomanjkanja prostorija i nastavničkog kadra nije se moglo provesti svakodnevna nastava u višim razredima osnovnih škola.

Nastavni kadar osnovnih škola u velikoj većini pravilno gleda na današnje naše društveno uređenje i zalaže se u obnovi i izgradnji naše zemlje. Preodgajanjem nastavničkog kadra uspjelo nam je našeg nastavnika na selu odijeliti od klera tako da skoro i nemamo slučaja gdje bi učitelj paktirao sa protunarodnim djelovanjem klera. Sve više se osjeća pomanjkanje nastavničkog kadra, pa smo bili prisiljeni postaviti i pomoćne učitelje sa IV. razreda srednje škole.

Tokom 1947. godine imali smo u kotaru samo jednu sedmoljetku i to u Štrigovi, dok srednjih škola nemamo. Sedmoljetka nam radi bez potpuno osposobljenog stručnog kadra, jer u višim razredima podučavaju učitelji koji su još izvanredni slušači Više pedagoške škole.

Ukupno je za prosvjetu narodna vlast u godini 1947. utrošila 5,251.228-Din.

Rad na narodnom prosvjećivanju bio je uglavnom usmjeren na suzbijanju nepismenosti, organizaciji općeobrazovanih tečajeva, na rad kazališnih družina, čitalačkih grupa, narodnih sveučilišta itd. itd.

U školskoj godini 1946/47. opismenjeno je 180 nepismenih. U školskoj godini 1947/48. obuhvaćeno je u 27 analfabetskih tečajeva 403 nepismenih to jest obuhvaćeni su svi do 45

godina starosti, a povrh toga još 12% starijih godišta. U akciji za suzbijanje nepismenosti najviše je pomoći pružila organima vlasti NF-a, zatim organizacijama NOH-a a najmanje organizaciji AFŽ-a. Mnogo su također doprinjeli učitelji/ce pa su za svoj rad bili i nagrađeni.

Niže općeobrazovani tečaj u 1947. godini svršilo je 845 polaznika a srednji 12 polaznika. Niže općeobrazovani tečaj polazila je ona omladina koja je za vrijeme okupacije morala polaziti madjarsku školu. Rezultati tih tečajeva bili su dobri, jer je omladina dobila ona osnovna znanja, što škola okupatora nije mogla dati.

U školskoj 1947/48. godini radi 15 niže općeobrazovanih tečajeva sa 296 polaznika i 3 srednje općeobrazovana tečaja sa 71 polaznikom.

U 1947. radile su 93 čitalačke grupe sa oko 2.000 čitača. Naročitu pažnju skoncentrirale su naše organizacije na poboljšanje umjetničke vrijednosti raznih priredaba. Vodila se stalna borba za idejnost programa. Na cijelom kotaru radilo je 29 kazališnih družina, koje su većinom radile u okviru ogranaka Seljačke sloge. Uz to je radilo 37 mjesnih knjižnica sa 6.754 knjiga i 18 čitaonica sa svim dnevnim i tjednim listovima.

Radilo je 8 narodnih sveučilišta na kojima su se održavala većim dijelom razna stručna predavanja.

Od 93 učenika u privredi, obuhvaćeno je bilo tokom 1947. godine u privredne tečajeve 74 učenika. Stručni tečaj za učenike u privredi održavao se u Nedelišću, Murskom Središću, Selnici i Štrigovi. Najbolje rezultate postigao je tečaj u Nedelišću.

Centralna štampa je prodrila u sva naša sela. Narod se mnogo interesira za događaje u svijetu, a naročito prati govore naših najviših rukovodilaca. Također i radioaparati, može se reći, postoje u svim selima.

Najveća poteškoća za brži razvitak kulturno-prosvjetnog života je pomanjkanje dvorana za priredbe, tako da se u većini slučajeva priredbe moraju održati u školama.

6. Stanje u part. organizaciji.

Naša partijska organizacija početkom 1947. god. brojila je 161 član a na koncu godine 202 člana. Ako bi gledali samo na ovu razliku onda bi došli do zaključka da se partijska organizacija nije dovoljno proširila, no ako uzmemo u obzir da smo iz naše organizacije uputili tokom 1947. godine oko 73 člana u druge organizacije, a pridošlo izvana u naše org. 57, onda možemo reći da je partijska organizacija ipak imala u svom omasovljenju uspjeha. Prema tome primljeno je u partiju 74 člana, a isključeno 14, anulirano 12, kažnjeno sa usmenom partijskom opomenom 2, sa pismenom partijskom opomenom 4, sa partijskim ukorom 3, sa strogim partijskim ukorom nitko, strogim partijskim ukorom sa posljednjom opomenom 1. Kazne nam nisu bile uvijek odgojne, jer je bilo slučajeva da smo bili prestrogi u kažnjavanju, ili pak smo odmah primjenili najstrožu kaznu tako da je ona izgubila odgojnu vrednost, jer umjesto da smo najprije primjenili partijsku opomenu, mi smo čekali da je stvar tako daleko sazrela da je bilo potrebno isključenje. Takav primjer je isključenje druga Ciglarica iz ćelije Mačkovec i Strnišćak Stjepana iz ćelije Strahoninec.

Prirast članova u partiju dokazuje da se nije vodila konstantna briga za omasovljenje partije, već smo primanje u partiju vršili više kampanjski, tako da nismo koristili dovoljno one momente gdje su se najbolji frontovci pokazali u radu tj. poslije svake akcije odskočio je izvjestan broj drugova koji su imali sve uslove da udju u partiju, a mi nismo uvijek na vrijeme

ove ljude obuhvatili. Bilo je slučajeva da smo siromašnog seljaka držali u kandidatskom stažu preko godinu dana i to sve samo radi toga, što ga nismo na zadacima dovoljno provjerili, prepuštajući ga vremenu.

Jedan manji broj ćelija nije vodio nikakovu brigu za članove već se osjećala čak neka bojazan pred eventualnim novim članovima da ih ne bi prerasli. Primjer zato jeste ćelija Belica i Križovec.

Pojava frakcionastva osjetila se u svom zametku u ćeliji Mursko Središće (selo) i to u tome, što su članovi te ćelije pomalo zauzeli oportunistički stav prema raznim ekonomskim akcijama, zatim počeli se prikazivati branitelji seljaka, s time što su naglašavali kako rudari dobiju mnogo više industrijskih artikala od seljaka itd. Naš Komitet je odmah uočio ovu tendencu i suzbio je, na taj način, što je poslao člana Komiteta koji je davao na licu mjesta stalnu pomoć.

Socijalni sastav partijskog članstva je slijedeći: Od ukupnog broja članstva tj. od 202 člana, radnika 102, siromašnih seljaka 69, srednjih seljaka 5, imućnija 2, namještenika i intelektualnih radnika 24. Mišljenja smo da je socijalni sastav pravilan.

Po nacionalnosti 197 Hrvata, 4 Srba i 1 Slovenac. Partijska organizacija na pripremanju kandidata za prijem u partiju radila je uglavnom preko ćelija koje su primale nove kandidate, na osnovu zalaganja u radu, a naročito u odnosu ličnih obaveza prema državi.

Kandidatski staž uzimao se individualno tako da siromašni seljak ili radnik bude predložen nakon 4-6 mjeseci za prijem u partiju, dok se kod intelektualaca provjerava kroz najmanje godinu dana.

Kandidati polaze redovito prosvjetne partijske sastanke dok radne sastanke polaze u zavisnosti zadataka koji stoje pred ćelijom. U nekim slučajevima partijska organizacija nije dovoljno odgojila, tj. pripremila kandidata za ulazak u partiju, a rezultat toga je bio da su ulaskom u partiju osjećali neki teret, tako da je bilo slučajeva čak i traženja izlaza iz partije. Takav je npr. slučaj bio u ćeliji Sv. Juraj član Golub Josip, te Matjašić Stjepan iz ćelije Krožovec. Bilo je i slučajeva da se primilo u partiju člana koji je ušao u organizaciju sa ciljem da unutra štiti svoje lične interese, ili da traži na račun članstva privilegije. Tako npr. Peharda Franjo ćelija Podturen i Zadravec Franjo iz iste ćelije dakle iz gore navedenog vidimo nedostatke koji su učinjeni kod pripremanja kandidata za partiju a koji proističu iz slabog ideološkog-teoretskog rada u ćelijama gdje je Komitet premalo dao pomoći.

Ideološki nivo članstva je slab, tako da od ukupnog broja članstva imademo 30% koji su slabo poznati sa najosnovnijim dužnostima i pravima člana partije, dok imademo oko 50% sa poznatim statutom partije a 20% je sa dobrim ideološko-teoretskim znanjem. Uslovi za razvikan većim djelom su dobri, dok je zalaganje u učenju dosta slabo.

Na uzdizanju članstva na ideološkom polju naša organizacija radila je može se reći kampanjski, tako da predavanja nisu bila kroz čitavu godinu već se početkom godine počelo sa temama iz H.S.K.P. /b/ I. II. III. IV. IX. I XI. Glava, iz predmeta N.O.B. NFJ. o Narodnoj vlasti SKOJ AFŽ-a i Nacionalno pitanje. Ove teme predavali su članovi KK. po kružocima, a u kojima su bile obuhvaćene dve tri ćelije prema broju članova. Svaka se tema proučavala 14 dana. Rezultati učenja nisu bili najbolji prvo što se na predavanje nije išlo uvijek dovoljno spremno, drugo što se nije počelo a niti prestalo sa radom po planu, već su ekonomski zadaci potisnuli ideološki rad, tako da se o nekim dobrim uspjesima ne bi moglo govoriti. Taj rad nastavio se u novembru mnogo organizovanije, tako da se zadnja dva mjeseca na tom polju mnogo krenulo naprijed. Predavanja su se održavala po planu iz dopisne partijske

škole i to po predmetu N.O.B.-a i Partijska izgradnja, a proučilo se iz svakog predmeta po tri teme. Predavači su članovi KK. a kružoci obuhvaćaju do 50 ljudi i to članova, kandidata i SKOJ-evaca.

Izvršavanjem partijskih zadataka uzevši općenito čitavu organizaciju može se reći da je bilo dobro. Sastanci su se održavali redovito, izuzev ćelije Mačkovec, Pribislavec i Vularija. Plaćanje članarine pod kraj godine potpuno je sredjeno, dok je kroz par mjeseci početkom godine to pitanje bilo dosta nesredjeno. Lične obaveze prema državi bile su dobre tako da su u većini slučajeva članovi partije svojim primjerom kod predaje viškova, kontrahiranja, poreza i drugih obaveza prednjačili. No bilo je i članova koji su pozivani na odgovornost kažnjavani pa čak i sa isključenjem iz partije radi neodazivanja izvršavanju obaveza. Takvih pojava bilo je u ćeliji Gardinovec Hadeljan Nikola i Blažić Martin te Grahovec Vida iz ćelije Mačkovec.

Rukovođenje vanpartijskim organizacijama po našem mišljenju je pravilno. U svim organizacijama partija je uspela osigurati rukovodstvo. Svi problemi koji se postavljaju Komitet ih rešava kao cjelinu te svaki član Komiteta po svojoj liniji provodi u život prenoseći to na odbore ili aktive a preko njih na mase.

I N.F.-tom Komitet rukovodi preko člana KK. koji je tajnik Kotarske Narodne Fronte, dok u Mjesnim Odborima N.F-te, gdje postoje ćelije u većini je član partije tajnik ili predsjednik odbora N.F. a u krajnjoj liniji član odbora.

Sa SKOJ-em rukovodimo preko člana KK. koji je polit. sekretar KK.SKOJ-a. SKOJ-evska organizacija broji 274 člana. Rad te organizacije jeste plodan, a to se vidi iz izvršenja obaveza u 1947. godini. Uz pravilno zalaganje i pomoću komiteta SKOJ-evska organizacija mogla je postići bolje rezultate. U toj organizaciji došlo je do sektašenja u vezi primanja u SKOJ-evsku organizaciju. Tako npr. u rudniku Mursko Središće i Gornji Mihaljevec organizacija. Mogla je SKOJ-evska organizacija stvoriti široke i čvrste SKOJ-evske grupe u tim selima²⁹. Dalje premalo se vodilo brige o demobilisanim borcima J.A. te omladincima sa pruge. Sposobnost organizacije odrazila se u akcijama za dobrovoljne radove. Tako da se komitet uz pravilnu pomoć rukovodstvu komiteta SKOJ-a može potpuno osloniti na SKOJ-evsku organizaciju kod izvršavanja zadataka.

Sindikalom organizacijom rukovodi se preko članova partije koji su birani u sindikalna rukovodstva. U sindikat je organizovano od ukupnog broja radništva na kotaru 93%. Da nije 100% organizovano razlog je priliv novih radnika iz sela koji ranije nikad nisu bili organizirani.

7. Politika kadrova

O ideološkom-političkom uzdizanju partijskog članstva bilo je govoreno naprijed u organizacionom dijelu izveštaja.

Članovi KK. te članovi Agit-prop komisije sačinjavaju posebni kružok na kojem su se proučavale u početku 1947. slijedeće teme: Iz historije S.K.P. /b/ I.II.III.IV.IX. i XI. glava, Narodni Front Jugoslavije, Karakter i Struktura narodne vlasti, Ustav F.N.R.J., O federaciji, Ekonomski razvitak naše zemlje i njezine perspektive, Nacionalno pitanje, Seljačko pitanje, Iz part. izgradnje - Partija novoga tipa i njezini organizacioni osnovi. Pod konac 1947. god. KK. je proučavao iz predmeta političke ekonomije teme: Predmet i metoda polit. ekono-

²⁹ Nejasno u izvorniku.

mije, zatim kratak pregled ekonomskih pretkapitalističkih formacija. Na tom kružoku predavali su: Jedan drug iz Part. aktiva predavača OK Varaždin i članovi ovog KK. Sa ćelijama u poduzećima radilo se je isto kao i sa ostalim ćelijama po selu. Partija je osigurala rukovodstvo u kadrovskoj politici u svim ustanovama i to na taj način što su tajnik K.N.O. i personalni referent članovi KK. Šef odsjeka unutrašnjih poslova u 1947. godini bio je isto član KK. rukovodioc UDB-e je član KK, tajnik Kotarskog zadružnog Saveza bio je član KK. do marta 1947, a zatim član KP.

U državnom i privrednom aparatu u 1947. g. sudjelovalo je 13 žena članova KP i to ne kao rukovodioci, već kao radnici ili namještenici.

U 1947. godini održani su slijedeći tečajevi za uzdizanje stručnih kadrova.

1 zadružno knjigovodstveni	sa 46 polaznika
2 stočno zdravstvena	" 30 "
1 administrativni za administratore MjNO	" 38 "
3 poljoprivredna - štrcanje i njega voćaka	" 105 "
1 lugarski - čuvanje i gajanje šuma	" 20 "
2 za šivanje (ženski)	" 40 "
1 krojački (ženski)	" 42 "
2 pletenje (ceker) kućni obrt	" 38 "
1 mehaničarski (za naučnike rudnika)	" 7 "
<hr/>	
14 kurseva (tečajeva) održano sa	Ukupno 366 polaznika

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:³⁰

³⁰ Potpis je nečitak.

39. KOTARSKI KOMITET KPH PRELOG

Kotarski Komitet KPH.³¹

P R E L O G

Broj: 31/48 18.I.1948. god.

Predmet: Godišnji izvještaj za
1947. godinu

CENTRALNOM KOMITETU KPH.
Org. Instruktorskom odjeljenju.

Z A G R E B

I. PREGLED POLITIČKE SITUACIJE NA NAŠEM KOTARU:

Preko godine 1947. politička situacija se znatno popravila, što se vidi po tome, da se ove godine lakše i potpunije izvršavalo sve obaveze koje su bile postavljene pred narod, kao i dobrovoljne akcije uspješnije su se izvršavale nego 1946. godine, na kojima je daleko veći broj učestvovao. Na masovnim sastancima, naročito u drugoj polovici godine su sve više posjećivani. Narod sve više sudjeluje u političkom i ekonomskom životu naše zemlje. Najuspješnije se pokazalo tumačenje svih pojava, tj. o (zadacima), tako smo uvijek kada je stajao neki zadatak pred nama dali na tumačenje narodu zašto je potrebno, tako da je narod s time na čisto, da je to baš tako i da to mora da bude. Dati narodu punu širinu a javno raskrinkavati sve spekulante i neprijatelje. Na masovnim sastancima se upoznavalo narod, a raskrinkavao neprijatelj sa njegovim raznim parolama, tako da se uvijek narod upoznao i sam zauzimao za izvršenje. Kao što je kod otkupa koji je izvršen, pšenica 107%, kukuruz 102%, krumpir je otkupljen prije obaveze 65 vagona, a obavezno 64 vagona, dok je norma bila 95 vagona. Ova norma nije bila ispunjena, ali se može vidjeti i danas nema nijednoga koji bi prodavali krumpir. Kod samog otkupa kukuruza i krumpira kao i ostalo otkup se izvršio pravilnije i lakše, nije bilo negodovanja kod naroda, tako da se stvarno može ocjeniti, da je ovaj zadatak bio uspješno završen. Jedino slabije je izvršen otkup zobi, ječma kao i graha, tu je nešto i godina podbacila. Kod bijelih žitarica smo imali poteškoća stime što je kasnije razradjen plan, tako da je neko dobio zaduženje, a nije posijao toliko. Kažnjeni za otkup imali smo ukupno 5 gazda i to bogati koji imaju 10-20 jutara zemlje, inače intervencije od strane milicije nije bilo. Ovo je kaznio Kot. N.O., a dok preko javnog tužioca, odnosno suda nije bilo kažnjeno nijednoga. U kampanji bijelih žitarica kažnjena su trojica ukupno sa 9 hiljada, a u kampanji kukuruza dvojica sa ukupnom svotom od 8 hiljada dinara.

Jesenska sjetva je uspješno sprovedena. Najveća poteškoća jesenske sjetve bila je trajna suša i ako se sjeme bacilo u zemlju usjev se sušio. Nakon prvog snijega koji je pao oko 10 cm. i natapao zemlju seljaci uz agitaciju i zalaganje svih frontovskih organizacija u roku osam dana posijali su površinu koja je bila predviđena planom. Vršile su se masovne kon-

³¹ Tekst izvještaja pisan je na pisaćem stroju bez dijakritičkih znakova, što je prilikom prijepisa ispravljeno radi lakšeg razumijevanja teksta.

trole jesenske sjetve, tako da se svakoga pozvalo, da što prije posije. Sprege koje nisu imali pozvalo se one preko Mjesnih N.O., da siju koji imaju spregu onima koji nemaju. Tako je posijano pšenice 108%, raži 109%, ječam 138% ostalo 14% kao napolica itd. Onima koji nisu imali sjemenja ili u ne dovoljnoj količini prema ovogodišnjem planu, dalo se u zamjenu najviše za kukuruz, a 13% se dalo za novac. Ovaj jesenski usjev je vrlo lijepo nikao.

Ubiranje poreza ide dosta lahko, osim bogatiji koji još nisu sve podmirili. Razrez ove godine, tj. 1947-1948. narod je zadovoljan, osim par kulaka u selu. Za 1946-1947. g. porez je ubran 8,749.392, dug je 5,657.528 ukupno 14,406.920. Za 1947-1948. god. je ubrano 2,781.379. Kod samog poreza isto nije bilo naročitog negodovanja.

Sve akcije koje je vodila N.F., kao što su izbori, sprovedeni su uspješno, osim nekoja sela koja su bila slabija. Kao što je Dubrava i Cirkovljan, ali uglavnom narod se odazvao, tako da je glasalo za mjesne izbore 93%, a za Kotarske 99,80%. Ostale razne akcije, kao što je voženje kamena, bile su vrlo uspješne, gornja sela od Mure odvezila su oko hiljadu kubika, što iznaša oko 3.000 prevoza, dok je sam Prelog odvezao 300 kubika, što iznaša oko osamstotina prevoza. Na raznim drugim akcijama narod je aktivno sudjelovao. Pred svakom akcijom se održavaju masovni sastanci, gdje se narod obavezuje na dobrovoljne radove.

Narodni front sa svakim danom jača i povećava broj članstva. Uspjelo se sve organizacije povezati i aktivizirati u okviru N.F., dok prije npr. vatrogasno društvo bilo odvojeno nijedan vatrogasac nije bio član N.F., fiskulturno društvo je isto tako bilo neko posebno sa onim starim rukovodstvom, kao i Seljačka sloga, koja je bila uglavnom skupljanje mačkovštine. No ovo sve se razbilo, mjenjali smo rukovodstva, tako da danas imamo rukovodioce u ovim organizacijama većinu komunista. Jedinstvo N.F. se svakim danom sve više učvršćuje, kao i priliv novih članova je veći. Narod se naročito u posljednje vrijeme obraća preko N.F. A neka nacionalna mržnja uopšte ne postoji, kao i onaj egoizam koji je vladao prije, suzbija se, vidi se po tome što jedan drugog potpomaže, a ne da se veseli njegovom zlu. Narod sve više daje povjerenje našim komunistima (narod kaže) vidiš ovi stvarno dobro stvaraju i dobri su ljudi, ali zašto ne vjeruju u Boga, čak dolaze oni ljudi koji su neraspoloženi spram našem novom društvom uredjenju, pa kažu da sad vjeruju ono što mi pričamo i da stvarno se puno gradi i da sav prilog kojega daju ne ide u pojedine žepove, te se primjećuje u posljednje vrijeme razgovor kod ljudi. No ima još uvijek i neki nedostatak kod naših komunista koji sa svojim odnosom krnje ugled partiji, npr. pijanstvu, diktatorski stav spram naroda, kao što je slučaj u Oporovcu tajnik N.F. kojega se plaše svi mještani, a član je partije, njegovi izrazi spram pojedininim, npr. kaže, što imaš ti da govoriš ti si bandit ili ti nemaš što govoriti nisi skakal po bunkerima, ima i takovi[h] kojima su još uvijek prvi lični interesi tako da koriste svoj položaj, pa se štite kod obaveza ili poreza ili pak najprije sebe nadjele onda ostale, tako da narod na ovakove kritikuje (negoduje). Najviše je negodovao narod našeg kotara kroz čitavu godinu za granicu zašto se više dana nije moglo ostati preko.

Naročito se primjećuje odobravanje naroda za ovaj porez, gdje su bogatiji više pogodjeni od manji (većina) tome odobrava, a još uvijek se najviše žale što nema obuće i odjeće dovoljno.

Prateći situaciju još uvijek narod nije načisto sa ratom, na veliko odobrava prijateljstvo sa susjednim narodima. Na našem konkretno kotaru je najviše odjeknulo potpisivanje ugovora sa Madjarskom, tako narod govori, da će sada sigurno lakše prelaziti granicu i da više neće iz Madjarske prijetiti opasnost rata. Narod je nekako slobodniji življi, odmah su govorili da više neće padati granate na naše selo.

Parole koje su se tu i tamo pojavile naročito o ratu razbijale su se na masovnim sastancima, nekog naročitog neprijateljskog rada nije bilo, osim pojava koje tu i tamo govore što smo skinuli križove po školama, tako da nam je najveća borba baš sa klerom. No ali narod sve više se odbija od njih, jer se raskrinkava konkretno popove npr. u Dubravi gdje nije htio dati krsni list trojici sirotinji ako ne plate sto dinara, na sprovod neće ići besplatno dekanovski pop besplatno sirotinji, već traži petstotina dinara. Tu smo odmah narodu dokazali, da njima nije za križeve nego za pare, što je narod i odobravao. Ostali neprijatelji se ne osjećaju tako kao što su mačekovci, jer su dovoljno raskrinkavani.

PRIVREDNI PROBLEMI:

Kod nas je bilo popaljeno tri sela prilikom ratnih operacija, ali je bilo predviđeno 19 stambenih zgrada sa investicijama od 285000 Din. To je izvršeno, osim toga tj. naknadno 74 gospodarske zgrade sa investicijama 601.445 Din., a izgrađeno 82 gospodarske zgrade tako da je plan daleko premašio, odnosno kuće koje su stradale u ratu izgrađene su osim nekih popravaka.

Proširivanje i popravci Mjesnih N.O. kao i popravak škola izvršeni su. npr. za popravak zgrade Mjesnih N.O. Oporovec i Držimurec investirano je 196.000. Din., a na dobrovoljnoj bazi uloženo je dobrovoljnih radnih sati za 143.000 Din. Za popravak školskih zgrada investirano je 344.000. Din., a dobrovoljni radovi iznašaju 72.000. Din. Gradnja mostova i popravak postojećih i to predviđenih 15, a izgrađenih 20, investirano je po planu 74.000. Din., a dobrovoljni radovi iznose 60.000. Din. Tu se najviše istakao Mjesni odbor Domašinec, koji je tri mosta izgradio preko plana. Izgrađena kino dvorana u Prelogu na dobrovoljni način, prištedjeno na dobrovoljni način 75.000. Din., prištedjeno je 56.000 Din., kao i gradnja fiskulturnog igrališta (stadion), gdje je na dobrovoljni način prištedjeno 75.000 Din. Tu se vidi da su se naše organizacije zalagale u izvršenju plana. No bilo je i nekih mjesta koja nisu sa dobrovoljnim radom pomagala kao što je D[onja] Dubrava, gdje je jedna škola ostala izvana nepokrećena, jer se nije fronta i mjesni založio. Preko N.F. sakupljalo se radnike za sječju drva, tj. šumsku industriju. U prvoy turi poslano je 42 kasnije 74 radnika i treća tura 80 radnika, ali se većina vratila kući sa makinacijom, da se ne ispunjavaju obaveze koje su se njima govorile, tj. da ne dobiju drva koja su najviše njima potrebna. Drugi radnici rade po cestama, gradjevinama, poduzećima i tvornicama, a dosta veliki broj radi u Republici Sloveniji.

STANJE U ZADRUGAMA:

Stanje u zadrugama se znatno popravilo s time što se izvestan broj drugova slalo na kurseve. Kadar ne zadovoljava u potpunosti, još uvijek vlada neko mrtvilo, neokretnost, što šteti narodu na vrijeme, jer mora čekati. Seljačke radne zadruge se razvijaju, naročito vlada interesovanje kod naroda, tako npr. u selu Čehovec, gdje dolaze ljudi predsjedniku i kažu, kako imaš pravo ti na zadrugu tako i ja, a to je zato što je dovoljan broj članova, pa ne bi rado više primali za ovu godinu, jer da ne bi bilo sada ispočetka glomazna.

IV. PREHRANA STANOVNIŠTVA:

Prehrana stanovništva u našem kotaru uglavnom je dobra, seljaci imaju, a kao što su razni namještenici učitelji, željezničari, oni isto moraju dobiti od seljaka. No kod samog sle-

dovanja neki puta se desi nepravilnost npr., da neko ne dobije koji puta sledovanje, jer ne može podići svi koji su na spisku, a to je zato što mjesni N.O. zapišu više nego se dobije sledovanje za mjesec dana. Stambeno pitanje je nešto teže, to je kod nas jedan od težih problema, kao i svjetlo kojega nije bilo više puta kroz godinu.

V. PODIZANJE KULTURNOG NIVOVA NARODA:

O radu na kulturno-prosvetnom uzdizanju naroda u 1947. god. rad državnih organa na narodnom prosvjećivanju bio je zadovoljavajući sa nekim izuzecima, kao npr. u toku godine vršila se promjena referenta za osnovnu nastavu i narodno prosvjećivanje, te je radi toga bio u izvesnim momentima zastoj, dok se novi nisu upoznali sa situacijom na terenu.

Rad društvenih i masovnih organizacija u toku cijele godine na narodnom prosvjećivanju bio je raznolik. U nekim selima uz zalaganje mjesnih organizacija i uskom suradnjom sa učiteljima u selu postizavani su dobri rezultati, dok gdje to nije bilo na visini bilo je i neuspjeha ili su sav taj rad u selu vršili učitelji sa dosta poteškoća.

Zalaganjem prosvetnog odsjeka Kot. N.O. u razdoblju od 1.-IV. mjeseca 1947. g. izvršen je popis svih nepismenih na području našeg kotara te je pronađeno 569 ljudi. U tom radu masovne organizacije nisu u svim selima ozbiljno shvatile važnost istog, te je glavni teret pao na učitelje sela. Od ukupnog broja 569 nepismenih obuhvaćeno je tokom početka godine 276 polaznika. Tu su ubrojena i dva vojna tečaja sa 24 polaznika, koji su se raspali radi demobilizacije. Od obuhvaćenih polaznika opismenjeno je 158 polaznika.

U početku akcije na suzbijanju nepismenosti vrlo malo je bilo pružena pomoć masovnih organizacija, već je sav taj rad obavljalo učiteljstvo, tako da je od 20 oformljenih tečajeva za nepismene sa 19 tečaja su rukovodili i radili učitelji, a samo jednim masovna organizacija. Članovi masovnih organizacija radili su najviše sa pojedincima.

Da bi taj rad bio bolji obrazovani su kulturno-prosvetni odbori u svim velikomjesnim N.O. sa kojima je rukovodio Kot. kulturno-prosvjetni [odbor]. Sastav tih odbora bio je od predstavnika svih masovnih organizacija.

Niže obrazovna tečajeva bilo je organizirano 3 sa 51 polaznikom. Organizacija tih tečajeva potpomognuta je od Mjesne K.P., a njeni su rukovodioci učitelji. U te tečajeve uglavnom bila su obuhvaćena djeca, koja su za vrijeme mađarske okupacije polazila školu, te nisu znala potpuno pisat niti čitat hrvatski i djeca koja nisu završila 4 raz.[reda] osnovne škole.

Srednje obrazovni tečajevi. Početkom 1947. g. bio je organiziran u Prelogu srednje obrazovani tečaj u kojeg je bilo upisano 30 polaznika, ali se već nakon kratkog vremena raspao, radi nedovoljnog zalaganja samog kotarskog rukovodstva.

Ostali tečajevi: Osim navedenih tečajeva organizirana su dva tečajeva za omladinske rukovodioce sa 27 polaznika, dva krojačka tečaja sa 46 polaznika, jedan tečaj za ručni rad sa 32 polaznika, jedan knjigovodstveni sa 15 polaznika, te tri masovna poljoprivredna tečaja sa 420 posjetilaca.

Prema napred iznetom, tokom polovine 1947. god. organizirano je sveukupno 20 tečaja za nepismene sa 276 polaznika i 13 raznih tečajeva sa 621 polaznika.

U drugoj polovini 1947. g. u rujnu mjesecu organiziran je tečaj podučitelja, koji je imao 18 polaznika predstavnika svih masovnih organizacija tj. AFŽ-a, i N.O.H. Zatim se ponovo pristupilo popisu nepismenih, to je uz sudjelovanje svih masovnih organizacija i

učiteljstva, pronađeno još osim opismenjenih 518 nepismenih, od toga je sposobno 346 dok ostali zbog raznih tjelesnih ili duševnih mana su nesposobni.

U prikupljanju i obuhvaćanju nepismenih u tečaj naročito se istakla sa svojim zalaganjem Mjesna N. F. Turčišće, koja je osim nepismenih obuhvatila i 37 polaznika u niže obrazovni tečaj, dok je selo Domašinec najslabije, jer tu mjesne masovne organizacije ne zalažu se na tim zadacima, te čitavi teret leži na učiteljima, a koji opet ne mogu obuhvatit nepismene.

U toku druge polovine 1947. god. osnovano je 17 tečajeva za nepismene sa 192 polaznika, do danas još nije osposobljenih podučavatelja za nepismene radi 7, dok ostalo vode učitelji.

Početak školske godine 1947/48. obrazovani su: devet nižeobrazovnih tečaja sa 127 polaznika, dva srednjeobrazovna i to u Kotoribi, upisalo se 40 polaznika, dok od toga redovito polazi 13, a ostali su otpali. U Prelogu polazi redovito 55 polaznika.

U drugoj polovini 1947. g. rad na kulturno-prosvetnom polju bio je mnogo bolji i lakši u odnosu na prvu polovinu 1947. g., jer su u većini sela masovne organizacije pristupile aktivno k radu na kulturno-prosvetnom uzdizanju radnog naroda.

Rad osnovnih škola: Rad osnovnih škola u toku prošle godine odvijao se sa dosta raznih poteškoća. Glavna poteškoća u radu osnovnih škola je nedostatak stručnog učiteljskog kadra. Prosječno brojno stanje učitelja u toku godine bio je 63-65 učitelja na 24 škole, a od toga 52 stručna, dok su ostali sa nepotpunom srednjom školom. Drugi nedostatak jest, slab politički nivo učiteljskog kadra.

Za stručno i političko uzdizanje učiteljskog kadra održani su u toku prošlih 6 mjeseci svaki mjesec po dva sastanka sindikalnih grupa.

Osnovne škole našeg kotara imaju 92 odelenja I.-IV. raz. i 37 odelenja V. i VI. raz., a sedmogodišnja škola u Kotoribi ima 8 odelenja od I-IV. razreda i 2 odelenja V. i VI. razreda. Ukupan broj učenika osnovnih i sedmogodišnjih škola u Kotoribi iznosi 5.563 učenika. Od toga otpada 4.285 polaznika I.-IV. razred, 816 učenika V.-VI. razreda i 462 učenika sedmogodišnje škole.

Prema broju učenika otpada na jednog učitelja ili nastavnika oko 86,9 učenika.

Redoviti polazak učenika prosječno je dobar.

Za kulturno i idejno-političko uzdizanje radnog naroda veliku ulogu igra dnevna i tjedna naša štampa, razna politička i stručna predavanja, filmovi kao i ostale prigodne priredbe.

Na našem kotaru najviše se čita "Vjesnik" iz Zagreba, "Slobodni dom", "Narodni list", "Borba", "Naprijed" kao i sindikalna štampa. Za pravilno tumačenje direktiva preko dnevne štampe organizirane su razne čitalačke grupe. U toku prošle godine bilo je 98 čitalačkih grupa, koje su u letnim mjesecima prestale sa radom, dok početkom jeseni prošle godine pa do 31.XII.1947. g. osnovane su ponovno 83 čitalačke grupe.

Predavanja se održavaju redovito kroz sve zimske mjesece i dva narodna sveučilišta svaki tjedan ili četiri put mjesečno i to u Kotoribi i Prelogu, dok u drugim mjestima održavaju se povremeno.

Kroz letne mjesece rad narodnog sveučilišta nije stalan, već povremen.

Za idejno-političko i kulturno uzdizanje masa priredjivane su razne priredbe i akademije prilikom raznih historijskih datuma u svim većim mjestima i kotarskom centru, dok u manjim mjestima sazivani su masovni sastanci, na kojima su se i čitali odnosni referati.

Uticaj filmova na mase u početku samog otvorenja kina u kotarskom centru bio je dosta slab i to iz tehničkih razloga, jer kino dvorana bila je vrlo nepodesna, a i sam mu smeštaj i uređaj isto. Nakon preuredjenja i reorganizacije kino dvorane i namještaja kao i tehnički doterivanjem postaje vrlo veliki interes naroda, ne samo iz centra nego i obližnjih sela, a naročito veliki interes pobudjuju domaći i Sovjetski filmovi.

U idejno-političkom uzdizanju radnih masa glavni zadaci i zalaganje su članovi KP. koji su u svemu pokretači i predvodnici, te svojim uticajem preko masovnih organizacija utiču na narod.

Glavne poteškoće za kulturno-prosvetni masovni rad u prošloj godini bio je veliki nedostatak u većini sela kulturnih domova, materijalna i tehnička sredstva za sprovođenje propagande i agitacije.

VI. STANJE U PARTIJSKIM ORGANIZACIJAMA:

Naša partijska organizacija kvalitativno se uzdigla, dok je kvantativno slabija. Nacionalni sastav u našoj partijskoj organizaciji jest uglavnom Hrvati, jer nema Srba ili koje druge nacije, osim onih koji dolaze iz drugih krajeva. Članovi KP. su uglavnom poluproleterti i srednjaci, dok bogatiji u čitavoj partijskoj organizaciji imamo svega trojicu-četvoricu, a kod primanja 1947. g. nije primljen nijedan od kulačkih elemenata, najviše je uzeto od siromašnih seljaka, jer se na njih najviše može djelovati. Provjerava se preko raznih akcija njegovo zalaganje i odnos. Svaki član partije zadužen je da odgoji jednog ili dvojicu individualno, a dok nekoje ćelije imaju simpatizerske grupe iz kojih se crpi kadar. Održavaju se redovito radni i prosvetni sastanci na koje polaze članovi Komiteta. Održavali smo predavanja po centrima više ćelija zajedno, proučavalo se Historija SKP/b/. Posle predavanja tj. na njihovim prosvetnim sastancima (kao kružocima) proučavala se tema, koja je bila predavana.

Ideološki nivo je dosta slab, jer članovi partije slabo individualno proučavaju. Partijska disciplina je srednja. Direktive se poštivaju i provode u život, osim pojedinaca koji se nepravilno odnose spram istima. Plaćanje članarine je redovito u posljednje vrijeme, dok početkom godine nije bilo redovito, tako da se vidi poboljšanje u samoj partijskoj organizaciji i s time što sve svoje obaveze ispunjavaju potpuno i na vrijeme, osim pojedinaca i to baš bogatiji koji bi se rado izmiču baš koristeći što su u partiji, ali ovo je sve rijedja pojava. Tako baš sa tim raznim primjerima naši komunisti i steknu povjerenje koje trebaju kao rukovodioci. Sve direktive se prenašaju preko naših komunista koji su u Vlastima, rukovodioci N.F., sindikata kao i ostalih organizacija. Rukovode se najviše preko ubjedjivanja. Održavajući naši komunisti sastanke ili sudjelujući na sastancima tih organizacija, tako da naša partija vrlo lako prenaša direktive u široke radne mase.

Za SKOJ je zadužen član KP, a partija preko njega daje direktive i pruža pomoć SKOJ-u.

Organizacija AFŽ-a je vrlo lijepo razvijena i ona sve zadatke može sprovesti u djelo.

Sindikati su dosta slabi, a to je zato što uglavnom su u sindikatima koji imaju i privatno vlasništvo, a i kadar sindikata, tj. rukovodstvo je slabo.

Omladinska organizacija je dosta masovna i aktivna, tako da je baš omladina imala vrlo lijepi uspjeh.

VII. POLITIKA KADROVA:

Politiku kadrova vodi naš Komitet. Sva namještenja, odnosno postavljanja na razne dužnosti pretresavaju se na sastancima Kotarskog Komiteta. Kroz čitavu godinu mjenjali smo par tajnika Mjesni N.O. Dok na kotaru se nije mijenjalo, jer se uspjelo uzeti najbolje članove partije. Članovi Komiteta se dosta zalažu za svoje vlastito uzdizanje tako da mogu dati i samom članstvu ono najpotrebnije. Žena članova KP. imamo u državnom aparatu 4, a u privrednim poduzećima 10. One dosta dobro zadovoljavaju na dužnostima. Opća politika je da se metne žene na ono mjesto gdje netreba jača fizička snaga.

Za stručno uzdizanje kadrova poslani su bili drugovi u razne gradove, jer kod nas se nisu održavali, za knjigovodje koji se održava u Čakovcu, matičare, za otkup. Neki baš stručni kurseva nije bilo, jer nemamo poduzeća u našem kotaru. Ukupno polaznika raznih kurseva bilo je 27, od kojih je 10 polaznika matičarske kurseve, 15 knjigovodstveni, 1 za financiju i 1 za građansko stanje.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:³²

³² Izvještaj je potpisao Ivan Vugrinčić, politički sekretar.

40. KOTARSKI KOMITET KPH LUDBREG

Kotarski Komitet KPH
Ludbreg
Broj: 12/48
18. siječnja 1948. god.

Predmet: Godišnji izvještaj
za 1947. god.-

CENTRALNOM KOMITETU K. P. HRVATSKE
-Org. instruktorsko odjeljenje-

Z A G R E B

Veza Vašeg dopisa br. 218/48. od 8. januara 1948. god.

I. Pregled političke situacije u kotaru za 1947. god.

Politička situacija u kotaru na polju zalaganja naroda za ispunjavanje zadataka iz Petogodišnjeg Plana za 1947. god. bila je dobra. Privredne mjere, koje je poduzimala narodna vlast u pogledu ispunjavanja obaveza prema državi od strane seljaka kao što je sjetva, otkup, plaćanje poreza i izvršavanje pojedinih akcija, naišle su kod većeg dijela naroda na razumijevanje, te su i prema tome sprovedjene u život, dok jedan dio špekulanata na tom polju pokazao je otpor prema tim mjerama. Sjetva je u potpunosti završena. Po pitanju otkupa bijelih žitarica bilo je stanovitih poteškoća, što se objašnjava podbacivanjem uroda u 1947. god., te taj zadatak nije izvršen sa 100%. Dok kod otkupa kukuruza nije bilo naročitih poteškoća i otkup je završen i plan prebačen. Po pitanju naplate poreza naišlo se na razne poteškoće, i to na nerazumijevanje zašto se toliki porez ubira. Za izbore Kotarskih i Mjesnih NO-a kod naroda je vladalo veliko interesovanje, te su isti prošli sa dobrim uspjehom. To znači, da je ona mjera, kojoj je više posvetila pažnje narodna fronta na polju političkog objašnjavanja, sprovedena u potpunosti, dok one mjere, kojima je manje posvećivala pažnje, nisu izvršene u potpunosti (kao što je porez).

Odnos Srba i Hrvata u NF-i, kao i na svim ostalim zadacima, je pravilan. Ne postoji nekih šovinističkih mržnji, osim par šovinsti iz srpske nacionalnosti, koji su bili za vrijeme rata internirani u Srbiju, dok od strane Hrvata ne javlja se pojava šovinizma. Odnos komunisti prema ostalim frontovcima je dobar i svi članovi Partije svoje zadatke u privredi sprovadjaju u život u skladu sa frontovcima.

Dosad narod još najviše postavlja pitanja: Zašto još nema dovoljno robe, odjeće, obuće, građevnog materijala itd. Oko 30% ljudi se žali na porez, dok oko 70% odobrava porez i naročito izgradnju popaljenih sela u Kalniku, kao i izgradnju novih kulturnih i prosvjetnih objekata. Naročito interesovanje vlada kod naroda po pitanju elektrifikacije sela.

Spoljnu politiku naše države odobrava većina naroda i to naročito politiku mira, dok je ne odobravaju pojedini neprijateljski elementi, kojima je planska privreda trn u oku. Naš narod s oduševljenjem pozdravlja zaključivanje ugovora o prijateljstvu i uzajamnom pomaga-

nju Jugoslavije sa susjednim slavenskim zemljama. Na skupovima seljaka ima pojava razgovora po tim pitanjima, te seljaci zaključuju: "Valjda će nam biti osiguran mir, kad imamo demo toliko prijatelja".

Utjecaj neprijatelja mačekovaca, ustaša i četnika u kotaru se ne osjeća u otvorenom smislu, već pojedinci tu i tamo npr. četnici u srpskim selima, koji su za vrijeme okupacije bili internirani u Srbiju, nastoje da prave mržnju između srpskog i hrvatskog naroda, a s te strane pomaže ih i nekolicina zastarjelih mačekovaca, na što NF energično odgovara. Utjecaj klera dosta je jak i to jači od 1946. god., što je uzrok hapšenja Stepinca, a to se vidi po tome, što u crkvu zalazi više naroda nego 1946. god., a taj jači utjecaj objašnjava se time, što su sada popovi počeli prikriveno raditi, više ne istupaju otvoreno, čak se događa i to, da se u crkvi moli za žrtve NOB-a, a takav rad masu više privlači u crkvu.

Metod rada neprijatelja, kao i parole za vrijeme otkupa i ubiranja poreza, vodio je tome, da se otkup i porez vrši zato, što se Jugoslavija sprema za rat s Engleskom i Amerikom. Kod osnivanja seljačkih radnih zadruga pojavila se parola, da se time hoće stvoriti bivša grofovskina imanja, te da se narod baca u kmetstvo. Iste parole su pravovremeno suzbite od strane NF-e, a i narod se kasnije sam uvjerio u neispravnosti istih parola.

II. Privredni problemi.

Plan proizvodnje u industrijskim poduzećima, kao npr. ciglana "Ludbrežanka", izvršila je plan sa 100%, dok rudnik "Rasinja" nije ispunio plan, pošto se proizvodnja vrši na sasvim primitivan način. Ostalih industrijskih poduzeća ne posjedujemo. Partijske organizacije u tim poduzećima nema. Radna disciplina od radnika bila je djelomično dobra, a djelomično i lošija. Iskustva, koja je part. organizacija stekla u borbi za izvršenje plana, su ta, da samo pravilnim prilaženjem zadacima i političko objašnjavanje istih može izvršiti plan proizvodnje. S druge strane briga za materijalno snabdjevanje radnika u buduću treba doći na prvo mjesto. Mobilizacija radne snage iz sela za privredu, kao rudnike i sječu drva, nije uspjela. Nije uspjela zato, što su radnici, zbog slabe zarade na šumskim predjelima u Bilogori, vraćajući se kući rasplinuli mobilizaciju. Plan obnove popaljenih sela i domova u našem kotaru izvršen je sa 260%. Plan obvezatnog otkupa bijelih žitarica izvršen je sa 91,8%, kukuruza sa 101%, krumpira sa 63%, graha svega 7%, svinja 110%, sijeno i slama sa 73,1%. U kampanjama za otkup nije bilo potrebno primjenjivati kaznu, prema tome u svim kampanjama nije bilo kažnjenih. Metod rada u toku kampanja bio je taj, da su se organizovale otkupne ekipe, koje su uz pomoć Narodne vlasti i NF-e vršile otkup. Oni artikli, koji nisu 100% otkupljeni, kao npr. krumpir, grah, nisu otkupljeni zato, što je prije obvezatnog otkupa bila dozvoljena slobodna prodaja, gdje je narod po slobodnim cijenama prodavao te artikle, npr. urod krumpira u 1947. god. mnogo je podbacio, što je jedan od uzroka. Sjetva je izvršena sa 108% prema planu. Razrez poreza za 1946. god., a koji se vršio u 1947. god. bio je izvršen pravilno, prema tome ubrano je za 1946. god. i akontacija za 1947. god. 80% poreza, dok ponovni razrez za 1947. god. izvršen je po svim Mjesnim NO-ima. Naplata za 1947. god. dosad je izvršena od ukupne norme 16,942.368 din. 14,000.000 din.

III. Stanje u zadrugama.

Dosad u našem kotaru postoje 2 seljačke radne zadruge, jedna je formirana početkom 1947. god. "Rasinja", i jedna na koncu 1947. god. "Čukovec-Bolfan". Poteškoće u tim zadrugama bile su te, što zemlja unjeta u zadrugu nije ukupna, već je raspacana na mnogo komada i to kroz cijelu godinu otežava rad zadrugarima. Uspjeh po tom pitanju bio je, što zadruga je uspjela svu zemlju zamijeniti sa ostalim seljacima i koncentrisala je u tri kompleksa. Poteš-

koće u toj zadrugi tj. "Rasinji" su te, što nedostaje radne snage, dok zadruga "Čukovec-Bolfan" je tek u razvitku. Politički utjecaj seljaka-zadrugara na seljake van zadruge je dosta jak i ima inicijative, da se još u nekoliko sela u 1948. god. oforme zadruge. Ostale kao nabavlačko-potrošačke zadruge obuhvatile su 98% stanovništva, dok ostalo stanovništvo obuhvatila su komunalna poduzeća, od kojih su snabdjeveni. Kadrovi tih zadruga tj. nabavlačko-potrošačkih zadruga ne pokazuju dovoljno sposobnosti u rukovodjenju sa istim, tek jedan manji dio je sposoban.

[IV] Prehrana stanovništva

Radnici i namještenici kao i njihove porodice bili su snabdjeveni redovno sa svim artiklima. Što se tiče seljaštva i ostalog stanovništva bilo je snabdjeveno sa svojim vlastitim sredstvima u dovoljnoj mjeri, te u tom pitanju nije bilo poteškoća.

Pitanje stanova u samom mjestu Ludbregu bilo je dosta teško pitanje, pošto nedostaje stambenih zgrada, no to pitanje se dosta dobro rješilo, kada je dovršena zgrada Kotarskog NO-a, u koju se smjestio sa svim svojim odsjecima, kao i Vojni Odsjek i Odsjek Unutrašnjih poslova, te tim pitanjem je riješeno. Rasvjeta se u gotovo cijelom kotaru vrši na petrolejske svjetiljke, osim mjesta Ludbrega i sela Rasinje, gdje se rasvjeta upotrebljava pomoću struje, ali je i tu bilo kroz čitavu godinu poteškoća, radi nedostatka vode za pogon strojeva.

V. Podizanje kulturnog nivoa naroda.

U 1947. god. opismenjeno je 367 nepismenih od ukupnog broja 1.311. Taj posao uglavnom su izvršile škole uz mjestimičnu pomoć narodnih vlasti i frontovskih organizacija. Od društvenih organizacija u 1947. god. radi 20 knjižnica, 20 čitaonica, 5 pjevačkih zborova, 3 stalne kazališne družine, te u svakom selu povremene kazališne družine. Čitalačkih grupa u 1947. god. radilo je 74. Polazak osnovnih škola bio je sa 96%, a polaznika imademo oko 3.200. Kazne su se izricale po mjesnim NO-ima radi neredovitog slanja djece u školu. Tako da je u 1947. god. radi toga kažnjeno oko 11 roditelja, koje su kazne na nekoliko od njih djelovale odgojno, a na neke nisu. Pitanje kulturno-prosvjetnih prostorija u našem kotaru vrlo je zamršeno pitanje. To zbog toga, što u kotaru ne postoji niti jedan dom kulture. Nastavnog kadra je premalo, te smo bili prisiljeni, da nestručnjake postavimo za pomoćne učitelje s tim, da se škola ne zatvara. Po radu u školi nastavni kadar zadovoljava, na političkom i vanškolskom radu ne zadovoljava, osim nekoliko učitelja, koji su aktivisti NF-e. Opće-obrazovnih kurseva, nižih, srednjih i viših u 1947. god. nismo imali. U kotaru postoji samo jedna sedmoljetka i to u Ludbregu. U sedmoljetki nedostaje nastavnik za glazbu, stručnjak za fiskulturu, te nastavnik za ruski jezik. Nastavnika na sedmoljetki ima 9, od kojih su troje slabi, nezadovoljavajući ni u kom pogledu, dok ostali zadovoljavaju. Postoji još škola učenika u privredi, koja dosta dobro napreduje. Osim toga postojala je jednogodišnja domaćinska škola u Vel[ikom] Bukovcu, koja radi svog nastavnog kadra nije imala baš najbolje rezultate. Broj polaznika u ovim stručnim školama bio je 98.

Štampa pomaže rad na kulturno-prosvetnom polju u dosta zamašnoj mjeri. Većina naroda pretplaćena je na štampu. Na kulturno-prosvetnom polju najviše su radile kazališne družine, kotarsko narodno sveučilište sa svojim predavačkim centrima i čitalačke grupe u selima. Predavanja se održavaju u narodnom sveučilištu kao i predavačkim centrima raznog privrednog i političkog karaktera.

VI. Stanje u partijskoj organizaciji.

Na početku 1947. god. partijska organizacija brojila je 185 članova. Kroz zadatke u godini razvitak part. članstva popeo se na 219 članova, što znači za 34 člana. Od toga radnika

10, seljaka 17, intelektualaca 6, ostalih 1, Srba 1, Hrvata 33. Rad Partije na pripremanju kandidata za prijem u Partiju, bio je dosta slab. Iz redova kandidata u Partiju je primljeno 13, dok ih je 42 produžilo kandidatski staž, što znači, da je ukupan broj bio 55 kandidata. Iz SKOJ-a u Partiju primljeno je 21 član SKOJ-a. Za podizanje ideološkog nivoa članstva Partije, bili su formirani part. kružoci, kojima je tjedno jedanput održano predavanje od aktiva predavača formiranog pri Komitetu. Proučavali su se predmeti: NOB i Izgradnja države, Polit. ekonomija. No naročitog uspjeha tu nije bilo, jer članstvo nije redovito polazilo predavanja, dok onaj dio, koji je redovito polazio, vrlo teško je shvaćao materijal. Disciplina kod članstva nije na visini, što se objašnjava neredovitim dolaženjem na part. sastanke, plaćanjem članarine, kao i u pogledu ispunjavanja obaveza prema državi. Tako su npr. ćelija Ivančec, Duga Rijeka, Slanje, Kutnjak i Luka-Komarica, zbog pojedinih članova iz istih ćelija neredovito održavale sastanke, niti plaćali članarinu dotle, dok se nije Komitet specijalno pozabavio njima i stanje donekle sredio. U pogledu ispunjavanja obaveza prema državi sve ćelije su odnosno članovi Partije u njima prednjačili u tom pogledu, osim Namjesnik Tome, člana KP iz ćelije Djurdj, koji je radi nedolaženja na part. sastanke, neplaćanja članarine i neispunjavanja obaveza prema državi isključen iz KP. Partijska organizacija rukovodi vanpart[ijskim] organizacijama preko svojih članova, koji se nalaze u rukovodstvima istih. Tako npr. sa frontom preko člana Plenuma Komiteta, koji je tajnik Kot. Odb. NF-e, koji part. politiku i part. zadatke dobivene od Komiteta prenosi na odbore NF-e u selima, u kojima takodjer ima članova KP. Sa SKOJ-em preko člana Komiteta Partije, koji je sekretar Komiteta SKOJ-a, kao i članova KP u selima, koji su sekretari SKOJ grupa. Sa sindikatima preko člana KP, koji je tajnik Kot. sindikalnog vijeća, te direktive dobivene od Komiteta prenosi na članstvo KP u sindikalnim podružnicama. Sa ostalim društvenim organizacijama takodjer preko članova KP, koji se nalaze u njima. Stanje u vanpart[ijskim] organizacijama kao NF i sindikatima dosta je nesredjeno, što se ispoljilo na izvršavanju zadataka, koji su se postavljali pred njih. NF na tumačenju uloge privrednih i političkih mjera poduzetih od strane Narodne vlasti nije odigrala svoju ulogu. Seljak nije bio pravovremeno obavješten sa otkupom žita i važnošću otkupa, kao i drugih privrednih mjera. Seljak nije pravovremeno obavještan o političkim događajima u zemlji i svijetu. Prema tome sve to treba da se pripiše NF-i, koja je to trebala izvršiti, a nije radi svoje organizacione nesredjenosti i političke zaostalosti. Sindikati takodjer nisu odigrali svoju ulogu među radnicima u privrednom pogledu, čemu je uzrok nepostojanje rukovodećeg centra, kao rukovodećeg tijela sindikalnih organizacija u kotaru. Kroz godinu prethodile su razne izmjene u sindikalnom vijeću i nije bilo stalnog sistematskog rukovodjenja. U tom pogledu Komitet je poduzeo mere: Kao formiranje Kotarskih i Mjesnih rukovodstava prednjih organizacija u pogledu njihovog organizacionog sredjenja, tako da sada rukovodstva postoje i njihovim radom organizacija je počela da se učvršćuje i sprema na predstojeće zadatke. Masovnost vanpartijskih organizacija takodjer ne odgovara svom cilju. Od 35.000 stanovnika u našem kotaru fronta broji 5.680 članova, Narodna Omladina 2.250, sindikati 770 članova, što znači, da jedan veliki dio naroda i omladine nije obuhvaćen u organizacijama. Od ovih pokazala se najbolja omladinska organizacija u izvršavanju zadataka, koji se postavljaju pred nju. To s tim, što je ona u 1947. god. učestvovala samo na izgradnji omladinske pruge sa svojih preko 600 članova.

VII. Politika kadrova.

U 1947. god. 2 člana našeg Komiteta prošli su kroz nižu part. školu pri CK KPH od 6 mjeseci, dok se dvojica članova Komiteta još sada nalaze u školi, koja je počela u prosincu 1947. god. Komitet u pogledu odgoja svog članstva održava kulturno-prosvetne sastanke, na

kojima proučava političku ekonomiju. Kadrovskom politikom u NO-u i Javnom tužioštvu rukovode članovi Partije tj. u NO-u personalni referent, član KP i Javni tužioc u tužioštvu isto član KP. U državnom aparatu, kao što je Kotarski NO i Mjesni NO-i učestvuje 16 žena, članova KP, te u komunalnim poduzećima i 1 žena, koja je član KP. U 1947. god. održan je stručni zidarsko-tesarski kurs sa 30 polaznika. Ostalih kurseva po poduzećima nije bilo.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:³³

³³ Izvještaj je potpisao Josip Špičko, organizacioni sekretar.

41. KOTARSKI KOMITET KPH IVANEC

KOTARSKI KOMITET KPH
I V A N E C
Broj 10/48
Dne 20. siječnja 1948. godine.

CENTRALNOM KOMITETU KPH.
(Org.instruk. odjeljenje)

Z A G R E B

Dragi drugovi!

Prema Vašem dopisu od 5. januara broj 218/48. god, kojim nas tražite godišnji izvještaj za 1947. godinu.

U prilogu dostavljamo Vam istog prema datim uputama kako slijedi

1) PREGLED POLITIČKE SITUACIJE NA NAŠEM KOTARU.

U prošloj godini naš narod prilično se založio na izvršenju zadataka Petogodišnjeg plana. Radnici kraj zalaganja naših rukovodioca pravilno su shvatili zadatak prve planske godine, te su i vodili borbu za izvršenje istog, a s druge strane borili su se i protiv onih elemenata koji su štetili i sabotirali rad u proizvodnji, te su kao takove izbacili iz svoje sredine. Novoprimitljeni radnici iz sela takodjer su pravilno svatili zadatak koje je postavljen pred njih, te su se u istom mnogo zalagali. U našim poduzećima i tvornicama uz mnogo poteškoća, a zalaganje naših partijskih organizacija uspjele je podići radni elan, a što je uslovalo da se je plan izvršio i premašio. Na primjer Ivanečki rudnici, tvornica cigle Bednja u Lepoglavi, tvornica cigle u Tužnom Cerju, tvornica Lepa, Jela u Lepoglavi, vapnara Ravna Gora, kao i kamenolom u Lepoglavi. Manja poduzeća kotarskog značaja takodjer su premašila kako proizvodni tako i financijski plan u 1947. godini. Prema tome uglavnom tvornice i poduzeća kotarskog i Republikanskog značaja na našem kotaru, izvršile su kako smo naprijed spomenuli svoj godišnji plan, a dočim je novoosnovano izletišta Trakošćan jedva dostiglo svoj plan, tome je razlog što je bilo dosta kasno otvorenje, dok s druge strane isto poduzeće nije momentalno imalo što mu je bilo potrebno.

Kraj tih uspjeha koja su naša poduzeća postigla u prošloj godini ne može se ocrtati kao politička svijest radnika, no uz zalaganje kako partijskih org. tako i sami uprava uspjeli smo uglavnom podići donekle svijest radnika za ispunjenje plana.

Situacija na selu u prvoj godini gledajući općenito je zadovoljavajuća osim pojedinih ekonomski za naše prilike jačih zaselka, kao što je Jerovec, Ribić breg, Koškovec, jedan dio Voće Dolnje i Klenovnika, gdje su se pojedinci neprijateljski odnosili po svim akcijama, koje je postavila narodna vlast. Takodjer ti pojedinci u tim selima širili su neprijateljske parole i to: da je drug "Tito ubijen", "da će doći Maček na vlast", "da je drug Bakarić zarobljen u Francuskoj" i "da će doći Englezi". Takovi ljudi uglavnom više ne predstavljaju niti ne uživaju ugled od našeg naroda jer su sa svojim lažnim parolama se izolirali od istog.

Pošto je naš kotar ekonomski pasivan nismo imali većih poteškoća kod otkupa kukuruza, krumpira, masti i kod naplate poreza. Kod otkupa kukuruza i krumpira nije se izvršila postavljena norma s razloga, što je zaduženje tj. utvrđivanje uroda postavljeno u mjesecu lipnju, kada se urod dobro pokazao, dok je kasnije isti podbacio. Kod naplate poreza nije bilo većih poteškoća, može se reći, da je i čak nije bilo, jer je sama naplata poreza postignuta i za 1% premašena. Kod tih akcija bilo je grešaka od strane komisija koje su rukovodile sa otkupima, tako da su zaduživali neke siromašne seljake, dočim su kod nekih bogatijih snizivali normu. Takove nepravilnosti smo ispravljali, a pojedince i kažnjavali.

Izbori koji su se vršili u prvoj godini kako mjesne tako i za kotarski narodni odbor uglavnom je bio prilično narod zainteresiran, a što je dokaz jer je isti izašao na izbore sa 99%. Kod samih izbora Narodna fronta se mnogo založila i sa svojim političkim uvjerenjem uspjela je da idu na izbore i oni, koji su se neprijateljski odnosili i širili neprijateljske parole, "da su već Englezi u Sloveniji" i da će se na dan izbora spustiti "padobranci". Takove je naša narodna fronta uspjela raskrinkati u njihovim namjerama i uspjela takovih 5% dobiti na izbore. Narod je sa zadovoljstvom prihvatio listu Narodne fronte i za istu glasovao.

Odnos i jedinstvo narodne fronte na našem kotaru može se reći da je dosta dobar, jer na našem kotaru neimade više nacija te uglavnom Narodnu frontu sačinjavaju komunisti simpatizeri i bivši HSS. Istaknuti rukovodioci bivše HSS uvukli su se u Narodnu frontu, gdje su pasivni i prikriveno guraju svoju politiku, sa parolama koje smo napred spomenuli. To su sljedeći ljudi: Vojtec Artur, Friščić Mato, Jug Franjo, Hranj Fridrih, Fotez Blaž, Lukavski Izidor, Knez Jakob, kao i narodni zastupnik savezne skupštine Češnjaj Tomo. Takovima smo pristupili i aktivizirali ih na raznim akcijama, kao i pojedince najistaknutije ušaltali u kotar iako su oni željeli da bi radje radili u svojim mjestima. To je bio slučaj sa Češnjaj Tomom koji je narodni zastupnik za saveznu skupštinu, a koji se izgovarao da je preteško za njega vršiti dužnost pročelnika poljoprivrede i šumarstva iako imade sposobnosti za istu. Sama HRSS koja postoji na našem kotaru ne predstavlja više neku važnost ni ugled od naroda, jer su se sami kompromitovali, sa raznim svojim parolama, "O tobožnjem ratu" kao i "dolazku Mačeka", a što je narodu nepristupačno. To ne znači da naše organizacije ne trebaju voditi i pratiti njihovu politiku, naprotiv mi ćemo i dalje kao takove imati u vidu i sa njima raditi.

Naš narod najviše se žalji na razne nepravilnosti koje se dešavaju od strane organa Mjesne narodne vlasti, te zbog pomanjkanja tekstila koji dolazi u manjim količinama, te radi obuće i razni[h] drugih industrijskih artikala, kojih momentalno nema u dovoljnoj mjeri. Kod istih prigovora ima i neopravdanih što uglavnom to prigovaraju razni nepoćudni elementi, dok mi opravdane prigovore na licu mjesta ispravljamo, a pojedince koji zlonamjerno griješe raskrinkavamo i kažnjavamo. Takodjer je bilo nepravilnosti kod otkupa krumpira, gdje bi se moglo više otkupiti krumpira, ali Ministarstvo trgovine nije nam poslalo obećanog tekstila, na stimulacione bonove, pa se narod na to žalji. Prošle godine imali smo par slučajeva, gdje su Mjesni odbornici se oportunistički odnosili kod dobivenih zadataka, tako da su kod otkupa tražili od sirotinje višak, dok su pojedine bogatije prepustili. To je bio slučaj u Dolnoj Voči, Klenovniku i Cvetlinu, gdje su sami predsjednici radili takove nepravilnosti. Isti su bili smenjeni i kažnjeni. Rad Kotarskog a najviše Mjesnih narodnih odbora nije zadovoljio u prošloj godini, jer su se događale nepravilnosti po pojedinim zadacima a što je u manjem obliku štetilo političkoj situaciji. Kotarski N.O. trebao je pružati veću pomoć Mjesnim narodnim odborima, kao i održavati redovito zborove birača.

Većina naroda odobrava i voli narodnu vlast, te se rado odaziva na razne akcije koje vrši ista. Takodjer u zadnje vrijeme se narod žali (siromašni) na visoke cijene slobodnoj prodaji,

te govori da se tim pogadja samo sirotinja, a koje ima više nego bogatijih. Bogati imaju mogućnost da kupuju slobodnu prodaju, a ujedno i sami dižu cijenu svojim proizvodima.

Ogromni dio našeg naroda odobrava vanjsku politiku naše vlade a naročito odobrava sklapanje ugovora sa našim susjednim zemljama. Manji dio ljudi koji su se dali zavesti od ostataka ustaša, Mačekovaca te dijela klera tumače da je to pripremanje za rat, da je rat neizbježan, jer se i učesnici NOB-a organiziraju. Takove parole ogromni dio našeg naroda osudjuje i kaže da je dosta bilo krvarenja i odobravaju politiku naše vlade.

Naoružanog banditizma nema na našem kotaru jer smo tokom 1947. godine uspjeli pohvatati ostatke takovih grupica, koje su postojale na našem terenu. Rad klera uglavnom je bio povezan sa ostacima Ustaša i Mačekovaca. Pojedini popovi uvukli su se u Narodnu frontu da bi lakše mogli širiti svoju propagandu, kao što je to pop u Klenovniku i pop u Lepoglavi. Takovi popovi pokušavaju prikupljanjem omladine u crkvene pjevačke horove, kao i širenjem njihovih crkvenih brošura tzv. "Gore srca". Naša organizacija bila je kod toga budna i uspjeli smo razbiti tu njihovu namjeru.

Takodjer pod konac prošle godine neprijatelj [je] pokušao sa novom akcijom rušenja raspela, da bi na taj način kršio ugled Narodne vlasti.

Takovu grupicu uspjeli smo uhvatiti, gdje su bili organizatori 2 poznata seoska lopova, a koji su bili povezani sa takovima u susjednim kotarevima. Isti su uspjeli da u svoju sredinu privuku i 3 člana partije tako da se prikriju pred narodnim sudom. Za iste je znao narod jer su bili uhvaćeni na djelu pa smo članove partije isključili i predali ih sudu, kao i organizatore. Narod je bio zadovoljan sa takovim načinom i odobrava narodnoj vlasti.

Kraj svi tih događaja u 1947. godini naše organizacije nisu paralelno mogle izvršavati tekuće zadatke na vrijeme, pa se je dogodilo da nam je i neka akcija podbacila.

2) PRIVREDNI PROBLEMI.

Plan za 1947. godinu u poduzećima našeg kotara ispunjen je i premašen na slijedeći način: Ivanečki rudnici ispunili su svoj plan sa 111%, bivši rudnik "Hrazdira" sada kotarski, ispunio svoj plan sa 102%, ciglana Cerje Tužno i ciglana u Lepoglavi ispunile su plan sa preko 106%, tvornica Lepa i Jela u Lepoglavi, Kamenolom, Vapnara Ravna gora, kotarska pilana, Šumsko gospodarstvo, državna apoteka, takodjer su ispunile i premašile svoj plan. U navedenim poduzećima, bilo je dosta disciplinskih prestupaka jer su pojedini radnici bez odobrenja izostajali iz posla, a bilo je i takovih koji su želili na taj način zabušavati, što su odilazili liječniku da ih unesposobi za rad itd. To se događalo najviše u Ivanečkim rudnicima gdje su rudari radili i nedjeljno. U jednom i drugom slučaju su naše uprave sa partijskom organizacijom i sindikalnom podružnicom (su) takav štetan rad po poduzećima suzbijale sa uvjeravanjem, a dočim se organizatore takovih sabotaža izbacivalo iz posla. Sa takovim načinom istupanja kao i zalaganjem uspjelo se stvoriti dosta dobra radna disciplina, koja se vidi iz gore navedenih rezultata. No kraj svega zalaganja kako partijskih organizacija tako i sindikata još uvijek imade izvjestan broj radnika nedisciplinovanih, što svakako iziskuje još mnogo kulturno prosvjetnog rada, da bi se podigla svijest i disciplina kod radnika.

Partijske organizacije u poduzećima nisu po neki puta i same svatile ozbiljnost postavljenih zadataka kao što je to bio slučaj nedjeljni rad, gdje su pojedini članovi partije izostali iz posla. Isto ima slučajeva da partijske organizacije ne daju dovoljno podrške upravama kao i sindikalnim podružnicama kod nekih konkretnih zadataka, kao što je to određivanje norme i izvršavanje istih.

Što se tiče mobilizacije radne snage iz sela za naša poduzeća uspjeli smo mobilisati dovoljan broj radnika, dok za poduzeća koja su izvan našeg kotara kao na primjer rudnik Golubec, za kojeg smo uspjeli mobilisati oko 50 radnika nije se uspjelo iste zadržati jer nisu dobili ono što njim je bilo obećano prvenstveno stan. Također mobilizacija radne snage za šumske radove imalo je spočetka uspjeha, ali kada su radnici bili otpremljeni na šumski rad u Bjelovar nisu imali stanova ni menze koje su im bile prije samog odlaska objavljene pak se ih preko 100 vratilo kućama. To je svakako krivnja od Ministarstva rada tj. od onog druga koji je tumačio radnicima tu pogodnost koje u stvarnosti nije bilo.

Plan obnove popaljenih kuća na našem kotaru je završen i premašen. Plan kapitalne izgradnje, kao i stambene zgrade nije izvršen 100%, s razloga što nismo dobili na vrijeme zatraženi građevni materijal, kao i materijal za električni vod, koji je bio potreban za pilanu i samo izletište Trakošćan.

Pitanje otkupa kukuruza i krumpira nije se moglo izvršiti sa 100%, s jedne strane što zaduženje nije bilo realno, a s druge što smo imali u mjesnim i kotarskim otkupnim komisijama oportunističkih elemenata. Pojedine špekulante koji su bili zaduženi za predaju svojih viškova kažnjavali ih i to jednog sa godinu dana prisilnog rada i 4 sa kaznom zatvora od 10-30 dana, a to su uglavnom bili bogati seljaci.

Plan sjetve izvršen je na vrijeme sa 106%. Poteškoće su uglavnom bile što nisu na vrijeme dobili sjemena.

Razrez i naplata poreza za 1947. godinu izvršen je na vrijeme sa 1(..)%. Kod naplate poreza nailazilo se na otpor kod imućnijih gospodara dok je sirotinja redovito plaćala svoje obaveze. Isto tako i kod razreza poreza kao i kod otkupa uglavnom su se bunili bogati seljaci, te smo kod nekih Mjesnih odbora sprovodjali reviziju, sa kojom smo postigli bolji rezultat. Inače na našem kotaru nije bilo kraj svih tih akcija koje smo vršili većih poteškoća, kao ni prigovora od većine naroda.

3) STANJE U ZADRUGAMA.

Pitanje zadrugarstva u našem kotaru uglavnom je bilo usmjereno na sredjivanju nabavljачko potrošačkih zadruga i nekoliko produktivnih zanatskih zadruga. U zadrugarstvu imamo obuhvaćeno 99,8%, a to se uspjelo obuhvatiti koncem 1946. godine. Poteškoće su bile radi nedovoljne svijesti pojedinih namještenika i poslovodja Mjesnih zadruga. Bivši trgovci koji su uglavnom se namjestili u Mjesnim zadrugama s početka su nastojali da špekuliraju i da odbijaju članstvo, kako bi prikazali da narod ne voli zadrugarstvo. Bilo je slučajeva, gdje smo pojedine poslovodje morali zatvarati, jer su davali robu prvenstveno svojim ljudima, a ne onima kojima je bila potrebija. Također je bilo slučajeva da su poslovodje švercali sa robom i na taj način skraćivali sledovanja svojim potrošačima. Sve takove slučajeve smo kažnjavali, a pojedince i raskrinkali pred narodom. Isto je bilo poteškoća zbog prevoznih srestava, a naročito u sezoni otkupa. Kotarsko rukovodstvo poslovnog zadrugnog saveza prilično dobro funkcionira i ima dobrih rezultata.

Zbog pasivnosti našeg kotara do sada nismo uspjeli osnovati ni jednu radnu zadrugu. Ima izgleda da ćemo u toku 1948. godine osnovati jednu voćarsku-vinogradarsku kao i jednu seljačku radnu zadrugu. Pojedina mjesna rukovodstva mnogo su se založila po uzdizanju kućne radinosti te su osnovana 2 radna kolektiva kućne radinosti u kojima radi 160 djevojaka, a u najskorije vrijeme osnovat će se još dvije. Ujedno se radi i na tome, da izradba čipka (Lepoglavska) se proširi i na ostala mjesta gdje to postoji mogućnost. Još uvijek je oskudica u trgovačkom kadru pa se sada održava jedan tromesečni trgovački kurs na kojem su uglavnom polaznici Skojevci i napredna omladina.

4) PREHRANA STANOVNIŠTVA.

Po pitanju prehrane u 1947. godini bilo je dosta velikih poteškoća naročito sa radničkim familijama, gdje su se nekoji od početka snabdijevali na dvije strane, a nekoji koji su bili kod kuće opskrbljeni dizali su sledovanje kod zadruga ili u službi radničkog snabdjevanja kod pojedinih poduzeća. Bilo je i takovih slučajeva da su pojedini seljaci došli u popis neopskrbljenih a bili su opskrbljeni. To se događalo zbog toga što su pojedini Mjesni odbornici se oportunistički odnosili koji su dozvolili da takovi dodju u popis neopskrbljenih. Kraj revizije koju smo sprovodjali ustanovilo se da [je] jedan dio ljudi bio nepravilno u popisu neopskrbljenih, a pojedine špekulante smo kažnjavali. U prošloj godini imali smo potpuno neopskrbljenih 50%. Stambeno pitanje u pojedinim mjestima, a naročito u kotarskom centru dosta je kritično stanje, jer bivša velika kotarska zgrada (dvorac je za vrijeme NOB bio spaljen) gdje bi trebale biti smještene kotarske ustanove. Zbog toga kao i zbog prirasta stanovništva bili smo prisiljeni da rešavamo stambeno pitanje na taj način, što smo pojedine stanove sužavali. Ove godine kako po pitanju snabdjevanja tako i po pitanju stanova rešit ćemo na temelju iskustva iz prošle godine, tako da ćemo ponovno sprovoditi reviziju neopskrbljenih a za stanove smo predvidili i osigurali gradnje triju stambenih zgrada.

5) PODIZANJE KULTURNOG NIVOA NARODA.

Radom na podizanju kulturnog nivoa rukovodi Kotarski prosvjetni odsjek preko stručnih referenata. Pročelnik tog odsjeka je član plenuma KK a referent za narodno prosvjećivanje je član Biroa KK. zadužen po agitaciji. Instruktor za osnovnu nastavu dobar je frontovac i simpatizer K.P. Prema tome radom rukovodi partija čije se direktive prenose preko odsjeka i organizacija prenaša rad na terenu.

Sve masovne organizacije a naročito omladinska koja je najjača pomaže aktivno u radu na narodnom prosvjećivanju, specijalno na likvidaciji nepismenosti, kao najglavniji i najteži problem. U prošloj školskoj godini naučilo je čitati i pisati 612 nepismeni[h] a do sada u ovoj godini obuhvaćeno je u tečajevе i pojedinačno učenje 1140 nepismeni ili 72% od naše obaveze. U prošloj godini imali smo 62 nastavnog osoblja od kojih uglavnom imamo 2 člana K.P. Ostalo osoblje iako su dosta politički pasivni prilično se zalažu u radu. Obaveznika prošle godine bilo je 6024 od kojih je redoviti polaznika bilo 5508. Kraj napred navedenih broj učitelja još uvijek nam manjka 19 učitelja prema potrebi koja iziskuje. Što se tiče školskih prostorija uglavnom su dobre osim samog mjesta Ivanca, gdje su najslabije, a imade najviše polaznika. Iako smo tražili od planske komisije, da bi se ove godine gradila škola ista nam je odbita od Republikanske planske komisije.

Na našem kotaru rade 4 srednja opće obrazovana tečajeva sa 89 polaznika. Što se tiče same ocjene nije onakova kakova bi trebala biti a to proizlazi uslijed toga što polaznici nisu bili redoviti uslijed državnički poslova. Inače se radi prema nastavnom planu i programu.

Niže srednja opće obrazovna tečaja rade u 11 centara sa 199 polaznika. Poteškoće su u tome što je za te tečajevе pomanjkanje prostorija i nastavnog kadra radi čega se tečajevi ne mogu održavati u vrijeme najzgodnije polaznicima.

Na našem kotaru radi jedna sedmoletka i to u Bednji. Njen rad je dosta dobar. Nastavnika imade potpun broj, a koji su slušači pedagoške škole.

Od stručnih škola radi jedna u Ivanu za naučnike u privredi sa 140 polaznika.

Godine 1947. osnovano je Kotarsko narodno sveučilište, koje će rukovoditi sa čitavim kulturno prosvjetnim radom. U istom imademo 8 razrednih sekcija do sada obuhvaćeno 150 članova. Za isto sveučilište vlada dobar interes, te se svakog dana povećava broj članova.

Medjutim plan za ovo tromesečje (siječanj, veljača i ožujak) predviđeno je da se oživi rad kazališnih družina i pjevačkih zborova po čemu se već radi.

Prošle školske godine dobila su dva naša sela radio aparate za dobar rad na suzbijanju nepismenosti, a ove godine imamo u planu snabdjeti radio aparatima još dva sela. Štampa dolazi u sva sela, gdje postoje čitaonice i čitalačke grupe.

6) STANJE U PARTIJSKIM ORGANIZACIJAMA.

U toku 1947. godine razvitak partijskih organizacija bio je dosta slab te je primljeno u članstvo svega 49 kandidata u K.P., tako da je ukupan broj članstva bio 244. Od toga imamo 96 radnika 135 seljaka i 13 više i niže srednjo školovanih članova K.P. Od tog broja imamo 17 žena.

Po nacionalnom sastavu imamo 55 Srba i 189 Hrvata. Takodjer se partijska organizacija založila dosta slabo po pitanju kandidata, tako da smo imali ukupno 60 kandidata iako je postajala veća mogućnost.

Naš komitet razdijelio je partijske organizacije na 8 centra radi lakšeg rukovodjenja sa prosvjetnim sastancima. Članstvo je proučavalo Temu Narodne fronte, Narodne odbore, Federativno uređenje naše države, Nacionalno pitanje, proučavanje govora druga Tita i Bakarića sa drugog kongresa narodne fronte, Rezoluciju 9 kom[unističkih] partija i Partiju Novog tipa.

S tim proučavanjem iako je članstvu mnogo koristilo nije se postigao dobar rezultat. Samo članstvo na selu teže uči Marksističko-Lenjinistički materijal, zbog toga što pojedini članovi dosta teško čitaju i svačaju. Još uvijek ima slučajeva da pojedini članovi nisu raskrstili sa vjerom, pa je bilo slučajeva da su se 4 člana partije potajno vjenčali u crkvi iako im je bilo u tom pravcu skrenuta pažnja. Takodjer je bilo slučajev[a] da pojedini članovi K.P. pijančevaju i u pijanom stanju krnje ugled partiji. Takovi slučajevi dešavali su se u čeliji Kazn[eno] pop[ravnog] doma u Lepoglavi, gdje smo kaznili 3 člana partije, a 2 isključili, jer kraj svih opomena oni su pravili izgrede i razne krupne griješke štetne po partiji.

Disciplina inače u samim organizacijama je bila dosta dobra, osim nekoliko koji su bili neiskreni pred partijom, a u radu su bili aljkavi. Tokom godine isključili smo 11 članova, a kaznili smo 15 zbog raznih nepravilnosti. Među isključenima bila su trojica koji su rušili križeve iako su znali, a bila im je u tom pravcu skrenuta pažnja, oni su se dali nagovoriti od neprijatelja, te su se time kompromitovali i na taj način krnjili ugled partiji.

Uglavnom ćelije na našem terenu izvršavaju razradjene partijske zadatke, dočim njim samonicijativa još uvijek manjka. Ćelije inače redovito održavaju partijske sastanke, kao i plaćanje članarine. Po pitanju obaveza prema državi nije se naišlo na oportunistički stav članova partije, bilo to po pitanju otkupa i poreza, jer su isti siromašni.

Sa vanpartijskim organizacijama rukovodimo na taj načini što imamo u svim kotarskim rukovodstvima članove partije preko kojih provodimo našu liniju.

Sindikata je uglavnom uspio obuhvatiti svu radničku klasu u svoju organizaciju tako da imamo od 2696 radnika organizirano u sindikat 2521. Šta se tiče samih sindikalnih podružnica, one su još uvijek dosta slabe, jer imade i takovih podružnica, gdje u njihovim odborima nema nijednog člana partije. To su uglavnom prosvjetne sindikalne podružnice.

Skojevaska organizacija pojačala se u 1947. godini za 189 novih članova tako da sada broji ukupno 350 članova. Takodjer se povećala organizacija narodne omladine a naročito nakon dolaska omladine sa omladinske pruge. Uglavnom pročelnici Skojevskih grupa su članovi K.P. preko kojih Kotarski komitet Skoja sprovadja našu liniju.

Frontovska organizacija u toku prošle godine pojačala se za 50% tako da sada broji oko 5.500 članova. Još uvijek postoji mogućnost za veće omasovljenje naših organizacija. Sposobnost tih vanpartijskih organizacija moglo bi se reći, da je dosta slaba i to Mjesne organizacije, jer nemaju dovoljno samoinicijative, te se većinom oslanjaju na Kotarska rukovodstva. Kod izvršavanja pojedinih složenijih zadataka treba njim pružati punu pomoć, da bi se isti zadaci uspjeli izvršiti.

Pomoć koju daje Kotarski komitet kao i ostala kotarska rukovodstva našim organizacijama nije dovoljna, jer je istima trebalo dati veću pomoć kako bi rad u tim Mjesnim organizacijama što bolje napredovao.

7) POLITIKA KADROVA.

Naš komitet u toku 1947. godine bio je dosta slab, jer se premalo radilo na teoretskom uzdizanju samih članova komiteta. U tom razdoblju je jedan član komiteta prešao partijsku školu u Zagrebu, a drugi član se nalazi sada. Razlog slabog teoretskog uzdignuća članova komiteta bio je taj, što su pojedini članovi komiteta primljeni iz osnovnih organizacija (su!) bili vrlo slabog teoretskog uzdignuća, a s druge strane što su se teoretski sastanci ovog komiteta počeli održavati tek u drugoj polovini godine.

U toku 1947. godine primljeno je u Biro 5 članova iz osnovnih organizacija, pridošli iz drugih komiteta 4 člana, otpušteno iz Biroa 5-torica. Ova petorica ispala je radi slabog zalažanja u radu kao i neizvršavanja postavljenih zadataka. Takodjer je uzdignuto u poduzećima 4 partijska rukovodioca, koji su sekretari partijskih ćelija u poduzećima.

Kadrovska politika u našim ustanovama a naročito u Kot. NO-u nije bila pravilna, pošto se pojedine namještenike više puta mijenjalo, a to je proizlazilo uslijed potrebe, a što je svakako štetilo radu, sjedne strane dok s druge strane nije se vodilo računa na kojoj dužnosti bi mogao više koristiti.

U našem državnom aparatu kao i privrednim poduzećima imamo namještenih 7 drugarica članova K.P. Od toga broja imamo jednu drugaricu referenta za narodno prosvjećivanje i jednog personalnog referenta kod Kot. NO-a, 2 učiteljice na terenu i 3 namještenice u poduzećima. Te drugarice zalažu se u svom radu kako na političkom tako i u državnom poslu. Učiteljica Cenčić Nada ne zalaže se u svom radu i ne osjeća se odgovorna, kako u državnom tako i u partijskom radu.

Partijska organizacija na našem kotaru održala je po pojedinim granama 5 kurseva i to: zadržni, matičarski, elektro-strojarski, zidarsko tesarski i knjigovodstveni. Na kurseve polazilo je ukupno 83 polaznika od kojeg broja je bilo 12 članova K.P. Sa dobrim rezultatom prošlo je 79 polaznika, dok je 4 pala na ispit.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu !

Za Komitet:³⁴

³⁴ Izvještaj je potpisao Dragutin Glumpak, politički sekretar.

42. KOTARSKI KOMITET KPH KRAPINA

Kotarski Komitet KPH
Krapina, 20.I.1948.

Broj: 79/48

Centralni Komitet KPH
Z a g r e b

Dragi drugovi!

Šaljemo Vam godišnji izvještaj za 1947. god.

Kroz prošlu godinu imali smo znatnih uspjeha na političkom preodgajanju naroda, a i sama politička situacija znatno se popravila. Što se odražuje u masovnijem učestvovanju naroda u raznim akcijama, tako da smo ove godine mnogo lakše pokretali narod na rad na dobrovoljnoj bazi, nego 1946. god. Osobito je omladina u velikom broju učestvovala na dobrovoljnim radovima. Tako smo bez mnogo poteškoća formirali radne brigade za Šamac-Sarajevo, Žitnjak i Željeznik. Osim toga imali smo niz radova lokalnog značaja u kotaru, kao cestu Djurmanec-Pregrada, gradnja popaljenih sela, škola itd. U svim tim akcijama učestvovalo je preko 3.000 ljudi.

Radnici u poduzećima zalagali su se na izvršenju plana, koji je i ispunjen u svim poduzećima. No ne možemo reći da je to zalaganje bilo svijesno, već uslijed materijalne zainteresiranosti, jer su većim zalaganjem radnici i više zaradili. Slabo je bilo objašnjavanje plana radnicima, tako da nisu shvatili značaj istog u izgradnji boljeg života za široke slojeve radnog naroda.

Kod sprovođenja pojedinih naših akcija na selu nailazili smo na poteškoće. Kod otkupa kukuruza nailazili smo na otpor, naročito kod jačih gazda, tako da smo ponegdje morali upotrebiti represivne mjere. Naročite poteškoće imali smo kod plana jesenske sjetve, uslijed toga što je naš narod naučen sijati većim djelom kukuruz, mnogo su se opirali kod izvršenja planskog zadatka, zasijavanja površina sa bijelim žitaricama. Jer je plan zadan po Ministarstvu za bijele žitarice bio relativno visok. Radi čega unatoč sveg našeg zalaganja nismo uspjeli u potpunosti izvršiti plan.

Kod naplate poreza, narod je masovno učestvovao, naročito sirotinja, dok je jedan mali dio špekulanata, svojim neplaćanjem na vrijeme, nastojao da naplatu uspori. Protiv takovih smo mjestimično poduzimali oštrije mjere, kako bi ih prisilili na platež, te smo uspjeli porez u potpunosti prije vremena naplatiti. Kod razreza poreza za 1947. koji se je vršio u prosincu, jači gazde koje smo oporezovali nastojali su da na svoju stranu, tj. za zaštićivanje svojih interesa pridobu sirotinju u čemu su ponegdje i uspjeli, tako da je sirotinja zastupala njihove interese. Bilo je slučajeva da su siromasi vikali o previsokom porezu, iako njima nije ništa povisivan, već je ostao kao i za 1946. g. Bilo je čak i takvih slučajeva da su siromasi govorili da je trebalo svima porez povisiti, kako ne bi bili odviše pogodjeni pojedini jači gazde.

Učestvovanje naroda na izborima bilo je masovno. Isto i druge političke akcije koje smo vodili uspjele su, jedino je bilo organizacionih nedostataka kod pripremanja nekih od njih. Naročito tih nedostataka je bilo kod pripremanja pojedinih proslava, gdje smo se uglavnom

angažovali da na proslavama učestvuje narod iz kotarskog i tvorničkih centara, dok narod iz daljnih sela nije bio zahvaćen tim proslavama.

Na našem kotaru žive sami Hrvati, uslijed čega nema pojava nacionalne netrpeljivosti. Ali unatoč čisto hrvatskog življa bilo je slučajeva ubacivanja šovinističkih parola prema srpskom narodu kao cjelini. Te parole bile su: "Kako su i danas Srbi svuda na rukovodećim položajima, kao što su bili i za vrijeme stare Jugoslavije", te "kako u Srbiji ima svega i da se tamo sve odvlači radi čega da kod nas vlada nestašica". Iste parole nisu naišle na podršku kod naroda, no tu i tamo bilo je pojedinaca koji su im nesvjesno nasjeli. U početku godine bilo je tu i tamo na kotaru, ostataka stare mačekovske politike o nacionalnom pitanju, koju su i podržavali razni mačekovski elementi. Našim političkim radom isto je iščezavalo medju narodom tako da danas možemo reći da je potpuno odstranjeno. Više, nego prema Srbima primjećuje se šovinistička mržnja prema Slovencima, uslijed toga što naš kotar graniči sa NR Slovenijom, te pojedini šverceri odlaze u Sloveniju, pa kad se vraćaju natrag šire ovdje razne šovinističke parole, kao što su: "da su Slovenci sebični, te ne priznaju nikoga osim sebe", te isto "da u Sloveniji svega ima, a kod nas ne" i niz drugih.

Odnos komunista i frontovaca u mnogim slučajevima je krivnjom komunista nepravilan. Tako su se mnoge ćelije začahurile, odvojile od naroda i nisu jezgra NF kao što bi trebale biti. Zadatke koji se pred njih postavljaju ne sprovodjaju u život preko Fronte i ostalih masovnih organizacija, već sami komunista rade mimo masovnih organizacija na sprovođenju zadataka u život. Uslijed čega mnogi zadaci ostaju neizvršeni ili se izvršavaju samo polovično.

Najveće negodovanje kod naroda bilo je u vezi sa snabdjevanjem. Uslijed nestašice i malih kontigenata koje smo dobivali, a s druge strane pojačanom kupovnom moći naroda, nismo bili u stanju podmiriti sve njegove potrebe. Naročito je bilo negodovanja kod snabdjevanja sa živežnim namirnicama. To negodovanje bilo je potencirano i sa strane organa narodne vlasti radi toga što su se živežne namirnice kao i tekstil i razne druge stvari nepravilno raspodjeljivale. Tih grešaka od strane organa narodne vlasti bilo je nesvjesno pravljenih, a bilo je slučajeva, gdje su se te greške pravile svjesno sa namjerom da raspire mržnju kod naroda protiv narodnih vlasti. Takav slučaj imali smo u Jakuševcu, gdje nam se uspio u narodni odbor uvući neki Vrančić Vlado koji je radi suradnje sa banditskim grupicama na proljeće prošle god. osuđen na 5 god. prisilnog rada. Isti je kod svake raspodjele pravio nepravilnosti i na taj način stvarao nezadovoljstvo kod naroda.

Razni ugovori koji su sklopljeni između naše zemlje i ostalih demokratskih zemalja naišli su kod naroda na odobravanje, no neprijateljski elementi nastojali su iste iskoristiti u svoje protunarodne ciljeve, te su tumačili da se spremamo za rat, jer da ti ugovori i nisu ništa drugo nego priprema za rat protiv Amerike. Pravilnim prikazivanjem narodu značaja tih ugovora uspjeli smo razbiti neprijateljsku propagandu te je narod shvatio da su ti ugovori snažan doprinos učvršćenju mira u svijetu. Kroz čitavu godinu u vezi sa raznim konferencijama koje su se održavale, te uslijed raznih neslaganja između delegacija demokratskih i imperijalističkih zemalja neprijatelj je širio parolu o ratu. Ista je povremeno nailazila kod naroda na prijem, te je u pojedinim razmacima uspjela kod naroda stvoriti nesigurnost.

Rad neprijateljskih grupacija naročito klero-ustaški primjećivao se tokom čitave godine. Dok su u početku godine za vrijeme postojanja banditske grupice, koja je krstarila našim kotarom, isti elementi istupali su javno protiv narodne vlasti i nove Jugoslavije, dok nakon razbijanja tih grupica povukli su se i nastavili sa radom potajno, tako da su svoju politiku

sproveli preko mreže ljudi koje su imali oko sebe. Organizator prije banditskih grupica, a kasnije ilegalnog neprijateljskog djelovanja bio je pop Orlić, župnik u Krapini, koji je nedavno u Varaždinu osuđen na 11 god. prisilnog rada. Oko njega te frataru u Krapini okupljali su se svi neprijateljski elementi na kotaru. Rad mačekovaca protiv narodnih vlasti nije bio organiziran, već pojedinačan. Neki od njih uvidjevši da ne valja glavom lupati o zid prišli su Fronti i danas s nama suraduju, dok jedan dio i to oni okorjeliji su se vezali uz klero-usluške elemente. Utjecaj popova na mase znatno je opao, to se može primjetiti po tome, što je mnogo veći polazak ljudi na mise i razne crkvene svečanosti bio u 1946. g. nego prošle godine. Osim gore navedenih popova i svi ostali popovi sa našeg kotara neprijateljski su nastrojani, tako da nam nije uspjelo ni jednoga od njih ukopčati na rad u Fronti.

Osnovni nedostatak naš u političkom radu bilo je kampanjsko političko djelovanje, tako da nismo neprekidno politički radili među narodom i odgajali ga, već smo povremeno kampanjski zahvaćali pojedine političke stvari i njih objašnjavali narodu. Isto smo u dosta slučajeva i razne druge probleme rješavali na dohvat, a ne planski.

Privredni problemi

U svim našim poduzećima organizirano je takmičenje po odlukama IV. plenuma Jedinštenih sindikata Jugoslavije i po odlukama II. plenuma Jedinštenih sindikata Hrvatske. Isto tako preko sindikalne organizacije politički se radilo na odgajanju radničke klase za ispunjenje plana, pa je u godini 1947. izvršen plan proizvodnje po slijedećim rezultatima. Tekstilna tvornica Žutnica izvršila je proizvodni plan do 1.XI.1947. a nadopunski plan izvršila je također do 23.XII.1947. Tekstilna tvornica Zabok ispunila je plan do 29. studena, a nadopunski plan izvršila je do 24.XII.1947. Tvornica štapova u Krapini izvršila je proizvodni plan do 30. studena, rudnik Strahinje izvršio i premašio god.[išnji] plan za 135%, kotarsko građevno poduzeće u Krapini premašilo je plan za 179%, pilana Djurmanec izvršila je također svoj plan i premašila za 137%, građevinsko poduzeće "Tehnika" u Zaboku izvršilo proizvodni plan sa 103%, dok za rudnik Špičkovinu koji je pod rukovodstvom sektora Konjščina i rudnik Radoboj, koji je pod rukovodstvom sektora Golubovac, rezultate izvršenog plana nismo mogli dobiti.

Sam rad partijske organizacije u tekstilnoj tvornici Zabok ispočetka bio je dosta slab, no zatim tog organizaciji davali smo veću pomoć i drugove članove KP uvukli u sindikalne podružnice, tako su preko iste mogli djelovati na radnike, za poboljšanje proizvodnje u istom poduzeću. Članovi KP kao radnici pokazali su se ipak dobri i svojim radom, tj. primjerom utjecali su i na ostale radnike. Isto tako i u svim poduzećima, gdje se nalaze partijske organizacije. Najveća slabost partijske ćelije pokazala se u rudniku Radoboj koja ćelija nije dovoljno radila sa radnicima zbog čega je došlo do raznih trvenja, tj. protunarodni elementi iskorištavali su to u svoje svrhe, jer rad partijske ćelije kao i sindikalne podružnice bio je posve slab uslijed čega se je i podbacivao mjesečni plan. Slab dodir partijske ćelije sa radnicima je uglavnom zato, što su drugovi članovi KP namješteni većinom na vanjskom radu, dok u samoj jami istih nema. Kroz čitavu godinu najslabije pokazuje se šumska manipulacija Macelj u radnoj disciplini, tako da su radnici više puta ostajali, a da nisu dolazili na posao, osobito se to događalo na koje kakove blagdane uslijed čega [je] u čitavoj godini izgubljena 29.400 neopravdanih radnih sati. Partijska ćelija koja tamo postoji dosta je slaba i nije uspjela to pitanje sprečiti, tj. sprovesti disciplinu radnika, a s druge strane i sama ćelija u tom pogledu nije se dovoljno zalagala. Takovi slučajevi su se također dešavali i u rudniku Radoboj, gdje također radnici nisu dolazili na razne blagdane na posao, uslijed čega se je gubilo na proizvodnji

i kroz sve one dane koje radnici nisu radili da su radili moglo se izbaciti 560 tona ugljena. To su uglavnom dva poduzeća gdje [je] radna disciplina na najnižem stepenu dok u ostalim poduzećima sama radna disciplina je prilična, radnici na vrijeme dolaze i redovito na posao. Sama partijska orgaizacija odmah ispočetka po svim poduzećima nije imala dovoljno iskustva na koji način da se plan postiže, no zatim sprovadjalo se takmičenje po poduzećima, kao brigada sa brigadom i sl. što je dovelo svakako do boljih rezultata. Još je bilo mnogo manjkavosti na samom političkom uzdizanju radničke klase, da bi ista dovoljno svesno radila za ispunjenje plana u poduzećima.

Akcije na mobilizaciji radne snage za raznu industriju su nam slabo uspjevale, a osobito na daljne radove izvan našeg kotara. Kod toga aktivisti na selu nisu dali dovoljnu pomoć, tj. nisu među narodom dovoljno objasnili potrebu i važnost samog rada, a drugo što se naši radnici teško odlaze od svojih kuća.

Sam plan u godini po pitanju obnove popaljenih sela bio je predviđen da se izgradi 15 novih stambenih zgrada i 4 stambene zgrade za dovršenje, gospodarstvenih zgrada bilo je predviđeno izgraditi 10 novih i 5 dovršiti. Od toga izvršeno, tj. izgradjeno je 21 nova stambena zgrada i 4 su dovršene, gospodarstvenih zgrada izgradjeno je novih 15 i 3 dovršene, što znači da je plan u tome premašen za 150%. Poteškoće su uglavnom bile kod same izgradnje nestašica građevnog materijala a isto tako i sam narod nije dovoljno učestvovao u tome radu.

Plan otkupa kukuruza izvršen je sa 134,4%, kod otkupa smo naišli na razne poteškoće, tj. na otpor pojedinih jačih gazda, a isto tako ispoljivao se kod nekih članova mjesnih NO-a oportunistički i nisu se dovoljno založili u radu. U mjesnom NO-u Jakuševac bio je slučaj da nije htio predati obvezatne viškove Repovečki Antun iz sela Repovci i isti je bio kažnjen 18 mjeseci prisilnog rada. Otkup kukuruza u mjesnom NO-u Jazvine nije se mogao izvršiti prema predviđenom planu, jer članovi mjesnog NO-a nisu izvršili ispravnu ocjenu a i zaduženje pojedinih gospodara. U mjesnom NO-u Jazvine bili su pozvani na odgovornost tajnik i predsjednik te 1 član mjesnog NO-a, koji su bili kažnjeni 10 dana zatvora i nakon ispušćenih drugova iz zatvora otkup se izvršio prema predviđenom planu za 70%. U mjesnom NO-u Škaričevo bilo je takodjer poteškoća kod samog otkupa, gdje su bili uhapšeni dvojica srednjih seljaka, koji nisu htjeli predati obvezatnih višak, isti su kažnjeni sa novčanom kaznom. Ostali mjesni NO-i u čitavom kotaru uglavnom izvršili su predviđeni plan otkupa kukuruza prema dobivenim zaduženjima.

Sam plan sjetve od Ministarstva poljoprivrede na naš kotar nije bio realno postavljen, uslijed čega nije bio moguć za ostvariti, a isto tako sami mjesni NO-i nisu pravilno zaduživali pojedina gazdinstva kod čega se dolazi do poteškoća i plan sjetve žitarica izvršen je sa 86%.

U godini 1946. sam razrez poreza tu i tamo nije bio realno razrezan a što se je ispoljilo kod komisija, da su neke gledale na rodbinstvo ili slično, uslijed čega su bile poteškoće. Sam porez za 1947. g. prema zaduženju iz 1946. g. iznaša 12,193.364 Din. od toga uplaćeno je u 1947. 11,912.121 Din., dug 31.XII.1947. ostao je 281.243 Din., a koji se nije mogao isplatiti, jer neki drugovi nisu imali nekretninu, ali su na trgovini kao gostiona i sl. imali prihoda uslijed čega su oporezovani i zatim htjeli smanjevati sa novcem, a da ne plate porez, uslijed čega su predani sudu. U mjesecu prosincu 1947. definitivno je završen razrez poreza zemljoradnicima za godinu 1947. u ukupnom iznosu 12,498.925 Din. Samo zaduženje za god. 1946. iznosilo je ovim poreznim obavezama 3,229.951 Din. tako da se naknadno ima naplatiti od

ovih obveznika 9,268.974 Din. koja razlika poreza se sada naplaćuje, a sama ta naplata ide prilično dobro.

Stanje u zadrugama

Zadugarstvo na sektoru kotara Krapina. Tokom 1946. god. na ovom kotaru osnovano je bilo 32 nabavno prodajne zadruge, među kojima je bilo 4 radničko-namještenečke. Ove zadruge radi svoje sitničavosti i nedostataka što se odnosilo najviše u kadrovima nisu mogle zadovoljavati svome zadatku, te se je prišlo fuzioniranju (spajanju) više zadruga u jednu, tj. po centrima u značajnim mjestima, a sa svojim prodavaonicama po selima. Tako je kroz fuzioniranje u 1947. god. na ovom sektoru sada 8 narodno-nabavljčkih zadruga sa 15 prodavaona. Osim toga postoji još jedna radničko namještenečka zadruga u Krapini, dok su ostale 3 zadruge radnika i namještenika prešle u službu radničkog snabdjevanja i to tekstilna tvornica Zabok, Žutnica i rudnik Strahinje. Na sektoru kotara ne postoji ni jedna seljačko radna zadruga. Sada se radi na tome, da se takove osnivaju na našem kotaru.

Sam rad naših zadruga naročito nabavljčko-prodajnih zadruga uglavnom se odnosio na raspačavanje onog kontigenta robe, kojeg su dobivali od privrednih odsjeka kotarskog NO-a za raspodjelu pučanstvu, dok nisu vodile računa o samostalnom nabavljanju raznih poljoprivrednih artikala, kao i ostale robe. Kod otkupa poljoprivrednih artikala što se odnosi na 1947. god. kao npr. otkup jabuka, peradi itd. kotarska zadruga nije organizirala otkupnu mrežu na pravilnoj bazi i inicijativu otkupa naročito jabuka prepustila je privatnim nakupcima uz zaradu, ali kontrola nad istim nakupcima nije bila dovoljna, te su se događale prilične nepravilnosti, što je kod nas loše djelovalo i sam otkup nije bio na visini kako bi mogao biti, te je otkupljeno 160 vag. jabuka, 1 vag. šljiva i 1.070 kom. purana.

Unatoč svih nepravilnosti kod naših zadruga ipak je naše zadugarstvo popularno među našim narodom i s druge strane obuhvatilo čitav sektor, a koji je prije bio u privatnim rukama, te je u zadružnom sektoru obuhvaćeno 95% stanovništva našega kotara.

Sami drugovi koji rade u tim zadrugama još uvijek su bili dosta neiskusni u radu tu i tamo pravili su razne greške i mnogi nisu mogli prikazati dovoljnu pristupačnost narodu, kao takovi. To se osobito osjeća kod naših drugova, koji se sa tim poslom nisu nikada bavili, dok s druge strane gdje su u zadruge ušli bivši trgovci, isti su pak radili druge nepravilnosti, zbog kojih smo neke morali progoniti.

Prehrana stanovništva

Kod prehrane radnika i namještenika i njihovih obitelji u god. 1947. bilo je većih poteškoća uslijed sniženja kontigenta, a naročito bilo je poteškoća u nepravilnoj podjeli živežnih namirnica, koje su činili mjesni NO-i kod raspodjele. Pošto se dešavalo da su dobivali oni radnici iz sela, koji posjeduju neki dio zemlje i mogli su se neko vrijeme proživljavati iz svojeg vlastitog posjeda, te su iste mjesni odbori uvrštavali u spisak neopskrbljenih. Isto tako bilo je nepravilnosti kod kategorizacije radnika i namještenika, što su nekoji radnici dobivali živežne namirnice, a nisu pripadali kategoriji R 1. Sve gore navedene nepravilnosti koje su [se] najviše odrazile po snabdjevanju radnika i namještenika uočeno je kotarskom NO-u koji je odmah formirao ekipu za sprovođenje kontrole tih nepravilnosti što se je u većoj mjeri otklonilo, ali još uvijek tih nedostatak je ostalo. Isti slučajevi dešavali su se kod prehrane i ostalog stanovništva na našem kotaru, kod čega je često dolazilo do nezadovoljstva, a

što je ujedno djelovalo i politički na naš kotar, jer su to razni neprijateljski elementi izkorištavali u svoje svrhe.

Samo stambeno pitanje nije zadovoljavajuće, jer se oskudjeva sa stanovima a naročito u kotarskom mjestu Krapina i industrijskim mjestima Zabok i Žutnica za radnike i namještene. U Zaboku u toku 1947. g. prišlo se izgradnji stambenih zgrada, te su izgrađene, no ne još dovoljno dovršene dvije veće zgrade u kojima će moći stanovati oko 10 porodica, dok u drugim mjestima po tom pitanju nije se radilo. Takodjer bio je problem pitanje opskrbe stanovništva sa vodom, a što se osobito odrazilo na donjem dijelu kotara, kao što je Zabok, gdje su bili nezdravi bunari, uslijed čega se je i pojavio tifus, te se je prišlo izgradnji nekoliko bunara, kako bi se tom narodu izašlo u susret. Inače ako gledamo općenito pitanje vode u našem kotaru bila je nestašica, a s obzirom na sušnu godinu. Vodovod imade samo jedan u mjestu Krapini, no koji je dosta u slabom stanju, uslijed popucanosti cijevi, te je neophodno potrebno prići popravku istog. Osvjetljenje našeg kotara putem elektrifikacije u 1947. g. nije sprovedeno ništa osim, što je formirana jedna zadruga u selu Pačetina a što je sada u toku. Od ranije imamo rasvjetljenih putem elektrifikacije 1700 kućanstva. Komunalno pitanje na našem kotaru bilo je slabo rješavano, jer se tim svim poslovima samo bavio privredni odsjek pri kotarskom NO-u, koji nije vodio dovoljnu kontrolu, a ni pomoć po rješavanju komunalnih problema niti je bila, a niti mogla biti dovoljna.

U god. 1947. osnovano je na našem kotaru 5 poduzeća lokalnog značaja i to su slijedeća.

1. Kotarsko prodajno poduzeće "Strahinjčica" sa 3 prodavaone željezom, tekstilom i špecerajem.

2. Ugostiteljsko poduzeće "Goleš" sa jednom točionom u mjestu Krapina, a u sastavu tog poduzeća je radničko namještenečka menza, koja se sada odvaja od tog poduzeća pošto se sam rad poduzeća kočio uslijed menze i što je bilo i nepravilnost.

3. Ciglana Djurmanec, koja sada radi najprimitivnije. Plan u god. 1947. izvršila je sa 100%.

4. Šumsko gospodarstvo Djurmanec u čijem je sklopu i pilana, koja nije u 1947. god. izvršila svoj plan, a uzrok je toga što je Ministarstvo industrije i šumarstva oduzelo brzi gater, a zamjenilo ga sa jednim starim gaterom, koji je svakim časom u defektu, i tako smo prisiljeni drvo iz pilane davati na preradbu pilanama izvan našeg kotara i to gradjevnom poduzeću Varaždin, što loše djeluje kod radništva, koje nas kritikuje da je to išlo odobrenjem kotarskog NO-a, da se gater koji je već tamo postojao odveo iz ove pilane.

5. Postoji jedan mlin koji je uzet u najam kod privatnika Lovrec. Taj mlin radi sa dobrim uspjehom.

Podizanje kulturnog nivoa naroda

U prvom polugodištu 1947. god. izvršni odbor kotara omogućio je materijalno snabdjevanje poučavatelja kao i polaznika analfabetskih tečajeva, a članovi izvršnog odbora na sastancima i zborovima stalno su objašnjavali narodu potrebu prosvjećivanja. Naročito u opismenjanju nepismenih i osnivanju čitalačkih grupa. U tu svrhu bilo je budžetom osigurano 18.000 Din., no ti su se problemi u prvoj polovici 1947. g. još uvijek tretirali kao problemi drugog reda.

U drugom polugodištu narodna vlast postavila je problem narodnog prosvjećivanja na prvo mjesto i zaduživala mjesne NO-e za provodjenje tih kao i ostalih zadataka. Rezultati

nisu izostali, ali je taj rad zapravo najteži i do konca 1947. g. još nije imao one uspjehe koji bi trebali planom biti izvršeni. Za bolji i lakši rad čitalačkih grupa osigurana je bila svota od 73.000 Din. tako da je svaki mjesni NO mogao dobiti po jednu knjižnicu od oko 130 knjiga. Sa strane kotarskog NO-a dana je pomoć za popravak doma kulture u Krapini, kao i pomoć pjevačkom društvu. Tamo gdje su NO-i bolje shvatili važnost prosvjećivanja i više se založili bilo je više i uspjeha ko u Škaričevu, Hromcu i Petrovskom. Stalnom kontrolom i uvjeravanjem i bodrenjem mjesnih NO-a te postavljanjem konkretnih zadataka moći će se provesti plan na narodnom prosvjećivanju.

Frontovske organizacije kao cjelina nisu se dovoljno založile na opismenjavanju nepismenih, već su se založili pojedinci, članovi tih organizacija, unutar kulturno prosvjetnih odbora pri mjesnim vlastima. Tako se ističu u tom radu u prvom polugodištu Frontovci u mjesnim odborima Hromec, Djurmanec i Jesenje. U tom razdoblju opismenjeno je 365 nepismenih. U drugom polugodištu veći broj članova fronte i kulturno prosvjetnih odbora se založilo i danas u 75 tečajeva i nešto pojedinačnog učenja obuhvaćeno je 898 analfabeta. Sindikalne podružnice, osim tvornice Žutnica ne zalažu se na tome polju u dovoljnoj mjeri, a sindikalne podružnice rudara, se ne odazivlju nikako tome radu. U suzbijanju nepismenosti nas do sada organizacija AFŽ-a i omladine nije pomogla.

Na području našeg kotara imade 22 školske zgrade. Od toga su 3 privatne za koje se plaća najamnina, to su Hromec, Svedružje i Prigorje. Sve su školske zgrade u toku 1947. toliko osposobljene da se obuka u njima mogla nesmetano vršiti. Veći su popravci vršeni na školskim zgradama u Petrovskom, Jesenju, Radoboju, Špičkovini i Hromcu. Osim toga nastavljeni su radovi na već prije započetoj gradnji školske zgrade u Zaboku, gdje je za osposobljavanje učionica i učiteljskih stanova utrošeno u toku 1947. g. 450.000 Din. Započeta je gradnja školske zgrade i učiteljskih stanova u Djurmancu pa je u toku minule god. u toj novogradnji osposobljeno 2 učionice i 2 nuzprostorije. U Donjem Maclju osposobljena je jedna baraka za potrebe škole. U svim našim školskim zgradama imade 46 učionica. Taj broj ne odgovara potrebama prema broju naše školske djece. U toku minule godine osposobljeno je 10 učiteljskih stanova po našim selima. Za sada je najteži problem u pogledu stana za učitelje u Svedružju i Sekirišću. Sve naše škole u pogledu materijalnog održavanja na teretu su budžeta kotarskog NO-a, ogrijevom su opskrbljene, siromašnim djacima besplatno su podijeljene školske knjige sa iznosom od 25.000 Din. Kotarski NO omogućio je mnogi broj djece opskrbiti tekstilom i obucom. Za potrebe školske djece doznačeno je preko 600 pari cipela i preko 1.100 met. raznog tekstila. Naše škole još dosta slabo stoje sa nastavnim sredstvima. Najveći manjak nam je pomanjkanje zemljopisnih karata. Prosvjetni odsjek nabavio je nastavnih sredstava za iznos od 10.000 Din., no to još uvijek nije dosta prema našim potrebama, jer su nam škole po okupatoru i ustašama bile temeljito opljačkane.

U nastavnom pogledu u 1947. god. u obučavanju djece u školi osjeća se napredak. Taj napredak očituje se u sistematskom predavanju znanja našoj djeci. Svi nastavnici na našim školama imaju točno sastavljen plan za rad u školi za cijelu godinu i toga se plana pridržavaju. Uglavnom se rad u školama odvija u duhu novog vremena, osim u nekoliko slučajeva, gdje se nastavnici još nisu potpuno prilagodili novom vremenu. Zidovi naših škola nisu više prazni već se ispunjuju zidnim novinama i parolama, u čemu se ističu naročito Krapina, Špičkovina i Djurmanec. U pismenim radnjama naše školske djece odražuje se život našeg naroda i škole. Osjeća se takodjer napredak u pogledu održavanja svijesne discipline.

Brojno stanje učitelja u našim školama je slijedeće: imademo na spisku 63 učitelja, od čega je 54 stručnih učitelja, a 9 ih je nestručnih. Od svih učitelja 57 ih je na dužnosti, dve su

na pedagoškom tečaju u Splitu, a 4 na bolovanju. U toku godine bilo je 50 što dužih što kraćih slučajeva bolovanja učitelja. Zdravstveno je stanje naših učitelja u velikom broju dosta slabo. Svi učitelji premješteni su na rad u 1947. g. u naš kotar su bolesni. Ministarstvo prosvjete ih je dodijelilo u naš kotar radi njihovog zdravlja. No obzirom na to da u našem kotaru na jednog učitelja dolazi preko 100 školske djece, teško je vjerojatno da će se takovi učitelji moći oporaviti. Još nam nedostaje 19 učitelja da bi popunili sva prazna odjelenja na školama. Najslabije je stanje u 1947. g. obzirom na broj učitelja bilo u školi Jesenju, gdje smo na 512 školskih obveznika imali svega 2-3 učitelja, a neko vrijeme i samo jednoga. Sada je u Jesenju na radu 6 učitelja, no od tih petorica su sa slabim zdravljem.

Učitelji redovito održavaju svoje sastanke u okviru sindikata, na kojim sastancima se stručno i politički uzdižu. U vanškolsko vrijeme zaposleni su u radu na narodnom prosvjećivanju i bave se čitanjem stručnih časopisa. Treba naglasiti da je bilo nekoliko učitelja koji uopće nisu bili pretplaćeni na dnevnu štampu, izgovarajući se da nemaju sredstva za nabavu iste.

Brojno stanje učenika u školama je bilo slijedeće: 2.695 muških i 2.444 ženskih ukupno 5.139.- Od ukupnog broja obveznika još do danas ne polazi 134 učenika što u procentima iznosi 2,6%. Broj nepolaznika smanjio se u toku godine zahvaljujući mjerama koje su do sada preduzimate. Narodna vlast uspjela je preko NF kulturno prosvjetnih odbora i roditeljskih sastanaka, djelovati na roditelje nemarnih polaznika. Svega je jedan slučaj u kotaru kažnjavanja jednog roditelja.

U nižim opće obrazovnim tečajevima ima u 3 tečaja 53 polaznika i to u Hromcu, Lukovčaku i Brezovici, gdje su obuhvaćeni ranije opismenjeni nepismeni. Tečajeve vode učitelji. Tečajevi napreduju dobro. Srednje općeobrazovni tečaj osnovan je u kotarskom centru sa 43 polaznika. Neki polaznici neredovito polaze tečaj, rad dobro napreduje, ali najveća poteškoća [je] u nedostatku udžbenika iz kojih bi polaznici mogli naučiti predviđenu gradju.

U 1947. god. nismo imali ni jedne sedmoljetke, već smo imali gimnaziju koja je priznata punom. U nju je upisano 629 učenika. Njezinom školskom području pripadaju kotarevi Krapina, Pregrada, djelomično Zlatar. Ove godine imali bi otvoriti I. razred sedmoljetke u Zaboku, Začretju i Djurmancu. Sa potrebnim brojem nastavnika za I. razred sedmoljetke ovaj kotar bi raspolagao, jer 3 nastavnika su upisana kao izvanredni slušači više pedagoške škole u Zagrebu, a dvije nastavnice iz ovog kotara polaze jednogodišnji pedagoški tečaj uz višu pedagošku školu u Splitu. Na gimnaziji osjeća se pomanjkanje profesora ruskog jezika i profesora povijesti, jer profesori koji predaju te pre[d]mete za sada ne zadovoljavaju.

Uz gimnaziju u Krapini postoji srednjoškolski djački dom u kojem se nalazi 103 djece. Dom ne odgovara svojoj svrsi, a i disciplina i rad je otežan time što se nalazi u dvije zgrade udaljena jedna od druge preko 500 met.

U kotaru rade 3 stručne produžne škole i to u Krapini, Zaboku i Začretju. U samoj Krapini gradi se dom za učenike u privredi u koji će biti smješteni učenici, te će na taj način otpasti mnoge poteškoće u radu s njima, koje proizlaze iz toga što učenici stanuju kod svojih kuća često vrlo udaljenih od škole i radionice.

U kotaru rade 3 čitaonice, ali ne kao ustanove već kao zajednice koje nabavljaju svu dnevnu štampu, mjesečnike i tjednike i čitaju pojedinačno. Novine i časopisi šalju se u pojedine zaselke gdje ljudi čitaju. Poteškoća je u osnivanju čitaonica vrlo rastepen teren, te se radi toga više prilazi osnivanju čitalačkih grupa. Preko čitalačkih grupa odgaja se kadar čitača. Dosada ne postoji ni jedan radio-aparat u našim ustanovama, već se djelomično koristi narod privatnim radio aparatima, kojih takodjer nema mnogo. Predviđa se nabava od 5 apa-

rata u 1948. god. U 1947. g. nije se mogla stvoriti stalna kazališna družina u kotarskom centru. To je izvršeno sada i već je početo sa uvježbavanjem Horvatovog komada "Prst pred nosom". U 3 pjevačka društva kao i pjevačkog društva sind[ikalne] podružnice Žutnica okuplja se nešto novih ljudi, no društva se bore sa materijalnim poteškoćama, kao i odabiranjem pjesama, jer su naše nove pjesme preteške za početnički rad zborova. Ova dva oblika narodnog prosvjećivanja imaju najjače djelovanje u kulturno prosvjetnom izdizanju širokih narodnih slojeva, no nedostaju nam kadrovi, koji bi uporno sistematski radili na tim poljima.

Stanje u partijskoj organizaciji

Kroz čitavu godinu 1947. kod nas sam nacionalni sastav partijske organizacije bio je više jednakolik a s obzirom na to što su kod nas nastanjeni sami Hrvati to nacionalno pitanje ne dolazi u problem kod primanja u partijsku organizaciju. Jedino ukoliko drugovi pojedini kad i kad dolaze sa drugim nacionalnim sastavom u naš kotar to je utoliko bilo i promjena po tom pitanju.

Sam socijalni sastav partijske organizacije u 1947. god. svakako mijenjao se svakog mjeseca, no ne u većoj mjeri. Ako inače gledamo općenito socijalni sastav čitave partijske organizacije u kotaru, onda se može zaključiti da je kroz čitavu god. 1947. uglavnom prošao veći broj radnika kao i siromašnih seljaka kroz partijsku organizaciju, dok imućnih članova KP u našem kotaru imade vrlo malo. Tako smo npr. u mjesecu prosincu 1947. imali ukupno radnika 88, siromašnih seljaka 66, imućnijih 26, iz čega je vidljivo da sam socijalni sastav partijske organizacije prilično je dobar.

Rad partijske organizacije na uzdizanju novih ljudi, tj. kandidata KP vrlo je slab, a mjestimično, tj. po nekim ćelijama i nikakav. Uglavnom kroz čitavu godinu nismo imali nekih naročitih promjena na uzdizanju kandidata od strane partijske organizacije, već se više desilo da su tu i tamo neki otpali, tj. raskandidovani, a dok se s druge strane nije posvetila dovoljna pažnja za uzdizanje novih drugova. Taj nedostatak najviše osjećao se kod seoskih partijskih ćelija i kod tih ćelija, tu i tamo po tom pitanju nije bilo nikakvog napretka. Partijske ćelije na selu dosta su slabe, pa se u tom zadatku nisu znale ni snalaziti, tj. nisu uvidjeli na kojim zadacima je moguće provjeravati ljude, a da bi ih se moglo vidjeti da li da ispunjavaju uslove za prijem u kandidatu KP, pa je taj problem ostao dosta na mrtvoj točki. S druge strane ljudi koji su se pokazali inače dobri u raznim akcijama, tim ljudima uglavnom je slaba prošlost, pa se ih iz tih razloga nije moglo obuhvatiti, dok drugovi sa boljom prošlošću nisu se zalagali u radu da bi se kao takovi isticali. Druga je stvar kod toga u poduzećima gdje ćelije vode više računa za prijem ljudi u kandidaturu, a koje ćelije su u tom pogledu imale izvjesnih uspjeha kod kojih se ćelija i primalo drugove u članstvo KP; dok se to kod seoskih ćelija uopće nije moglo uspjeti.

Ideološka politička izgradnja ako općenito gledamo kod partijske organizacije takodjer dosta je slaba. Ne trude se dovoljno za proučavanje literature koja je manjkavost u većem opsegu takodjer kod seoskih ćelija, dok tvorničke i u samom mjestu Krapina, tj. kod tih ćelija je proučavanje na većoj visini. Odmah ispočetka 1947. g. partijskoj organizaciji bilo je postavljeno da održava svoje redovne obrazovne sastanke kako bi preko istih pratili dnevnu štampu, te proučavali ostalu literaturu, da bi se time služili u svakodnevnom radu. Isti sastanci su se prilično održavali, no pa je zatim kasnije bilo postavljeno pred partijsku organizaciju za održavanje predavanja na koje su odlazili predavači članovi Komiteta, kao i neki drugi politički jači drugovi. Predavanja su bila o izgradnji partije, organizaciona pitanja i nešto iz Historije SKP/b. Ta predavanja nisu se pokazala kao najbolje iskustvo za uzdizanje partij-

skog kadra, s obzirom što se ista nisu u dovoljnoj mjeri pohađala, a osobito iz seoskih partijskih ćelija. Često puta tu i tamo predavanja kao i konferencija po istom nije se mogla održati, zbog neodazivanja pa je taj metod rada zatim prestao i data dalje direktiva, za individualno učenje, kao i održavanje redovitih obrazovnih sastanaka i to svaka ćelija zasebno, dok su prije po više ćelija zajedno polazile na predavanja, uslijed čega se i nisu ta predavanja dovoljno posjećivala. Općenito nekih naročitih uspjeha o tome nije bilo no veći uspjesi pokazali su se u poduzećima, gdje su se partijske ćelije mogle sastajati, kao i u mjestu Krapini, Začretje, Zabok i Djurmanec, gdje je bilo i prilično uspjeha u političkom uzdizanju, tih ćelija, pa su te ćelije bolje djelovale politički na ostali narod u svome mjestu i s druge strane posvetila se veća pažnja na uzdizanju novih ljudi za pripremanje u kandidate i članstvo KP.

Kako smo već gore naveli one partijske ćelije koje su više proučavale bile su mnogo bolje i disciplinovane u izvršavanju partijskih zadataka od inače drugih seoskih ćelija. Kod njih više se sistematski radilo, a s obzirom svakako na političku visinu kod istih ćelija. Kod plaćanja članarine sve ćelije osim na sektoru Petrovsko članarinu uplaćivale su redovito, no ali i te ćelije nisu potpuno zanemarile već su u takvom slučaju uplatile članarinu unatrag. Ako općenito gledamo po tom pitanju sve partijske ćelije još uvijek nisu na potpunoj visini, a isto tako nisu vodile dovoljno računa za povišenje priloga i sl.

Kako smo već gore naveli da je naše partijske organizacije sam socijalni sastav dobar, tj. da su većinom članovi KP siromašni, pa iz tih razloga obavezu prema državi kod otkupa nije se pred mnoge postavljala, dok s druge strane ukoliko je koji član bio zadužen za predaju viškova iste je na vrijeme predao ukoliko je to bilo objektivno postavljeno. No tu je bilo jedan ili dva slučaja koji se u tome nisu pravilno ponijeli uslijed čega su i kažnjavani. Inače može se reći, da kod toga je partijska svijest kod naših članova ipak na visini. Isto tako kod odmjere poreza pokazali su se dobro i nisu postavljali kako da im se porez čim više snizi, a s druge strane ukoliko su to ikako mogući vode računa da ga na vrijeme podmire, tako da su oni po pitanju plaćanja poreza bili ipak uzorni u svome selu, no imade slučajeva, ali to kod nekoliko drugova, koji su više siromašni da nisu u svome selu najprvi platili, a što bi kao članovi KP trebali učiniti. Isto tako prema svim ostalim zadacima, koje država postavlja pred njih osjećali su se odgovornim za izvršenje istih.

Samo rukovodstvo od strane partijske organizacije sa vanpartijskim organizacijama nije bilo dovoljno sistematski, ako gledamo partijska ćelija kao cjelina, može se zaključiti, da se vanpartijskim organizacijama, posvetila mala pažnja. Partijske ćelije u selima nisu dovoljno nastojale da bi mjesni odbori NF održavali svoje redovne sastanke i radili po zadacima koji se pred njih postavljaju, bolje je po tom pitanju stanje u onim selima, gdje u mjesnim odborima NF su članovi KP, dok se onim odborima gdje ne postoje partijske ćelije nije pomagalo u radu. Iz početka godine također bio je slab rad sa SKOJ-evskom organizacijom u čemu smo skrenuli pažnju kako bi se rad sa SKOJ-em poboljšao, održani su sastanci sa partijskim ćelijama po tom pitanju, tj. o važnosti rada sa omladinom i konkretno zaduženi članovi KP po tom radu. Zatim se vidjelo da najbolji rad sa SKOJ-evskom organizacijom od strane partijske ćelije bio u poduzećima. Te partijske ćelije prilično su rukovodile i vodile računa za omasovljenje SKOJ-evske organizacije, a gdje su se pokazali i bolji rezultati.

Partijska organizacija u tvornicama shvatila je pravilno potrebu rada sa sindikalnom organizacijom, te u sindikalnim podružnicama većinom su komunisti, preko kojih se prenosi linija Partije na sindikalnu organizaciju u život. Bilo je slučajeva u tekstilnoj tvornici Zabok, da nisu u sindikalnoj podružnici učestvovali dovoljno komunisti, pa je sam rad te podružnice bio slab, kao i općenito sindikalne organizacije. Zatim po tom pitanju skrenuta je pažnja što

se kasnije ispravilo. Inače općenito kao partijska organizacija prilično posvećuje pažnju sindikalnim organizacijama u poduzećima. Opći je nedostatak bio partijske organizacije u radu sa organizacijom Seljačke sloge, gdje još uvijek neki članovi KP nisu bili na čisto od kakove je važnosti ta organizacija i na nju su gledali kao na bivšu organizaciju Seljačke sloge, te je taj rad bio dosta zapušten.

Sama organizaciona forma vanpartijskih organizacija je sredjena u potpunosti, no odbori Fronte mjestimično kao i ostali drugi odbori nisu redovito održavali svoje sastanke i nisu se dovoljno zadubljivali u svoje probleme, inače kada se postavio pred njih zadatak kao na primjer razne akcije u izgradnji naše zemlje, po tim zadacima mnogo su se zalagali, a ne samo oni već i narod većinom kao cjelina našeg kotara. Kod takovih akcija osobito su se isticali ljudi, koji su inače za vrijeme NOB-a bili pasivni ili sl. Kod manjih zadataka te vanpartijske organizacije nisu se toliko zalagale, ili pak kod zadatka koji traje kroz dulji period rada. Priličan nedostatak bio je u tome što se vanpartijske organizacije nisu dovoljno zalagale za omasovljenje članova u NF kao i NOH, te je u god. 1947. učlanjeno u NF oko 4.000, dok u NOH su organizaciono obuhvaćeni oko 2.000.-

Politika kadrova

Samom odgoju i uzdizanju partijskog kadra nije se posvetila dovoljna pažnja, tako da je u tom pravcu bilo dosta nedostataka, već kasnije kada se je osjetio problem, tj. poteškoća za drugove za pojedine dužnosti, tada se u tom pogledu počelo voditi više računa i tako je kasnije posvećena pažnja nekim drugovima koji su imali uslova za razvitak, a osobito u poduzećima, tj. koje smo kasnije uzdigli u biro Komiteta i to 5 drugova. Trojicu iz poduzeća, dok dvojicu ostalih. Općenito ako gledamo sam odgoj kadrova vanpartijskih, tj. u državnom aparatu, onda se može zaključiti, da se i u tom pogledu nije posvetila pažnja, tako da je bio slučaj da su se ljudi, tj. drugovi većinom sami uzdizali, bez da se je vodila pravilna politika o sistematskom uzdizanju kadrova.

U državnom aparatu i privrednim poduzećima učestvuje 20 drugarica članova KP.

Sam rad partijske organizacije u poduzećima na uzdizanju stručnih kadrova nije bio zadovoljavajući i tome radu posvetili su dosta slabo pažnje, no kasnije kada se je uvidila neophodna potreba za uzdizanje preko raznih kurseva u tome su se počeli tada više zalagati, ali uglavnom za pronalaženje drugova koji bi polazili razne kurseve, dok kasnije kada su već ti kursevi bili oformljeni nije se vodilo dovoljno računa za redovit polazak istih, te su se u tome istakli uglavnom samo pojedini drugovi i kursevi koji su se održavali ipak imali su uspjeha u svome radu. U godini 1947. održano je ukupno 5 kurseva sa ukupno 135 polaznika, i to: 2 tkalačka sa 79 polaznika, 1 bojadiserski sa 20 polaznika, 1 predilački sa 28 polaznika i jedan stenodaktografski sa 8 polaznika.

Ako gledamo općenito u našim poduzećima, a osobito kod tekstilnih industrija vodi se prilično računa za stručno osposobljavanje radnika, gdje takodjer imade i izvjesnih uspjeha.

Smrt fašizmu - Sloboda narodu!

Za Komitet:³⁵

³⁵ Izvještaj su potpisali Josip Družinec i Zvonko Bešenski.